This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

1817
ARTES VERITAS SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

D
32
.P
F
17
NON
CIRCULATI

ACHÆMENIDARUM IMPERIUM,

SIVE

REGUM PONTI, BOSPHORI, ET BITHYNIÆ HISTORIA,

Ad fidem Numiſmatum accommodata,

Per

J. FOY VAILLANT,

Bellov. Doctorem Medicum, & Regis Antiquarium, ac Sereniſſimi Cenomanenſium Ducis Gazæ Præfectum.

TOMUS SECUNDUS.

PARISIIS.

M. DCCXXVIII.

Archaeology
Harv.
12-4-31
24169

AD LECTOREM.

VENTUM eſt jam ad ACHÆMENIDARUM Hiſtoriam. Hoc comprehenduntur nomine Ponti, Boſphori, Thraciæ & Bithyniæ Reges: qui omnes, ut & ipſi ARSACIDÆ, ad ACHÆMENEM Heroëm, Perſei filium, originem referebant.

Prius Volumen ARSACIDARUM Hiſtoriam, & quæcumque ad eam ſpectant, complectitur. In hoc peſteriori Volumine eadem plane uſus methodo Doctiſſimus VAILLANTIUS, Hiſtoriam quoque ACHÆMENIDARUM per Nummos, quotquot hactenus inveniri potuere, contexuit.

Totius autem hujus Operis rationem, *Erudite*

Lector, paucis tibi reddamus neceſſe eſt. Orditur VAILLANTIUS a Ponti Regibus: Quorum Hiſtoriam perſequitur ab ARTABAZE, Regni Pontici Conditore ad mortem uſque MITHRIDATIS VI. cognomine EUPATORIS, qui ultimus Ponti Regum fuit. Unde liquet quadringentos ac viginti ſex annos Ponticum ſtetiſſe Imperium: quippe quod anno Urbis conditæ ducenteſimo ſexageſimo octavo, ante CHRISTUM vero natum quadringenteſimo octogeſimo ſexto ab ARTABAZE conditum fuerit; ac tandem MITHRIDATIS VI. morte extinctum anno Urbis conditæ ſexcenteſimo nnoageſimo quarto. Reges autem Ponti undecim duntaxat numero recenſentur.

A Ponticis Regibus tranſit VAILLANTIUS ad Reges Boſphori & Thraciæ. Hi octodecim numerantur: quorum primus PHARNACES III. a Pompeio Magno Rex Boſphori renuntiatus: ultimus vero Anonymus, filius, ut putatur, RHESCUPORIS Tertii. Quod quidem argumento eſt Regnum Boſphori, quod anno Urbis conditæ ſexcenteſimo nonageſimo primo, ante CHRI-

STUM

STUM ſexageſimo tertio, ſumpſerat exordium ac circa annum Urbis conditæ noningenteſimum quinquageſimum quintum finem habuerat; annos circiter ducentos & quatuor ſupra ſexaginta ſteтiſſe.

Tertium obtinent locum Bithyniæ Reges, numero tantummodo decem. Horum primus DÆDALSUS, Bithynici Regni Conditor: Poſtremus vero NICOMEDES III. cognomine EPIPHANES: qui, abſque liberis moriens, Populo Romano Regnum teſtamento reliquit. Hoc pacto Bithynia, Juris Romani facta, Aſiæ Provinciæ ſuperaddita eſt, atque eidem Proconſuli ſubjecta. Is tunc temporis erat M. Junius Silanus. Itaque Bithynicum Regnum plus quam trecentos annos ſtetit. Siquidem anno ab Urbe condita trecenteſimo ſeptuageſimo primo, ante CHRISTUM vero trecenteſimo octogeſimo tertio a DÆDALSO conditum fuerat, & anno Urbis conditæ ſexcenteſimo ſeptuageſimo nono, una cum NICOMEDE III. ſine Liberis defuncto, finitum eſt.

Agmen claudit Bithyniæ Romanorum Provinciæ Hiſtoria: quam huic Operi VAILLANTIUS adtexendam non ſine cauſa putavit. Cui

quidem Hiſtoriæ ſubjungendos quoque Indices duos cenſuimus: alterum Auctorum in hoc Opere laudatorum; alterum Rerum ex Nummis deſumtarum.

Tota hæc eſt Hiſtoriarum in hoc ſecundo Operum Poſthumorum VAILLANTII Volumine contentarum ſeries. Atque heic finem dicendi faciam, *Erudite Lector*,

Ne longo ſermone morer tua tempora;

in legendis hiſce Hiſtoriis multo utilius ſane impendenda. *Vale.*

CANON
CHRONOLOGICUS
REGUM PONTI.

ANNI.		
A.C.	V.C.	
486	268	ARTABAZI a Dario regnum Ponti conceſſum eſt. In Prœlio pugnans cadit.
480	274	Antonymus, loco Artabazis regnavit.
474	290	RHODOBATES, Anonymo patri ſucceſſit.
402	352	MITHRIDATES I. pro patre Rhodobate regno Ponti potitur.
363	391	ARIOBARZANES poſt obitum Mithridatis patris regnat.
337	417	MITHRIDATES II. dictus Ctiſſes, regnat morte patris Ariobarzanis.
306	448	Conſervatur in Ponto ab Antigono.
302	452	MITHRIDATES III. patri ſuccedit.
301	453	Antigonus prœlio ſuperatus occiditur.
266	488	Mithridates partem Cappadociæ & Paphlagoniæ invadit.
265	489	MITHRIDATES IV. mortuo Mithridate regnat.
223	531	Antiocho Laodicen filiam in uxorem concedit.
215	539	Achæus capitur Sardis, ab Antiocho excruciatur.
183	571	PHARNACES, mortuo patre, Pontici regni habenas ſuſcipit.

ANNI.
A. C. V. C.

154 600 Mithridates V. mortuo patre Ponti regimen aſſumit *Evergetes* dictus.
148 606 Copiis adjuvat Romanos contra Carthaginenſes.
623 Romanis auxilium fert contra Ariſtonicum.
130 624 Perpenna prœlio vincit Ariſtonicum capitque.
129 625 Aquilius, mortuo Perpenna ducit Romam Ariſtonicum.
133 631 Mithridates VI. Eupator & ultimus, patri ſuccedit.
60 694 Mithridatis mors.

REGUM BOSPHORI.

63 691 Pharnaces III. Rex primus Boſphori a Pompeio nominatus.
Mithridati Pergameno Cæſar dat Boſphori regnum.
47 707 Aſander, non Regis ſed Ethnarchæ tantum Boſphori nomen aſſumſit.
Aſander inedia reliquit Dinæm uxori Boſphorum.
Scribonius nubit Dinami, & Boſphori regno potitur.
89 715 Darius, filius Pharnacis, Pontum recuperat, ſibi ab Aſandro ereptum.
29 725 Mithridates VII. filius aut Darii nepos.
Ejus filius a Caligula obtinet Boſphori regnum.
21 743 Polemo in Ponti parte in Boſphoro & in Ciliciæ parte regnat.

Poſt Chr.

17 770 Pythoridis Regina Polemoni ſuccedit in Ponti & Boſphori regnis. Nubit cum Archelao.
38 791 Polemo II. potitur regnis Ponti & Boſphori.
51 804 Mithridates VIII. Boſphori regnum a Caligula recipit.

ANNI.
A.C. V.C.

Cotys Thraciæ Rex, nubente vidua Mithridatis VII. Armeniam obtinet,
107 861 Cotys Rex Boſphori efficitur.
115 869 Ininthimævus Cotyi ſuccedit in regno Boſphori.
Rheſcyporis I. Boſphori Regis vita ignoratur, nepos Armeniæ Cotyis Regis. Regnavit ſub Adriano.
Rhæmetalces, duo fuerunt Reges, unus Thraciæ, alter Boſphori. Sub Antonino regnante, Rheſcyporidis filium fuiſſe probatur.
Anonymus, de nomine ignotus.
124 877 Cotys II. Anonymo ſuccedit.
140 899 Rheſcyporis II. poſt Cotym regnat in Boſphoro, filius Cotyis.
195 951 Rheſcyporis III. ſucceſſit Rheſcypori ſecundo.
Anonymi varii.

REGUM BITHYNIÆ.

383 371 Dædalsus primus Bithyniæ Rex.
378 376 Botyrus ſuccedit Dædalſo, & ejus creditur filius.
334 420 Bias, mortuo patre Botyro, regnat in Bithynia.
328 426 Zypoetes poſt patrem Biam, Bithyniæ habenas ſuſcipit. Urbem condidit Zypœtem.
281 473 Nicomedes Zypœtis natu maximus pro eo regnat in Bithynia.
278 476 Gallorum auxilio pellit fratrem ea parte Bithyniæ, quam invaſerat.
245 509 Nicomedes diti Zeli, & ea mortua Azetæ nubit.
Filiorum curatores elegit, & conſtituit Ptolemæum & Antigonum.
241 513 Zelas, Nicomedis ex primo matrimonio filius, invadit Bithyniam.

ANNI
A.C. V.C.

241 513 Zelas in Gallos irrumpit, condit Zelam in Cappadocia.
231 523 Inſidiis adortus Gallo-Græcos, occiſus eſt.
229 525 Prusias poſt patrem Zelam ejus regno potitur.
208 546 Pruſias Attalo ſocero, adverſus Ætolos, in bello ſocius eſt.
205 549 Pace inter Philippum & Ætolos inita Pruſias arma vertit in cianos.
203 551 Philippus & Antiochus Ægyptum interpartiri cogitant.
200 554. Philippus Cherſoneſum Thraciæ in poteſtatem redigit, & Abydam expugnat.
197 557 Pruſeus in obſidione Heracleæ vulneratus, ab ea deſiſtit,
190 564 Pruſias ab Antiocho deficit, & paulo poſt moritur.
186 568 Prusias II. loco patris regnat in Bithynia.
185 569 Pruſias terra marique vincitur ab Eumene.
Annibalis arte claſſis navalis Eumenis profligatur.
184 570. Fugit Eumenes, ejus pedeſtres copias debellat Annibal.
Annibal ne in manus Romanorum incidat, veneno ſe interficit.
178 576 Perſeus poſcit a Romanis, ut Rex Macedoniæ appelletur.
169 585 Pruſias Romanis mittit legatos de pace inter eos & Perſeum ineunda.
165 589 Senatus mittit Legatos ad inquirendum conſiliis Antiochi & Eumenis.
164 590 Antiochus Rex Syriæ, } moriuntur.
158 596 Eumenes Pergami Rex, }
152 602 Legati conantur cunctos ab ejus ſocietate avertere, & Attalo favere.
151 603 Senatus mittit Legatos, qui de pace agant inter Pruſiam & Attalum.

ANNI
A.C. V.C.

150 604 Pruſias, odioſus ſubditis, mittit filium Romam in ea manſurum. Mors ejus.
149 605 NICOMEDES II. interfecto patre in Bithynia regnat.
133 621 Craſſus Ariſtonicum Pergami invaſorem bello appetit.
131 623 Craſſus quamvis a multis Regibus auxiliatus vincitur & necatur.
130 624 Perpenna ſuperat & capit Ariſtonicum & remunerat Reges auxiliatores.
124 630 Mithridates & Nicomedes Paphlagoniam invadunt, & inter ſe partiuntur.
Mithridates abnuit reddere Paphlagoniam juſſu Senatus, & Galatiam occupat.
123 631 Micomedes videt Romanos, & dat partem Paphlagoniæ filio ſuo.
Interfecto juſſu Mithridatis Ariarathe, Nicomedes Cappadociam invadit.
103 651 Nicomedes denegat auxiliari Mario Cimbris bellum inferenti.
93 661 Senatus aufert Cappadociam Mithridati, & Paphlagoniam Nicomedi.
Sylla compellit Nicomedem ad reſtituendam Pylæmeni Cappadociam.
92 662 Nicomedes filii Socratis inſidiis e vivis tollitur.
Bithyni regno pellunt Socratem & dant Nicomedi.
NICOMEDES III. patri ſuccedit in regno Bithyniæ.
Nicomedes a Senatu Rex confirmatus cognomen Eupatoris ſumit.
91 663 Per Legatos queritur Romæ de invaſa Bithynia a ſuo fratre.
Senatus mittit Legatos, qui illi & Ariobarzani regna reſtitui faciant.

Nico-

ANNI
A.C. V.C.

Nicomedes in ditionem Mithridatis irrumpit & depopulatur.
90 664 Mithridates fruſtra ligat, queritur de Nicomede.
Senatus denegat Mithridatis Legatis petitiones, eumque minantur.
89 665 Pergami duces paratus inſtruunt cum Nicomede contra Mithridatem.
Mithridates ſe ad bellum parat copias undique cogendo.
Nicomedes prœlio ſuperatur a Mithridate.
Mithridates totam Nicomedis ditionem invadit.
88 666 Sylla mittitur ad bellum contra Mithridatem.
85 669 Simbria proſpere pugnat cum Mithridatis filio & Regem fugat.
Mithridates Archelai opera pacem poſcit a Sylla.
84 670 Colloquuntur de pace Sylla & Mithridates in Aſia.
Sylla concedit pacem Mithridati, qui recedit in regnum.
83 671 Murena Aſiæ Prætor pacem frangit cum Mithridate.
Senatus jubet Murenam abſtinere armis contra Mithridatem.
81 673 Murena ab Aſia revocatur, & ejus loco mittitur.
Julius Cæſar mittitur in Bithyniam.
Julius proſtratæ Nicomedi pudicitiæ accuſatur.
Nicomedes moritur, & Bithynia potiuntur Romani.

(o)

STEM-

STEMMA
PONTI REGUM
EX STIRPE ACHÆMENIDARUM.

ARTABAZES

Anonymus.

RHODOBATES.

MITHRIDATES.

ARIOBARZANES.

MITHRIDATES Ctiſſes.

MITHRIDATES III.

MITHRIDATES IV.

PHARNACES.

MITHRIDATES Evergetes V.

MITHRIDATES Eupator VI.

DE PONTI REGNO
PROEMIUM.

DE Ponti Regno dicturis, neceſſarium nobis videtur, illius quodammodo amplitudinem & circumſcriptionem indicare, ut totam hanc regionem, in qua Reges ex Achæmenidarum ſtirpe procreati, imperare cœperunt, Lector præ oculis habens, rerum, de quibus nobis erit ſermo, majorem in animo ſpeciem conſervare poſſit.

Pontus quidem illo tempore, Bithyniæ ab occaſu, & Paphlagoniæ ab ortu conterminus tantum fuit, Phrygiæ majori ex meridie & Ponto-Euxino ex ſeptentrione appoſitus.

Hunc a Mari Pontico nomen aſſumſiſſe quidam referunt: alii vero a quodam Rege hujus regionis, cui nomen erat Pontus, dictum fuiſſe contendunt: huic ſententiæ favere videtur, quod etſi Paphlagõia & Cappadocia etiam Mari Euxino alluantur, illa tantum regio Pontus appelletur, niſi hos Reges antiquos totam illam Pontici Maris oram tenuiſſe dixerimus, quam tandem Mithridates Eupator poteſtati ſuæ ſubjecit, ſicut & Colchidem: unde poſt eum duo

duo regna & duæ deinde Provinciæ factæ ſunt, quarum una Pontus proprie, altera vero Pontus Polemoniacus.

Ante Achæmenidas, qui tantum ſub Dario, Hiſtaſpis filio, in hac regione, quam nominant Pontum, regnarunt: Florus alios Reges ſic nominat *lib. 3. cap. 5.* Ponticæ gentes, inquit, ad Septentrionem in ſiniſtrum jacent, a Pontico cognominātæ Mari: harum gentium atque regionum Rex antiquiſſimus Artheas. Pontum etiam Nerei filium nominat Euſebius *lib. Præp. Ev.*

Cappadociam, ait Srrabo, Perſæ in duas diviſerunt Satrapias, earum alteram proprie Cappadociam & Cappadociam ad Taurum, adeoque magnam Cappadociam nuncuparunt: alteram, Pontum ſive Cappadociam Ponticam, *lib. 12. pag. 534.* unde, ut inquit Reinerus Reineſius *lib. de Ponti Regibus*, ita tum primum regionis hæc appellatio eſſe vere cœperit.

Sub Cyro hanc Cappadociæ diviſionem fuiſſe factam eruitur ex Bibliotheca Photii *lib. 51.* nam ibi Cappadociæ Reges ad Cyrum Perſarum Regem referre genus contendunt multi, & cognationem ſic enumerant: Cambyſis Cyri patris ſororem fuiſſe

ger-

germanam, Atoſſam. Ex ea & Pharnace Cappadociæ Rege natum fuiſſe Pædaganum, qui ſuam ſtirpem propagavit uſque ad Anapham, cui ſub Dario Hiſtaſpis filio propter virtutem conceſſum fuiſſe tradunt Cappadociæ Principatum, ut Perſis tributa non penderet: Nam Cappadociæ Reges ultimi, illum Anapham fuiſſe unum e ſeptem Perſarum proceribus, qui Magum occiderunt, affirmant.

Darius autem Hiſtaſpis filius, unus etiam ex ſeptem magnatibus, qui Magum interfecerant, cum ad Perſarum regnum evectus fuiſſet, illud in viginti Provincias, quas Perſæ Satrapias vocant, anno imperii ſui ſecundo partitus eſt, earumque ſingulis præſides præfecit, inter quas Ponti Satrapiam in gratiam Artabazis, quem ejus filium ex priore matrimonio cum Gobriæ filia natum ſuſpicamur, ſub tributi nomine in regnum erexit, ex quo Ponti Regum progenies uſque ad Mithridatem Eupatorem illius principatus ultimum, per ſeriem Monarchiam promanavit, ut ex ſequentibus Hiſtoriæ Pontici regni ex Achæmenidarum ſtirpe Annalibus patebit.

ACHÆMENIDARUM IMPERIUM,

SIVE

REGUM PONTI, BOSPHORI, THRACIÆ, ET BITHYNIÆ HISTORIA.

REGES PONTI.

ARTABAZES, REX PONTI PRIMUS, E STIRPE ACHÆMENIDARUM.

ARTABAZES, Ponti Rex primus, & quidem ex Achæmenidarum ſtirpe, renuntiatur a recentioribus ex ſequentibus Flori verbis: Ponticæ gentes ad Septentrionem in mare ſiniſtrum jacent, a Pontico cognominatæ mari. Harum gentium atque regionum Rex antiquiſſimus Artheas; poſt Artabazes, a ſeptem Perſis oriundus; inde Mithridates omnium longe maximus. *Lib. 3. cap. 5.*

Cum Florus proxime Artheæ, qui fuit ex alia Proſapia, ſubjungat Artabazem, unde novam poſt illum ſtirpem indicare videtur; recte de eo intelligi poteſt, cui Darius, Hiſtaſpis filius, Ponticum regnum conceſſerit: adde, quod poſt Artabazem, Mithridatem Eupatorem ſcilicet genus duxiſſe affirmat Hiſtoricus; ſic primum regni Pontici auctorem, & ultimum hujus Monarchiæ Principem indicat, ex Achæmenidarum nempe ſtirpe, cum addit, hunc genitum eſſe e ſeptem illis Perſarum Nobilibus.

In eandem de Mithridatis ultimi Regis Ponti origine ab uno e ſeptem viris illuſtribus deducta, qui Magum interfecerunt, ſententiam abit Sext. Aurelius Victor his verbis: Mithridates Rex Ponti oriundus a ſeptem Perſis. *In vita Mithr.* Imo Polybius longe ante, loquendo de illius Mithridatis proavo, nempe Mithridate nomine quarto, ait: Mithridates hic genus ſuum referebat ad unum e ſeptem illis Perſis, qui Magum occiderunt: tributumque jam olim majoribus ſuis a Dario dominatum ad Euxinum Pontum, perpetuo exinde conſervaverat. *Lib.* 5. *pag.* 388.

Aſſentire non poſſum Reinero Reineccio, qui unum ex ſeptem iſtis Magnatibus Ponti Regem fuiſſe exiſtimare mavult, quam horum alterutrius filium, præſertim cum inter illos, quos Cteſias numerat, Onopham, Idernem, Norodobatem, Mardonium, Bariſem, Artaphernem, & Darium Hyſtaſpis, vel quos appellat Herodotus, Otanem, Hydarnem, Megabyſum, Gobriam, Aſphatimem, Intaphernem, & Darium; nomen Artabazis non legetur.

Neque obſtat hic, ait Reineccius, quod non reperia-

riatur id viri nomen apud *Cteſiam* & Herodotum. Fieri enim potuit, ut, quod haberet ille proprium, Herodotus vel *Cteſias*, retulerit; Florus vero inquit, quod officium ei dediſſet, quo modo id Perſicarum rerum Scriptoribus eſt uſitatiſſimum: & ſcimus, *ſubjungit* Reineccius, eſſe hanc cauſam præcipuam, quod Perſarum Monarchæ adeo diſcrepantibus nominibus referuntur in Litteris Sacris & Græcorum Hiſtoriis; ſic ille *lib. de Regno Pontico*.

Polybius a Dario Ponti regnum fuiſſe conceſſum majoribus Mithridatis narrat ſupra. Sed recte Appianus Mithridatis Eupatoris ſtirpem a Dario Hiſtaſpis Perſarum Rege deductam, ſic refert; Καὶ ὁ Μιτριδάτης ὁ ἀπέθνησκεν ἑκκαιδέκατος ὢν ἐα Δαρείου τοῦ Ὑςάσπου Πέρσων Βασιλέως. *Et Mithridates, qui obiit, undecimus eſt a Dario, Perſarum Rege.* Sic vindicantur Polybius & Sext. Victor, qui ad unum e ſeptem viris Regis hujus genus referunt, cum a Dario deductam Ponti Regum ſtirpem narrant.

Darius natus 41 annos ad Perſarum regnum pervenit, cum jam tres filios ex Amyſe Gobriæ filia ſuſcepiſſet. Horum natu maximus erat Artabazes, quem Herodotus appellat Artabazanem, quod idem eſſe videtur; huic ut jam Regis filio Darius pater Ponti Satrapiam Imperium a ſe in viginti partes partitum conceſſiſſe videtur.

Quid vero Artabazes toto Imperii patris decurſu egerit, prorſus ignoratur, uſque dum hic cōparat expeditionem aut contra Ægyptios aut contra Athenienſes; tūc enim, inquit Herodotus, ingens inter ejus liberos de principatu exorta diſſentio eſt, quoniam ex in-

ſtituto Perſarum oportebat ita demum ire in expeditionem, cum regni ſucceſſorem declaraſſet; erant autem Dario jam antequam regnaret, liberi tres, e priore uxore, Gobriæ filia, ſuſcepti, & poſt partum regnum, alii quatuor ex Atoſſa, Cyri filia. *Lib. 7. in Polymnia initio.*

Superiorum maximus natu erat Artabazanes; poſteriorum Xerxes. Qui cum ex eadem matre non eſſent, diſceptabant; Artabazanes quidem, quod omnis paternæ ſobolis ipſe maximus natu foret, cum apud univerſos homines ſit inſtitutum, ut maximus natu liberorum obtineat principatum. Xerxes vero, eo, quod ipſe Atoſſa genitus eſſet, filia Cyri, qui Perſis libertatem acquiſiiſſet. Hunc Darius declaravit Regem, ſicque litem diremit. *Id. ibid.*

Ut tamen Artabazem ſeu Artabazanem conſolaretur, ei Ponti Satrapiam in regni titulum cum tributo erexiſſe videtur; quamvis jam Cappadocia a priſcis Regibus in duas Satrapias, nimirum in Cappadociam proprie dictam, & in alteram Pontum nominatam diviſa fuiſſet. Jam Pharnaces in regnum Cappadociam habuerat, cujus pronepos Anaphas tributi remiſſionem a Dario nuper obtinuerat, eo, quod fuiſſet ex ſeptem viris, qui Magum interfecerant; ut habetur in Photii bibliotheca, *cap. 31. pag. 2058.* Ita illæ duæ Satrapiæ in regna ſunt erectæ, unde nempe Ariarathes, Cappadociæ Rex, & Mithridates Eupator, Ponti Rex, originem traxiſſe gloriabantur.

Quod Ponti regnum Artabazi filio conceſſerit Darius Hiſtaſpis, confirmant quæ ab Appiano referuntur, ſcilicet divitiarum illius & regiæ ſcilicet pretioſæ

ſup-

ſupellectilis Mithridatas ultimi in Talauris a Pompeio reperte; partem a Dario Hiſtaſpis filio ſucceſſoribus per manus fuiſſe traditam *lib. de bel. Mithr. p.* 251. & 252. Unde probatur, Eupatorem Darii ſucceſſorem fuiſſe, & ab illo originem traxiſſe; & iterum Appianus in triumpho illius Regis, inter varia ornamenta, lectum Darii Hiſtaſpis filii, & ſellam ac ſceptrum Eupatoris eſſe traducta memorat, *pag.* 252. Quomodo enim hæc a Dario Hiſtaſpis ad Mithridatem perveniſſent, niſi a ſtirpis auctore? Quod ſi Ponti Reges ab alio, quam ab uno e ſeptem iſtis Principibus genus duxiſſent, illa procul dubio per Darium in manus eorum non perveniſſent.

Sed ad Imperii contentionem inter fratres revertamur; hanc Juſtinus ex Trogo narrat, & pro Artabazane Herodoti, Artemenem primogenitum, melius vero ex M. S. Ariemenem appellat: hoc certamen, inquit, concordi animo, ad patruum ſuum Artaphernem, veluti ad domeſticum judicem, deferunt; qui domi, cognita cauſa, Xerxem propoſuit: adeoque fraterna contentio fuit, ut nec victor inſultaverit, nec victus doluerit. *Lib.* 2. *cap.* 10.

Hiſtoriam vero hujus contentionis aliter refert Plutarchus: Mortuo Dario, inquit, alii regnum Ariameni, ut ejus natu maximo, deferebant; alii Xerxi, qui ex Atoſſa, Cyri filia, Dario jam regnante, natus erat. Deſcendit itaque Ariamenes e Media, non bellico apparatu, ſed placide ad judicium. Xerxes venienti occurrit fratri, eumque ſalutavit, & illi dona miſit. Inſtante vero judicii die, Perſæ, communi ſententia, Artabanum, *Darii fratrem*, judicem deſignarunt. Cau-

ſa cognita, Artabanus pronuntiavit, Xerxi regnum convenire. Ariamenes autem, ſtatim proſiliens, fratrem adoravit, dextraque apprehenſum, in ſolium collocavit. Exinde, primo apud eum loco habitus, benevolum ſe præbuit. *Lib.* Περὶ Φιλαδελφίας.

Qui Plutarchum & Juſtinum ſequi malunt, Artabazis ſeu Artabazanis gratia Satrapiam Ponti, in regnum a fratre Xerxe erectam fuiſſe, exiſtimant, ut regia dignitate fratrem ita ornatum, ſibi novo hoc titulo devinciret; cum alioqui inter eos, qui genere ſunt pares, impares autem fortuna & dignitate, facile æmulatio exiſtat, quæ deinde in rebellionem & ſeditionem erumpere ſæpe aſſolet, ut poſtea in Artaxerxe Mnemone, & Dario Juniore videbitur: imo fraternum illorum ſupra dicti Autores amorem maxime celebrant.

Nec alium Darii fratrem referre Herodotum, cum Artabazanem nominat, exiſtimandum; cum, quem Trogus & Plutarchus Ariemenem nuncupant, idem eſſe videatur filius Darii natu maximus, qui ab his Ariemenes nomine proprio dicitur, dum adhuc eſſet Satrapa, & ab Herodoto Artabazanes appellatur, poſteaquam Rex a fratre dictus eſt, quod a Perſicarum rerum Scriptoribus eſt uſitatiſſimum, ut ſupra obſervavimus.

Cum Artabazes in Ponti regnum profecturus diſceſſit, a patre aut fratre plurimam & pretioſam ſupellectilem, de qua Appianus loquitur, accepiſſe videtur; quæ a ſucceſſoribus ſuis Ponti Regibus diligenter & accurate ad demonſtrandam ſuam a Dario originem ſervata eſt. Hujus Principis currus a Victore

Pom-

Pompeio in triumpho ejus de Mithridate Eupatore tranſlatum fuiſſe, jam ſupra vidimus.

Quomodo denique Artabazes ab Achæmenidis originem duxerit, ut plurimi tradunt Hiſtorici, ab Herodoto diſcendum eſt; ut enim illum Darii filium opinamur, Darius fuit Hiſtaſpis, qui fuit Arſamis, qui fuit Arrianmis, qui fuit Zeiſpei, qui Cyri, qui fuit Cambiſis, qui fuit Achæmenis filius, *lib 7. in Polymnia verſus initium.* De quo tradit Ælianus. Audio Achæmenem Perſam quoque, a quo nobilis Perſarum Proſapia deſcendit, Aquilæ alumnum fuiſſe. *Lib.* 12. *cap.* 21.

Cum Xerxes, Perſarum Rex, bellum Græcis illaturus eſſet, tres, aut quatuor annos, in colligendis copiis, ut terra marique eos adoriretur, conſumpſit. Artabazes fratri in hac tanta expeditione non defuit, ex Herodoto: Ionicæ quidem, inquit, claſſi, & Cariæ Artabazanes ex Dario & filia Gobriæ genitus præfuit. *Lib.* 7. *in Polymnia circa medium.* Plutarchus addit, pro gloria fratris navali apud Salaminem præclare pugnans cecidit. *Lib.* Περὶ Φιλαδελφίας. Quod confirmat Herodotus. In eo prælio, inquit, cum alii multi & illuſtres viri, tam Perſarum Medorumque, quam aliorum ſociorum occubuere, tum vero Dux Artabazanes, *pro quo Ariabignes in pravis codicibus ſubſtitutus eſt*, Darii filius, Xerxiſque frater; e Græcis pauci. *Lib.* 8. *in Urania circa medium.*

Itaque ſi in Artabaze anni regni ab illo *tempore numerentur*, ſex tantum reperientur ex quo Ponti regnũ a patre Dario obtinuit, aut certe ab eo, quo illud a Xerxe fratre accepit; nam eorum controverſiam de Imperio

Perſarum obtinendo, paulo ante obitum Darii inter fratres ortam, & ab ipſo patre judicatam fuiſſe, refert Herodotus, quia Salaminenſis pugna commiſſa eſt anno ſexto Imperii Xerxis; ſi vero a Satrapia Ponti a patre Dario huic conceſſa anni computentur, erunt 40. nam Darius anno Imperii ſui ſecundo illud in Satrapias diviſit: & ſic ſublatis duobus de triginta & ſex, quos regnavit, ſupererunt 34. anni, quibus additis ſex de regno Xerxis, aderunt 40. completi.

Artabaſis nomen a Floro prolatum, potius quam illud Artabazanis, ab Herodoto productum, pro primo Ponti Rege accepimus, quia Florus Artabazem Ponti Regem nominat, Herodotus vero non aliter, quam, Artabazanem Darii natu maximum appellat.

ANONYMUS II.

QUIS, mortuo Artabaze, Ponti Rege, in illius regnum ſucceſſerit, Hiſtoricorum ejus ævi penuria, penitus ignoratur: quod ſi Cteſiæ, qui iiſdem, quibus Xenophon, temporibus vixit, & Artaxerxis Mnemonis Medicus fuit, hiſtoria ſupereſſet, procul dubio nos iſte edoceret; ſcripſit enim Perſica viginti tribus libris: de his hæc leguntur in excerptis Photii; a ſeptimo autem libro, inquit, de Perſicis rebus agit: ac in ſeptimo, octavo, nono, decimo, undecimo, duodecimo & decimo tertio, quæ ad Cyrum & Cambyſem, & Magum illum Dariumque & Xerxem ſpectant, commemorat: ſed quæ illus ſcriptoris nobis ſuperſunt, pauca admodum ſunt, eaque in Epitomen exiguam redacta.

Porro etſi iſtius Regis nomen, qui Artabazi ſucceſſit, deperditum ſit, plerique tamen eum Artabazis filium fuiſſe conjiciunt, quando quidem Hiſtoriæ Scriptores Mithridatem Eupatorem ultimum Ponti Regem ut & Mithridatem hujus proavum ex ſeptem viris, qui Magum occiderunt, originem traxiſſe protulerunt.

Sed quod ad eorum Regum numerum ſpectat, vitioſi Appiani codices in errorem ita recentiores induxerunt, ut plurimos Reges deſiderari, qui ab Artabaze regnarunt uſque ad Rhodobatem Reineccius & Henninges, qui de Ponti Regibus ſcripſerunt, exiſtimarint, eorumque, qui ſub Xerxe & Artaxerxe Longimano Perſarum Monarchiis degebant, nomina eſſe deperdita recte autumant.

Sic ergo habetur in illis corruptis Appiani Manuſcriptis: Καὶ ὁ Μιθριδάτης ἀπεθνήσκεν, ἑκκαιδέκατος ὢν ἐκ Δαρείου τοῦ ὑδάστου Περσῶν Βασιλέως, ὄγδοος δ' ἀπὸ Μιθριδάτου τοῦ Μακεδόνων ἀποστάντος τε, καὶ κτησαμένου τὴν Ποντικὴν ἀρχὴν. *Qui obiit ſextus decimus ejus ſtirpis a Dario Perſarum Rege ultimo, octavus a Mithridate illo, qui primus deſertis Macedonibus, Pontici Regni fuit conditor.* App. pag. 249.

Alexander Tollius, qui Appiani Hiſtoriam notis illuſtravit, ad hanc paginam ſic ſcribit. Locus hic fœdiſſime corruptus, niſi corrigeretur, poſſet omnibus Chronologis crucem figere. Nam ſi Mithridates Eupator decimus ſextus a Dario Codomano ultimo Perſarum Rege fuit, quem vicit Alexander, quo modo fuit octavus a Mithridate fundatore ſeu Ctiſte, qui Alexandro & Antigono Alexandri duci fuit contemporaneus, & ſic contemporaneus etiam ipſi, cujus octavus nepos Eupator dicitur, certe hæc ſunt ἀδύνατα. Rurſus eum male octavum facit a Mithridate Ctiſte, quem ſupra hujus libri ſextum tantum facit. Sic ille in *Appian. de bellis Mithrid. pag.* 249.

Sic vero totum hunc locum reſtituit vir doctus: Ἑκκαιδέκατος ὢν ἀπὸ τοῦ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου Περσῶν Βασιλέως, ἕκτος ἀπὸ τῶν Μακεδόνων ἀποστάντος τε καὶ κτισαμένου (ſic lego, non κτησαμένου) τὴν Ποντικὴν ἀρχὴν. *Sextus decimus a Dario Hiſtaſpis Perſarum Rege, ſextus vero a Mithridate, qui a Macedonibus defecit, & qui fundavit Regnum Ponticum.*

Recte Tollius Ὑστάσπου vocem, quæ convenit Dario, cum fuerit Hiſtaſpis filius, pro corrupta ὑδάσου, quæ ultimum ſonat, reſtituit: imo verbum ὄγδοος in ἕκτος optime mutavit, quem numerum a Mithridate

Ctiſte

Ctiſte, ad Eupatorem ipſe Appianus agnoverat, & ſic apud Reinneccium & Hennigem intruſos Mithridatem & ejus filium Pharnacem Reges ut octavum numerum implerent, recidit.

Locum Tollius haud penitus tamen ſanavit, dum nobis decimi ſexti numerum reliquit, ſed totam hanc Ponti Regum ſeriem magis implicuit; nam dum optime duos a Ctiſte Reges reſcindit, anteriores ad duodecim auget. Hunc nodum tamen ſolutu prima fronte difficilem, facile ſolviſſet, una littera in prima voce mutata, nimirum ſi pro *ἑκκαιδέκατος, ſextus decimus*, reſtituiſſet *ἑνδέκατος, undecimus*, qui verus eſt Regum Ponti numerus, ut in eorum ſtemmate, operis hujus initio appoſito patet.

Artabazes, ut ſupra vidimus, in pugna ad Salaminem commiſſa, Olympiade 75. interfectus eſt; & Mithridates nomine primus, ejus pronepos, pro Cyro juniore militavit anno 3. Olympiadis 94. Igitur anni ſolummodo 79. effluxere inter hoc temporis ſpatium, quo duo Reges, Anonymus hic, de quo nobis tunc eſt ſermo, & ejus filius Rhodobates, pater Mithridatis primi, regnare potuerunt; ſiquidem hic Mithridates pluſquam 6. annos, ut infra videbimus, Principatum obtinuit.

RHO-

RHODOBATES III.

RHODOBATES, tertius Ponti Rex, renuntiandus nobis videtur, juxta ſeriem Appiani Mithridatem Eupatorem a Dario Hiſtaſpis filio undecimum Ponti Monarcham referentis. Quin autem Rhodobates filius fuerit iſtius Regis, cujus nomen nobis pro incomperto relictum eſt, nullus eſt dubitandi locus, cum illud plane conſtet ex Hiſtoricis, qui ultimum Ponti Principem ab uno e ſeptem viris illis, qui Magum occiderunt, originem duxiſſe aſſerunt.

Porro hujus, non magis quam patris, geſta ad noſtram notitiam pervenere, Scriptorum iſtius temporis inopia; ambos Ponti regnum tenuiſſe ſub Xerxe, Artaxerxe Mnemone, & Dario Notho tantummodo conjicimus, cum Mithridates cognomine filius ſub initio regni Artaxerxis Mnemonis principatum Ponti occuparit, ut in ejus vita videbimus.

Xerxes quidem 29. Artaxerxes Longimanus 41. Darius vero Nothus 19. annos imperarunt; at cum Artabazes mortuus ſit in pugna Salaminiaca, anni ſuperſunt 73. uſque ad initium regni Artaxerxis Mnemonis, inter quod temporis ſpatium filius Artabazis & Rhodobates regnarunt, ſed quot ille annis, quotque hic, ſeorſim quiſque ſumtus, regnaverint, e ſpiſſis tenebris eruere nobis non licet.

De Rhodobate nihil habetur, niſi quod Diogenes Laërtius, qui ſub Antonino Pio degebat, refert *lib.* 3. *pag.* 76. ex primo Commentariorum Phavorini, qui ſub Hadriano ſcripſit, Mithridatem Perſem Rhodobatis

batis filium fuiſſe. Rhodobatis autem nomen in ullo alio Scriptore nuſquam occurrit; quod tamen optandum eſſet & de Rhodobatis patre, cujus utinam nomen a quodam Autore recitaretur, ut omnium Ponti Regum nomina ſaltem edoceremur, ſi eorum geſta ignoramus.

MITHRIDATES IV.

QUIN Mithridates fuerit Rhodobatis filius non dubitare ſinit ſequens Diogenis Laërtii locus, *lib. 3. pag.* 76. Μιθριδάτης ὁ Ῥοδοβάτου ὁ Πέρσης. Neç Regis, nec Satrapæ titulum ſibi aſſumit, eo, quod Perſarum Monarchæ ſubditus eſſet, ſed ſe ſolummodo *Perſen*, quaſi ejus dignitas hoc verbo contineretur, nominat: nam ſolo Regis nomine Perſarum Reges a Demoſthene, aliiſque Scriptoribus Græcis deſignari ſæpe obſervantur. Verum poſteaquam ii Principes Regis titulum uſurpaſſent, Perſarum Monarchæ, ſe Reges Regum nuncuparunt, quæ appellatio Perſarum lingua *Saanſaan* dicta eſt.

Nec minus primis Ponti Regum temporibus eorum Principatus, vocabatur Pontus, verum hæc regio adhuc Cappadocia nuncupata erat, ut videre eſt apud Xenophontem ita ſcribentem. Præerant autem hi ditioni Regiæ, quam nos ingreſſi peragravimus; Lydiæ, Artimas: Phrygiæ, Artacamas: Lycaoniæ & Cappadociæ, Mithridates: Ciliciæ, Syenneſis &c. *de Exp. Cyri lib. 7. p.* 427. Xenophon hic Syenneſin vocat Ciliciæ Præfectum, quem antea Ciliciæ Regem nominavit, lib. 1. pag. 24. *Interim Epyanaxa Syenneſis Cilicum Regis uxor.* Sic Mithridates, licet dicatur ſupra Præfectus, tamen Ponti Rex erat.

Mithridatem Ponticum conſpiraſſe cum Cyro juniore contra Artaxerxem Mnemona Perſarum Regem ex eodem Xenophonte diſcimus; hæc enim de illo refert. At illi toto cum agmine non venerunt, ſed

tan-

tantum Ariæus, & Artaozus, & Mithridates, qui Cyro fide maxima conjuncti fuerant. *lib* 2. *pag*. 288.

Darius Nothus duos habebat filios, Arſacem primogenitum & Cyrum, cui etiamſi 20. tantum annos nato, Ioniæ Præfectura fuerat a patre conceſſa; eo mortuo, cum Arſaces, dictus poſtea Artaxerxes, regnum adeptus eſſet, Cyrus multum indignatus fratri, quod ſe illi prælatum iri ſperaverat, regnandi cupiditate ardens, illi bellum intulit, ducens ſecum Barbarorum decem Myriadas, & Græcorum tredecim millia, quibus ſe adjunxit Mithridates Ponticus; hocque evenit Olymp. 95. anno 4. imperii Artaxerxis Mnemonis.

Cum jam Græcorum opera pene victor evaſiſſet, fortiter, ſed incaute dimicans, eſt interemtus. Tunc Mithridates Artaxerxi per Tiſſaphernem hujus Ducem reconciliatus eſt, eum apud Principem forſan excuſantem, quod invitus Cyrum ſecutus eſſet, cum per Lycaoniam juris ſui agrum Græcis diripiendum conceſſiſſet, & ſolus cum miniſtris veniſſet. *Xenoph. lib*. 1. *pag*. 248.

Mithridates, ut Regis & Tiſſaphernis gratiam ſibi conciliaret, poſt Clearchi præcipui Ducis Cyri mortem, Græcos auxiliarios ad Regis partes trahere conatus, cum equitibus triginta circiter venit ad eos, ac Ducibus in locum, unde poſſet exaudiri, vocatis, hæc ait: „ Equidem Cyro, Græci, quemadmodum „ vobis conſtat, fidelis fui, & vobis, nunc, optimi, volo, „ adeoque hic magno cum metu verſor. Itaque ſi quid „ vos conſilii ſalutaris habere videro, ad vos me cum „ miniſtris omnibus conferã. Quare quid vobis animi „

ſit

„ ſit, mihi & amico, & veſtri ſtudioſo & vobiſcum
„ proficiſcendi cupido exponite. *Xenoph. lib. 3. pag. 305.*
„ Duces, re deliberata, ſtatuerunt, reſpondendum eſ-
„ ſe verbis Cheriſophi: Decrevimus per hanc regio-
„ nem quam pacatiſſime domum iter facere, ſi per
„ alios liceat, ſin quis iter impediat, cum pro viribus
„ fortiter bello petemus. Tum vero Mithridates
„ oſtendere nitebatur, nullam invito Rege ſalutis iniri
„ poſſe rationem: deque hoc intellectum eſt fidem ei
„ non habendam. Nam & Tiſſapherni familiaris qui-
„ dam fidei cauſa Mithridati aderat. *Id. ibid.*

Proinde viſum eſt Ducibus, nihil ſtatui melius poſſe, quam ſi quandiu ſint in hoſtico, bellum præconibus nullis intervenientibus gererent. Nam illi accedendo militum animos corrumpebant, atque inter alios Nicarchum Arcadem cohortis Præfectum, qui noctu cum 20. hominibus diſceſſit. Poſt hæc pranſi, Zathen fluvium trajiciunt, & inſtructi pergunt, jumentis ac turba inermi in medium recepta. *Ibid. pag. 306.*

Non longe progreſſi cum eſſent, prodit iterum Mithridates, hic in conſpectum cum 200. equitibus, ſagittariis & funditoribus agilibus & expeditis ad modum 400. ſimulans, ſe Græcis amicum accedere, cum propius abeſſet, & ſubito equites ipſorum, & pedites partim emittebant tela, partim fundis noſtros vulnerabant. Tum vero viſum eſt, perſequendum eſſe hoſtem. *Id. ibid.*

Poſtridie cum Græci vallem quandam tranſiiſſent, offert illis in conſpectum ſe rurſus Mithridates cum 500. equitibus, ſagittariis & funditoribus 4000. Tot

enim

enim a Tiſſapherne petierat & impetrarat, quippe"
qui pollicitus fuerat ſe, ſi tantas ſibi copias daret, in"
ejus poteſtatem Græcos traditurum. Etenim jam"
ipſi contemtui erant, quod priore incurſu paucis"
inſtructus, nihil detrimenti accepiſſet, ac graviter"
ſe læſiſſe *Græcos* arbitraretur. *Id. ibid. pag.* 308."

Cum ergo illi tranſita valle, ſtadia circiter 8. ab"
ea diſtarent: etiam Mithridates ſuis cum copiis"
tranſit. Erat enim præceptum Græcis, quinam"
perſequi hoſtem cetrati deberent, quique gravis"
armaturæ milites; & mandatum equitibus, ut fi-"
denter in eos proveherentur: quippe ſecuturas"
ſatis magnas copias. *Id. ibid.*"

Jam Mithridates Græcos adſecutus erat, ac fundæ cum telis ad hoſtem pertingebant, cum ſignum Græcis tuba datum eſt: itaque mox in hoſtem illi curſu feruntur, quibus hoc mandatum erat, equitibus etiam in adverſos ſe fundentibus. Illi vero impetum haud ſuſtinebant, ſed ad vallem ſe recipiebant fuga. Multos hac in perſecutione Perſæ pedites amiſerunt, equites in valle vivi capti ſunt ad 18. Cæſos Græci neminis juſſu, ſed ſponte ſua fœde lacerarunt, ut majori cum terrore ab hoſtibus ſpectarentur; deinde Græci ſecure ad amnem Tigrim pervenerunt. *Id. ibid.*

Mithridates in Pontum reverſus eſt Mnemonis benignitate, Perſarum enim Monarchæ mites erant; teſte Herodoto, qui illos Regum filios in honore habere narrat, ac ſi parentes forte defeciſſent, his tamen principatus reſtituere. Nihil aliud, quam quod Regem pace fruentem decet, egit; illum vero Philoſophiæ Platonis operam plurimum dediſſe nos docet

Phavorinus apud Diogenem Laertium, qui Mithridatem Platonis Statuam locaſſe ita inſcriptam tradit:

MITHRIDATES RHODOBATIS FILIUS
PERSES
MUSIS IMAGINEM PLATONIS
DICAVIT,
SILANIONIS OPUS.

Academia locus erat nemoroſus, ab Ahenis mille paſſus diſtans, ubi verſatus eſt Plato, & Philoſophiam magna diſcipulorum frequentia profitebatur; at cum ex illis quondam unus fuiſſet Mithridates, dum pace fruebatur, ibi Statuam hanc, Magiſtro adhuc vivente, poſuit, a celeberrimo illo Statuario Athenienſi Silanione elaboratam, de quo Plinius: In eo hoc mirabile fuit, quod nullo doctore nobilis fuit. *Lib.* 34. 8.

Ariobarzanes, Mithridatis filius, ea jam ætate, qua regere Provinciam poſſet, Phrygiæ Satrapiæ ab Artaxerxe Mnemone honoris cauſa præficitur, ſicut patri ejus Mithridati Ionia fuerat jam conceſſa, de quo Xenophon.

Philiſeus Abydenus ab Ariobarzane Artaxerxis Satrapa, in Græciam miſſus, Thebanos eorumque ſocios, & Lacedæmonios, pacis componendæ gratia, Delphos evocavit. Ubi Thebanis non ſinentibus, ut Meſſene Lacedæmoniorum eſſet in poteſtate, offenſus ille, milites bis mille ſelectiſſimos ſtipendio conductos Lacedæmoniis relinquens, in Aſiam rediit. *Hellen. lib.* 7. & *Diodor. lib.* 15. *pag.* 494.

Clearchus Heracleota, qui fuerat etiam Platonis

di-

diſcipulus,ab urbe in exilium pulſus eſt; at cum plebs novas tabulas (quibus debitores ære alieno liberarentur) & agrorum ex æquo diviſionem impotenter flagitaret, optimates a Timotheo Athenienſium Duce,mox ab Epaminonda Thebanorum petivere; utriſque negantibus, ad Clearchum exulem decurrunt. Tanta calamitatum neceſſitas fuit,ut, cui patriam interdixerant, eum ad tutelam patriæ revocarent. *Juſtin. lib. 16. cap. 4.*

Sed Clearchus facinoroſior exilio redditus, & diſſenſionem populi occaſionem invadendæ tyrannidis exiſtimans, primo tacitus cum Mithridate, civium ſuorum hoſte, colloquitur; & inita ſocietate paciſcitur, ut revocatus in patriam, prodita ei urbe, præfectus ejus conſtitueretur. Poſtea autem inſidias, quas civibus paraverat, in ipſum Mithridatem vertit. Namque cum velut arbiter civilis diſcordiæ de exilio reverſus eſſet, ſtatuto tempore, quo urbem Mithridati traderet, ipſum cum amicis ſuis cepit, captumque, accepta ingenti pecunia dimiſit, & ſic ſubitum ſe ex ſocio fecit hoſtem. *Id. ibid.*

Anno ſequenti mortuus eſt Olymp. 104. an. 2. poſtquam regnaſſet circiter annos 38. filiumque Ariobarzanem principatus ſucceſſorem reliquiſſet.

ARIOBARZANES V.

ARIOBARZANES, Mithridatis filius, poſt ejus mortem, etſi jam Phrygiæ Satrapa, tamen Regno Ponti potitus eſt, anno regni Artaxerxis Mnemonis quadrageſimo primo. Lacedæmonii cum Artaxerxe, quod Meſſenios communi Græcorum fœdere comprehendi mandaſſet, bellum habuerunt; tanta in Perſas undique conſpiratione excitata, etiam Rex ad bellum ſeſe inſtruebat. Nam eodem tempore cum Ægyptiorum Rege, & Græcis in Aſia urbibus, & Lacedæmoniis, horumque adjutoribus Satrapis & Ducibus, qui maritimas ſub imperio oras tenebant, ſimul belligerandum fuit. Nobiliſſimi inter hos erant Ariobarzanes, Phrygiæ Satrapes, qui Mithridatis *patris* demortui regno potitus erat, Mauſoluſque Princeps Cariæ: cum quibus Orontes Myſiæ, & Autophradates Lydiæ Præfectus, & de Ionum gente Lycii, Piſidæ, Pamphylii & Cilices, & præter hos, Syri, ac Phænices, cunctique fere maris Aſiatici littora accolentes ſeſe conjunxerant. *Diodor. lib.* 15. *pag.* 504. & 505.

Qui in Aſia Regis jugum excuſſerant, totius belli adminiſtrationem Orontæ commiſerunt. Ille donis & ſtipendio manuum cumulatus, defectores Perſarum in manus tradere tentavit. Autophrates Lydiæ a ſociis defecit, Mauſoluſque tandem cum claſſe, quam abduxerat, ſe ſubduxit, atque ita ſolus Ariobarzanes Lacedæmoniorum ſocius bellum gerebat; jamque ſubito Aſſum, Seſtum & Adramittium urbes ceperat, cum Autophradates & Cotys Paphlagonum Prin-

Principes, terra marique copiis ingentibus inſtructis, in Ariobarzanem irruunt. Autophradates Adramittium undique oppugnat, cumque Ariobarzanes res neceſſarias ac milites in urbem optaret inducere, & ab oppugnantibus tamen impediretur, mandatum dat Pteleunti, qui objectam inſulam cum præſidio tenebat, ut ſimularet, ſe eam Autophradatæ proditurum; qua fraude deceptus Autophradates, claſſem ad accipiendam inſulam mittit. Ariobarzanes interea dum naves ad inſulam contendunt, eas prævertens, magnam commeatuum ac militum copiam in urbem importat. *Polyæn. Stratagem. lib. 7.*

Autophradates poſtea ad Aſſum Ariobarzanem obſedit: ſed ſuperveniente ad auxilium Ageſilao Lacedæmoniorum Rege, tantis impar viribus, fuga inde diſceſſit. Cotys item, cum Seſſum obſideret urbem Ariobarzanis, & ipſe ſoluta obſidione diſceſſit. *Xenoph. Lib. de Ageſilao pag. 663.*

Autophradates, commiſſo cum Ageſilao ad Pactolum fluvium prælio, fuit ſuperatus; ac paulo poſt " Ageſilaus in patriam reverſus eſt: cum vero id Me-" mnon accepit, Autophradates miſſus eſt a Rege, ut " bello proſequeretur eos, qui defecerant. Certe, ut ait " Cornelius Nepos, ejus opera hoſtes cum caſtra jam " intraſſent, profligati ſunt; exercituſque reliquus " conſervatus Regis eſt. Qua ex re majoribus rebus " præeſſe cœpit. Erat eo tempore Thyus Dynaſtes " Paphlagoniæ antiquo genere a Pilæmene illo, quem " Homerus Troico bello a Patroclo interfectum ait. " Is Regi dicto audiens non erat; quam ob cauſam " bello eum proſequi conſtituit; eique rei præfecit "

 Data-

„Datamem propinquum Paphlagonis; namque ex „fratre & ſorore erant nati. Quam ob cauſam Datames omnia primum experiri voluit, ut ſine armis pro„pinquum ad officium reduceret. Ad quem cum ve„niſſet ſine præſidio, quod ab amico nullas vereretur „inſidias, penè interiit. Nam Thyus eum clam in„terficere voluit: ille fuga periculum evitavit, bel„lumque indixit Thyo. In quo cum ab Ariobarzane „Præfecto Lydiæ & Ioniæ totiuſque Phrygiæ deſer„tus eſſet, nihilo ſegnius perſeveravit, vivumque „Thyum cepit cum uxore & liberis, quem ad Re„gem duxit. *Cornelius Nepos in Vita Datamis cap.* 2.

Ægyptii defecerant, & Rex eorum Tachon Ageſilaum Lacedæmonium in auxilium vocaverat. A Mnemone autem, qui exercitum comparabat adverſus eos, Datames ob captum Thyum in admiratione habitus, bello Ægyptiaco Imperator deſtinatur: ſed eam ob cauſam Aulicorum invidiam incurrit; de quo monitus, conſtituto Mandrode Magnete exercitus Duce, ipſe in Cappadociam revertitur. *Id. ibid.*

Artaxerxes Mnemon Perſarum Rex obiit, cum 43 annos imperium tenuiſſet, cui Ochus filius junior in regno ſuccedens, etiam Artaxerxes appellatus eſt. *Diodor. lib.* 15. *pag.* 506.

Datames conjunctam Cappadociæ ſuæ Paphlagoniam Thyi detentione aut morte vacuam occupat, celans quâ voluntate eſſet in Regem, clâm cum Ariobarzane iniit amicitiam, manum comparat, urbes munitas ſuis tuendas tradit, ſed hæc propter hyemale tempus minus proſperè ſuccedebant. *Corn. Nep. in Vit. Datam.*

Sino-

Sinopem Paphlagoniæ urbem oppugnans Datames, cum litteras accepiſſet a Rege, *Ocho ſcilicet*, ut ab oppugnatione deſiſteret, lectam epiſtolam adoravit, & ſacrificia gratulatoria fecit, quaſi magnum ab Rege commodum accepiſſet, & nocte conſcenſa navi diſceſſit. *Polyæn. lib.6.*

Cum Diodorus dicat Datamem brevi poſt tempore Regem per inſidias interfeciſſe, diutius ei fuiſſe ſuperſtitem ex Æmilio Probo conſtat, qui obſcuriora Datamis geſta, pleraque libenter agnovit; ita Uſſerius cum iis, quæ habentur explicata a Polyæno in hoc ſeptimo libro, ad Ochi Artaxerxis tempora eſſe referenda minime dubitat, *lib. 6. pag.* 150. Quæ omnia in his Scriptoribus diſperſa in ordinem Chronologicum reducere ſumus conati; hæcque epiſtola, de qua loquitur Probus, cum in Ægyptum ire pararet, nobis eadem eſſe videtur, quam coram Sinope recepit ex Polyæno.

A Rege litteræ ſunt ei miſſæ, ut Aſpim aggrederetur, qui Cataloniam tenebat, quæ gens jacet ſupra Ciliciam confinis Cappadociæ. Namque Aſpis ſaltuoſam regionem caſtelliſque munitam incolens, non ſolum imperio Regis non parebat, ſed etiam finitimas regiones vexabat; & quæ Regi portarentur, abripiebat. Datames etſi longe aberat ab his regionibus, & majore negotio abſtraheretur, tamen regiæ voluntati morem gerendum putavit. *Corn. Nep. in Vita Datamis, cap. 4.*

Itaque cum paucis, ſed viribus fortibus, navem conſcendit, exiſtimans, id, quod accidit, facilius ſe imprudentem & imparatum parvâ manu oppreſſurum,

quam paratum quamvis magno exercitu. Hac delatus in Ciliciam, egreſſus inde, dies noctesque iter faciens, Taurum tranſiit, eoque, quo ſtuduerat, venit. *Id. ibid.*

Quærit, quibus locis ſit Aſpis, cognoſcit, haud longe abeſſe, profectumque eum venatum. Interim Datamis adventu comperto, Piſidam cum iis, quos ſecum habebat, ad reſiſtendum Aſpi comparat. Id Datames ubi audivit, arma capit, ſuos ſequi jubet, ipſe equo concitato ad hoſtem vehitur, quem procul Aſpis conſpiciens ad ſe ferentem pertimeſcit, atque a conatu reſiſtendi deterritus, ſeſe dedit. Hunc Datames vinctum ad Regem ducendum tradit Mithridati *Ariobarzanis filio*. *Id. ibid.*

Quomodo Mithridati Aſpim dediſſet, ſi ex Ace Phæniciæ urbe, ubi dicunt illum navim conſcendiſſe, ſed ut Datames cum Ariobarzane Mithridatis patre, clam, ut dictum eſt, amicitiam inierat, filium ut virum fortem & amicum ex Sinope ſecum abduxerat. Huic, ut fidebat, Aſpim tradidit ad Regem ducendum. Hinc Piſidæ ob raptum ſic Aſpim ipſorum ſocium bellum Datami inferre conſtituerunt, eventum ſic deſcribit Cornelius Nepos.

Audit Piſidas Datames, quaſdam copias adverſus ſe parare: filiumque eo Arſidæum cum exercitu mittit. Cadit in prælio adoleſcens, proficiſcitur eo pater cum Mithrobarxane ſocero; & quamquam hic ad hoſtes transfugiſſet, proditores & Piſidas profligavit. A patre tamen Schiſmas maximus natu filius deſcivit, atque adtranſiit, & de defectione patris detulit. *Id. ibid. cap. 6.*

Quo

Quo nuncio Artaxerxes commotus, quod intelligebat ſibi cum viro forti ac ſtrenuo negotium eſſe, Autophradatem in Cappadociam mittit. Datames autem inferior copiis, ſuperior tamen omnibus præliis diſcedebat. Autophradates cum bellum duci majore Regis calamitate, quam adverſariorum videret, ad pacem atque amicitiam hortatus eſt, ut cum Rege in gratiam rediret. Quam ille etſi non fidam fore putabat, tamen conditionem accepit, ſeque ad Artaxerxem *Ochum* Legatos miſſurum dixit. Sic bellum, quod Rex adverſus Datamen ſuſceperat, ſedatum: Autophradates in Phrygiam ſe recepit. *Id. Ibid. cap.* 8.

At Rex, quod implacabile odium in Datamen ſuſceperat, poſtquam bello eum opprimi non poſſe animadvertit, inſidiis interficere ſtuduit, quas ille pleraſque vitavit. Hic tamen tam callidus vir extremo tempore captus eſt Mithridatis Ariobarzanis filii dolo. *Idem ibidem cap.* 9. & 10.

Mithridates ad Ochi aulam pervenerat. Illi Rex præcepit, ut Datamen occideret, aut ſaltem vivum ſibi adduceret: is pollicitus eſt Regi, ſe eum interfecturum, ſi ei Rex promitteret, ut, quodcunque vellet, liceret impune facere, fidemque de ea re more Perſarum dextra dediſſet. Hanc ut accepit, *redux* ſimulat ſe ſuſcepiſſe cum Rege inimicitiam, ſeque defecturum a Rege Datami dixit. Hic ejus verbis credere noluit, niſi prius magnum damnum Regis ditioni intuliſſet. *Corn. Nep. ibid. cap.* 10. & *Polyæn.*

Mithridates ergo permiſſu Ariobarzanis, qui ſenex admodum erat, copias parat, Regis Provinciam vexat, caſtella expugnat, & ſolo adæquat, vicos incen-

dit, ingentem aufert prædam, hujuſque partem ſuis diſperſit; partem ad Datamen, *tanquam ad ſocium* mittit, denique complura caſtella ei tradit. Hæc diu faciendo, perſuaſit homini, ſe infinitum adverſus Regem ſuſcepiſſe bellum, cum nihilo magis, ne quam ſuſpicionem illi præberet inſidiarum, neque colloquium ejus petivit, neque in conſpectum venire ſtuduit; ſic abſens amicitiam gerebat, ut non beneficiis mutuis, ſed odio communi, quod erga Regem ſuſceperant, contineri viderentur. *Id. ibid. cap.* 10.

Id cum ſatis ſe confirmaſſe arbitratus eſt, certiorem facit Datamen, tempus eſſe, majores exercitus parari, & bellum cum Rege ſuſcipi; de qua re ſi ei videretur, quo vellet, in colloquium veniret. Probata re, colloquendi tempus ſumitur, locuſque, quo conveniretur. Huc Mithridates cum uno, cui maximam habebat fidem, ante aliquot dies venit, compluribusque locis ſeparatim gladios obruit, eaque loca diligenter notat. *Corn. Nep. ibid. cap.* 11.

Ipſo autem colloquendi die utrique locum, qui explorarent, atque ipſos ſcrutarentur, mittunt: deinde ipſi ſunt congreſſi. Hic cum aliquandiu in colloquio fuiſſent, & diverſi diſceſſiſſent, jamque procul Datames abeſſet, Mithridates, priuſquam ad ſuos perveniret; ne quam ſuſpicionem pararet, in eundem locum Rex vertitur; atque ibi, ubi telum erat poſitum, reſedit, ut ſi a laſſitudine cuperet acquieſcere: Datamenque revocavit, ſimulans, ſe quiddam in colloquio oblitum; interim telum, quod latebat, protulit, nudatumque vagina, veſte texit: at Datami venienti ait, digredientem ſe animadvertiſſe locum quendam, qui

in

in conſpectu erat, ad caſtra ponenda eſſe idoneum. Quem cum digito monſtraret, & ille conſpiceret, averſum ferro transfixit, priusque quam quiſquam poſſet ſuccurrere, interfecit. *Id. ibid, cap.* 11.

In Paphlagonia autem tali ſtratagemate uſus eſt Mithridates, confugiens in quandam civitatem, ut longo itinere perſequentes hoſtes anteverteret, quotquot in ædibus reperiebat utenſilia, vaſaque in publico foris collocavit, & ſub noctem ipſe fugam capeſſit, perſequentes cum in urbem irruiſſent, vaſa in medio propoſita conſpicati ad rapinam convertebantur. Ducibus autem perſequi jubentibus, morem gerere noluerunt, non commodum eſſe rati, manifeſtam utilitatem ex manibus dimittere. Mithridates interea temporis magna via confecta evaſit. *Polyæn. lib.* 7.

Ariobarzanes tunc temporis tranquille & quiete in Ponto regnaſſe videtur, ſiquidem narrat Athenæus, illum invitaſſe ad cœnam Aſtydamam Mileſium ter in Olympiis victorem. Ille eo profectus, ſeſe voraturum omnia pollicitus eſt, quæ cunctis eſſent præparata, & id præſtitit. Rogante vero Perſa, ſuis viribus dignum ut aliquid faceret, lecti vinculum prorſus æneum mollivit ac fregit; eum, quæ novem convivis apud Ariobarzanem parata fuerant, ſolum abliguriiſſe fama percrebuit. *lib.* 10. *cap.* 2.

Artaxerxes Ochus, Perſarum Rex, poſtquam regnaſſet 23. annis, mortuus eſt: Bagoæ Eunuchi artibus, medici ad hoc opera uſi qui Regem cum eſſet Ægyptius, ob cœſum Apim odio proſequebantur, & locū demortui Principis filium ejus Arſem ſeu Arſamenem, natu minimum, Regem conſtituit, interfe-

fectis omnibus aliis fratribus. *Diodor. lib. 16. pag. 564.*

Anno ſequenti Ariobarzanes defunctus eſt, poſtquam regnaſſet 26. annos: apud Diodorum.

Cui ſucceſſit filius Mithridates II. de quo hæc refert Xenophon. Nunc ſi quis perinde ac Mithridates, patre Ariobarzane prodito, Regi quod expediat facere, hi vero ſunt, qui maximis honoribus ornantur. *De Inſtit. Cyri lib. 8. pag. 239.*

MITHRIDATES VI.

MITHRIDATES nomine IIus, poſt Ariobarzanis patris mortem, Ponti Regnum obtinuit Olympiadis 110æ. anno 2. dum Arſes *Artaxerxis* Ochi filius Perſis anno 40. imperabat, cui, ut prædeceſſores Reges, tributum pendebat. Philippus Macedoniæ tunc præerat ab anno 4. & ultimo hujus Olympiadis.

Arſes ſeu Arſames, Bagoæ Eunuchi inſidiis, eadem, qua parens Ochus ratione, tertio Imperii anno ſublatus eſt, & Darius Codamannus ad Perſarum Imperium a Bagoa promovetur. Eodem anno in Macedonia Alexander, qui poſtea dictus eſt *Magnus*, Philippo patri ſucceſſit. Hic cum de bello Perſico conſultaſſet, primo vere anni regni ſui tertii, ex Europa in Aſiam copias trajecit per Helleſpontum; & prælio ad Granicum Darii exercitum profligavit, totamque Aſiam, minorem ſcilicet, ſubjugavit.

Mithridates victori regnum ſubjecit, ut & plurimi in hoc tractu Reges; Alexandrumque Magnum in expeditionibus ſuis comitatus eſt, ac poſt illius mortem Antigono uni ex Ducibus ejus adhæſit, illumque in bello ſecutus eſt contra Eumenem, quem Olymp. 116. comprehenſum Argyraſpides, vinctumque Antigono tradiderunt, qui poſt Pythonis etiam mortem, Aſiæ dominus extitit. Jamque ex Babylone in Phœniciam redierat Antigonus cum Mithridate, de quo hanc narrat hiſtoriam. *Plutarchus in Demetrio pag.* 890.

Mithridates Ariobarzanis, amicus erat Demetrii, &

& propter ætatem familiaris. Hic in comitatu Antigoni erat, nec erat, vel habebatur improbus: verum ex ſomnio quopiam venit Antigono in ſuſpicionem. Viſus eſt ſibi Antigonus amplum & pulchrum campum inire, atque eum auri ramentis conſerere: ex eo primum exſurgere aurea meſſis; mox regreſſus nihil niſi demeſſum culmum videre. Cum anxio & mœſto animo eſſet, audiviſſe quoſdam dicentes, Mithridatem in Pontum Euxinum fugere, aſportantem auream meſſem defectam. *Plutarch. in Demetr. pag.* 890.

Hinc trepidans Antigonus, filio jurejurando adacto taciturum viſum aperuit, ac ſe prorſus de medio tollere eum & interficere ſtatuiſſe. Quod ut audivit Demetrius, oppido fuit ei acerbum, adoleſcentique cum more ſuo ipſum adiſſet, ut otium ſecum falleret, verbum facere aut voce id detegere jurisjurandi religione dubitavit; ſed abduxit eum paulatim ab amicis, atque ubi ſoli ſine arbitris fuerunt, hoſtili in ſolo inſpiciente illo deſcripſit: *Fuge Mithridate. Id. ibid.* De quo ille monitus, ſex equitibus aufugit comitatus. *Appian. pag.* 176. In Ciniſtenam Ponti partem, in qua Ciniata caſtellum munitum, Olgaſſys montanis ſujectum: qua arce belli uſus Mithridates is, qui *Ctiſſes*, id eſt, *Conditor*, uſurpatus fuit, Ponti dominus eſt factus. *St. ab. lib.* 12. *pag.* 562.

Communito, inquit Appianus, quodam vico in Cappadocia, multis ad eum, dum Macedones attendunt alia negotia, dejicientibus, & Cappadociam ipſam, & finitimas gentes Ponticas obtinuit. *Appian. pag.* 176.

Caſſander, dum Antigonus in ſuperiores Provincias

cias contra Eumenem profectus erat, ſibi Aſiam minorem vindicabat, quem ut reprimeret Antigonus, e Phænicia in eam tranſivit; & cum mole belli gravaretur Caſſander, cum Ptolemæo, Seleuco & Lyſimacho ſocietatem contra Antigonum inivit. Dum vero per plures annos bello continuo una omnes diſtinentur, Mithridates Regnum ſuum Ponti recuperat.

Demetrius autem Mithridatis amicus Antigono patri perſuaſiſſe videtur, ut regnum paternum illi non invideret: cui procul dubio conſenſit Antigonus, ut ex Hiſtoria & ex nummis colligitur. Id accidiſſe anno tertio Olympiadis 118. & V. C. 448. demonſtrat Epocha, quam a Regno fundato, ejus ſucceſſores Reges in Numiſmatis dinumerarunt; ideo *Ctiſtes* a Strabone appellatus eſt Mithridates, cum præſertim tributum a ſuis prædeceſſoribus ſolutum aboleverit.

In amicitiam Antigoni redingratum fuiſſe Mithridatem, ſatis demonſtrant Diodori verba in Olymp. 119. an. 3. Sub hæc tempora, inquit Mithridates Imperio Antigoni ſubditus, cum in Caſſandri partes tranſiiſſe putaretur, ad Cium Myſiæ, cujus ut & Arhinæ, *an potius Myrinæ?* 35. annos Princeps fuerat, interfectus eſt. *lib.* 20. *pag.* 791.

Si Mithridates in Antigoni gratiam non rediiſſet, ab illo longe ſemper ſtetiſſet, nec unquam ei confidiſſet. Attamen Antigonus ſomnii memor ſemper, illius virtutem extimeſcebat, quare eum occidit inopinantem, cum jam recuperaſſet Cium, urbem Phrygiæ, & Myrinam, urbem Æolidis, quas Reges Ponti ſui anteceſſores poſſederant.

Mithridatem regnaſſe 36. annos ſcribit Diodorus,

ut ſupra jam indicavimus. At cum illius regni initium Diodorus ipſe aſſignet poſt patris Ariobarzanis mortem anno 4. Olympiadis 110. *lib.* 16. *pag.* 557. Effluxerunt ab illo tempore novem integræ Olympiades ex quatuor ſingulæ annis compoſitæ, quæ integros triginta annos conficiunt.

Mihi interea movet ſcrupulum Lucianus, qui in Μακροβίοις ex Hieronymo Cardiano & aliis Scriptoribus, refert ad annum uſque octogeſimum-quartum eum vixiſſe. Plutarchus *in Demetrio* & Memnon cap. 37. qui eum adoleſcentem nominant Olympiadis 116. anno 2. cum tantum ab hoc tempore annos octodecim vixerit.

Nobis examinandum ſupereſt, quod Plutarchus refert ab hoc Mithridate fundatore octava ſucceſſione proveniſſe Mithridatem Eupatorem Ponti Regni ultimum, his verbis *in Demetrio*: Καὶ τὸ τῶν Ποντικῶν Βασιλέων γένος ογδόη πȣ διαδοχὴ Παυσάμενον ὑπὸ Ρωμαίων ἐκεῖνος παρέσχε. *Regumque Ponti ille ſtirpem quæ octava ferme ſucceſſione a Populo Romano eſt deleta, edidit.* Cum tantum illa haud dubie *ſexta* fuerit, in hoc Plutarchi codice videtur reponendum pro ὀγδόη, ἕκτη

Eundem Plutarchi vitioſi codicis errorem ſecuti ſunt, qui in Appiano de Mithridate libro pag. 249. ſcripſerunt, ὄγδοος δ' ἀπὸ Μιθριδάτου, τȣ Μακεδόνων ἀποςάντος τε, καὶ κτησαμένȣ τὴν ποντικὴν ἀρχήν. *Octavus a Mithridate illo, qui primus, deſertis Macedonibus, Pontici Regni fuit conditor.* Quod verus, & ſanus Appiani antea locus de ſexta ſucceſſione illa prius affirmaverat his vocibus: Οἱ δὲ ἦρχον ἕτερος μετ' ἕτερον, ἕως τὸν ἕκτον ἀπὸ τȣ̃ πρώτȣ Μιθριδάτου, ἕως Ρωμαίοις ἐπολέμησε. *Illi autem*

regna-

alius poſt alium, uſque ad ſextum, a primo Mithridate, qui cum Romanis bellum geſſit: ut per genuinam horum Regum Hiſtoriam confirmabimus.

Illi autem Plutarchi & Appiani codices corrupti in errorem induxerunt Reinerum Reineccium, qui libellum de familia Regum Ponticorum ex ſtirpe Achæmenidarum edidit Lipſiæ anno 1570. Ut enim octo Regum numerum adimpleret poſt Mithridatem III. novum inauditumque Mithridatem IV. cum ejus filio ſucceſſore anonymo ſubſtituit; porro cum ea de Plutarcho & Appiano nota. Neutrum, *inquit*, ex his Scriptores nominant; ſed familiæ gradus hoſce cum aliqua alterius ex ipſis nominis ſignificatione, conſervavere nobis Plutarchus & Appianus. *Reineccius de Regno Pontico pag.* 210.

Hieronymus Henninges hanc Reineccii de octo Regibus a Mithridate II. uſque ad Eupatorem ſententiam ſecutus anno 1598. pro anonymo filio eum pro libito, *Pharnacem* appellavit, ſed quo jure & quo autore?

Mithridates namque II. filium ſibi cognominem reliquit, de quo mox dicturi ſumus.

MITHRIDATES VII.

MITHRIDATES III. patri Mithridati II. in Ponti Regno ſucceſſit; ex Diodoro *lib.* 20. *pag.* 791. Olympiadis 119. an. 3. Seleucidarum 11. & V. C. 452. Anno vero ſequente Antigonus, qui parentem ejus occidi juſſerat, ipſe in prælio ad ipſum Phrygiæ contra Ptolemæum, Seleucum, Lyſimachum & Caſſandrum Reges commiſſo interfectus eſt: totumque illius Imperium Principes illi diſcerpſerunt.

Licet vero de prædæ inter eos diviſione non omnino conſtet, Caſſandro & Lyſimacho Europa videtur relicta, ita, ut in Aſia Minore nihil ſibi arrogarent. Porro Lyſimachus poſt Geticum bellum claſſe in Aſiam trajiciens, urbes, quæ Antigono & Demetrio parebant, occupavit. *Plut. in Demetr. pag.* 902. Imo & Amaſtrim, Oxathris filiam, quam uxorem duxerat & dimiſerat, cum Dionyſium Heracleæ Ponti Tyrannum, qui ei nupſerat, mortuus eſſet, vindicavit, & parricidas filios Heracleæ occidit.

Tanta potentia præditus tamque metuendus regulis erat Lyſimachus, ut Cium urbem, quam poſſidebat Mithridates Fundator, Mithridati III. eriperet, quietuſque diu retineret. Poſtea, cum Seleucus & Lyſimachus ultimi Alexandri M. Commilitones, ſoli eſſent ſuperſtites, in Phrygia, quæ Helleſponto adjacet, apud Compediam *ex Porphyrio*, certamen inter ſe iniiſſent; Lyſimacho victo atque occiſo, Seleucus Myrinam ad Mithridatem ſpectantem Lemniis reddidit, qui eam vindicabant.

Le-

Lemnii, ut gratiam Seleuco referrent, quod eos non ſolum a duro & acerbo Lyſimachi dominatu liberaſſet; verum etiam oppidum utrumque ſuum, Myrinam ſcilicet & Kephæſtiada reddidiſſet templa Seleuco extruxerunt, & poculum, quod libandi cauſa affundebant, dum ad epulas convenirent, Seleuci Servatoris appellarunt. *Athenæus lib. 6. cap.* 16.

Heraclienſes Ponti, audito Lyſimachi interitu, qui Heraclitum illis præfecerat, illum captum in cuſtodia detinuerunt; & miſſa ad Seleucum legatione, Phocritum civitatis curatorem fecerunt. *Memn. c.* 10.

Interea Seleucus Aphrodiſium in urbes Phrygiæ, ut & in eas, quæ adjacent Ponto, Procuratorem miſit. Hic rebus, quarum cauſa venerat, confectis, poſt reditum, in aliarum quidem civitatum laude prolixus erat, Heraclienſes autem criminabatur ut Seleuco parum addictos. Seleucus ergo hoc irritatus Legatos ad ſe profectos faſtidivit, & minis increpans terruit; quorum tamen unus Chameleon nihil his perculſus, ita Regem compellavit: Hercules κάῤῥων, *Seleuce* (κάῤῥων autem Dorienſibus eum ſignificat, qui eſt *fortior*); quam vocem cum Rex non intelligeret, concepta in ira perſiſtens, ſe avertit. Legatis igitur, neque domum redire, neque illic manere, operæ pretium videbatur. Quæ cum Heraclienſibus nuntiarentur, tum cæteris ſe munierunt, tum copias auxiliares collegerunt, & per Legatos Mithridatem Ponti Regem, & Byzantinos & Chalcedonios de ope ferenda ſollicitarunt. *Memn. cap.* 12.

Seleuco mortuo Olympiadis 124. anno 2. V. C. 471. Antiochus Soter, ejus filius, ei ſucceſſit. Is cum ob cædem Patrocli, Præfecti ſui, Rex

eorum Nicomedes per Legatos ſubſidium ab Heraclienſibus petit & impetrat: gratiam ſe relaturum, ubi in ſimili neceſſitate tempus flagitet, pollicitus. Hac Reges occaſione Cierum & Cium, & Thinidem terram, multis expenſis ad ſe reduxerunt. Amaſtrim interea urbem (quæ & ipſa cum aliis adempta fuerat) tam bello quam pretio recuperare dum percupiunt, ſucceſſu carent felice: propterea quod illam tenebat Eumenes, qui Ariobarzani, Mithridatis filio, gratis eam tradere, quam pecunia revendere Heraclienſibus mallet, veſania iræ ſubactus. *Id.cap.* 17.

Memnon *Ariobarzanem* appellat, quem ex Diodoro *Mithridatem* appellare debuiſſet, nam alius fuit in Ponti Regum ſerie, alius Ariobarzanes, qui Mithridatis I. filius fuit. Atque eum paulo ante appellat etiam Mithridatem. Itaque ex vitioſis codicibus hoc nomen intruſum fuiſſe arbitramur, ſi Diodoro fidem habeamus; quod ex illius regni tempore & ſpatio confirmatur.

Cum Ariarathes IV. Cappadociæ Rex filium Ariarathem ex Memnone, admodum puerum reliquiſſet. *cap.* 51. Mithridates hac uſus occaſione videtur, ut regni fines in Cappadociam propagaret. De quo Diodorus hæc ſcribit. Principatum *Ponti* filius Mithridates excepit, & magna ditionis parte auctus Cappadociam & Paphlagoniam gubernavit. *lib.* 20. *pag.* 791. quod de illorum regnorum tantum parte intelligendum eſt: eaque invaſio poſteris æmulationis & contentionum perpetuarum cum vicinis hiſce regnis cauſam dedit.

Mithri-

Mithridates III. poſtquam regnaſſet annos 36. ut nobis indicat Diodorus lib. 20, ſupra citato, mortuus eſt, relicto filio ejuſdem nominis Mithridate in puerili ætate. *Memn. Excerpt. cap.* 25. Olymp. 120. anno 3. Seleucidarum 47. V. C. 488.

MITHRIDATES VIII.

MITHRIDATES ordine IV. ille eſt, quem codices Memnonis haud dubie corrupti *Ariobarzanis*, non Mithridatis III. filium nominant, de quo ſic habent. Nec longe poſt e vita mortalium eximitur Ariobarzanes, *hoc eſt Mithridates*, filiumque relinquit Mithridatem. Cui ſententiæ adſtipulatur Simſonius, *Memn. cap.* 25. qui adhuc puer patri in Ponti Regno ſucceſſit anno regni in Syria Antiochi Soteris XVII.

Quemadmodum autem hujus pater Mithridates III. ætatis puerilis Ariarathis IV. occaſionem arripuerat, ut Cappadociæ illius regni fines ingrederetur, ad illos tractus ſibi ſubjiciendos; ſimili quoque ratione Galatæ, qui a duodecim circiter annis ſedes in Aſia quæſiverunt, & Ponto quidem proximas, pueritiæ Mithridatis IV. occaſionem arripuere, ut in ejus ditionem irrumperent. De quo eventu Memnon. *ibidem* loquitur his verbis *lib.* 25.

Cui, id eſt Mithridati, lites cum Galatis interceſſere. Quam ob cauſam, hi contempta pueri ætate regnum ejus divexant: cumque inopia rerum laborarent Regii, Heraclienſes eos ſuſtentant, frumento Amiſum advecto; unde facilior eſſet Mithridaticis victus copia & egeſtatis medela. Propter hæc iterum hoſtiles in Heracleotarum copias mittunt, eamque depopulantur; uſque dum Heraclienſibus per Legatos mitigantur. Princeps autem Legatus erat Nyniphis Hiſtoriæ Scriptor; qui, cum exercitum in commune aureis quingentis, Duceſque ſeorſum ducentis deliniviſſet, ut a finibus diſcederent, effecit. *Memn. lib.* 25. Cæ-

Cæterum iſta Heracleenſium a Mithridate defectio, illum poſtea contra eos implacabilem adeo reddidit, ut ipſorum urbem aliquando occupare tentaverit. At huic urbi maxime inhiabat Pruſias nomine primus; qui eam cepiſſet, niſi dum ſcalis ſurſum nitebatur, lapide cujuſpiam de propugnaculis icto crus fractum habuiſſet; unde poſtea *Claudus* eſt cognominatus. *Id. lib.* 29.

Antiocho Soteri mortuo in Syria, ſucceſſit ejus filius Antiochus, cognomine *Deus*, poſt cujus obitum & annos regni 15. Seleucus Callinicus, cujus filiam in uxorem habuiſſe nos edocet Juſtinus, imperavit, eique pro dote Mithridati Eupatoris proavo Phrygiam Majorem ſeſe conceſſiſſe affirmat ipſe in concione, quam ad milites habuit, his verbis. Nam bellum equidem jam tunc ſecum ab illis geri cœptum; cum ſibi pupillo Majorem Phrygiam ademerint, quam patri ſuo præmium dati adverſus Ariſtonicum auxilii conceſſerant, gentemque, quam & proavo ſuo Mithridati Seleucus Callinicus in dotem dediſſet: *lib.* 38. *cap.* 5.

Sed cum filiæ Seleuci Callinici nomen reticuerit Juſtinus, liceat mihi, ad Hiſtoriam illuſtrandam, illius appellationem indagare. *Laodice*, nomen eſt apud Seleucidas ſæpius uſurpatum, namque & Seleuci Nicatoris mater, erat *Laodice*. Antiochus Soter ejus filius *Laodicen* habuit filiam fratri Antiocho Deo nuptam. Auguror ſane, hujus Regis filiū Seleucum Callinicum habuiſſe filiam nomine *Laodicen*, Mithridati noſtro in uxorem datam, cum ipſe Mithridates duas filias habuerit, *Laodicen majorem* Antiocho Magno, & *mino-*

rem Achæo Regibus in uxores conceſſas, ut infra videbimus.

Antiochus Magnus, Seleuci Callinici filius junior, anno Seleucidarum 90. cum Seleuco Cerauno poſt annum regni tertium mortuo ſucceſſiſſet, ad Mithridatem IV. cognatum ſuum, Ponti Regem, Legatos miſit, ut ipſius filiam & neptem in uxores depoſcerent. Ipſorum petitioni Rex libenter aſſenſit, & *Laodicen* majorem filiam Legatis commiſit, an. Seleucidarum 92. ut narrat Polybius. *lib.* 5. *pag.* 388.

Inter hæc dum Antiochus Seleuciæ ad Zeugma agebat, Seleuciam advenit Diognetus Navarchus Dux claſſis, e Cappadocia ad Euxinum, *Laodicen* Mithridatis Regis filiam ducens, virginem matrimonio Antiochi deſtinatam. Rex, quanto par erat comitatu, obviam progrediens, cum ingenti clientum turba, virginem excipit, ac ſtatim magnifice regioque apparatu omnium rerum nuptias celebrat. Peractis nuptiarum ſolemnibus, Rex Antiochiam venit, ibique Laodicen ſalutari Reginam jubet. *Id. ibid.*

Paulo poſt nempe Seleucidarum anno 93. Mithridates bellum Sinopenſibus indixit: cœperuntque ejus calamitatis, quam ad extremum ſunt experti, quaſi fundamenta jaci, & occaſiones naſci. Cum autem de auxilio ad hoc bellum Legatos ad Rhodiorum populum miſiſſent, tres viri conſtituti ſunt a Rhodiis, quibus centum quadraginta drachmarum millia attribuerunt, ut ex ea ſumma Sinopenſibus neceſſaria pararent. Igitur tres viri doliorum vini decem millia comparaverunt: capilli praeparati ſexaginta pondo ſupra trecenta: nervorum præparatorum centum

viginti

viginti pondo: armaturas mille, aureorum ſignatorum tria millia: ad hæc catapultas, quæ lapides mitterent quatuor,& viros ſimul, qui his recte uti ſcirent: quibus rebus omnibus acceptis, Legati Sinopenſium domum redierunt. *Id. lib. 4. pag. 321.*

Sinopenſes in metu,ne terra marique obſidere ipſos Mithridates aggrederetur, propterea apparatus omnes ſuos ad illum metum referebant. Navigantibus ad Phaſim occurrit ad dextram Sinope, in peninſula quadam ſita,quæ longe in mare prominet. Hujus peninſulæ fauces (eæ duo non amplius patent ſtadia) quibus Aſiæ conjungitur, urbs iſta poſita in medio,plane interſepit; reliqua peninſulæ pars in altum procurrit, ubique plana, & ex qua facillime in urbem fieri impetus queat,extrema tantum ad mare ab omni parte praerupta loca ſunt, ad quæ difficillime navis poſſit appellere: aditusque omnino paucos habet. *Id. ibid.*

Itaque metuentes Sinopenſes, ne Mithridates diſpoſitis ab ea parte, quæ Aſiam ſpectat tormentis, ſimiliterque ab altera terræ parte e regione hujus, expoſito e navibus milite in loca plana & ea, quæ urbi imminent, oppugnationem illius tentaret: ambitum peninſulæ, qua mari cingitur, munire inſtituerunt: omneſque aditus ab ea parte ſudibus ac vallis præcludere inſtiterunt: pariterque ob eundem metum tela etiam & præſidia in locis omnibus opportunis collocarunt. Eſt vero peninſulæ hujus univerſæ ſpatium haud adeo magnum, & modico præſidio facile defendi ipſa poteſt. *Id. ibid.*

Mithridates quidem bellum intulit Sinopenſibus;

ſed eorum urbis expugnatio Rhodiorum ope & auxilio fuit irrita.

Achæus Andromachi, cujus filiam duxerat uxorem Seleucus Ceraunus, erat filius; ideoque Antiochi Magni cognatus. Is in regionibus Aſiæ cis Taurum late dominans rerum potiebatur, & Regis nomen aſſumpſerat, Dynaſtarum potentiſſimus ac formidabilis. Legatos itaque ad Mithridatem Ponti Regem mittit, ut ſibi filiam Laodicen minorem vellet in uxorem tradere: quod cum annuiſſet Mithridates, facta eſt Achæi conjux. Sed Sardis, in quam urbem ſe receperant ambo, altero obſidionis anno capiuntur ab Antiocho Magno, & Achæus ipſius juſſu crudeliſſimo afficitur ſupplicio. Laodice vero ejus avunculo & cognato Antiocho ſe & arcem cum factione ſua permiſit. *Lib.* 8. Seleucidarum anno 99. Urbis vero conditæ 540.

Quonam tempore mortuus ſit Mithridates, quotq; annis regnaverit, ignoratur, cum admodum ſterilis ſit Ponti Regum hiſtoria. Quoniam tamen in re dubia fas eſt conjectare, ſuſpicari mihi liceat, Mithridatem Quartum obiiſſe paulo poſt Achæi cum filia Laodice juniore nuptias: quæ quidem probabilior mihi videtur conjectura, eo, quod Mithridates res inter generos & filias componere potuiſſet, debuiſſetque, ſi etiamnum vixiſſet. At nulla prorſus illius ab hoc tempore fit apud Hiſtoricos mentio, ut in bello, quod Antiochus Magnus geſſit contra Romanos, in quo Aſiæ plurimi Reges ei auxilium tulere; ut ut ſit, certum eſt, Mithridatem Quartum reliquiſſe filium, qui patri in Ponti Regno ſucceſſit.

PHAR-

PHARNACES XIX.

In Cim. Leopoldi Imp.
ex num. Arg. ditor.

PHARNACES Mithridatis Quarti, & Laodices Seuleuci Callinici Syriæ Regis natæ filius, poſt patris obitum Pontici Regni habenas ſuſcepit: Patre in obſidenda Sinope felicior fuit. Ita enim occulte & diligenter, terra marique ingentem exercitum collegerat,

gerat, tantoque omnia ordine diſpoſuerat, ut nil tale ſentientem urbem undequaque obſidione cinxerit. Quo pacto Sinopenſes de improviſo laceſſiti, tardius quam par erat, ſociorum auxilium imploravere. Accelerata Rex obſidione Sinopen, antequam illi opem ferre poſſent, expugnavit. Atque ita nobilis illa civitas, quæ per tot ſæcula ſuo uſa fuerat jure, victoris tandem legibus obtemperare coacta eſt an. V. C. 571.

Cum Eumenes Pergami Rex, populi Romani ſocius, ob bellum contra Antiochum Magnum Syriæ Regem geſtum, a Senatu pro mercede Phrygiam majorem Ponticis Principibus ſubditam accepiſſet: Pharnaces id ægre ferens, ſecunda uſus fortuna in Sinope ſubjuganda, victorem exercitum in Eumenis regna perduxit. Unde bellũ inter eos inchoatum eſt; cujus initio Romam Legatos Eumenes amandavit; quod ubi Pharnaces accepit, ſuos etiam in urbem miſit, qui pariter Rhodios Sinopenſium ſocios in venere, ut narrat Livius. Legationes tranſmarinæ introductæ ſunt. Prima Eumenis & Pharnacis Regum, altera Rhodiorum querentium de Sinopenſium clade. *Decad.* 4. *lib.* 10.

Aſiæ Regibus reſponſum eſt, Legatos ad eas res viſendas miſſurum Senatum. *Id. ibid.* Q. Marcio, qui cum collegis ad ſtatum Græciæ ac Macedoniæ inſpiciendum miſſus erat, mandatum eſt, ut in Aſiam ad cognoſcendum de bello inter Eumenem & Pharnacem una cum collegis tranſmearet. Legati Romani ex Aſia reverſi ad Patres, legationem ſuam renuntiaverunt, & moderationem Eumenis in omnibus rebus, Pharnacis vero avaritiam & ingentem ſuperbiam expoſuerunt. *Polyb. Leg.* 53. *p.* 871. Phar-

Pharnaces, poſtquam Legati Romani abiiſſent, ut erat omnium ſuperiori memoria Regum iniquiſſimus, (in excerptis Valeſ. p. 130) bellum redintegravit, Eumenes tunc ab Ariarathe Cappadociæ Rege auxilium & copias petit, & ambo Legatos Romam amandarunt, quod etiam fecit Pharnaces. Senatus, auditis eorum Legatis, quid ſtatuendum foret, non diu dubitavit. Reſpondit autem iterum ſe Legatos miſſurum, qui de eorum Regum controverſiis diligentius cognoſcerent. *Polyb. Leg.* 53.

Aſpernatus iterum Rex Pharnaces nomen Romanum, cum cauſæ cognitio ad Senatum fuiſſet delata, Leſcritum hiemis tempore cum decem militum millibus ad devaſtandam Galatiam mittit; ipſe vere ineunte ingentes undique copias cogit, ceu facturus in Cappadociam irruptionem. Quæ Eumenes ut cognovit, etſi graviſſime indignabatur, quod omnes fidei leges violaſſet Pharnaces; ipſe tamen ad ingruentem hoſtem propulſandum idem facere coactus fuit. *Id. Legat.* 55.

Cum jam conveniſſet Eumenis exercitus, venit Roma Attalus. Poſtquam una congreſſi de præſenti negotio inter ſe tractaſſent, ſubito cum copiis caſtra moverunt in Galatiam reverſi, Leſcritum quidem ibi non offenderunt. Sed cum Carſignatus & Gæzotorius Legatos ſubinde mitterent, ne quid ſibi noceretur, poſcentes, & impetrata cuicuimodi illa eſſent, facturos ſe pollicentes, & repudiata horum petitione, quia fidem prius mutaſſent, cum omni exercitu, adverſus Pharnacem proficiſcuntur. *Id. ibid.*

Quintis caſtris Calpito ad Halym amnem eſt ventum:

tum: ſexto deinde die Amiſum pervenerunt. Ubi poſtquam Ariarathes Cappadocum Rex cum ſuis ſe illis conjunxiſſet, agrum Amiſenum ſunt ingreſſi. At cum vix metati caſtra eſſent, nuntius affertur, adeſſe Legatos Populi Romani ad pacem conficiendam. Quo cognito Eumenes Attalum *fratrem* miſit, qui illos exciperet: ipſe copias duplicare & magno ſtudio ornare, tum ut paratæ eſſent ad belli uſum, ſi opus foret, tum ut Romanis oſtenderet, ſatis ſibi eſſe virium ad Pharnacem ulciſcendum & debellandum. *Id. ibid.*

Hortantibus Legatis poſt ſuum adventum, ut bellandi finem faceret, reſpondent Eumenes & Ariarathes, paratos ſe ad omnia, quæ vellent, ſuaderentque; orant vero Romanos, ut, ſi fieri poſſet, conventum cogerent, cui intereſſet Pharnaces: ut dum in præſentia negotium tractaretur, magis ac magis perfidiam hominis & crudelitatem animadverterent: quod ſi fieri id non poſſet, petere ab illis, ut juſte & æque diſceptarent ſuas controverſias. Promittentibus Legatis, omnia ſe pro virili facturos, quæ æqua forent; petentibuſque ut exercitus ex hoſtico deduceretur: (etenim rem fore abſurdam, ſi eodem tempore, quo de pace Romani agerent, bello ſe ipſi invicem laceſſerent, & armis infeſtarent;) aſſenſus eſt Eumenes, ac ſequenti die, motis ſignis, in Galatiam reducere exercitum cœpit. *Id. ibid.*

Romani poſteaquam cum Pharnace ſunt congreſſi, omnium primum ab eo petierunt, ut in colloquiũ cum Eumene venire ne gravaretur, quoniam rerum tranſigendarum hæc munitiſſima eſſet via. Huic petitioni cũ Pharnaces repugnaret, ac tandem quod ro-

gaba-

gabatur, penitus negaſſet, facile ſtatim & Romani intellexerunt, Pharnacem palam damnare ſpes ſuas, ac rebus ſuis diffidere; ſed quia finem bello imponere omnino propoſuerant; non prius deſtiterunt, quam pollicitus eſt, ſe miſſurum Legatos ad oram maritimam, cum libera poteſtate pacem iis legibus conficiendi, quas ipſi Legati dixiſſent. *Id. ibid.*

Poſtquam venerunt Legati, inſtituto colloquio, cui ipſi intererant, cum Romanis & Eumene, hic quidem ſtudio pacis ad omnes conditiones paratus erat deſcendere: contra vero Legati Pharnacis controverſiam de omnibus rebus movere, pactis non ſtare, ſed amplius ſemper aliquid poſcere, ſententiam dein mutare, ut facile intelligerent Romani, fruſtra ſe laborare, cum non is eſſet Pharnaces, qui conſentire paci vellet. *Id. ibid.*

Itaque ſoluto infecta pace colloquio, cum Romani Pergamo diſceſſiſſent, & Pharnacis Legati eſſent dimiſſi, duravit inter Reges bellum, Eumeneſque & Pharnaces neceſſaria in eam rem apparare inſtituerunt. *Id. ibid.*

Pharnaces cum Galatis fœdus iniit, & ad *Artaxiam* Armeniæ Majoris regulum Legatos miſit, qui eum in ſocietatem traxerunt, ut & *Acuſilocum* Dynaſtam, imo & auxiliares copias petiit a Seleuco Philopatore Syriæ Rege, ſuoque ex ſorore filio, nam hujus pater Antiochus Magnus Laodicen Pharnacis ſororem in uxorem duxerat.

Eumeni & Ariarathi ſocios ſeſe addidere *Morzias* Paphlagoniæ Regulus, & Europa Gatalus Sarmata, Meſembriani in Thracia, & Cherſoneſitæ ex eadem, juxta Helleſpontum; ex Aſia Cyziceni, & Heracleotæ ad Pontum.

Vere

Vere Leocritus Pharnacis Præfectus, cum Teium ad Pontum oppidum, crebris oppugnationibus urgeret, mercenarios milites, qui præſidio urbi erant, ad deditionem illius coegit, ea conditione, ut ipſi quocunque libitum eſſet, tuto deducerentur; ſed cum, ut univerſos occideret, mandatum accepiſſet a Pharnace, quod olim ipſum offendiſſent, contra fœderis fidem in eos iter agentes impreſſione facta, cunctos ſagittis confixit. *Diod. Sic. in excerp. Valeſ. pag.* 302.

Seleucus Syriæ Rex coactis haud contemnendis copiis, ad opem Pharnaci ferendam profectus, Taurum montem ſuperare jam parabat, ſed cum apud ſe reputaſſet per leges fœderis, quod Populus Romanus eum patre percuſſerat, id ſibi non licere, in ſuum ſe regnum cum exercitu recepit. *Id. ibid.*

Quo auxilio deſtitutus Pharnaces, cum Attalo Eumenis fratre & ceteris fœdus poſtea iniit: Eumenes Pergami tunc commorans, e gravi morbo convaluerat: qui poſt Attali adventum, ubi omnia, quæ geſta fuerant, cognoviſſet approbaſſetque, fratres omnes ſuos *Attalum, Philæterum & Athenæum* Romam mittere ſtatuit, induciæque tantum factæ fuiſſe videntur. *Polyb. Legat.* 56.

Eumenes enim Romanis mittendis Legatis finem ſe tandem impoſiturum bello adverſus Pharnacem ſperabat. Magnifice Senatus advenientes Eumenis fratres excepit; nam & hoſpitia & lautia uberrima iis exhibuit, & ab iis appellatus benigne reſpondit. Attalus in Senatum ingreſſus, priſtina ſuorum merita luculenta oratione in memoriam revocavit, & de Pharnacis queſtus injuriis, negotium patres ut ſuſciperent,

oravit,

ctavit, & Pharnacem pro commerita noxa ut caſtigarent. Patres, re audita, benigne reſponderunt, miſſuros ſe Legatos, qui bello huic omnino finem ſint impoſituri. *Polyb. ibid.*

Sive autem induciarum tempore exacto, ſive pacis legibus omnino a Pharnace rejectis, copiæ multo, quam antea numeroſiores ab Eumene & ejus ſociis comparantur: imo & Pruſias, Bithyniæ Rex, Pharnaci iratus, quod Teium in regni ſui & Paphlagoniæ confinio poſitum anno præterito expugnaſſet, in Eumenis partes ſua ſponde deſcendit.

Pharnaces ſubita & gravi hoſtium impreſſione territus, ad quaſcunque pacis conditiones accipiendas paratus fuit; quare etiam Legatos ad Eumenem & Ariarathem miſit. Cum autem Eumenes & Ariarathes mentionem de pace factam æquis auribus accepiſſent, & ſuos ſtatim Legatos ad Pharnacem miſiſſent, idque ſæpius ab utraque parte factum eſſet, his tandem conditionibus pax convenit. *Polyb. Leg.* 59. 881.

EUMENI, PRUSIÆ, ET ARIARATHI CUM PHARNACE ET MITHRIDATE PAX ESTO PERPETUA. GALATIAM PHARNACES NE INGREDITOR ULLO MODO. QUÆCUNQUE ANTEA PHARNACI CVM GALLIS FOEDERA FUERUNT, DIRIMUNTOR. PAPHLAGONIA PARITER EXCEDITO, ET QUOS PRIUS INDE EDUXIT INCOLAS, RESTITUITO, ET SIMUL CUM HIS ARMA, TELA, ET RELIQUUM OMNEM APPARATUM REDDITO ETIAM. ARIARATHI LOCA OMNIA, QUÆ FUERE, ET ADEMPTA, CUM OMNI INSTRUMENTO, QUOD PRIUS IBI FUIT. ITEMQVE OBSIDES. REDDITO ETIAM TEIUM, QUOD EST AD PONTUM. *Id. ibid.*

Id oppidum aliquanto poſt Eumenes Pruſiæ dedit, ab eo exoratus, in magnam accipientis gratiam. Ad hoc ſcriptum in fœdere. *Idem ibidem.*

UT CAPTIVOS TRANSFUGASQUE OMNES SINE PRETIO PHARNACES REDDERET. ITEM UT EX EA PECUNIA ET GAZA, QUAM A MORZIA *Paphlagoniæ* ET ARIARATHE ABSTULISSET, REGIBUS ANTE NOMINATIS NONGENTA REDDERET TALENTA. EUMENI VERO HOC AMPLIUS PRO BELLI IMPENSIS TRECENTA TALENTA PENDERET. Præterea ſcriptum. UT MITHRIDATES PRÆFECTUS ARMENIÆ TRECENTA SOLVERET TALENTA, QUIA BELLUM CUM ARIARATHE GESSIT. CONTRA FOEDUS, QUOD CUM EUMENE HABUIT. *Id. ibid.*

Comprehenſi ſunt hoc fœdere e Dynaſtis Aſiæ, *Artaxias* majoris partis Armeniæ regulus, & *Acuſilochus*: ex Europæis, *Gatalus Sarmata*: e liberis civitatibus, *Heracleotæ*, *Meſembriani*, *Cherroneſitæ*, & cum his præterea *Cyziuni.* Poſtremo loco adjectum de obſidibus, quot numero, & cujus conditionis eos dare Pharnacem oporteret. Qui ſimul venerunt, reverſæ ſunt copiæ. Itaque belli, quod Eumenes & Ariarathes cum Pharnace geſſerunt, hic fuit exitus. *Id. ibid.*

Non omnino intelligimus, quod Mithridates Eupator, hujus Pharnacis nepos, in oratione ad milites ſuos habita refert apud Juſtinum, dum ait, avum ſuum Pharnacem per cognationum arbitria ſuccedaneum Regi Pergameno Eumeni datum. *lib.38. cap. 6.* Unde enim Pharnacis illa cum Eumene affinitas? quæ etiamſi, Eumenes grandioribus filiis caruerit, tamen Attalum, ejus fratrem, qui ei ſucceſſit, excluderet?

Porro ſi nobis ex hiſtoria hujus temporis detur conjecturæ

conjecturæ locus, videtur Eumenes parvulos tantum ex Stratonica Ariarathis Cappadocum Regis filia reliquiſſe, qui per ætatem regnum adminiſtrare non poterant. Quam ob cauſam Eumenis ſororem duxit Pharnaces, & conſenſu omnium affinium ſuccedaneus Regi Eumeni nuncupatus eſt. Quod Attalus, Regis frater, improbans, regno ſuccedere voluit. Cum autem hæc contentio, bellum inter ilios Principes redintegratura haud dubie eſſet, res ad Senatus arbitrium videtur delata. Etenim Mithridates Eupator Romanos incuſat in laudata ſuperius oratione ad milites. Attalo vero regnum Senatus attribuit, qui uno & viginti annis apud Pergamum poſteà regnavit, moriensq; ita æquo conſuluit, ut filium Eumenis Attalum Philometorem teſtamento ſuis præponere non dubitarit.

Cum Eumenes mortuus ſit tantum anno V.C. 596. Pharnaces adhuc tunc temporis in vivis fuiſſe denotatur. Cum vero Mithridates V. ejus filius anno 600. regnabat, ex Polybio *Leg.* 135. non dubium eſt, quin in hoc intervallo Pharnaces ſit defunctus. Unde ex Eumenis obitu Pharnacis uxor eruitur e tenebris, quemadmodum mortis Pharnacis tempus circum circa detegitur.

Pharnaces filium reliquit, nomine Mithridatem & ordine quintum, qui ipſi in Regno Pontico ſucceſſit.

NUMMUS REGIS PHARNACIS.

Ex Cimelio M. Ducis Etruriæ.

Caput Regis diadematum, ex averſa parte Bacchus muliebri habitu ſtans, ſupra cujus caput fulmen; dextra demiſſa, racemum portat, quem Tigris ſtans ad ejus pedes lambit; ſiniſtra cornucopiæ & caduceum gerit. In area Luna creſcens cum aſtro, circa ambitum ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΦΑΡΝΑΚΟΥ.

NOmen Pharnacis huic nummo tetradrachmali argenteo inſcriptum, ita Antiquariorum animum perculit, ut nummum M. Mithridatis filio, perfidia ſua noto potius, quam Pharnaci Eupatoris ipſius avo, adjudicarint. At ille inter Boſphori Principes; hic in Ponti Regum ſerie inſerendus. Nomen idem *Pharnacis* eis illuſit, ut & non inſpectum utriuſque Regis muniſma.

Effigies amborum diverſæ. In Pontico juvenilis facies & lanugine ornata, Boſphorano, qui regnum tantum poſt 35. annum accepit, nulla ratione tribui poteſt. Hujus proavi Pharnacis ſimplex & nuda eſt Epigra-

Epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΦΑΡΝΑΚΟΥ, Regi Pontico mire conveniens; ſuperba vero pronepotis inſcriptio, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΜΕΓΑΛΟΥ ΦΑΡΝΑΚΟΥ, veſanam hujus ævi ambitionem redolet, qualis fuit ejus cognati Tigranis Armeniæ, qui hanc REGIS REGUM appellationem etiam uſurpavit. Tandem Amiſi urbis Ponticæ inſignia nummo inſculpta haud dubie percuſſam in Ponto monetam arguunt.

Bacchus varie depingitur in nummis; ſed in hoc muliebri ornatus amictu prodit. Fingebatur autem juvenili ſpecie ut virginem referret, unde Poëta Phallicus:

Trahitque Bacchus virginis tener formam.

De quo Albricus Philoſophus de Deor. Imag. Erat enim imago ejus facie muliebri. Rationem ejus affert Fulgentius de Nat. Deorum. Bacchus quoque rei gratia fœminea fingitur eſſe forma, quod vigorem omnem carpat ebrietas.

Dextra Bacchus tenet racemum, pro peculiari ſymbolo, quod vitem ex India retulerit, atque exinde coluerit, ejuſque plantandi rationem homines edocuerit. Ideoque in numerum Deorum adſcriptum ferunt, quemadmodum eos omnes, qui hominibus beneficia contulerant, referre ſolebant Antiqui.

Pardalis ad pedes Bacchi poſita, racemum uvæ lambit, quod eam valde amet, unde huic Deo comes aſſignatur, de qua ait Philoſtratus lib. Imagin. Πάρδαλις τοῦ θεοῦ σύμβολον: PANTHERA BACCHI SYMBOLVM. Audias autem Phornutum loco laudato. Pardales ait, Dionyſio ſubiungunt, atque illum ſequi inducunt, ſi-

ve ob coloris varietatem: ita, ut etiam ipſe & Bacchæ Nebride indicantur, aut quod aſperrimi etiam mores temperato vini uſu manſueſcant.

Quare autem Amiſeni, qui nummum cuderunt, ut eruitur ex inſigni eorum urbis, ſcilicet Aſtro, ſeu Sole in Luna creſcente inſerto; (de quo in nummis Mithridatis Eupatoris ſumus dicturi) quod Bacchum civitatis ſuæ præcipuum numen exhibuerint, id cauſæ fuiſſe videtur, quod eum pro Genio illius tutelari venerarentur. Atque ideo cornucopiæ & caduceo Dei lævam inſignierunt; illo ad denotandam agrorum ſuorum eo procurante abundantiam; hoc ad ſignandam ex ea exortam abundatia civium felicitatem.

Fulmen ſupra caput Bacchi omnino poſitum videtur ad indicandam ejus nativitatem, ex qua ab Ovidio *Ignigena* cognominatus eſt, ſecundum nempe fabulam a fulminata Semele. Sic etiam a quibusdam facile & pereleganter Bacchum appellari ſcribit Strabo lib. 13. Πυριγένης Bacchus in Semele effingitur elegantiſſime a Philoſtrato, in lib. Imag. Πυρόσπορος quoque Bacchus nec Semel ab Orpheo in hymnis appellatur; hoc eſt, *igne ſatus*.

MITHRIDATES X.

MITHRIDATES nomine V. Pharnacis unicus filius atque heres, mortuo patre, Pontici Regni regimen aſſumſit; ſed longe aliam, quam pater, & erga Romanos & erga Reges vicinos agendi rationem ſecutus eſt. Cum enim Pharnaces Eumeni Pergami Regi infenſiſſimus ſemper hoſtis fuiſſet, ipſe Attali hujus ſucceſſoris ac fratris amicus extitit. Cum autem Pruſias Bithyniæ Rex bello Attalum aggreſſus eſſet anno V. C. 600. Mithridates V. de Pruſia conqueſtus Legatos Romam miſit. Romani ad Pruſiam miſerunt, qui eum prohiberent, quo minus bellum cum Attalo gereret.

Legati Romani in Bithyniam profecti voluntatem Senatus Pruſiæ declararunt, Pruſias ex iis, quæ imperabantur, nonnulla ſe facturum pollicitus, de pleriſque negabat. Itaque Legati pertinacia illius offenſi, amicitiæ & ſocietati ipſius renuntiarunt; atque ex templo omnes eo relicto ad Attalum perrexere. *Polyb. Legat.* 135.

Attalus, dum adhuc eſſet hiems, magnum exercitum coegit, & a proximis Regibus Mithridate Ponti & Ariarathe Cappadociæ poſtulat, ut vellent adverſus Pruſiam ſocietatem inire; ne victoria de ſe relata inflatus, ipſos poſtea adoriretur. Poſtulatis annuunt Ariarathes & Mithridates, tanquam ejus ſocii copias Attalo tum equeſtres tum pedeſtres, Duce Demetrio, ſubminiſtrant. *Id. ibid.*

Interea Pruſiæ jam pœnitentia ducto, Senatus tres alios Legatos continuo mittit. Hi ubi in Aſiam vene-

re, bello finem impoſuerunt, & ut Reges ambo in fœdus ſcriptum conſentirent, pervicerunt; quo Pruſias damna illata ſarciret; quibus peractis, copiæ Mithridatis auxiliares in Pontum rediere.

Mithridates non minus Populi Romani, quam vicinorum Regum amicitiam appetivit. Vix enim Romani tertium bellum Punicum contra Carthaginienſes anno V.C. 606. ſuſceperunt, cum ille, teſte Appiano *lib. Mithr. pag.* 176. auxiliares copias iis miſit. Ita enim inquit hic Auctor: *Qui primus amicus Populi Romani appellatus, miſſis contra Pœnos auxiliaribus aliquot navibus, vocabatur Mithridates Evergetes Ponti Rex.*

Unde vero illi ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ, id eſt BENEFICI cognomen? Quod ſi nobis conjicere liceat, illud ei a Sinopenſibus datum auguramur, quod olim Ægyptii Ptolemæo tertio dederunt, teſte *Hier. in Dan. cap.* 11. quia poſt multos annos Deos ipſorum retulerat, quos Cambyſes, capto regno, in Perſas portaverat. Templa Sinopenſium iterata obſidione partim deſtructa fuiſſe videntur, quæ Mithridates reſtauravit. Legimus enim apud Strabonem, hunc Principem in ea habitaſſe, eamque in eximio habuiſſe honore. *lib.* 12. *pag.* 545. Gaziura Ponti regia erat antiqua ex eodem Scriptore. *Ibid. pag.* 547. In illa vero Mithridates Eupator Mithridatis V. filius major natus eſt & educatus, & etiam Rex ipſe, ut infra videbimus, deceſſit.

Suam iterum Mithridates erga Romanos obſervantiam teſtatus eſt in bello, quod adverſus Ariſtonicum geſſerunt. Is erat Eumenis, Regis Pergami, filius, non juſto matrimonio, ſed ex pellice Epheſia Cythariſtæ cujuſdam filia genitus; qui poſt mortem Attali *Philo-*

metoris

metoris, velut paternum regnum, Aſiam invaſit. Juſt. *lib.* 36. *cap.* 4. Contra illum P. Craſſus anno. V.C. 623. Conſul profectus, prædæ Attalicæ congerendæ, quam bello gerendo ſtudioſius incubuit, cum ei auxilia Mithridates Ponti, Nicomedes Bithyniæ, Ariarathes Cappadociæ, Pylæmenes Paphlagoniæ Reges pollicerentur. *Oroſius lib.* 5. *cap.* 10. *Hiſtoriæ in Biblioth. Patrum tom.* 5. *Edit. Colon. Agripp.*

Rem ſic narrat Eutropius *lib.* 4. Adverſus *Ariſtonicum* miſſus Licinius Craſſus infinita Regum habens auxilia; nam & Bithyniæ Rex Nicomedes Romanos juvit, & Mithridates Ponticus, cum quo poſtea bellum graviſſimũ fuit; (*ſed hic errat, Eutropius enim dicere debuit*, CUM CUJUS FILIO.) & Ariarathes Cappadox & Pylæmenes Paphlagon *lib.* 4. Extremo anni tempore inter Elæam & Smyrnam Straboni juxta Leucas, cum prælium Craſſus conſeruiſſet, ejus exercitu in fugam acto, ipſe jam circumventus, a barbaro ſica interemptus eſt: Ariarathes vero, Cappadociæ Rex, in hoc prælio occiſus eſt.

Anno ſequenti 624. M. Perperna Conſul, Aſiam ſortitus, audita P. Craſſi morte & exercitus Romani clade, raptim in Provinciam pervolavit; Ariſtonicum recenti victoria feriatum improviſo bello adortus, prælio victum, ac nudatum omnibus copiis, in fugam vertit. Stratonicem urbem, ad quam ille confugerat, obſeſſam fame ad deditionem compulit, Ariſtonicumq; captum, Attalicaſque gazas hereditarias Populi Romani navibus impoſitas Romam miſit. Ipſe Conſul Perperna prius quam belli reliquias conficere poſſet, Pergami morbo correptus, diem obiit.

iit. *Paulus Oroſius lib.* 5. *cap.* 10. *Hiſtoriæ Bibliothec. Patrum tomo* 5. *Edit. Colon. Agripp.*

M. Aquilius Nepos Conſul hoc anno 625. M. Perpernæ ſucceſſor, Aſiam ſortitus, ad eripiendum Ariſtonicum, Perpernæ, veluti ſuo Triumpho reſervatum decus, feſtinata velocitate contendit. Sed contentionem Conſulum mors Perpernæ diremit. *Juſtin. lib.* 36. *cap.* 4. Soluſque Aquilius de Ariſtonico triumphavit, qui poſt triumphum de more in carcere ſtrangulatus eſt.

Poſt hæc Regibus, qui adverſus Ariſtonicum auxilia tulerant, præmia perſoluta, Mithridati Pontico Phrygia Major. *Id. lib.* 37. *cap.* 1.

Hanc Mithridati IV. in dotem filiæ Seleucus Callinicus Syriæ Rex conceſſerat, quam ei Populus Romanus, cum bellum contra Antiochum Magnum gereret, eripuerat, & Eumeni in gratiam auxilii contra eum lati dono dederat. Quod confirmat idem autor. Cum illam ſibi ademptam pupillo, quam patri præmium dati adverſus Ariſtonicum auxilii queritur Mithridates Eupator, & addit, gentem, quam & proavo ſuo Mithridati Seleucus Callinicus in dotem dediſſet. *Lib.* 38. *cap.* 5.

Non a Populo Romano in præmium lati auxilii Mithridati IV. conceſſa Phrygia eſt, ſed Manius Aquilius largitionibus corruptus, hanc illi dediſſe ferebatur. Appianus enim narrat, Syllam Eupatori eam ſibi ademptam querenti, reſpondiſſe his verbis: Phrygiam autem tibi Manius dedit, corruptus largitionibus, quod commune amborum crimen eſt. Hoc enim ipſo fateris injuſtam ejus terræ poſſeſſionem, quod eam a

mune-

muneribus corrupto conſecutus es. Et Manius coargutus eſt apud nos, alia quoque egiſſe pretio, quæ omnia Senatus irrita habuit. Quapropter & Phrygiam injuſte tibi attributam, non ſibi fecit tributariam, ſed juſſit eſſe liberam. *In lib. de Bell. Mithrid. p.* 208.

Cum Mithridates recuperaſſet Phrygiam Majorem, quam in dotem uxoris habuerat, avus ejus Mithridates IV. Cappadociæ partem recipere ſtatuit, quam olim proavus ſuus Mithridates III. armis conquiſierat, cujuſque recuperandæ cauſa Ariarathi ſeniori bellum intulerat. Itaque occaſionem nactus occiſi in bello adverſus Ariſtonicum Ariarathis hujus filii, cujus vidua Laodice, propter teneram ſex liberorum ætatem, regnum adminiſtrabat, bellum paravit: de quo, renovata deinde controverſia, quæ patri cum Cappadocibus fuerat, eos per totum vitæ curſum perſequitur. Dorilaüs Ponticus, ſive ducendi exercitus, ſive ordinãdi peritus, a Mithridate Evergete Rege Ponti in Cretam ad peregrinos conducendos milites, miſſus eſt. Crebro in Græcia erat atq; Thracia, ut iis, qui Cretam petebant, ſubveniret: cum Romani nondum eam tenerent Inſulam, magnaque ibi eſſet militum ſtipendia merentiũ copia, unde etiam prædonum exercitus fuerunt impleti. Cum in Creta eſſet Dorilaüs, forte fortuna bellum obortum eſt Gnoſſiis adverſus Gortynios. Dorilaüs a Gnoſſiis Dux creatus, bellum celeriter & feliciter confecit, ſummiſque eſt adfectus honoribus. *Strabo, lib.* 10. *p.* 477.

Cumque Paulo poſt cognoviſſet, Sinope Evergetem dolo familiarium necatum, eique uxorem & liberos ſucceſſiſſe: de rebus iſtis abjecta omni ſpe, Gnoſſi

Gnoſſi ſubſedit. *Id. ibid.* Mortem Mithridatis V. ſic narrat Juſtinus: *Mithridates quoque repenti na morte interceptus, filium, qui & ipſe Mithridates dictus eſt reliquit. Lib.* 37. *cap.* 1. Nomen uxoris Mithridatis V. ignoratur.

Mithridates duos maſculos reliquit; Mithridatem, qui poſt eum regnavit, & Anonymum, quem frater necavit, Filias quinque: Laodicen majorem, quæ Mithridati fratri nupſit; Laodicem minorem, Ariarathis VI. Cappadociæ Regis, uxoren; Roxanem innuptam, fratris juſſu anno ætatis 40. venenum bibere coactam, ne in Luculi manus incideret; Statiram, quæ ut & Roxana ſoror, eamdemque ob cauſam a fratre ſorbere juſſa eſt venenum: Nyſſam denique, quæ, captis Cabiris, in Luculli poteſtatem venit; ſed vita donata eſt.

Regnavit Mithridates annos circiter quatuor & triginta, cum (ut ex ejus Hiſtoria colligitur,) mortuus ſit circa annum V. C. 631.

NUM-

NUMMUS MITHRIDATIS V.

EX CIMELIO CARD. MAXIMI.

Caput diadematum Regis ex averſa parte figura barbata ſtans, capite modio inſignito, & Divinitatis pallio amicta, dextra aquilam, ſiniſtra ſceptrum tranſverſum gerit cum Epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΙΔΑΤΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ; *& in area litteræ numerales* ΓΟΡ, *id eſt anno* 173. *& infra monogramma.*

Mithridates V. Mithridatis Eupatoris pater, a Strabone & ab Appiano indigitatur ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ; de quo Geographus ait lib. 10. p. 477. Ἀρχέλαος τῶν Μιθριδάτου τοῦ Εὐεργέτου φίλων, ARCHELAUS UNUS EX AMICIS MITHRIDATIS EVERGETIS. Appianus vero in Mithrid. p. 176. Βασιλεὺς Πόντου Μιθριδάτης ὁ Εὐεργέτης ἐπίκλησιν. VOCABATUR MITHRIDATES EVERGETES PONTI REX. Apprime igitur illos Scriptores illuſtrat nummus hic argenteus tetradrachmalis, in quo illud cognomen exaratum legitur.

Nec ſolus ille Mithridates inter Reges ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ſibi cognomen aſſumſit. Ante ipſum Ptolemæus III. Ægypti Rex, idem ſibi arrogaverat. Imo

& VI. hujus Regni Princeps Philometoris frater, quem alii per ludibrium ΚΑΚΕΡΓΕΤΗΝ appellavere. Antiochus VII. Rex Syriæ apud Porphyrium in Euſebio, illam quoque denominationem ſibi vindicat, ut omnia ejus numiſmata teſtantur. Sed an omnibus iis Regibus tribuenda ſit, ut ſe BENEFICOS eſſe denotarent: an potius populis, a quibus in memoriam beneficiorum fuerit indita?

Litteræ numerales ΓΟΡ, annum Æræ, qua Ponti Reges poſt recuperatum a Mithridate II. regnum, & quidem ſine tributo, uſi ſunt, 173. indicant. Hi reſpondent anno V.C. 621. Siquidem illius Epochæ initium aſſignavimus anno 448. quo, permiſſu Antigoni inter Alexandri Duces πρωτευόντων, paterno principatu potitus eſt ille Mithridates Ariobarzanis filius; unde a Luciano *Ctiſtes* eſt appellatus.

Quænam ſit illa ſtans figura modio, ceu calatho ornata, inſpicienti ſatis patet. Nemo enim in Deorum Hiſtoria tantiſper verſatus eſt, qui eam ſtatim ad Serapin non revocet. Sed cur alter tanquam Jupiter, Aquilam huic Deo ſacram dextra ſuſtineat, haud idem; & ad Sinopes urbis annales recurrat, neceſſe eſt.

Sinope, urbs fuit Ponti Aſiatici, de qua Stephanus, Σινώπη διαφανεστάτη τοῦ Πόντου, SINOPE URBS PONTI CELEBERRIMA & quidem vetuſtiſſima. *Ovid. Pont. 1.*

Urbs antiqua fuit Ponti celebrata Sinopes.

Ptolemæus autem Soter Ægyptii Imperii fundator, Alexandriam Templis cum exornaret, & ea dedicare vellet, ſomnio admonitus eſt ut ex Ponto Dei ſtatuam afferri curaret, cujus rei curam Timotheo com-

commiſit, teſte Tacito, lib. Hiſt. 4. Timotheus, quæſitis, qui in Pontum meaſſent, cognoſcit urbem illic *Sinopem*, nec procul Templum vetere inter accolas fama *Iovis Ditis*.

Jovis ergo illa ſtatua figuram exhibet, Aquilæ ipſi ſacræ ſymbolo inſignitam. Nunc audiamus Plutarchum de iſta Ptolemæi Hiſtoria differentem in Jſide & Oſiride. Cum, inquit, Rex ille Legatos Sinopem miſiſſet, a Scydrothemide Ponti Rege ſtatuam dono accepit Jupiter. Ἀλεξάνδρειαν κομιθεὶς τὸ παρὰ Αἰγυπτίοις ὄνομα τοῦ πλούτωνος ἐκτήσατο τὸν Σάραπιν. *Allatus Alexandriam, Serapidis nomen, quo Ægyptii Plutonem afficiunt, invenit.*

Sinopites hunc Deum ſemper venerantes, etſi ejus ſtatuam Rex Alexandriam amandaſſet, illius figuram in nummis cum Jovis, tum Serapidis inſignia geſtantem exhibuerunt, ut videre eſt in noſtro Coloniarum libro. Nihil mirum igitur, ſi cum Aquila Jovis & calatho Serapidis ſymbolo in hoc Mithridatis Evergetis tetradrachmali argenteo numiſmate prodeat.

Sui juris erant Sinopites, & ſub Reipublicæ forma degebant, cum Mithridates IV. eos Imperio ſuo ſubjicere decrevit. Sed defecit in conatu; felicior hujus filius Pharnaces tandem illorum urbem expugnavit: Mithridates ejus ſucceſſor eam obſidione partim deſtructam reparavit, regiamque fecit, in qua natus eſt illi Mithridates Eupator, & ipſe mortuus eſt ac ſepultus. Tanto igitur Regi de ſe optime merito nummos ſuos jure dedicarunt Sinopites.

MI-

MITHRIDATES XI.

MITHRIDATES VI. occiſo patre, Ponti Regnum adeptus eſt, cum tantum natus eſſet annos 11. *ex Strabone lib.* 10. *pag.* 477. annos vero 12. *ex Eutropio lib.* 4. cum enim 13. annorum adoleſcens regnum accepiſſet. *Memnon apud Photium pag.* 727.

p.727. Hujus futuram magnitudinem etiam cœleſtia oſtenta prædixerunt. Nam & quo genitus eſt anno, & eo, quo regnare primum cœpit, ſtella cometes per utrumque tempus, *id eſt, diu & noctu*, ſeptuaginta diebus ita luxit, ut cœlum omne conflagrare videretur. Nam & magnitudine ſui quartam partem cœli occupaverat, & fulgore ſui ſolis nitorem vicerat; & cum oriretur, occumberetque, quatuor ſpatium horarum conſumebat. *Juſtin. lib. 37. cap. 2.*

Puer tutorum inſidias paſſus eſt, qui eum fero equo impoſitum equitare jaculari que cogebant. Qui conatus cum eos fefelliſſent, veneno eum appetivere. Quod metuens, antidota ſæpius bibit, & ita ſe adverſus inſidias, exquiſitis tutioribus remediis, ſtagnavit. *Id. ib.* Cum eo enutritus fuit Dorylaüs Philetæri filius, ejus, qui frater fuit Dorylai iſtius ductoris, de quo ſupra diximus. *Strab. pag. 478.*

Timens deinde Mithridates, ne inimici, quod veneno non potuerant, ferro peragerent, venandi ſtudium finxit, quod per ſeptem annos neque urbis, neque ruris tecto uſus eſt; ſed per ſilvas vagatus, diverſis montium regionibus pernoctabat, ignaris omnibus, quibus eſſet locis, aſſuetus feras curſu aut fugare, aut perſequi, cum quibuſdam etiam viribus congredi. Quibus rebus & inſidias vitavit, & corpus ad omnem virtutis patientiam duravit. *Juſt. lib. 37. cap. 2.*

Ad regni deinde adminiſtrationem cum acceſſiſſet, ad cædes propenſiſſimus fuit, uſque adeo, ut matrem ipſam regni conſortem a patre deſtinatam, dum carcere vinctam tenet, violentia iſta ut temporis diuturnitate confecit, fratem etiam necavit. *Memnon apud Photium cap. 32.*

Poſtea de augendo regno cogitavit. Itaque Scythas invictos antea, qui Sopyriona, Alexandri M. Ducem, cum triginta millibus armatorum deleverant, qui Cyrum, Perſarum Regem, cum ducentis millibus trucidaverant, qui Philippum Macedonem fugaverant, ingenti felicitate perdomuit. *Juſtin. lib.* 37. *c.* 2. Hi erant ſub Sciturо & Palaco ejus filio ac fratribus. *Strab. lib.* 7. *p.* 309. Scythas ad Meotidem paludem indeque ad Colchos uſque devictos a Mithridate refert Strabo, *lib.* 10. *pag.* 555.

Itaque Boſphori Regno potitus eſt, & dominium Periſade, qui tum illud tenebat ultro ſibi concedente. *Strabo lib.* 7. *p.* 309. Bello deinde ſubegit Reges circa Phaſin uſque ad climata trans Caucaſum. Quamobrem cum magis conſilia ejus ſuſpecta haberent Romani, Senatus-Conſultum fecerunt, ut paterna Regibus Scytharum regna reſtitueret. At is moderate quidem mandatis obſecutus eſt. *Memn. ibid. cap.* 32.

Mithridates Romam Legatos miſit cum magna pecuniæ vi, ut Senatum largitione corrumperet. Quod animadvertens Saturninus Tribunus Plebis, Ordini Senatorio inimiciſſimus, præclaram occaſionem adverſus eos nactum ſe eſſe exiſtimans, magna legationem contumelia affecit. Senatorii Legatos adverſus eum juvantes, conjunctam ſuam ipſis operam offerunt, litemque Saturnino ipſi de illata injuria intendunt. Qua occaſione ob violata Legatorum jura, quæ Romanis ſacroſancta ſemper ſunt habita, in præſens vitæ diſcrimen Saturninus adductus, a Populo tamen præter omnem ſpem liberatus eſt.

Potentia magna auctus Mithridates, Colchidem ſibi ſub-

ſubjecit, & Ponti Regni limites extendit ſupra Pharnaciam & Trapezuntem, quo loco ſunt Tibareni & Chaldæi uſque ad parvam Armeniam; quas regiones tum obtinebant Reguli quidam, inter quos unus Antipater, Siſides nomine, dominium ultro Mithridati ceſſit. *Strab. lib. 12. pag. 555.*

Cum de Aſia invadenda tractaret, tacitus cum quibuſdam amicis regno profectus, univerſam, nemine ſciente, pervagatus eſt, omniumque urbium ſitum ac regiones cognovit. Inde Bithyniam tranſcendit, & quaſi dominus Aſiæ, opportuna quæq; victoriæ ſuæ metatus eſt. Poſt hæc in regnum, cum jam periiſſe crederetur, reverſus eſt, invento parvulo filio, quem per abſentiam ejus Laodice ſoror uxorque enixa fuerat. Sed inter gratulationem adventus ſui, & filii geniti, veneno periclitatus eſt. Siquidem Laodice ſoror, cum periiſſe eum crederet, in concubitus amicorum projecta, quaſi admiſſum facinus majore ſcelere tegere poſſet, venenum advenienti paravit. Quod cum ex ancilla Mithridates cognoviſſet, facinus in auctores vindicavit. *Juſtin. lib. 37. cap. 3.*

Hieme deinde imminente, non in convivio, ſed in campo; non in vacationibus, ſed in exercitationibus, nec inter ſodales, ſed inter æquales, aut equo, aut curſu, aut viribus contendebat. Exercitum ſuum ad parem laboris patientiam quotidiana exercitatione durabat; atque ita invictus ipſe inexpugnabilem exercitum fecerat. *Id. cap. 4.*

Inita deinde cum Nicomede ſocietate, Paphlagoniam invadit, victamque cum ſocio dividit. Quam cum teneri a Regibus Senatui nuntiatum eſſet, Legatos

tos ad utrumque miſit, *qui gentem reſtitui in priſtinum ſtatum juberent*. Mithridates, cum ſe jam parem magnitudini Romanorum crederet, ſuperbo reſponſo, *hereditarium patri ſuo regnum obveniſſe* reſpondit: *mirarique ſe, quod quæ ei relata controverſia non fuerit, ſibi referatur*. Nec territus minis Galatiam quoque occupat. Nicomedes quoniam ſe tueri jure non potuerat, *juſto Regi redditurum* reſpondit. Atque ita filium ſuum mutato nomine Pylæmenem Paphlagonum Regum nomine appellat, & quaſi ſtirpi regiæ reddidiſſet regnum, falſo nomine texit. Sic Ludibrio habiti Legati, Romam revertuntur. *Id. ibid.*

Mithridates parricidia nece uxoris auſpicatus, ſororis alterius Laodices filios, cujus virum Ariarathem, Regem Cappadociæ, *ejus filium, qui in bello Ariſtonici occiſus fuerat*, per Gordium inſidiis occiderat, tollendos ſtatuit; nihil actum morte patris exiſtimans, ſi adoleſcentes paternum regnum, cujus ille cupiditate flagrabat, occupaſſent. Igitur dum in his cogitationibus verſatur, interim Nicomedes *Philopator*, Rex Bithyniæ, vacuam morte Regis Cappadociam invadit. Quod cum nuntiatum Mithridati fuiſſet, per ſimulationem pietatis, auxilia ſorori ad expellendum Cappadocia Nicomedem, mittit. Sed jam Laodice per pactionem ſe Nicomedi in matrimonium tradiderat. Quod ægre ferens Mithridates, præſidia Nicomedis Cappadocia expellit, regnumq; ſororis filio reſtituit: egregium prorſus factum, ni ſubſecuta fraus eſſet. Siquidem interjectis menſibus, ſimulat, ſe Gordium, quo miniſtro uſus in Ariarathe interficiendo fuerat, reſtituere in patriam velle; ſperans, ſi obſiſteret adoleſcens

leſcens cauſas belli futuras; aut, ſi permitteret, per eundem filium, tolli poſſe, per quem interfecerat patrem. *Juſtin. lib.* 38. *cap.* 1.

Quod ubi Ariarathes junior moliri cognovit, graviter ferens interfectorem patris per avunculum potiſſimum ab exilio revocari, ingentem exercitum contrahit. Igitur cum in aciem eduxiſſet Mithridates peditum octoginta millia, equitum decem millia, currus falcatos D.C. nec Ariarathi, auxiliaribus finitimis regibus, minores copiæ eſſent; incertum belli timens, conſilia ad inſidias transfert, ſollicitatoque juvene ad colloquium, cum ferrum occultatum inter faſcias gereret, ſcrutatori ab Ariarathe, regio more miſſo, curioſius imum ventrem pertractanti, ait, *caveret, ne aliud telum inveniret, quam quæreret*; atq; ita riſu protectis inſidiis, evocatum ab amicis, velut ad ſecretum ſermonem, inſpectante utroque exercitu, interficit. *Id. ibid.* ſua manu obtruncavit; *Memnon. apud Phot. cap.* 32. *pag.* 727. Regnumque Cappadociæ octo annorum filio, impoſito *Ariarathis* nomine, additoque ei rectore Gordio, tradidit. *Id. ibid.*

Cappadoces crudelitate ac libidine Præfectorum vexati, a Mithridate deficiunt, fratremque Regis, & ipſum Ariarathem nomine, ab Aſia, ubi educabatur, revocant; cum quo Mithridates prælium renovat, victumque Cappadociæ regno expellit. Nec multo poſt adoleſcens, ex ægritudine collecta infirmitate, decedit. Poſt hujus mortem Nicomedes timens, ne Mithridates acceſſione Cappadociæ, etiam Bithyniam finitimam invaderet, ſubornat puerũ eximiæ pulchritudinis, quaſi Ariarathes tres, non duos filios genuiſſet; qui a Senatu Romano paternum regnum pe-

 teret.

teret. Uxorem quoque Laodicen Romam mittit, ad teſtimonium ex Ariarathe ſuſceptorum filiorũ. Quod ubi Mithridates cognovit, & ipſe pari inpudentia Gordium Romam mittit, qui Senatui aſſereret, *puerum, cui Cappadociæ regnum tradiderat, ex eo Ariarathe genitum, qui bello Ariſtonici auxilia Romanis ferens cecidiſſet.*

Sed Senatus, ſtudio Regum intellecto, aliena regna falſis nominibus furantium, & Mithridati Cappadociam, & Nicomedi, ad ſolatium ejus, Paphlagoniam ademit. Ac ne contumelia regnum foret ademptum, illis quod daretur, uterque Populus libertate donatus eſt, *Juſtin. lib.* 38. *c.* 2. Tunc Pylæmeni Paphlagonia reſtituta eſt.

Paphlagoniam Pylæmenes Rex amicus Populo Romano tenuit, ſæpe ex ea pulſus, regno a nobis eſt reſtitutus; quo mortuo, Provincia Paphlagonibus impoſita eſt. Ita Sextus Rufus *in Breviar. Hiſt. c.* 11.

Romani ratione fœderis & initæ cum Cappadocibus amicitiæ iis permiſerũt, cum genus defeciſſet regium, ut libere ſuis viverent legibus. *Strabo l.* 12. *p.* 540. Hi autem, miſſis Legatis, libertatem repudiarunt, ut quam ſibi dicerent eſſe intolerabilem, Regemque ſibi dari poſtulaverunt. Romani mirati homines eſſe, qui adeo de libertate animum deſpondiſſent, permiſerunt eis, ut de ipſorum corpore Regem ſuis quem vellent, ſuffragiis crearent. Ita Rex ab iis factus eſt *Ariobarzanes Id. ibid.* Gordius Prorex creatus a Mithridate, ideo, quod amicus ejus eſſet, non obtinuit. *Juſt. l.* 38. *c.* 5. Porro regnum invaſit. Tum Sylla cum finita Prætura præeſſet Ciliciæ, Legatus in Cappadociam mit-

mittitur ſpecioſo expeditionis titulo, ad Ariobarzanem in regnũ reducendũ, revera ut multa molientem Mithridatem Imperiumque & vires adjungentem haud minores, quam eſſent præſentes, reprimeret. Copias haud magnas adduxerat ſecũ Sylla, ſed prompta uſus opera ſociorum, magno numero ipſorum Cappadocum, majori Armeniorum, qui Gordio ſuppetias venerant, interfecto ejecit eum, & Ariobarzanem appellavit Regem. *Plutarch. in Sylla. pag.* 453.

Mithridates Tigranem Armeniæ Regem mire ad ſocietatem Romani belli, quod olim meditabatur, pellicere cupiebat. Nihil igitur de offenſa Romanorum ſentientem, per Gordium impellit, ut Ariobarzani ſegni admodum, bellum inferat; & ne quis dolus ſubeſſe videretur, filiam ſuam ei Cleopatram in matrimonium tradit. *Juſtin. lib.* 38. *cap.* 3.

Mithridates & Bagoas a Tigrane Duces miſſi in Cappadociam venerunt, pulſoque Ariobarzane, quem Romani Regem conſtituerant, Ariarathem *Mithridatis filium* in id regnum deduxerunt. *Appian. Mithrid. p.* 176. Atque ita per Tigranem rurſus Cappadocia juris eſſe Mithridatis cepit. *Juſtin. lib.* 38. *cap.* 3.

Eodem fere tempore, mortuo Nicomede Philopatore Bithyniæ Rege, cum illi duo eſſent filii, Socrates cognomine *Creſtus*, major & minor Nicomedes ex Nyſa, iique de regno una contenderent, Senatus hunc Bithyniæ Regem conſtituit. Mithridates Socratem contra fratrem inſtigat, illi opponit. *Memn. pag.* 730. & cum exercitu miſit, qui regnum hoc ſibi uſurpavit. *Appian. pag.* 176.

Nicomedes regno pulſus ſupplex Romam venit:

decretumque eſt in Senatu, ut Nicomedes & Ariobarzanes in regna ſua reſtituerentur. Legatio ad hoc miſſa eſt, cujus Manius Aquilius Princeps erat, juſſique adjutare L. Caſſio, qui Aſiam Pergamenam obtinebat cum exercitu exiguo, & hoc ipſo Mithridate. Verum is propter controverſum jus Cappadociæ & ablatam ſibi nuper ab ipſis Romanis Phrygiam, nihil juvit. *Id. p.* 177. Licet ipſe in oratione memoret, Cappadocia Ariarathem filium eductum, quam jure gentium victor occupaverat, & Regem Bithyniæ *Chreſtum* a ſe in gratiam Romanorum occiſum fuiſſe aſſeveret. *Juſtin. lib.* 38. *cap.* 5.

Caſſius & Manius cum Caſſiano milite, aliiſque contractis ex Gallo-Græcia Phrygiaque copiis reduxerunt Nicomedem in Bithyniam, Ariobarzanem in Cappadociam. Moxque ambobus ſuadebant, ut vicinam Mithridatis ditionem vexando, materiam belli quererent, oſtentantes ſpem auxilii. Neuter tamen vicinum tam potentem laceſſere armis auſus eſt: Sed urgentibus Legatis, Nicomedes, qui magnam pecuniã pro reſtitutione Ducibus, & ipſis Legatis ex pacto debebat, magnam etiam alias a Romanis Aſiaticis ad uſuram, quæ tum repetebatur, invitus in ditionem Mithridatis irrupit, & uſque ad Ameſtrim urbem populatus eſt, nemine vetante occurrenteve: Nam Mithridates, quamvis paratas haberet copias, tamen cedebat, ut multas juſtaſque cauſas belli haberet. *Appian. de Mithrid. pag.* 177.

Ubi Nicomedes cum magna præda domum rediit, Pelopidam miſit Mithridates ad Romanos Duces Legatoſque, non ignarus, ipſos bellũ appetere & incur-

ſionis

ſionis ejus cauſam fuiſſe: diſſimulabat tamen, captans plures honeſtioreſque futuri belli cauſas, ſuam ac paternam amicitiam commemorans, de injuriis a Nicomede illatis conqueſtus eſt. *Id ib.* Legatis vero Nicomedis culpā in Mithridatem rejicientibus, Romani reſponderunt, neque placere ſibi Mithridatem moleſtari a Nicomede, neque ut Nicomedi bellum inferretur, paſſuros. Hæc prolocuti Pelopidam, volentem id reſponſum ut parum idoneum coarguere, dimiſerunt e conſiſtorio. *Id. pag.* 179.

Itaque Mithridates, ut aperte læſus a Romanis, miſit cum magna manu filium *Ariarathem* ad occupandū regnū Cappadociæ, qui mox, *Ariobarzane* pulſo, ibi regnavit. Atque iterum Pelopidas ad Duces Legatoſque Romanos proficiſci jubet, ut denotaret, ſe de illis ad Senatum miſiſſe queſtum, &, ut ad cauſam dicendam Romæ adeſſent, nuntiaret, neve quicquam abſque communi Senatus Populique Romani decreto inciperent. *Id. ibid.* Quoniam autem viſa eſt inſolentior Pelopidæ oratio, Legati juſſerunt Mithridatem abſtinere a Nicomede & Cappadocia; ſibi enim curæ fore ut mox in eam reſtituatur Ariobarzanes: Pelopidam autem e caſtris excedere, & niſi Rex juſſa faciat, haud redire amplius juſſerunt. Atque cum tali reſponſo Orator Mithridatis dimiſſus eſt. *Id. pag.* 181.

Interim non exſpectata de tanto bello Senatus aut Populi Romani ſententia, colligebatur exercitus e Bithynia, Cappadocia, Paphlagonia, Gallo-Græcia. Ut vero & propius L. Caſſii exercitus, cum quo Aſiam obtinebat, ſatis inſtructus eſt, & auxilia convenere omnia, diviſis copiis, Caſſius caſtra metatus eſt in con-

finio Bithyniæ, Gallo-Græciæque. Manius, qua tranſitus patebat Mithridati in Bithyniam; tertius Dux Q. Oppius in finibus Cappadociæ cum quadragenis peditum equitumque millibus. Habebant & claſſem, cui Minucius Rufus & C. Popilius præerant, ad oris Ponti cuſtodiam: juvabat eos & Nicomedes cum peditum quinquaginta, equitum ſex millibus. *Id. ibid.*

Mithridates in exercitu proprio habebat 250000 peditum, 40000 equitum, 300 naves tectas, 100 dicrota, & alium apparatum pro ratione tam numeroſæ militiæ. Præerant autem his copiis Neoptolemus & Archelaüs, duo fratres; & ipſe Rex per ſe adminiſtrabat plurima. Inter auxilia vero Arcathias ipſius filius adduxerat ex Armenia minore decem millia equitum. Dorylaüs phalangitis præerat. Craterus 130 falcatis curribus. Tantus fuit utrinque apparatus, cum primum moverunt contra ſe invicem Romani & Mithridates circa 170. Olympiadem. *Id. ibid.*

Ut vero ad Amnium fluvium in latis campis conſpexerunt ſe Nicomedes & Duces Mithridatis, inſtruxerunt acies: Nicomedes omnes ſuos, Neoptolemus & Archelaüs expeditos tantum; & equites Arcathiæ & currus aliquot; nam Phalanx adhuc erat in itinere. Eminebat campis ſaxoſus tumulus, quem paucis eo miſſis occuparant, ne circumvenirentur a Bithynis numero longe ſuperantibus: ex quo ſuos depulſos videns Neoptolemus, tanto magis circunventionem metuens, feſtinus ſuccurrit, accito ſimul Arcathia. Id animadvertens Nicomedes occurrit, moxq; cruentum certamen comiſſum eſt. Tandem Bithynus connixus, hoſtes propulſos fugabat, donec Archelaüs a

dextro

dextro cornu eorũ tranſcurrens, perſecutores invaſit; quibus mox in eũ converſis cedebat paulatim, ut Neoptolemus cũ ſuis poſſet ſe e fuga recipere. Quod ubi factum cogitavit, ad pugnam revertit. Tum vero im̃iſſi in Bithynos falcati currus magno impetu, alios in duas, alios in plures partes lacerabant; quod maxime illos perterruit, dum vident dimidiatos viros ſpirantes adhuc, aut in multa fruſta diſcerptos, aut artus pendentes a curribus; ut fœditate magis ſpectaculi, quã pugna victi turbarint præ metu ordines. Turbatos Archælaüs a fronte, Neoptolemus & Arcathias e fuga reverſi, a tergo aggreſſi ſũt. Illi in utroſq; obverſi diu repugnaverunt: tãdem poſt magnã ſuorũ ſtragem Nicomedes fugit cum reliquis in Paphlagoniã; cum Phalanx Mithridatis ire interfuerit quidem huic prælio. Venerunt & caſtra in poteſtatem cum pecuniis & captivorum magno numero; quos omnes Mithridates benigne tractatos dimiſit domum cum viatico, ut apud hoſtes pararet ſibi opinionem clementiæ. *Id. pag.* 182.

Tunc Nicomedes prope Manium caſtra admovit. Mithridates Scorobam montem aſcendit, qui eſt Bithynorum & Ponticorum cõfinium. Hujus antecurſores 100. equites Sarmatæ, cum forte offendiſſent 800. Nicomedis equites, ceperunt ex eis aliquot, hos Mithridates remiſit in patriam cum viatico. Manium retrocedentem Neoptolemus & Nemanes Armenius circa pirmum Pachiu aſſecuti hora ſeptima, cum abiiſſet Nicomedes ad Caſſium, coëgerunt pugnare, ducentem equitum quatuor millia, peditum vero decuplum; cæſiſque decem millibus, trecentos vivos ceperunt, quos ſimiliter Mithridates ad ſe adductos remiſit,

miſit, captans favorem hoſtium. Manius caſtra quoque amiſit ipſe, fugienſq; ad Sangarium fluvium, noctu eum trajecit, & evaſit in Pergamum. *Id. pag.* 184.

Caſſius, Nicomedeſque, & cæteri, quotquot Legati Romani aderant, moverunt caſtra in Leontocephalen, quod eſt Phrygiæ caſtellum munitiſſimum, ubi novitiam tironum multitudinem collectam ex opificibus, aut agricolis, aut plebe infima, in armis exercebant, & novos ex Phrygia delectus faciebant; ſed cum utriq; pigri eſſent ad officium, noluerunt amplius facere negotium viris imbellibus; dimiſſiſq; omnibus receſſerunt, Caſſius Apameam cum ſuis copiis, Nicomedes Pergamum, Manius verſus Rododum. Quæ ubi audierunt oris Ponti cuſtodes, diſperſi ſunt, clauſtris Ponti & Nicomedis navibus Mithridati traditis. *Id. ibid.*

Cum autem Mithridatis humanitas omnium ſermonibus celebraretur, ſtatim univerſæ civitates certatim ſe ejus partibus adjunxerunt. Itaq; cernere erat Legatos ſingularum urbium decretis publicis eum invitantes, *Deumq;* ac *Servatorem* appellantes. Adventuq; Regis cognito, cuncti e civitatibus effuſi in veſte candida illum ingenti lætitia excipiebant. *Diod. Sicul. in Excerp. Valeſ. pag.* 401. Dominumque ac Patrem, Conſervatorem Aſiæ, Evium, Dionyſium, Nyſium, Bromium, Bacchum nominantes. *Cicero pro Flacco.*

Mithridates uno impetu potitus tota Nicomedis ditione, obibat eam, civitates conſtituens atque ordinans. *Appian. pag.* 183. cum Nicomedes in Italiam ſe ſubduxiſſet. *Memnon. cap.* 33. Ingreſſus deinde Phrygiam Populi Romani cum ingenti exercitu. *Lucius lib.* 77. uſus eſt Alexandri diverſorio; fauſtum omen putans,

tans, ſi, ubi Alexander interquievit, pernoctaret Mithridates. Atque ita Myſiam Aſiamque Romanorum Provincias recentes, percurrebat. *Appian. pag.* 183.

Miſſis etiam circumquaque ſuis Ducibus, ſubegit Lyciam & Pamphyliam, aliaque uſque ad Ioniam. *Id. pag.* 184. Paphlagoniam quoque invaſit, pulſo ex ea Rege amico Populi Romani Pylæmene. *Eutrop. lib.* 5.

Athenionem Athenionis Peripatetici ex ſerva Ægyptia filium, Athenienſes Legatum ad Mithridatem miſerunt, qui in Regiorum amicorum numerum receptus, litteris ſuis ad rerum novarum ſpem eos erigebat. *Athenæus lib.* 5. *cap.* 13.

Laodicenſes autem Lyci accolas adhuc reſiſtentes, ad quos Q. Oppius cum equitibus & mercenario milite ſe receperat, per præconem ad mœnia miſſum invitavit Mithridates, iis promittens ſecuritatem, ſi Oppium ei dediderint; qui, audito præcone, ipſum Oppium adduxerunt ad Mithridatem, præcedentibus Lictoribus in ludibrium. Eum Mithridates illæſum & ſolutum circumducebat, oſtentans captivum Ducem Romanum. *Appian. pag.* 184.

Prævalentibus per Aſiam Mithridatis partibus, cum urbes omnes miro quodam impetu deficerent a Romanis, Lesbii non ſolum ſe ipſos Regi tradere conſtituerunt, ſed etiam Aquilium, qui Mytilenas confugerat, ibique ex morbo curabatur, Mithridati proderе. Itaq; lectos juvenes corporũ robore præſtãtes, ad ejus diverſoriũ miſerunt. Hi facto ſimul impetu correptũ Aquilium vinxere, rati, ſe pulcherrimum munus ac Mithridati gratiſſimum oblaturos eſſe. Verum ille,

ille, tametſi admodum juvenis, facinus heroicum aggreſſus eſt: præventis enim a quibus abducendus erat, mortem contumelia ac ſervilibus tormentis leviorem eſſe arbitratus, manus ſibi attulit. *Diod. Sicul. in Excerpt. Valeſ. pag.* 401.

Attamen contrarium ſcribunt ſequentes Scriptores. Nec multo poſt M. Aquilium Legationis hujus & belli autorem præcipuum captum vinctumq; in Aſino Rex circumvehebat, coactum ſuapte voce apud ſpectatores proclamare ſe eſſe Manium. *Appian. p.* 184.

Idemque Manius longa nexus catena cum Baſtarne quodam procero cubitos quinque, pedes ab equite interdum trahebatur. Tandem hoc Populi Romani Legato verberibus atque omni ſuppliciorum genere excruciato Pergami; *Athen. ut ſupra.* aurum liquatum in os ejus infudit Mithridates, corruptelas largitionum exprobrans Romano nomini. *Appian. pag.* 184.

Ordinatis deinde Satrapis adivit Magneſiam, Epheſum & Mytilenem, hilariter exceptus ab omnibus; Epheſiis etiam Romanorum effigies apud ſe poſitas tollentibus. *Id. ibid.*

Eo favore civitatum exceptus Mithridates, multum ibi auri argentique, ſtudio veterum Regum, magnumq; belli apparatum invenit, quibus inſtructus debita civitatibus publica privataq; remiſit, & vacationem quinquennii conceſſit. *Juſt. lib.* 38. *cap.* 5.

Ex Ionia revertens, cepit Stratoniceam, mulctavitque pecunia, & impoſuit ei præſidium: ubi conſpicatus formoſam virginem recepit in ſuum gynæceū Monimiam, Philopæmenis filiam. Cum Magnetibus autem & Paphlagonibus Lyciiſque propter præſidia reſiſten-

reſiſtentibus bellum continuabat. *Appian. pag.* 184.

Itali defectores ad Mithridatem miſerunt, ut in Italiam adverſus Romanos adduceret copias; ita enim facile conjunctis copiis poſſe Romanorum vires deturbari. Quibus ille reſponſum dedit, ducturum ſe copias in Italiam, poſtquam Aſiam ſubegerit. *Bibliot. Phot. Cod.* 244.

Dum hæc Mithridates gerit, Romani, audita prima ejus irruptione in Aſiam, expeditionem contra eum decernunt, quamvis domeſticis alias ſeditionibus & bello ſociali diſtenti, Italis fere omnibus, aliis poſt alios deficientibus. *Appian. pag.* 184. Sed Mithridatis reſponſione, Italis omnibus deſpondentibus, bellum ſociale, ſive *Marſicum*, ſopitum eſt. *Bibliot. Phot. ut ſupra.*

Cum autem Provincias ſortirentur Conſules, Aſia Cornelio Syllæ obvenit, ſimulque bellum Mithridaticum. Et cum deeſſet pecunia, Senatus-Conſultum factum eſt, ut venderetur quidquid Numa Pompilius ſolemnibus Deorum ſacris dicaverat. Tanta fuit in ſumma egeſtate honoris publici ratio; & erant jam quædam hujus generis divendita; unde novem millia librarum auri confecerant: nec plus in tantum bellum inſumpſerunt. Ceterum Sylla diu ſeditionibus retentus eſt. *Appian. pag.* 185.

Quo tempore Mithridates & contra Rhodios plures naves fabricavit, & Satrapis omnibus civitatumque Magiſtratibus ſcripſit ſecretas litteras, ut univerſi ad eam diem trigeſimam invaderent armis Romanos Italoſque hoſpites cum uxoribus, liberis, ceteriſq; ingenuis domeſticis, Italici generis, & occiſos inſepultos

tos abjicerent, ut bona eorum partim Regi, partim percuſſoribus cederent: per præconem etiam interminatus eſt mulctam cæſos ſepelientibus, aut vivos celantibus, præmio propoſito iis, qui latitantes tollerent, pollicitus ſervo libertatem, ſi herum occideret; debitori vero, creditorem necantis, dimidium debitæ pecuniæ. His clam ad omnes ſimul ſcriptis, ubi ſtatuta dies venit, variæ calamitatum ſpecies erant per Aſiam. *Appian. pag.* 185.

Epheſii e Dianæ templo, ab ipſarum ſtatuarum complexu diſtractos interficiebant. Pergameni eos, qui in ædem Æſculapii confugerant, cum nollent abſcedere, Statuis hærentes ſagittis configebant. Adramytteni abnatare conatos in mare perſequendo necabant, ſimulque infantes eorum ſubmergebant. Caunii, Antiocho devicto, attributi Rhodiis & paulo ante, Senatu Romano autore, juri ſuo redditi, Italos, qui ad ſacratam ejus civitatis Curiam confugerant, ab ipſis aris protraxerunt: cæſiſq; prius in conſpectu matrum infantibus, ipſas deinde, & poſtremo earum maritos, interemerunt. *Id. ibid.* Tralliani ipſi quidem neminem occiderunt; ſed Theophilum quendam Paphlagonem, hominem trucem, *ex Dione in Excerpt. Valeſ. pag.* 643. qui in ædem Concordiæ concluſos tam immaniter contrucidavit, ut Statuas complectentibus manus amputaret. *Appian. pag.* 185.

Apud Mytilenæos P. Rutilius Rufus exulans, crudelitatem Regis in togatos, ſoccos & ballium aſſumendo, homo Conſularis vitavit. *Cicero pro Rabirio poſtumo.* Ejuſmodi vero veſtitus mutatione uſi & alii Romani, ut imminens periculum effugerent. *Athen. lib.* 5.

cap.

cap. 11. Occiſorum autem hoc uno die numerus 80. millium fuit, Memnoni *cap.* 33. & Valerio Maximo *lib.* 9. *cap.* non 150. millium, ut placet Plutarcho *in Sylla*, & Dioni *Legat.* 36.

Mithridates in Coum trajecit, ubi exceptus a libentibus, Alexandri filium cum multis pecuniis in Coo relictum a Cleopatra avia & a Cois ſibi deditum aſſumpſit, educavitque regie, & e theſauris Cleopatræ magnas divitias, artificum opera egregia, gemmas, mundum muliebrem, magnamque vim pecuniæ miſit in Pontum. *Appian.pag.*186. Judæorum etiam 800. talenta Mithridatem abſtuliſſe a Judæis Aſiaticis ad templum Hieroſolymitanum deferenda memorat. *Joſephus lib.* 14. *pag.* 12.

Interea Rhodii mœnia portuſque munierunt & inſtruxerunt machinis, adjuvantibus nonnullis Telmiſſenſibus & Lyciis, & quotquot Itali evaſerant ex Aſia, qui Rhodi habebant receptaculum, in hiſque L. Caſſius, Proconſul Aſiæ. Adventante autem cum claſſe Mithridate, ſuburbia diruerunt Rhodii, ne hoſtibus eſſent uſui, naves quoque ad pugnam inſtruxerunt, alias a fronte, alias a lateribus. Mithridates quinquereme circum ſuos volitans, juſſit naves ordine longo extendi in cornua, ut remigio concitatæ hoſticas circumvenirent, pauciores numero. Id veriti Rhodii paulatim cedebant, deinde verſis proris in portum confugerunt; quo firmato repagulis, a mœnibus propugnando Regem arcebant. Ille caſtra metatus in proximo, & ſæpe portum expugnare fruſtra aggreſſus, expectabat terreſtres copias ex Aſia, *Appian.pag.* 186.

Poſt multas velitatiunculas, propere ortum eſt

acre prælium, Mithridate prægravante propter iram & multitudinem navium, Rhodiis vero arte naves ejus circumvenientibus & ſubvertentibus. Damagoras, claſſis Rhodiorum præfectus, poſt ſolis occaſum, cum ſex navibus, 25. regias adortus, duas ex iis demerſit, duas item alias in Lyciam compulit, & nocte in alto exacta, reverſus eſt. In quo certamine, navem Mithridatis ſuos hortantis Chia ſocia per tumultum impacta concuſſit, propeque fuit, ut ipſe Rex in hoſtium manus veniret. Deinde terreſtres copias ad Mithridatem ex Aſia navigantes in onerariis & triremibus, turbo repentinus ad Rhodum tranſverſus appulit; quas turbatas adhuc tempeſtateque diſperſas aggreſſi Rhodii, partim ceperunt, partim perforarunt, incenderuntque, & 400. captivos abduxerunt. Ad extremum Mithridates, Sambuca machina & ſcalis ad urbis oppugnationem fruſtra admotis, victus cum ignominia a Rhodo receſſit. *Appian. ibid. pag.* 187. *cum Memnone cap.* 33.

Obſeſſis deinde Pataris *Lyciæ*, Mithridates cædebat in Latonæ luco arbores ad machinas conſtruendas, donec minaci ſomno juſſus eſt abſtinere a ſacris arboribus: relictoque ad bellum in Lycia continuandum Pelopida, Archelaum miſit in Græciam, ut ſuadendo cogendove quotquot poſſet civitates, ad partes ſuas adduceret. Ipſe poſthac pleraſque curas committens ſuis ducibus, delectus habebat militum, arma fabricabat, & oblectabatur ſe cum Stratonicenſi Monima, ac pro tribunali ſedens cognoſcebat cauſas eorum, qui dicerentur inſidiati ejus ſaluti, aut res novas moliti, aut quomodocumque in Romanos proclives. *Appian. pag.* 188.

Arche-

Archelaüs Præfectus Regis cum 120. millibus equitum ac peditum in Achaiam præmiſſus, Athenas ab Ariſtione Athenienſi traditas accepit. *Livius lib.* 78. Deinde profectus cum claſſe & cibariis Delum, quæ ab Athenienſibus defecerat, & alia caſtella expugnavit, cæſisque in iis 20. millibus hominum, quorum plerique fuerant Itali, ea caſtella Athenienſibus attribuit, atque his aliiſque modis jactans & extollens res Mithridatis, eum populum amicum ſociumque Regi reddidit. Pecuniam quoque Apollini dicatam e Delo Athenienſibus miſit, ſimul miſſis ad cuſtodiam pecuniæ duobus millibus militum, quorum opera uſus Ariſtion, tyrannum egit in patria, civibus aliis occiſis propter factionem Romanam, aliis Mithridati traditis. *Appian. pag.* 188. & 189.

Eodem tempore Metrophanes ſubmiſſus a Mithridate cum alia manu militum, Euboæam Demetriadis Magneſiæq;, quæ civitates a factione regia abhorrebant, populabatur. Quem Bruttius Sura, Prætoris Macedoniæ Sextii Legatus, *apud Plutarchum*, aggreſſus, cum exiguis copiis navali pugna certavit, demerſaq; una nave magna, & una hemiola, omnes ſocios navales, qui in eis erant, occidit, inſpectante Metrophane. Ille territus fugit; & quia ſecũdo vento navigãtẽ Bruttius aſſequi non poterat, Scyathũ expugnavit, quæ prædonũ barbarorũ erat receptaculum. Quos in poteſtatem redactos, ſervos in crucem egit, liberos mulctavit abſciſſis manibus. Inde Bæotiam petiit, auctuſque aliis mille partim equitibus, partim peditibus, e Macedonia profectis, circa Chroneam cum Ariſtione & Archelao per continuum triduum dubio Marte

conflictatus eſt: ſed poſtquam ad hoſtes ſupervenerunt Lacedæmoniorum & Achæorum auxilia, ratus ſe jam imparem, caſtra movit ad Piræum, quem & ipſum poſt Archelaüs claſſe occupavit. *Appian. pag.* 189. & 190.

Ex filiis Mithridatis unus in Ponto & Boſphoro, vetus regnum uſque ad ſolitudines ſuper Mæotim lacum, adverſante nullo, obtinebat. Alter Ariarathes ingentibus copiis Thraciam & Macedoniam inſiſtebat ſubigere. Alias oras domabant cum exercitibus Duces ejus, quorum Archelaüs Princeps claſſe ferme totum obtinens pelagus, inſulas Cycladas in ditionem redigebat, aliaſq; quotquot intra Maleam poſitæ ſunt, ipſamque tenebat Eubæam. *Plutarch. in Sylla p.* 458. Eretria quoque & Chalcis, adeoque tota Eubæa, ad Mithridatis partes acceſſerunt. *Memnon. cap.* 34.

Tandem Sylla Mithridaticum bellum ſortitus Proconſulari poteſtate cum quinque legionibus & cohortibus aliiſque in Græciam profectus eſt. Sedebat tunc Pergami Mithridates, opes, dynaſtias, & dominatus amicis diſpertiens. Memorant, quo tempore claſſem Sylla ab Italia ſolvit, in aliis, quæ agenti Pergami Mithridati oblata fuerunt miraculis, victoriam coronatam; quæ a Pergamenis ſuperne demittebatur machinis, cum pene attingeret caput ejus, labefactatam & delapſam coronam in theatro ad ſolum diffractam, atque inde horrore populum, Mithridatem ingenti fuiſſe conſternatione perculſum, licet omnia ei id temporis ex ſententia procederent. *Plutarch. in Sylla pag.* 458.

MoxSylla in Græciam appulit, ſtatimque pecuni-

as

as & auxilia commeatuſque accerſivit ex Ætolia & Theſſalia. Ubi vero ſatis paratus viſus eſt contra Archelaum, tranſivit in Atticam, miſſa parte copiarum ad oppugnandum in urbe Ariſtionem. Ipſe recta Piræum petit, ubi Archelaüs intra muros ſe receperat; poſtque multas dimicationes, novis a Mithridate copiis receptis, Archelaüs extra mœnia exiit; ſed repulſis copiis, ipſe fune intra urbem ſubductus eſt. *Appian.pag.* 191. & 192.

Jam hyems appetebat, cum ad Eleuſinem caſtra metatus, foſſam a montibus ad mare profundam deduxit, ne facile incurſaretur ab equitatu hoſtium; cumque navibus indigeret, Rhodum miſit, qui eas accerſerent. Rhodii, cum non poſſent mare, vagantibus Mithridatis claſſibus, ad auxilium ferendum trajicere, Lucullum, unum ex Legatis Syllæ, juſſerunt clam navigare in Syriam & Alexandriam. *Id.pag.* 192.

Interea Arcathias, Mithridatis filius, cum exercitu alio Macedoniam ingreſſus, paucos Romanos præſidio Provinciæ relictos profligavit, ſubactaque tota Macedonia, & in Satrapias diviſa, ipſe contra Syllam profectus, in itinere circa Tiddæum, morbo prægravante obiit. *Id.pag.* 193.

Sylla Athenas vehementiſſima fame oppreſſas tandem cepit Kalendis Martii. Ariſtion in arcem confugit, incenſo prius Odeo, ne ex ejus trabibus ad oppugnationem arcis pararet: Sylla urbem incendi non paſſus, in prædam conceſſit militi. Ariſtio aquæ penuria tandem arcem dedere coactus, ultimo eſt ſupplicio affectus. *Id.pag.* 195.

Urbe capta, Sylla Piræum, in quo erat Archelaüs, obſedit;

obſedit; ſed Romanis claſſe tum carentibus, Theſſaliam per Bæotos petiit, & circa Thermopylas recolligebat reliquias tum eorum, quos ipſe in Græciam adduxerat, tum eorum, qui Dromichetæ ductu eodem venerant. Accerſiit & eos, qui Arcathiam Regis filium in Macedoniam ſecuti fuerant, manum recentiſſimam, nulliſque ſupplementis egentem, & recentiorem etiam aliam, quam tum primum Mithridates ſubmiſerat; nunquam enim ceſſabat copias mittere. *Id. pag.* 196.

In exercitu Archelai, erant Taxiles Mithridatis Dux, qui ex Thracia & Macedonia 100. millia peditum & 10. equitum, currus falcatos 90. adduxerat, & ipſe Archelaüs cum ſuis; qui ambo, commiſſis agminibus, 120. millia hominum ſub ſignis habebant. Sylla L. Hortenſio aſſumpto, qui 6000. ex Italia ſecum adduxerat, cum ſuis legionibus ne tertiam quidem partem hoſtium numero adæquans, ad Chæroneam tamen congreſſus victoriam conſecutus eſt, cæſis millibus Mithridaticis 110. vel 100. ut in Livii Epitòme habetur. Caſtris autem a Sylla expugnatis, ad Chalcidem fugit Archelaüs, cum non multo plus, quam decies mille ſuperſtites eſſent. E Romanis primũ quindecim viri deſiderati ſunt; poſtea tamen ex his duo reverſi ſunt, falſo periiſſe crediti. *Appian. p.* 198. *&* 199.

Mithridates, audita tanta clade, territus, ut par erat, nihilominus novos delectus habuit ex omnibus ſibi ſubjectis gentibus; ratuſque non defore, qui ſibi victo vel nunc vel per aliam occaſionem ſtruant inſidias, omnes ſuſpectos colligebat, priuſquam bellum denuo crudeſceret. *Id. pag.* 200.

At primum Gallo-Græcorum Tetrarchas, & quos circa

circa ſe habebat in amicorum cohorte, & qui nondum erant ſubditi, omnes necavit cum liberis & uxoribus, exceptis tribus fuga ſervatis. Horum alios inſidiis oppreſſit; alios una nocte peremit in convivio, putans, neminem eorum in fide conſtantem, ſi Sylla veniat: confiſcatiſque bonis eorum, in civitates induxit præſidia, & genti Satrapam Eumachum impoſuit. Eum mox Tetrarchæ, qui evaſerant, collecta ex agris manu clientum, ejecerunt cum ſuis præſidiis e Gallo-Græcia, ut Mithridates nihil ex ea gente reliquum habuerit, præter pecuniam. *Id. ibid.*

Chiis quoque iratus jam inde ex quo navis eorum imprudens in regiam impegerat, in navali contra Rhodios prælio, primum publicavit bona civium, qui ad Syllam profugerant: deinde miſit, qui apud Chios in factionem Romanam inquirerent. Poſtremo *Zenobius*, (vel ut Memnon vult, *Dorylaus*) cum exercitu eo appulſus, quaſi trajecturus in Græciam, muros Chiorum & munitiora loca noctu occupavit, additisque ad portas cuſtodiis, cives in concionem vocatos, arma & obſides, ſelectos optimatum liberos ſibi tradere compulit; quæ omnia Erythras confeſtim miſit. Regiæ deinde venerunt litteræ duorum talentorum millium mulctam a Chiis exigentes: ad quam ſolvendam ornamenta templorum & mundum muliebrem conferre coacti ſunt. *Id. ibid. & Memnon. cap.* 35.

Zenobius vero cauſatus, deeſſe aliquid juſto ponderi, in naves, ſeorſum viros, ſeorſum mulieres ac pueros imponendos curavit; & agris inter Ponticos diviſis, divulſos a patria miſeros Chios in Pontum Euxinum ad Mithridatem miſit. *Appian. pag.* 201.

At Heraclienſes, quibus cum Chiis amicitia interceſſit, Ponticas in tranſitu naves, quæ captivos vehebant, adorti, ne reſiſtentes quidem (non enim ſat virium erat,) in urbem ſuam deduxere. Et tunc quidem large rebus neceſſariis ſuppeditatis, Chiotas refecerunt, poſtmodum vero, eximiis affectos muneribus, eos in patriam reſtituerunt. *Memn. ibid.*

Epheſii Zenobium cum militibus accedentem juſſerunt ad portam arma deponere, & cum paucis in urbem ingredi. Tulit hoc ille, & divertens ad Philopæmenem patrem Monimæ a Mithridate adamatæ, quem Rex præſidem & cuſtodem ei civitati reliquerat, per præconem ad concionem evocavit Epheſios. Qui nihil ſuave ab eo expectantes, rem diſtulerunt in ſequentem diem; & noctu congregati cohortatique ſe mutuo, Zenobium in carcerem truſum necarunt, ſimulque muris appoſito præſido, multitudinem armatam centuriabant, fruges ex agris comportabant, & juventutem in ſua poteſtate retinebant. Quibus auditis, Tralliani, Hypæpeni, Meliopolitæ, & quidam alii, (in quibus Smyrnæi, Sardiani & Colophonii ab Oroſio, *lib. 6. c. 2.* numerantur) Chiorum calamitate perterriti, Epheſiorum ſunt exemplum ſubſecuti. *Appian. ibid.*

Mithridates autem miſſo contra deſciſcentes exercitu, in vi receptos graviter ſæviebat, & timens ceterorum defectionem, civitates Græcas libertate donabat, debitoribus remiſſionem per præconem pollicens, inquilinis vero jus civitatis, in ſuo cuique oppido, & ſervis libertatem: ſperans fore, quod accidit, ut obærati inquilini ſervique hoc beneficio devincti, poten-

potentiam ſuam propugnarent acriter. *Appian. p.*202.

Interea Mynio & Philotimus Smyrnæi, Chiſthenes & Aſclepiodorus Lesbii, omnes familiares Regis; Aſclepiodorus vero fuerat etiam Dux aliquãdo mercenariorum ejus militũ, conſpirarunt in Mithridatem. Cujus conſpirationis Aſclepiodorus ipſe fuit index, & ut verbis ſuis fidem pararet, effecit, ut Rex lecto quodam tectus Mynionem audiret. Ita proditis inſidiis, ſocii conſpirationis excruciati perierunt; ſed eadem die de multis ſuſpicio ſuborta eſt. Ut vero etiam Pergameni 80. ob ſimilia conſilia capti ſunt, & in aliis civitatibus alii plurimi. Scrutatores miſit Rex circa omnes populos, qui inimicos ſuum quiſque indicando, ſuſtulerunt circiter 1600. homines. Accuſatores vero, non multo poſt, aut a Sylla ſunt affecti ſupplicio, aut ſe ipſos interemerunt, aut fugienti in Pontum Mithridati ſe adjunxerunt comites. *Id. ibid.*

Dum hæc in Aſia geruntur, Sylla ex diverſis locis accepit, regionem, quam retro reliquerat, non minore quam antea exercitu regio conculcari. Siquidem Dorylaüs, qui Chalcidem appulerat grandi claſſe, qua advexerat armatorum 80. millia, qui erant in omnibus Mithridatis militibus optimè exercitati & inſtructi: confeſtim Bæotiam incurrit, atque ea ora potitus, contendit Syllam ad dimicandum elicere. *Plutarch. in Sylla pag.* 565.

Dorylaüs duxit exercitum ad Archelaũ habentem adhuc ex prioribus copiis reliqua decem millia. Sylla vero cum eo ad Orchomenum caſtra contulit. Ut vero vidit adventantis equitatus multitudinem, multas foſſas per campũ fodit, latas decem pedes, venientem-

 que

que Archelaũ excepit inſtructa acie. Romanis autem contra tantum equitatum ſegniter pugnantibus, obequitans diu hortatus eſt eos non ſine minis: & cum ne ſic quidem proficeret, deſiliit ab equo, & correpto ſigno, procurrit inter duas acies cum ſatellitibus, clamans: *Si quis vos, milites, rogaverit, ubinam Syllam, Imperatorem veſtrum, prodideritis, reſpondete, pugnantem ad Orchomenum.* Tum Præfecti ejus, periculo moti, ſuccurrerunt e ſuis ordinibus: quos præ pudore ſecuta cetera multitudo, cedere coëgit hoſtem, qui modo urgebat ferociter. Atque ita facto initio victoriæ Sylla rurſum aſcenſo equo, laudabat milites ubique præſens hortator, donec vicit egregie, cæſis circiter 15000 hoſtium, quorum major pars fuerant equites; & inter hos filius Archelai *Diogenes* cecidit; pedites intra caſtra compulſi ſunt. *Appian. pag.* 202 & 203.

Tum Sylla veritus, ne Archelaüs ſe navibus adhuc carentem rurſum effugeret in Chalcidem, toto campo nocturnas ſtationes diſpoſuit; & inſequenti die ne integro quidem ſtadio procul ab ejus caſtris foſſam duxit; illo intra vallum ſeſe continente. Quo maxime tempore adhortatus eſt exercitum, ut reliquias belli conficeret, hoſtibus in conſpectum prodire non ſuſtinentibus: ſimulque ad oppugnationem duxit. *Id. ibid.* Ita utrimque clamore ac impetu coorto, multa edebantur militaria facinora. Jamque angulũ quemdam valli convellebant Romani, ſcutis protecti, cum barbari id animadvertentes, circumſteterunt angulum, ſtrictis gladiis propugnaturi cominus. Nec auſus eſt quiſquam irruere, donec Baſillus Tribunus legionis primus inſiliit & ſtravit obvium. Tum vero univerſus

exer-

exercitus conſecutus eſt cum magna fuga ſtrageque barbarorum: dum alii cœduntur in curſu, alii compelluntur in lacum proximum, & imperiti natandi preces fruſtra effundunt, non intellectas ſuis percuſſoribus. Archelaus in paludem quandam ſe abdidit nudus; ubi cum dies duos, ut vult *Plutar. in Sylla*, vel tres, dies ut *Eutr. lib.* 5. delituiſſet, nactus naviculam, trajecit Chalcidem, & quidquid uſquam erat copiarum Mithridatis propere convocavit. *Appian. p.* 203.

Sylla poſtero die Tribunum corona donavit, & aliis alia dedit dona militaria: deinde Bæotiam continuis defectionibus nutantem diripuit; tranſgreſſuſque in Theſſaliam, hyemavit, Lucullum expectans cum navibus. Et quia nihil comperti habebat de eo, naves alias fabricavit. *Id. pag.* 204.

Interea Marius & Cinna, Syllæ inimici, illum in urbe hoſtem indicarunt; & Cinna Flaccum miſit in Aſiam cum duabus legionibus, ut pro Sylla, jam hoſte declarato, Provinciæ præeſſet, ac bellum contra Mithridatem gereret. Eum rei militaris imperitum comitatus eſt unus ex Senatoribus Fimbria, vir non contemnendæ autoritatis apud milites. His e Brunduſio trans mare navigantibus, multæ naves tempeſtate confractæ ſunt, & præcurſorias earum incendit novus exercitus ſubmiſſus a Mithridate. *Id. ibid.*

Fimbria, cæſo in Bithynia Flacco, & exercitu occupato, Imperator jam appellatus, civitates ſibi adjungens, Cyzicum venit. Mithridates filius, cum Taxile & Diophanto & Menandro ductorum præſtantiſſimis conjūctus, & magno agmine inſtructus Fimbriæ occurſavit. Cumque illi numero militum longe ſupe-

ſuperiores eſſent, detrimenta in conflictu accepit. Sed cum ad flumen quoddam perventum eſſet, quod utrumque exercitum dividebat, imbre ſub auroram forte effuſo, ex improviſo Fimbria flumen tranſgreſſus, hoſtes in tentoriis ſomno gravatos ita oppreſſit, ut ne ſentirent quidem; & magna ſtrage edita, præfectorum non multi & equites necem effugerunt. *Memnon. cap. 36.*

Mithridates filius ex Aſia ad Miletopolim, inde Pergamum ad patrem, una cum equitum comitatu, ſalvus evaſit. Fimbria vero ſtationem Regis invadens, ipſum Pergamo expulit; urbeque capta, fugientem in Pitanem inſecutus, obſeſſum foſſa circumdare conatus eſt. *Oroſ. lib. 6. cap. 2.*

Mithridates undique terra a Fimbria preſſus, circumſeſſuſque, mare reſpiciens, omnes contraxit & accerſivit ad ſe claſſes; eo, quod cum acri viro & victore ſigna conferre dubitaret. Quod advertens Fimbria, quia claſſe deficiebatur, miſit ad Lucullum oratum, claſſem ut adduceret, ac ſibi præſto eſſet ad infeſtiſſimum Populo Romano atque atrociſſimum omnium Regum capiendum. Et profecto cepiſſet, ſi Lucullus civilibus diſcordiis curam Reipublicæ prætuliſſet; eumque mari coarctare objecta claſſe voluiſſet. Sed Lucullus non auſcultans Mithridati copiam fecit mari elabendi, & Fimbriæ deludendi exercitum. *Plut. in Lucul. pag.* 493.

Mithridate igitur, conſcenſis navibus, Mytilenen fugiente, Fimbria Provinciam obeundo mulctabat, factionem Cappadocum & agros populabatur excludentium ſe mœnibus: Illienſes autem oppugnati ab eo confugerunt ad Syllam, qui tamen iis ſuccurrere non potuit. *Appian. p.* 205.

In-

Interea Lucullus primum circa Lecton Troadis regiam claſſem ſubito oblatam profligavit, iterumque ad Tenedum. *Plutarch. in Lucul. ibid. & ſupra.*

Mithridates poſtquam etiam ad Orchomenum, cladem acceptam audivit, reputans ex quo exercitum in Græciam miſit, tam multos tam cito deſideratos, ſcripſit Archelao, ut faceret pacem quam honeſtiſſimis poſſet conditionibus. Congreſſi in mari ſunt circa Delum, ubi templum Apollinis eſt. Exorſus orationem Archelaüs, poſtulavit a Sylla, ut expeditione relicta Aſiana & Pontica, ad bellum civile proficiſceretur, Regem ei argenti, navium, militum, quantum vellet præbiturum. Excipiens Sylla hortatus eſt eum, Mithridatem ut relinqueret, ipſe loco illius regnaret, appellaturum ſe eum ſocium & amicum Romanorum, ſi claſſem Regis ſibi tradidiſſet. Proditionem Archelao deteſtante, pacis tandem cum Rege ineundæ leges a Sylla ſunt propoſitæ. *Plutarch. in Sylla pag.* 466. His auditis Archelaüs continuo deducebat omnia præſidia: de ceteris conditionibus ſcripſit Regi ſuo. *Appian. pag.* 207.

His pactis, digreſſus Sylla tendit per Theſſaliam & Macedoniam ad Helleſpontum, honorifice Archelaum ſecum habens. Qui cum prope Lariſſam periculoſum in morbum incidiſſet, Sylla inhibita profectione, non aliter ac ſi quiſpiam ſuis e Ducibus & Prætoribus fuiſſet, curam ejus habuit quam maximam. Quod ſuſpicionem auxit, haud bona fide ab Archelao ad Chæroneam pugnatum fuiſſe. *Plutarch. in Sylla ibid. ut ſupra.*

Cumque Legati a Mithridate reverſi, cetera probarent,

barent, ſolam excipientes Paphlagoniam, *Appian. ibid.* & navium traditionem, *Plutarch. ibid.* addiderunt æquiores conditiones ſe impetraturos fuiſſe ab altero Imperatore Fimbria. Tum Sylla moleſte ferens hanc collationem, reſpondit, & Fimbriam pœnas daturum, & ſe, quam primum attigerit Aſiam, viſurum, num pace an bello Mithridates opus habeat. *Appian. ibid.* Archelaus a Sylla tamen obtinuit, ut ipſemet ad Mithridatem ablegaretur. *Plutarch. in Sylla pag.* 467.

Reverſus a Mithridate Archelaus, apud Philippos in Macedonia Syllæ occurrit, omnia nuntians ex ſententia eſſe, cupere autem ante omnia Mithridatem ipſum convenire. *Plut. in Sylla ibid. Appian. ibid.*

Itaque Sylla movit a Cypſelis, Mithridates a Pergamo, & congreſſi ſunt ad oppidum Troadis Dardanum. Habebat ibi Mithridates ſecum naves remigio inſtructas 200. & terreſtrium copiarum 20000. equites 6000. & curruum falcatorum vim magnam. Syllam cohortes 4. & equites 200. comitabantur. Hoc igitur in loco conventum eſt; ambobus cum exiguo comitatu in campum progreſſis, inſpectante utrimque exercitu. Cum autem Syllæ Mithridates obviam veniſſet, ac dextrã porrexiſſet, interrogavit eum Sylla, acciperet-ne quibus conditionibus pepigerat Archelaus pacem. Tacente primum Rege, ac multis deinde querelis & criminationibus utrimque jactatis, tandem iracunda Syllæ oratione Mithridates territus conſenſit in leges pacis Archelao datas.

Leges pacis hæ fuerunt: *Mithridates Romanis Aſia concedat, Bithynis & Cappadocibus Reges præſint gentiles. Mithridati totius Ponti regnum ſit confirmatum.*

Pecu-

Peculiariter vero Syllæ expediat triremes 83. *M. talenta, ad reditum, quem ipſe Romam inſtituiſſet. Civitatibus apud Romanos haud ſit noxæ, quod ad Mithridatem defecerint.* Atque ita Mithridaticum bellum ante annos 4. cœptum, ne integro quidem triennio, *Memnon. cap.* 37. finitum eſt. Sylla in Italiam remeavit, & Mithridates ad ſua ſe recepit.

Sylla Curioni juſſit, ut Nicomedem in Bithyniam, & in Cappadociam Ariobarzanem reduceret, impoſitoque tributo quinquennali Aſiæ *Appiano* 20000. talentorum, *Plutarcho* autem 50. Murenam ad ordinandas res in Aſia cum duabus Fimbrianis legionibus reliquit. Lucullus Murenæ Quæſtor fuit, *ex Cicerone in Lucullo.*

Mithridates in Pontum reverſus, multas denuo gentes, quæ propter res ejus adverſas ab illo defecerant, ſub poteſtatem ſuam redegit. *Memnon.cap.* 37. Colchi rebelles filium ejus Mithridatem ſibi Regem poſtularunt: quo impetrato, ſtatim redierunt ſub imperium. Id Rex ſuſpicatus factum per ambitionem filii, vocatum ad ſe vinxit aureis compedibus, nec multo poſt necavit; egregia hujus opera uſus contra Fimbriam. *Appian.pag.* 214.

Adverſus Boſphoranos autem claſſem parabat & magnum exercitũ, adeo, ut ob magnitudinem apparatus, mox exorta ſit opinio, non in Boſphoranos, ſed in Romanos hæc parari. Nam neque dum Ariobarzani ſolidã Cappadociæ poſſeſſionem reddiderat, retentis ſibi locis quibuſdam: & Archelaum ſuſpectũ habebat, quaſi cum eſſet in Græcia, plus æquo in con-

conditionibus pacis Syllæ conceſſerit. Quod ubi il-le ſenſit, territus ad Murenam fugit, eumque irritan-do, ut prior Mithridati arma inferret. *Appian. ibid.* Archelaum ad Syllam defeciſſe ſcribit *Dio lib.* 39. Ad Syllam cum uxore liberiſque ſe contuliſſe refert *Oroſius lib.* 6. *cap.* 2. Archelaum vero cum Mithri-date & in poſtremo bello, illius partes ſtrenue admo-dum defendiſſe narrat *Memnon cap.* 36. Sed ei parum fidei adhibendum.

Murena mox per Cappadociam invaſit *Comana*, urbem in regno illo maximam, & religioſo opulen-toque templo inſignem, interfecitque nonnullos *Mi-thridatis* equites. *Appian. ibid.*

Ad Murenam Mithridates Legatos miſit, qui, cum ipſi natione Græci eſſent, & vitæ genere Philo-ſophi, plus Regem culparunt, quam commenda-runt. *Memn. cap.* 38.

Cumque Legati objicerent fœdera, negavit, ſe vi-dere ulla fœdera: nulla enim Sylla conſcripſerat, ſed executione pactorum contentus, diſceſſerat. Hæc locutus Murena confeſtim prædas agebat, & ne a ſa-cris quidem pecuniis abſtinens, hiberna habuit in Cappadocia. *Appian. ibid.* Illius regreſſum Ariobar-zani magis confirmavit: & circa ingreſſum regni Mi-thridatis, urbem Ecininam condidit. *Memn. ibid.*

Mithridates & ad Senatum & ad Syllam miſit, qui expoſtularent de Murena, *Appian. ibid.* Murena vero pro ſe Legatos ad urbem amandavit. *Memn. ibid.*

Interim autem trajecto Haly fluvio magno, & tum maxime imbribus tumido, 400. Mithridatis vicos in-curſavit, nuſquam occurrente Rege, & expectante

Lega-

Legatorum reditum; atque ita refertus præda in Phrygiam Gallo-Græciamque reverſus eſt. Ubi Callidius propter querelas Mithridatis ab urbe miſſus, nullum quidem S. C. ei obtulit; denuntiavit tamen omnibus audientibus jubere Senatum, ut a fœderato Rege abſtineat. His dictis mox in conſpectu aliorum, ſeorſum cum eo collocutus eſt: nec Murena quicquam remiſit de priſtina vehementia, tunc quoque incurſans fines Mithridatis. *Appian. ibid.*

Murenæ non pauci dederunt conſiliū, ut Sinopem invadens, de regia ipſa bellum moveret: ea enim capta, facile etiam cetera in poteſtatem ventura. At Mithridates, validis hac præſidiis communita, ipſe bello gerendo rurſus incubuit. *Memn. ibid.* Mithridates aperto jam bello, ſe peti exiſtimans, Gordium juſſit invadere vicos finitimos. Ille mox jumenta multa impedimentaque & tam paganos (id eſt ruſticos) quam milites comprehendit, & caſtra ſua Murenæ caſtris in adverſa ripa oppoſuit. Pugnæ vero neuter fecit initium, donec Mithridates venit cum majore exercitu, moxque circa fluvium commiſſum eſt magnum prælium. *Appian. pag.* 215.

Ibi Rex vi tranſivit flumen, alias quoque Murenam longe ſuperans, qui in tumulum natura munitum refugit Regis impetum, & inde per montanos calles properavit in Phrygiam, multis amiſſis vel in fuga, vel in prælio. Hæc tam præclara accelerataque & obiter parta victoria præpeti fam vulgata, multos tranſtulit ad Mithridatem, qui ex Cappadocia pulſis omnibus Murenæ præſidiis, ſacrificavit *belli potenti* Jovi, more patrio, in excelſo monte, addito ei cacumine

ex lignorum congerie, quæ ſuſtineret victimas. *Id. ibid*

CeterumSylla indignum cenſente Mithridatem fœderatum bello infeſtari, miſſus eſt A. Gabinius, qui ſerio Murenæ denuntiaret, abſtineret arma a Rege, & Mithridatem cum Ariobarzane reduceret in mutuam gratiam. In eo conventu Mithridates, obſide tradito Ariobarzani, filio quadrimulo, acceptaque parte Cappadociæ, quatenus eam occuparat præſidiis, non ſine auctuario, convivium præbuit omnibus, propoſuitque certum auri pondus his, qui bibacitate aut edacitate, dicteriis, cantu, ceteriſque ſolemnibus ludicris vincerent, cujus ſolus expers fuit Gabinius. Atque ita ſecundum Mithridaticum bellum anno tertio finitum eſt. *Appian. p.* 215. & 216.

Mithridates otium nactus, ſubegit Boſphorum, & genti unum ex filiis Macharem Regem dedit. Inde Achæos aggreſſus Colchis finitimos, duabus partibus exercitus, partim inſidiatorum dolo, partim aperto Marte; atque etiam inclementia frigoris amiſſis, domum reverſus, in urbem miſit, qui leges fœderis conſcriberent. *Appian. pag.* 216.

Ariobarzanes quoque miſit, ſive ſponte, ſive incitatus ab aliis, qui patres docerent, ſe non recepiſſe Cappadociam, & majorem ejus partem retinere Mithridatem, qui juſſus a Sylla cedere Cappadocia, ceſſit. *Id. ibid.*

Rurſuſque aliam legationem miſit ad ſcribendas leges fœderis; & quia defuncto jam Sylla, magiſtratus ea de re ad Senatum non retulerunt, *Mithridates* Tigranem generum ſubornavit, ut Cappadociam invaderet,

deret: nec tamen id commentum Romanos latuit. *Id. ibid.*

Tigranes Cappadocia velut indagine cincta, ut nemo poſſet evadere, ad trecenta millia hominum abſtraxit in Armeniam; & agros eis ad incolendum cum aliis attribuit: ubi primum Armeniæ regni diadema ſibi impoſuit, & oppidum *Tigranocertam* a ſe denominavit, quaſi dicas *Tigranopolim. Appian. ibid.*

L. Magius & L. Fannius ab exercitu profugi Mithridati ſe adjunxerunt, eique ſuaſerunt, ut cum Q. Sertorio, qui in Hiſpania tum contra Romanos arma ſumpſerat, ſocietatem belli paciſceretur. Hos ille Legatos cum litteris ad Sertorium miſit, pecuniam & naves ei ad bellum ſe præbiturum promittens, viciſſimque omnem Aſiam, quam paulo ante, Romano fœdere cum Sylla icto, ceſſerat, ab eo confirmari ſibi poſtulans. *Cicero pro Lege Manil. & in Verrem. Plutarch. in Sertorio. Appian. pag. 216.*

Sertorius, cum adveniſſent Legati, coacto conſilio, quod *Senatum* vocabat, Bithyniam & Cappadociam ſi occuparet Mithridates Regi parere aſſuetas, nec quicquam ad Populum Romanum attinentes, eas ſibi non invidere ait: fœdus itaque ſancitur: Sertorius Ducem & milites miſſurum ſe pollicetur, Mithridates autem tria millia talentum cum 40. navibus ſeſe præbiturum promittit. *Plut. in Sertor.* Aſiam, Paphlagoniã & Gallo-Græciã, occupandas refert Appianus, *p.* 217. Dux mittitur M. Marius ex Senatoribus exulibus, *Plut.* M. autem Varius *Appiano.* Quem Rex in locũ *Archelai*, qui transfugerat, Ducem fecit. *Cicero ibid.* Cui duos *Lucios* addit Conſiliarios, *Magium & Fan-*

nium, quibus autoribus Mithridates tertium & ultimum bellum Romanis intulit, in quo totum amiſit imperium. *Appian. pag.* 217.

Mithridates igitur jam ante vires Romanas expertus, & belli ſine cauſa repente moti nullam ſperans veniam, totus erat in apparatu, de ſumma rerum jacturus aleam, æſtatis reliquũ & integram hyemem conſumſit materie cædenda, fabricandiſque navibus & armis. *Id. ibid.* Copias ad verum & juſtum apparatum contraxit. Detraxit enim variam multitudinem, diſſonorum minas barbarorum, armorum inauratorum & gemmis diſtinctorum inſtrumentum: quod victoribus id prædæ eſſet, non adderet tenentibus nervos. Pro his gladios fabricavit more Romano, ſcuta ſolida compegit, atque exercitatorum habuit magis quam comptorum equorum delectum. Ad hæc naves non deauratis tabernaculis, nec balneis pellicum, & gynæciis delicatis adornatas, ſed armis, miſſilibus telis opibuſque comparavit refertas. *Plutarch. in Lucul. pag.* 496.

Frumenti 200. medimnũ Myriadas ad mare detulit. Auxilia præſto ei fuere præter veteres copias, Chalybes, Armenii, Scythæ, Tauri, Achæi, Heniochi, Leucoſyri, & qui circa Thermadontem fluvium terram colunt, quam vocant Amaſonum: hæc acceſſerunt in Aſia priſtinæ potentiæ. Trans mare vero in Europa Sarmatarum gentes, Baſilii, Jaſyges quicumque, Coralli, Thracum item quæcumque Iſtrum flumen, & Rhodopen Æmumque montes accolunt; & inſuper Baſternæ omnium hominum fortiſſimi. *Appian. pag.* 217.

Ineun-

Ineunte autem vere, decurſione facta claſſium, *Mithridates* ſacrificavit bellipotenti Jovi, more conſueto; & Neptuno quadrigas alborum equorum in altum demerſit; atque ita properavit in Paphlagoniam Ducibus exercitus *Taxile* & *Hermocrate*. *Id. ibid.* Peditum 120. *ex Plut.* 140. *ex Appiano* erant millia ad Romanos ordines inſtructorum; equitum 16. millia, præter currus falcatos 100. Sequebatur caſtra & alia turba magna eorum, qui vias muniebant, aut deferebant ſarcinas, atque etiam negotiatorum. *Id. in Lucul. pag.* 496.

Poſtquam ventum eſt in Paphlagoniam, concionem habuit ad milites multiloquam, tum de ſuis majoribus, tum de ſe ipſo, quod exigua regni Pomaria in immenſum auxiſſet, nec unquam præſens victus eſſet a Romanis, quorũ more accuſavit immanem avaritiam & intemperantiam adeo, ut & Italiam in ſervitutem redegerint. Deinde tranſiit ad extollendas ſuas copias. His dictis irritato exercitu, invaſit Bithyniam a Nico-mede nuper ſine liberis defuncto, teſtamento relictam Romano Populo. *Appian. pag.* 218.

Aſia quoque, quod intolerandis malis a Feneratoribus & Publicanis Romanorum eſſet oppreſſa, ad Hithridatem eſt relapſa. Mithridates cũ Mario a Sertorio Duce miſſo urbes aliquot cepit; eumque in illas cum virgis & ſecuribus invectum Rex ipſe tanquam majorem poteſtatem & miniſtri ſpecie ultro ſubſequebatur. Marius vero aliis libertatem dabat: aliis cum im̃unitatem concederet, beneficio ſe facere id Sertorii dicebat. *Plutarch. in Lucul. & Sertor. pag.* 497.

M. Cotta ad Propontidem cum claſſe tuendam & ad Bithyniã propugnandã, L. vero Lucullus in Aſiã

ad Mithridatem perſequendum miſſi ſunt. *Memon. c.* 39. Lucullus conſcripta in Italia legione, in Aſiã eum ea trajecit, ubi duas Fimbrianas & duas alias legiones accepit. *Plut. in Lucul. p.* 495. At Mithridates tum alium in procinctu habens exercitum frequentiſſimum, tum triremes 400. Naviumque minorum, quas *penteconteres* & *cercuras* vocitant, non exiguus erat numerus. Diophantum etiam Mitharum cum valida manu, in Cappadociam dimittit, ut præſidia in urbibus collocet; &, ſi Lucullus Pontum ingrediatur, occurrat, & progreſſum ejus intercludat. Ipſe vero 200000. peditum ſub vexilis apud ſe retinet, & 12000. equitum, quos falcati ſequuntur currus 120. nec ulla machinarum omnis generis copia abeſt. Concitato igitur itinere per Themonitidem, Cappadociam & Galatiã pergens, ad diem nonum Bithyniam attingit. Lucullus interim Cottam in Chalcedoniorum portu ſtationem habere jubet cum omni claſſe. *Memn. c.* 39.

Mithridatis autem claſſis Heracleam præterlegens ab ea non recipitur. Forum tamen venale rogantibus præbent & commerciis, ut fieri ſolet, initis, Archelaus copiarum navalium ductor, *quem alii partes Regis reliquiſſe dicunt*, Silenum & Satyrum, nobiles ex Heraclea viros comprehendit, nec prius dimiſit, quam perſuaſiſſet, ut quinque triremibus ipſum in hoc cum Romanis bello adjuvarent, quo facto Romanorum inimicitiam Populus Heraclienſis ſibi conciliavit. *Idem cap.* 40.

M. Cotta multis nuntiantibus Lucullum, adventare, & jam in Phrygia caſtra habere, exiſtimans triũphum ſe tantum non in manibus tenere, ne conſors

ejus

ejus Lucullus foret, cum Mithridate dimicare maturavit. *Plut. in Lucul. p.* 496. Marius & Eumachus Duces a Mithridate adverſus Lucullum miſſi, magno exercitu brevi congregato, cum P. Rutilio *Cottæ Legato*, apud Chalcedonem congreſſi ſunt, eumque cum plurima exercitus ipſius parte cæciderunt. *Paul. Oroſ. lib.* 6. *cap.* 2. Paſternis Italorum pedites in fugam vertentibus, & prolixam ſtragem edentibus. *Memn. cap.* 41.

Romani undique Chalcedonem ad Cottam confluxerunt; quam urbem cum Rex peteret, Cotta negotiis bellicis minime aſſuetus non prodiit; ſed claſſis ejus Præfectus nomine Nudus, cum exercitus parte campum occupavit, qua erat munitiſſimus, pulſusque inde refugit ad portam Chalcedonis, laborioſe multa ſepta ſuperans, & in ipſa porta compreſſio fuit ſimul irruentium: quo factum eſt, ut perſecutores nullum telum in eos fruſtra mitterent. Ut vero portæ cuſtodes demiſerunt clathros præ metu, Nudum & aliquot alios Præfectos ſubduxerunt funibus, reliqui amicos inter & hoſtes contrucidati ſunt, incaſſum manus tendentes ad utroſque. *Appian. p.* 218.

Mithridates utendũ fortuna ratus, eadem die claſſem ad portum admovit: præruptaque in ore portus catena ferrea, quatuor hoſtiles naves incendit, reliquas ſexaginta ligatas ad puppes ſuarũ abſtraxit, nec Nudo prohibente, nec Cotta, qui ſe continebant intra mœnia. Deſiderata ſunt Romanorum 3000. & in his L. Manlius Senator. *Id. p.* 219. Præter 60. naves cum viris, terra 4. peditum millia, Cottam amiſiſſe refert Plutarchus *in Lucullo pag.* 496. Uno die mare &

terram cadaveribus Romanis cæde oppleta fuiſſe narrat Memnon IIX. M. in conflictu navali occiſis, IV. M. & D. captis, de pedeſtri exercitu, V. M. CCC. A parte autem Mithridatis Baſternæ circiter XXX. ex reliqua multitudine ceciderunt ICCC. *Memn. cap.* 41.

Atque hoc fuit prælium ad Chalcedonem, quo M. Aurelius Cotta Conſul victus eſt. *Liv. lib.* 93. Cottæ res ſic & terra marique calamitoſæ, vehementer & opes Regis & nomen auxerunt. *Cicero pro Murena.* Hoc Mithridatis ſucceſſu omnium animi ſervilem in modum concidere, ſed Lucullus ad Sangarium fluvium caſtra habens, cognita ea clade, perculſos militum animos verbis erexit. *Memnon. ibid.*

Cum Archelaus autem Mithridatis quondam in Bæotia Præfectus, qui poſt deſcivit ab eo, & tunc in præſidiis erat Romanis, ſuo tantum conſpectu confirmaret Lucullum toto Ponti regno potiturum, negavit venatoribus ſe timidiorem eſſe, omiſſis feris ut ad vacua eorum luſtra contenderet. Ita fatus movit in Mithridatem. Pedites habebat 30000. equites 2500. Ubi contemplatus eſt hoſtes, obſtupefactus eorum multitudine, cupiebat abſtinere a pugna & tempus ducere; ſed quia Marius a Sertorio miſſus occurrit laceſſivitque eum, inſtruxit aciem ad confligendum; cum jam pene concurrerent, oſtentum utroſque perculſos diremit. *Plutarch. in Lucul. pag.* 496.

Mithridates cum urbem Cyzicenam Aſiæ januam fore putaviſſet, qua effracta & revulſa tota pateret Provincia, totius belli impetum in eam transferre inſtitit. *Cicero pro Murena.* Porro Cyziceni in nupera clade Chalcedonenſi civium 3000. & 10. naves amiſerãt;

Rex

Rex igitur quo Lucullum falleret, mox a cœna denſam ac nimboſam noctem nactus caſtra movit, & oriente luce oppoſitum urbi montem Adraſtiam occupavit. *Plut.inLuc.pag.*487. Lucullus caſtra ſua Mithridati oppoſuit, & ex transfugis quod circiter 300000.peditũ ille haberet,cognovit.*Appian.p.*222.

CizicenosRex denis ex terra caſtris cinctos, claſſe per æquor,freto quod a continente ſummoveret urbem,obturato, utrimque obſedit. Subibant illi quidem cetera forti animo pericula, & erant ad omnia acerba pro Populo Romano perpetienda obfirmati, neſciebant ubinam gentium eſſetLucullus, Mithridatici ejus caſtra ſub oculis civium poſita, Armeniorum &Medorum eſſe auxilia, Mithridati a Tigrane miſſa,jactabant.PrimusDemonax ab Archelao in urbem miſſus,adeſſeLucullum iis indicavit. Quibus fidem ei non habentibus,arbitrantibuſque ad levanda præſentia mala eum ficta adferre, puer adfuit captivus,qui e manibus hoſtium elapſus,digito caſtra Romana eis commonſtravit. *Plut.inLuc.p.*497. Ad ipſos quoqueLucullus,ut bono animo eſſent,nuntium miſit unum ex militibus nandi peritum, qui per hoſtium naves duobus utribus ſuſpenſus, mediam ipſe regulam tenens & pedibus iter adgubernans, ſeptem millia paſſuum tranſmeavit. *Florus lib.* 3. *cap.* 5.

Conſpicatus autemLucullus montem caſtris opportunum;quo occupato,ipſe copiam habiturus erat commeatuum, hoſtes vero inopiam, rem aggreſſus eſt ut maximi momenti ad victoriam parandam ſine periculo: cumque unicus anguſtus eſſet in eum aditus;Mithridates hunc tenebat, valido præſidio a Ta-

Ducibuſque aliis admonitus. At L. Magius, arbiter fœderis icti cum Sertorio, poſt illius mortem, clam ad Lucullum miſerat nuntium, a quo accepta fide, perſuaſit Regi, ſineret Romanos tranſire & caſtra metari pro libito: Simbrianas enim legiones, quæ aliquando militaſſent ſub Sertorio, velle transfugere, & facturas id prope diem. Quid igitur opus eſſe ſudore & ſanguine, quando ſine certamine vincere liceat. *App. p.* 219.

Huic conſilio Mithridates imprudenter aſſenſus, ut nil ſuſpicatus, paſſus eſt Romanos ſecure ſuperatis faucibus, contra ſe magnum montem munire: quo in poteſtatem redacto, ipſis a tergo ſubvehendi erant commeatus libere: Mithridati contra lacu, montibus & fluviis excluſo, ab importationibus terreſtribus, tenuiter ſubminiſtrabantur, cum neque pateret exitus, neque vi repellere poſſet Lucullum, ob neglectam locorum opportunitatem, & im̃inens hyems etiam maritimas importationes eſſet impeditura. *Id. pag.* 220.

Mithridates quãvis fortaſſe potuiſſet tunc quoque cum tanta multitudine per medios hoſtes erumpere, hoc tamen neglexit, malens ad oppugnationem Cyzici uti machinis inſignibus, quas Nicomedes Theſſalus fabricaverat, eminente inter ceteras Helepoli centũ cubitorum, ſupra quam alia turris aſſurgebat, catapultis inſtructa ejaculantibus ſaxa telaque varia: ad portũ autẽ duæ quinqueremes conjũctæ aliã turrim inferebãt, unde pons in murũ injiceretur. *Id. ib.*

Omnibus vero paratis primũ tria millia Cyzicenorum captivorum in navibus ad urbem admovit, qui manus tendentes ad mœnia, orabãt ut ſibi periclitantibus cives parcerent; donec Lyſiſtratus, Cyziceno-

rum

rum Dux, e muro per præconem eos monuit, ut ſemel in alienam poteſtatem redacti, fortunam ferrent fortiter. Mithridates hoc conatu fruſtratus, impoſitam navibus machinam admovit ad murum; moxque demiſſo ponte, procurrunt quatuor milites. Ibi rei novitate perculſi Cyziceni ceſſerunt nonnihil: verum ceteris ſubſequi cunctantibus receperunt animos, & quatuor illos ejecerunt, perfuſiſque pice navibus & immiſſo igne, coëgerunt eas retro ſe recipere una cum machina, atque ita repulſa eſt oppugnatio maritima. *Id.pag.* 220. *&* 221.

Eadem die tertio ſimul omnes a terra ſunt admotæ machinæ, oppidanis ultro citroque tranſcurſantibus quacunque laboraretur maxime, qui arietes aut ſaxis immiſſis præfringebant, aut injectis laqueis deflectebant, aut ictus eorum molliebant, objectis lana refertis peronibus, tela vero ignita excipiebant, centonibus aceto & aqua madidis, ceterorum veſtibus aut pannis oppanſis infringebant impetum in ſumma nil inexpertum relinquebant, quod humana poteſt conferre alacritas. Attamen omnem laborem patientiſſime ferentes, efficere non potuerunt, quin pars mœnium exuſta corrueret ſub veſperam, ſed propter calorem incendii nemo ſuſtinuit irrumpere: verum ipſi Cyziceni noctu ſubſtruxerunt munitionem aliam. *Id.pag.* 221.

Sero effecit Lucullus, ut auxiliares in urbem per noctem immitterentur. *Strabo p.*576. Cum enim in lacu Daſcylite acatia ſatis magna commearent, eorum maximum ille ſubduxit, plauſtro ad mare devexit, eiq; quot capere poterat milites impoſuit. Qui noctu clam

clam trajicientes, imprudentibus hoſtibus urbem ſunt ingreſſi. *Plutarch. in Lucul. pag.* 497.

Per eoſdem dies procella vehemens coorta, reliquas Regis machinas ſic laceravit, ut inutiles redderet. *Appian. ibid.*

Fertur hanc urbem in dotem a Jove datam Proſerpinæ, quam Cyziceni venerantur præ omnibus Numinibus: cujus ſolemni redeunte, in quo atram bovem immolant, illi nullam talem habentes e piſta finxerunt hoſtiam: interim atra bos ex alto ad eos pernatavit, & in ore portus clauſtra ſub aquis evaſit; atque ita per mediam urbem curſu ad Deæ templum delata ante aram conſtitit: hanc Cyziceni egregia ſpe concepta, immolarunt. *Appian. ibid.*

Amici autem Mithridati conſulebant, ut ab urbe ſacrata claſſem ſolveret, qui nihil motus aſcendit imminentem montem Dindymum, & ab eo duxit continentem ad muros urbis aggerem, in quem impoſitis turribus, cuniculis quoque ſuffodiebat, & ſuſpendebat mœnia. *Id. ibid.* Quæ quidem Cyziceni ita ſuſtinuerunt, ut parum etiam abfuerit, quin ipſum Mithridatem caperent vivum in cuniculo, quem is fodiebat, cum ipſi alium ex adverſo agerent: evaſit tamen, cum re obſervata ſe e cuniculo ſubduxiſſet. *Strabo pag.* 576.

Hyeme ſuperveniente, privatus eſt Mithridates & maritimis commeatibus, ſi quos habuerat. Neceſſariorum igitur difficultate preſſo exercitu, fame multi emoriebantur, humanis quidam veſcebantur carnibus, herbas alii in cibum vertendo, morbos ſibi contrahebant, quorum inſepulta cadavera peſtem invexerunt inſuper. *Memnon. cap.* 52.

Dum oppugnaret Lucullus arcem quandam, occaſione maturans Mithridates uti, averſis ab hoſte itineribus, dimiſit omnem ferme equitatum cum jumentis, atque expeditatu minus utiles, in Bithyniam. Hac re nuntiata, contendit Lucullus de nocte in caſtra. Diluculo tempeſtate ſæviente inſecutus eos eſt cum cohortibus decem & equitatu, quanquam nive affligerentur, atque aliis incommodis, ut multi milites ex gelu ſuccumbentes ſequi non valerent. Cum ceteris ad Rhyndacum amnem hoſtes aſſecutus, ſtragem edidit tantam, ut Apollonia egreſſæ fœminæ diriperent impedimenta & trucidatos ſpoliarent. Capta ſunt equorum ſex millia, & jumentorum infinitus numerus, capita millia quindecim, omneſque præter caſtra hoſtium duxit. *Plutarch. in Lucul. pag.* 498.

Fannius, qui ſe Mithridati junxerat, & Metrophantes Regius Prætor, a Mamerco tunc victi cum duobus millibus equitum in Mæſiam profugerunt; atque inde in Mæoniam digreſſi, in colles campóſque Inarimos inciderunt; in quibus diu oberrantes, inopinatis tandem periculis exempti ſunt, & clam in Regis caſtra venerunt. *Oroſ. lib. cap.* 2.

Eumachus Mithridatis Dux, incurſionibus infeſtans Phrygiam, multos Romanos interfecit cum liberis & conjugibus. Piſidas ac Iſauros ſubigens & Ciliciam, donec Dejotarus unus e Tetrarchis Gallo-Græciæ vagantem aſſecutus, repreſſit cum magna clade hoſtium. *Appian. pag.* 222.

Mithridates cum Cyzicum expugnare deſperaret, decrevit fugere, idque noctu fecit ipſe, claſſe provectus Parum. *Id. ibid.* At ut tricas & moras Lucullo necte-

necteret a tergo, miſit ad mare Græcum Præfectum claſſis ſuæ Ariſtonicum: quem, jam ſolutum, Lucullus per proditionem in poteſtatem ſuam redegit cum decem millibus aureorum, quos portabat ad ſollicitandam exercitus Romani partem. *Plutarch. in Lucul. pag.* 498.

Pedeſtri quidem agmini, Harmæum & Marium præficit, qui 30. hominum M. illuc ducebant. *Memn. cap.* 42. Cum Lampſacum peterent, eos a tergo premens Lucullus, & fluvius Æſepus tunc ſolito tumidior, trajicientes eo aſſecutus multos aſſumpſit. *App. p.* 222. Hos adeptus ad Granicum flumen Lucullus per multos cepit, conciditque millia viginti. *Plutarch. in Lucul. ibid. ut ſupra.*

Mithridatis vero Satrapes, Romanæ avaritiæ peritus, ſpargi a fugientibus ſarcinas & pecuniam juſſit, qua ſequentes moraretur. *Polyæn. Stratag. lib.* 7.

Mithridates vero eum noctu fugeret, dum milites cum eo ſoluti, naves, quarum aliæ mox replendæ eſſent, confertim occuparent, & undique illis adhærerent, factum eſt, ut præ multitudine imminentium pars navium deprimeretur, pars etiam ſubverteretur. Quod conſpicati Cyziceni, impetu in caſtra Ponticorum facto, ægros ibi relictos trucidarunt, & ſi quid ſupererat, diripuerunt. *Memn. cap.* 42.

Lucullus Cyzicum ingreſſus, ingenti lætitia & magnifico honore exceptus eſt. *Plut. in Lucul. p.* 499. Hac de cauſa Appiani ætate, in honorem Luculli ludos adhuc celebrabant, quos vocabant *Lucullia. App. p.* 222.

Mithridates ſuos Lampſacum compulſos & obſeſſos a Lucullo claſſe illuc miſſa exportavit una cum Lampſacenis, relictiſque decem millibus ſelectorum

in

in navibus L. ſub Mario Duce Sertoriano, Alexandro Paphlagone & Dionyſio Eunucho, cum majore eorum parte petiit Nicomediam. Verum & harum & illarum multæ tempeſtate perierunt. *Id. ibid.*

Mithridates interim, collectis, ut potuit, in Ponto viribus, Perinthum circumſidet & oppugnat, eaque non potitus, in Bithyniam tranſmittit. *Memn. cap. 42.*

Barba cum robuſta Italorum manu veniens & ex Ducibus Luculli Triarius Apameam *Bithyniæ* obſederunt cives, cum aliquando pro viribus ſuis hoſtem ſuſtinuiſſent, apertis tandem Cives portis, intromiſerũt. *Id. c. 43.* Urbem vi cepit, & Apamenorum, in fanis, ad quæ confugerant, magnam cædem edidit *Appian. pag. 223.* Pruſam etiam urbem Romanus exercitus cepit, licet hæc ad Olympum Aſiæ montem; hinc Pruſiadem mari impoſitam petit Ut urbi appropinquavit, facile eum Pruſienſes receperunt, Ponticis ejectis. Nicæam deinde, quam præſidium Mithridatis tenebat; ventum eſt, Pontici vero intellecto cives animis ad Romanos propendere, noctu ſe ad Mithridatem Nicomediam ſubduxerunt. Romani igitur ſine moleſtia urbem ſuæ poteſtati ſubjecerunt. *Id. cap. 43.*

Lucullus ad Helleſpontũ profectus, claſſem inſtruxit, & Troadem delatus, nocte ſomnio monitus, contra hoſtes progreditur, cum quidam nuntiarent conſpectas ab Achæorũ portũ quinquiremes regias tredecim, quæ curſum in Limnum intenderent. Statim igitur ſolvit, & 13. illis navibus potitus, præfectum earum Iſidorum occidit. Mox inſectatus eſt ceteros nautas. Stabant hi in ancoris, omnibuſque terræ appulſis navigiis propugnaverunt ex fororum tabulis,

bulis, ac Romanis vulnera ingeſſere. Nec circũvehendi dabat locus facultatem vel navibus fluctuãtibus hoſtiles premendi terræ accubantés & firmiter conſiſtentes. *Plutarch. in Lucul. pag.* 499.

Circummiſit alias naves, quæ diverſa parte pedites in inſulam exponerent. Atque ita hoſtes in naves cõpulit: qui metu Luculli non auſi altum petere, oram legebant, & terra marique impugnati vulnerabantur cum magna cæde ac conſternatione fugientiũ. Tres illi Duces in ſpeluncæ latebris capti ſunt, e quibus Dionyſius *Eunuchus*, epoto quod ſecum habebat veneno, mox expiravit. Marius a Caroculo captus, Luculli juſſu occiſus eſt; non placebat enim Romanum Senatorem in triumpho duci. Cæterum Alexander ad eam pompam ſervatus eſt. *Appian. pag.* 223.

Triginta naves & duas regias & complures onerarias aut demerſit Lucullus, aut cepit. Multi ibi ex his, quos Sylla proſcripſerat, interemti ſunt. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 2. Atque hæ fuerunt duæ navales Luculli victoriæ, hæc ad Tenedum, altera in mari Ægeo, de qua loquitur *Memnon cap.* 44. Poſtea Lucullus de ſuis rebus geſtis ad Senatum miſit laureatas litteras. *Appian. pag.* 223.

His confectis properavit ipſũ inſequi Mithridatem, quod in ſpe eſſet circa Bithyniam ſe illum inventurum, retentum a Voconio, quem ad inſtandum fugienti cum navibus miſerat Nicomediam. Enimvero Voconius, dum in Samothrace initiatur myſteriis & feſtos dies celebrat, haud occurrit in tempore. At Mithridatem, qui jam cum claſſe vela fecerat, & maturabat antequam ipſum peteret Lucullus, Pontum tene-

tenere, corripit atrox tempeſtas, qua claſſis partim abrepta, partim eſt depreſſa. Omnia littora, ejectis fluctu naufragiis, per multos dies completa fuere. Rex ipſe, cum navis oneraria, qua vehebatur, nec ad terram appelli ob molem in tanta procella & cæcis fluctibus videretur gubernatoribus poſſe, & aquam jam accepiſſet, atque obruta eſſet undis, tranſgreſſus in myoparonem piraticum, corpore prædonibus permiſſo, incolumis Heracleam Ponticam inſperato & ſummo cum diſcrimine pervenit. *Plut. in Luc. p.* 499.

Sinopem primum ac poſt Amiſum ſubvectum incolumem narrant *Appianus & Oroſius*. Tempeſtatem Dianæ Priapinæ ira Ponticis immiſſam dicebant, quod fanum ejus ſpoliaviſſent & ſignum loco moviſſent. *Plutarch. in Lucul. ibid.*

Cum Mithridates Nicomediæ ſubſiſteret, Cotta Conſul ſuperiora damna reſarcire volens, a Chalcedone, ubi ſuccubuerat, Nicomediam copias transfert, & 150. ſtadia ab urbe caſtra metatus, a dimicatione cavet. Ibi magna adhibita feſtinatione, citatis itineribus Cottam ſponte ſua Triarius adſequitur, & Mithridates in urbem ſe recipit. Tum uterque Romanus exercitus ad oppugnationem ejus ſe parat, ſed Rex cum claſſe in Pontum abiit. *Memn. cap.* 44.

Lucullus, Cotta & Triarius ad Nicomediam agminibus conjunctis, in Pontum irruptionem facere deſtinarunt. At renunciata Heracleæ oppugnatione, cum de proditione necdum conſtaret, ſed totius ſimul civitatis voluntate defectionem contigiſſe arbitrarentur. Luculli conſilium erat, ut ipſe cum robore exercitus per Mediterranea & Cappadociam move-

ret in Regem, & totum ejus regnum, & Heracleam oppugnaret Cotta. Triarius autem aſſumpta claſſe, miſſas in Cretam & Hiſpaniam Mithridatis naves, in reditu, circa Helleſpontum & Propontidem interciperet. *Memn. cap.* 45.

Quibus Mithridates auditis, in novos belli apparatus incumbit, & Scytharum Reges, Parthumque & generum ſuum Tigranem Armenium ſollicitat: ceteri quidem denegant: at Tigranes, licet diu cunctaretur, ſæpius tamen a *Cleopatra*, filia Mithridatis, non ſine moleſtia, interpellatus, auxilia tandem promiſit. *Memn. ibid.* Ad Macharem etiam filium, in Boſphoro regnantem, miſit, qui propere contraherent auxilia, ad Scythas autem cum multis donis & magno auri pondere Dioclem ire juſſerat, ſed ille & cum donis & cum auro ad Lucullum transfugit. *Appian. pag.* 224.

Interim diverſos contra Lucullum Mithridates Præfectos dimiſit, & poſt commiſſas acies, variæ acciderunt Fortunæ vices, in pleriſque tamen proſpera fortunæ aura afflavit Romanis, & Mithridati animus elanguit. *Memnon. cap.* 45. In principio Lucullus laboravit uſque adeo difficultate neceſſariorum, ut 30. millia Gallo-Græcorum ſequerentur caſtra, qui medimnos ſingulos frumenti humeris portabant. Progreſſus vero omnia ſubjugando ad affluentiam evaſit tantam, ut bos in exercitu drachma, mancipium quatuor eſſet venale, ceteram prædam nullo reſpectu alii relinquerent, alii corrumperent, quippe diſtrahere prædam omnibus abundantibus nulli valebant. *Plutarch. in Lucullo pag.* 499. & 500.

Deinde

Deinde Lucullus oppugnavit Amiſum & Eupatoriam, quam juxta Amiſum Mithridates condidit & appellavit de ſuo cognomine, fecitque regiam: pars vero exercitus ad Themiſcyram oppugnandam miſſa eſt, dictam ab Amazone quadam, ſitam ad Thermodoontem fluvium. Hi contra Themiſcyrenſes turribus utebantur & aggeribus, & cuniculos tam amplos fodiebant, ut in eis pugnæ committerentur ſubterraneæ. Hos oppidani ſuperne aperiebant, & per foramina demittebant in operarios, urſas aliaſque beſtias & apum examina. At apud Amiſum laborabantur aliis difficultatibus, dum Amiſenſes repugnant ſtrenue, nonnunquam erumpendo atque provocando ad ſingularia certamina. *Appian. pag.* 224.

Dum Lucullus ad Amiſum lenta obſidione tempus terit, *Plutarch. in Lucul.* Cotta, motis Romanorum caſtris, adverſus Heracleam tendit. Primo tamen in Pruſiadem ducit. Inde ad mare Ponticum deſcendit; & maritimam prætergreſſus oram, mœnibus in vertice poſitis, caſtra applicavit. Loci autem firmitati Heraclienſes fidebant, & Cottæ oppugnationem fortiter urgenti, cum præſidio repugnabant, & plures e multitudine Romana cadebant. Crebra tamen etiam Heracleinſium vulnera erant a telis. Quapropter ab oppugnatione receptui Cotta ſuis canit, & remotius aliquanto caſtra metatus, totus in hoc eſt intentus, ut exitum ad res neceſſarias intercludat obſeſſis. Annonæ igitur caritate oborta, dimiſſis ad colonias Legatis, alimenta ſibi venundari petunt. Et benigna accipitur legatio. *Memn. cap.* 49.

At brevi ante Triarius Romana claſſe inſtructus, a

Nicomedia impetum fecerat in Ponticas triremes, verſus Cretam & Hiſpaniam emiſſas. Sed cum reliquas in Pontum retro abire reſciviſſet (multæ enim de his, & procella & pugnis, ſuo quæque loco navalibus interierant), adſecutus illas ad Tenedum manus conſerit. 70. ipſi triremes erant, Pontici autem pauciores, aliquanto 80. agebant. Poſtquam infeſtis concurſatum eſt proris, regii ad tempus vim hoſtium initio ſuſtinent; poſtea univerſis in fugam effuſis, plenam Romanus victoriam & celebrem conſequitur. Atque ita claſſis Mithridatis tota, quanta in Aſiam cum ipſo exiverat, ſubacta eſt. *Idem cap.* 50.

Ad Amiſenſes obſeſſos Mithridates large commeatus, arma, milites, ſubmittebat e Cabiris; ubi hybernans alium colligebat exercitum. *Appian. p.* 224.

Olthacus, Appiano Olcabas Scytha, qui erat in præſidiis Mithridatis Dardariorum Dynaſtes, (eſt autem iſta gens e barbaris illis, qui Mæotim paludem accolunt) omnibus vir in bellicis factis inſigniter manu promptus & audax, & conſilio cum primis bonus, in conſuetudine præterea civilis & obſequioſus. Hic, quod ſemper cum aliquo popularium ſuorum Dynaſtarum certamen & æmulationem de primis haberet, recepit Mithridati ingens factum, Lucullum ſe interfecturum; collaudatus ab Rege, atque in ſpeciem iræ probris ab eo ex compoſito ſugillatus, equo arrepto, transfugit ad Lucullum, a quo eſt receptus benigne. *Plut. in Lucul. pag.* 501.

Olympiadis 177. inſtante anno primo, vere, Murena *Murenæ a Sylla Prætoris in Aſia relicti filio*, ad Amiſi obſidionem continuandam cum duabus legionibus

reli-

relictoLucullus cum tribus aliis per montana contra Mithridatem profectus eſt. *Phleg. Trall. Chron. in Biblioth. Photii pag:* 267.

Mithridates ſtationes diſpoſuerat eum prohibituras & ignibus ſignificaturas. His præeratPhænix, vir regii generis, qui dedit quidem ex pacto ſignum adventusLuculli,verum ipſe ad eum transfugit cum ſuis copiis, & ille ſuperatis jam ſecure montibus, deſcendit ad Cabira. *Appian. pag.* 224.

Rex tranſgreſſus Lycum amnem, & in campos patentes progreſſus,laceſſivit Romanos. *Plutarch. in Lucul. pag.* 500. Diophanto & Taxila adverſus eos miſſis, & principio velitationibus fere aſſiduis hoſtiles exercitus inter ſe vires explorabant.*Memn.c.*45.

Commiſſo poſtea equeſtri prælio, terga Romani verterunt. In eoPomponius,*Appian.Pompeius equitum Præfectus*, ſaucius captus eſt, atque ad Mithridatem vulneribus gravis pertractus.Quem ubi rogavit Rex an, ſi ipſum conſervaſſet,amicus ſibi eſſet futurus; Sane,inquit, ſi pacem cum PopuloRomano feceris: ſin ſecus, hoſtis; cujus Rex admiratus virtutem, nihil eum læſit. *Plutarch. in Lucul. pag.* 500.

Deinde per continuos aliquot dies, productis in aciem copiis, cum qui ad montana refugeret, ad pugnam non deſcenderet, qua ad eum aſcenderet Mithridates circumſpiciebat. *Appian.pag.*225.

Olcaba, quod in proximo equeſtri prælio multos ſervaverat, ideo ad menſæ conſiliorumque ac ſecretorum ſocietatem admiſſus, venit adLucullum meridiantem in tentorio, volebatque irrumpere brevi tantum pugione accinctus ex more.*Id.ib.* SedMene-

demus a cubiculis ad limina ſtans intempeſtive ait, Olthacum venire, modo Lucullum quieti ſe ex longis vigiliis & tantis occupationibus tradidiſſe. Qui cum juſſus non diſcederet, ſed invito eo oſtendit ſe ingreſſurum; ibi ſtomachabundus Menedemus, nihil tanti eſſe ait ac Luculli ſalutem, hominemque ambabus manibus repulit. *Plut. in Luc. pag.* 501.

Mox Oleaba aſcenſo equo ad Mithridatem transcurrit, ſive ſuſpectum ſe credens, ſive iratus ob acceptam, ut exiſtimabat, injuriam; ad Regem autem detulit alium Scytham, nomine Sobadacum, quod de transfugiendo ad Lucullum cogitaret, qui ſtatim comprehenſus eſt. *Appian. pag.* 225.

Lucullus deſcenſum in campos cavens, præpollentibus equitatu hoſtibus, nec videns tranſitum alium; reperit in ſpelunca venatorem, nomine Apollodorum *Plutarcho*, peritum montanorum callium; quo ductore uſus, per vias nulli tritas pervenit ſupra caput Mithridatis, deſcenditque tunc quoque, campis vitatis propter equites, & poſt eluviem quandam aqua plenam caſtra poſuit. *Id. ibid.*

Cum neuter exercitus in animo haberet in præſentia prælio decernere, ferunt cervum perſequentibus regiis intercepta via occurriſſe Romanos. Hinc initium ortum certaminis, pluribus ſemper ad utroſque affluentibus. Fuga tandem Romanorum facta, ipſe ſolus in campum deſcendens Lucullus, & primis occurrens fugientium, conſiſtere imperavit, & redire ſecum in hoſtem. His parentibus, ceteri a fuga ſe reprimentes, globo facto, hoſtes facile fugaverunt, & uſque ad caſtra conſectati ſunt. Reverſus Lucullus

eos,

eos,qui ceperant fugam ſolita ignominia notavit, & diſcinctos foſſam duodecim pedum ducere jubens, adſtantibus & ſpectantibus reliquis militibus. *Plut. in Lucul. pag.* 501.

Deficiente commeatu, frumentum mittebat in Cappadociam,&crebro velitabatur cum hoſtibus,donec fugientibus aliquando regiis, Mithridates e caſtris procurrens ſuos objurgabat,e fuga revertere coëgit; tantumque pavorem incuſſit Romanis, ut perpetuo curſu in montana refugerent,etiam poſtquam a perſequendo deſtitiſſent regii, & quiſque proximum a tergo fugæ ſocium, tanquam perſecutorem fugeret, tantus pavor omnes occupaverat.Ejus victoriæ nuntios Mithridates circa omnes terras dimiſit. *Appian. pag.* 225. & 226.

Inde Sornatius cum decem cohortibus eſt frumentatum in Cappadociam miſſus cum decem cohortibus,&inſectante eum uno e Mithridatis Ducibus Menandro,reſtitit; commiſſoque prælio, magnam ſtragem & fugam edidit hoſtium. *Plut.inLuc.p.*502.

Poſtquam iterum cum copiis Adrianus a Lucullo in Cappadociam miſſus eſt, ut cumulate exercitus commeatum haberet, *Id. ibid.* Taxiles & Diophantus, Mithridatis Duces,Necnemachum &Myronem cum 4. peditum & 2. equitum millibus contra eum miſerunt, ut inſidiis in medio poſitis,impedimenta revertentibus adimerent. *Memnon. cap.* 45. Cum enim Lucullo ſola Cappadocia commeatus ſuppeditaret, ſperabat Mithridates, ſe redacturum eum ad talem inopiam, qualem ipſe ad Cyzicum paſſus fuerat. *Appian. pag.* 226.

Verum equites regii,cum in primum agmen fru-

mentatorum in quibuſdam faucibus incidiſſent; non expectato dum in patentiora loca procederet, non potuerunt equis uti in anguſtiis; Romani interim celeriter inſtructis ordinibus, favente ſibi aſperitate locorum, alios ex regiis occiderunt, alios per rupes præcipites impulerunt, alios turmatim diſperſos coegerunt fugere; pauci noctu in caſtra evaſerunt, qui ſoli crediti ſupereſſe incolumes. *Appian. ibid.* Horum veſtigiis inhærentes Romani, ſubſidiis a Lucullo miſſis, ad ipſa Diophanti & Taxilis caſtra provehuntur. Ubi valido certamine inito, ad breve tempus obſtitere Pontici. Mox ubi primi abſceſſerunt Duces, tota inclinata eſt acies, & ipſi copiarum Duces nuntii cladis venerunt Mithridati. *Memnon cap.*45. Omnes trucidati ſunt, exceptis duobus. *Plutarch. in Lucul.* 30. M. lectiſſima Regis a quinque Romanorum millibus vaſtata ſcribit Eutropius *lib.* 6.

Hujus cladis fama non tam cito ad Lucullum quam ad Mithridatem pervenit. *Appian. pag.* 226. Eam Mithridates diſſimulans, ut non tantam, ſed exiguam & acceptam Ducum imperitia. At Adrianus iter fecit magno ſplendore præter illius caſtra, ingentem numerum ſecum trahens plauſtrorum commeatu & præda onuſtorum. Unde animus illius plane eſt dejectus, trepidatio autem & timor milites inceſſit. *Plutarch. in Lucul. pag.* 502.

Rex ratus Lucullum in ſe deſtitutum equitatu, quamprimum facturum impetum, de fuga cogitavit præ metu, & id conſilium amicis ſtatim aperuit in ſuo tentorio: at illi non expectato ſigno vaſa colligendi, pro ſe quiſque ante lucem e caſtris emittebant

bant ſarcinas; adeo, ut in portis jumenta præ multitudine ſe invicem comprimerent. Exercitus vero id videns & agaſones agnoſcens, pavore ſuſpicionem augente, indigne ferens non datum ſignum etiam ſibi, vallum cum ira uno impetu proruit. *Appian. pag.* 226. Iratique milites, ad portas accurrentes, diripuerunt ſarcinas; & qui eas abducebant, obtruncarunt. Inter quos Dorylaus Dux, qui præter purpuram, qua erat amictus, nihil habebat, propter eam ipſam periit, & Hermæus Aruſpex in portis conculcatus interiit. *Plutarch. in Lucul. pag.* 502.

Diffugiebant paſſim totis campis milites nullo ordine, quo quiſque poterat, non expectatis Ducum ac Præfectorum imperiis. Quæ ubi Rex ſenſit tumultuarie propereque fieri, procurrit e ſuo tentorio dicturus aliquid; ſed cum a nemine audiretur, compreſſus in turba concidit, ſtatimque in equum ſublatus cum paucis ad montem properabat. *Appian. p.* 226. in Cabiris, clam cum ſuis ſe continuiſſe refert *Memn*, ac deinde fugam arripuiſſe. *cap.* 46. Mithridates apud *Plutarchum*, cum nemo apud eum ne apparitor quidem vel equiſo remanſiſſet, in caterva ſe ceterorum extulit caſtris, ac ne equum quidem ex regiis ad manum habuit. Verum cum ſero tandem in fluctu fugæ illius conſpexiſſet jactatum Eunuchus Ptolomæus, cui equus erat, deſiliit præbuitque equum Regi. *Plutarch. in Lucul. pag.* 502.

Lucullus certior factus de frumentatorũ victoria, videnſque fugam hoſtium, miſit magnam manum equitum, quæ fugientes perſequeretur; eos vero, qui in caſtris adhuc reliqui ad reſiſtendum ſe parabant,

circumdedit legionibus, edixitque, ut tantiſper a rapinis abſtinerent, dum ſatisfieret cædibus. At miles conſpectis multis vaſis aureis & argenteis, pretioſiſque veſtibus, edicti oblitus eſt. *App. p.227.* At avaritia & ſordes militares multis certaminibus magniſque periculis diu captatam prædam Romanis eripuere, Lucullumque victoriæ præmio fraudavere. Jam enim prope in manibus inſtantium equus, qui Mithridatem avexit, erat. *Plut. in Lucul.* captusque eſſet inſectantibus Gallis, qui tamen Regem ignorabant. *Memn. c.46.* Cum mulus ex iis, qui gazam ejus portabant, conjecit ſe inter Regem & conſcitantes, ſive ſponte ſeſe obtulit, ſive de induſtria Rex objecit eum inſequentibus. *Plutarch. in Lucul.* Itaque Mithridatem paſſi ſunt evadere. *Appian. ibid.*

Cumque Calliſtratum, qui Regi a ſecretis erat, duci Lucullus in caſtra imperaſſet, qui vero illum ducebant ſuccinctum quingentis aureis ſentientes, occiderunt, & his caſtra Regis tamen diripienda conceſſit. *Plutarch. in Lucul. pag. 502.*

Mithridatem inſequendo Lucullus Talaurorum tenus pervenit. Unde cum quarto jam die Mithridates perveniſſet in Armeniam, ad Tigranem fugere, retro conceſſit. *Id. ibid.*

In Comana igitur evadens Rex, inde ad Tigranem cum duobus equitum millibus profugit, qui in conſpectum ſuum non admiſſum juſſit in caſtellis more regio ali, *Appian. p. 227.* licet contemptum & ſuperbe rejectum, atque remotiſſime in locis paluſtribus & inſalubribus quodammodo ſeptum eum fuiſſe Plutarchus ſcripſerit *in Lucullo.*

Ea

Ea maxime de cauſâ Mithridates de regno deſperans, Bacchum *aliis Bacchidem* Eunuchum miſit ad ſuam regiam, *Plutarcho* Pharnaciam, ut ſorores, uxores, concubinas, quomodòcunque poſſet, interimeret, quæ gladiis, venenis, laqueis in ſe ſævierunt. *Appian. pag.* 227.

In multis duæ Regis ſorores fuerunt Roxane & Statira, quæ annis prope quadraginta in virginitate vixerant, & conjuges duæ Ionides natione Berenice Chia & Monina-Mileſia, erat hujus celebre inter Græcos nomen, quod cum eam Rex attentaret, & 15. millia aureorum miſiſſet, eatenus fuerit reniſa, dum ſponſaliis factis, miſſoque diademate appellavit Reginam. Ea ante quoque in perpetuò mœrore egerat, deploraveratque corporis ſui venuſtatem, quæ dominum ſibi pro viro, pro nuptiis autem & penatibus conciliaſſet cuſtodiam Barbarorum, jam quod procul Græcia relegata ſperatis bonis per ſomnium frueretur, & veris illis eſſet ſpoliata. Ubi jam adfuit Bacchides, eiſque indixit mortem, quæ cuique facilima & leviſſima videretur; detractum capiti diadema collo aptavit, atque ex eo ſemetipſa ſuſpendit. Quo cito abrupto: Execrabilis faſcia, inquit, ne hic quidem eris mihi utilis. Tum illud projecit, conſpuitque, ac jugulum obtulit Bacchidi. *Plut. in Lucul.*

Berenice *ſoror* poculum veneni ſumſit, cujus portionem matri dedit præſenti & petenti, unaq; ebiberunt ambæ. Valuit autem in corpus imbecillius vis veneni. Berenicem vero, quæ minus juſto hauſerat, non abſtulit, cum diu animam ageret, accelerante Bacchide ſtrangulata eſt. Ferunt etiã ex innuptis illis ſorori-

roribus, alteram, poſt multas in fratrem execrationes & probra, virus epotaſſe, Statiram vero collaudato fratre, quod de vita in diſcrimen vocatus, rationem habuiſſet etiam ipſarum, proſpexiſſetque, ut citra contumeliam vitam ponerent liberæ. *Id. ibid. pag.* 503.

Lucullus Cabiris circumſeſſis, dum barbari certo ſe ei pacto permittunt, & ipſos in fidem accipit & caſtello potitur. *Memn. c.* 47. Cabiris vero aliiſque compluribus captis arcibus, grandes theſauros invenit, & carceres, in quos conditi multi Græci, multi etiam Regis neceſſarii erant: qui cum habuiſſent ſe jamdudum pro deploratis, Luculli beneficio non tam conſervati ſunt, quam revixerunt & quodam modo renati ſunt. Atque inter cæteros ſoror Mithridatis Nyſſa capta eſt, magna ipſius ſalute. *Plutarch. in Lucul. pag.* 502.

Hæc animadvertentes Præfecti Præſidiorum Mithridatis, unanimes ad Lucullum tranſibant, paucis exceptis. *Appian. p.* 227. Inter hos Strabonis Geographi avus maternus, quod ſobrinum ipſius Tibium, hujuſque filium Theophilum Mithridates nuper necaſſet, ſecum 15. præſidiaria caſtella, ab eo ad Lucullum convertit. *Strabo l.* 12. *p.* 557. Atque ita Romanis legionibus Pontus eſt patefactus, qui ante Populo Romano ex omni aditu clauſus fuerat. *Cicero pro Lege Manil.*

Cotta vero ad Heracleam caſtra habens, nondum toto expugnationem exercitu aggreſſus erat, ſed aliquos de Romanis particulatim admovebat, multos Bithyni nominis ſtatuens in fronte. Dumque cõplures vulne-

vulnerantur & oppetunt; operibus & machinis animum adjicit, quarum teſtudo præ aliis formidinem incuſſit obſeſſis. Totam igitur vim militum caſtris excitam admovet turri cuidam, ruinæ ſpem præferenti. Verum ubi ſemel atque iterum percuſſa, non modo cõtra opinionem perſiſteret, ſed etiam aries à cetera machina disfractus evelleretur, animus Heracleenſiũ creſcere, & perturbatus mœrore Cotta timere cœpit, nunquam urbs ne caperetur. Poſtero etiam die cum machina iterum impacta nihil proficeret, inſtrumentum illud concremat & fabris capita præcidit, relictoque ad mœnia præſidio, eum cetera militum turba in campo (quod Lycæum vocant) ſtativa delegit, quo in loco larga erat victus copia. Atque inde omni circa Heracleam regione devaſtata, in magnam cives difficultatem cogit. Quare denuo ad Scythas Cherſoneſi incolas & Theodoſianos, & circa Boſphorũ Dynaſtas, de ſocietate legationem mittit, quæ non abſque effectu revertitur. *Memn. cap.* 51.

Dumque hoſtes urbi incumbunt, non multo minus ab internis vexatur moleſtiis. Præſidiariis enim militibus, id non ſatis erat, quo plebs urbana victitabat. Verberibus igitur multatos cives, ſuppeditare, quæ in promtu non erant, per vim jubent, quid? quod Præſidiariis longe importunior erat præfectus Cornacorix, non modo non prohibens vim ſuorum, ſed etiam libere permittens. *Id. ibid.*

Lucullus Chaldæos & Tibarenos ſubegit, Armenia quoque minore, quam Mithridates tenuerat, potitus eſt. *Plut. in Lucul. pag.* 503. Et poſtquam obeundo, Ponti Provinciam conſtituiſſet, ad maritimas quoque

illius

illius urbes claſſem appulit. *Appian. pag.* 227.

Hinc profectus eſt Amiſum, quæ adhuc obſidebatur. In cauſa præfectus erat Callimachus, qui ſcientia apparatus machinalis & omnis vi verſutiæ, cujus in obſidione uſus ſit, vehementiſſime fatigavit Romanos. *Plut. in Lucul. p.* 503. Lucullus Amiſum profectus, & ad deditionem eos cohortatus, ubi non perſuadet, omiſſa illa, ad Eupatoriam obſidionem transfert, & negligenter ſe illam oppugnare ſimulat, ut ſimili negligentiæ exemplo provocatis hoſtibus, ſubita mutatione, apud animum cogitata, proſpere conficeret, & eventus reſpondit. Dum enim cuſtodes nihil tale opinantur, ſed ſecure agunt, ille juſſis arripere ſcalas militibus, mœnia conſcendendi copiam facit, & ſic capta Eupatoria ex templo diruitur. *Memn. p.* 47

Nec multo poſt capitur etiam Amiſus. *Id. ib.* Callimachus vero ſolertia & conſilio Luculli victus eſt, qui qua diei hora abducere & reficere conſueverat milites, ea adortus eſt mœnia. Quorum cum modicam partem cepiſſet, ille, vel quod prædam inviderit Romanis, vel quo facultatem ſibi evadendi ſtrueret, deſeruit, inceditque urbem. Nemo enim morabatur ſolventes. Verum ut vis flam̃æ ſublata muros comprehendit, accingebant ſe milites ad prædam. At Lucullus intereuntis miſertus urbis, foris voluit prohibere ignem, atque ad reſtinguendum adhortatus eſt milites. Cæterum nemo obtemperabat ei, ſed eruebant opulentiam, clamanteſque armis concrepabant, donec vi adactus, quo urbem ipſam certe eriperet ex incendio, permiſit eis prædam. Illi vero diverſum egerunt. Cum enim ad faces rimarentur omnia,

omnia, & omnes in angulos lumen inferrent, ipſi pleraque ædificia concremavere. Flammam imber, dum capitur urbs, divino quodam caſu effuſus extinxit. Pleraque ipſe ante diceſſum ſuum, quæ diruta fuerant, inſtauravit. *Plut. in Lucul.* Cædeque ulteriore civium inhibita, & urbem & religionem ſuperſtitibus reddidit. *Memn. cap.* 47.

Lucullus Legatum ad Tigranem miſit Appium Clodium (uxoris ſuæ fratrem) qui Mithridatem expoſceret. *Id. c.* 48. Quem Anthiochiæ, hæc Epidaphne dicta eſt, invenit. Multis inſuper Appius domitis a Tigrane civitatibus, quæ Legatos clam ad ipſum miſerant, Luculli opem promiſit, juſſis in præſenti nihil movere. *Plut. in Lucul. pag.* 505.

Ubi Antiochiam Tigranes rediit, Appius palam dixit, ſe veniſſe, ut Mithridatem Luculli thriumphis debitum abduceret, alioquin Tigrani bellum ſe indicere. Qua libertate factus ille eſt commotior, quamvis vultum ad ſerenitatem, Legati audiendi cauſa, compoſuiſſet, qui tunc primum, poſt annos ferme viginti quinque, liberam vocem audiret, tot enim annos regnaverat, vel potius graſſatus fuerat. Reſponſum dedit Appio, ſe non deſerturum Mithridatem, & Romanis, ſi bellum intuliſſent, reſtiturum. Lucullo vero infenſus, quod Regem ſe tantum, non Regem Regum in epiſtola ſalutaviſſet, nec ipſe Imperatorem illum ſalutavit. Dona tamen Appio ſplendida miſit, quæ cum non caperet, alia adjecit plura. Ex his Appius ne ea videretur offenſione aliqua repudiare, una accepta, remiſit reliqua, ac celeri curſu eſt ad Imperatorem regreſſus. *Id. ibid.*

Cum

Cum deteſtus eſſet Gordyenorum Rex Zarbienus clam cum Lucullo ſocietatem iniiſſe, una cum uxore & liberis a Tigrane necatus eſt. *Id. ibid.*

Ut rediit Appius & bellum cum Tigrane gerendum apparuit, Lucullus, qui in Aſiã regreſſus erat, votiva ſacra Diis ſuis Epheſi perſolvit, ac ſi jam debellatum eſſet; deinde in Pontum iterum contendit, motiſque caſtris Sinopen obſedit. *Appian. p.* 228. Ut enim foris a Romanis, ita intus oppugnata urbs ab inſidente tyranno, cuſtodiæ illius a Rege Mithridate præfecto Cleochare ſcilicet Spadone, Oroſio, vel Bacchide Straboni. Namque hic proditionem aliquam ſubinde metuens, ac multas cædes civium edens, eo rem deduxit, ut neque ad propugnandum fortiter civibus animus neque ad deditionem initis pactis faciendam facultas eſſet. *Strabo lib.* 12. *pag.* 546.

Leonippus, cui cum Cleochari Sinopes cura & tutatio commendata fuerat a Mithridate, re deſperata, de proditione ad Lucullum mittit. At Cleochares cum Seleuco (nam & hic Mithridatis erat Legatus, officii autoritate cum cæteris æquatus) Leonippi proditionem odorati, advocata concione, hominem accuſant: cives vero criminis hujus actionem non admittunt, quod probum eſſe exiſtimabant. Ideo Cleocharis factio, gratiam ejus apud plebem metuens, noctu ex inſidiis hominem trucidant. Populus quidem hunc caſum ægre ferre, ſed Cleochares cum ſuis rerum potiri & tyrannice res adminiſtrare: hac via parricidii in Leonippum pœnas ſubterfugituros ſe exiſtimantes. *Memn. cap.* 55.

Interim Cenſorinus, Romanæ claſſis Prætor, triremes

mes agens 15. commeatum a Boſphoro Romanorum caſtris advehentes, prope Sinopen appellit. Contra quem Cleocharis & Seleuci triremes Sinopicæ, ductu Seleuci egreſſæ, navali prælio decernunt; & victis Italis, naves onerarias in ſuum Duces lucrum auferunt. Elatus igitur hac fortunæ benignitate Cleochares cum collega plusquam antea tyrannico urbem imperio premit. Nam cauſis legitimo judicio non diſceptatis, ad neces oppidanos rapiunt, & ad multa alia crudelitate ſua abutuntur. Accidit autem, ut in contraria ſtudia ſcinderentur Cleochares & Seleucus. Ille enim perſiſtendum in bello, hic, trucidatis Sinopenſibus univerſis, urbem Romanis, magnificæ remunerationis pacto, tradendam cenſebat. Atqui neutra ſententiarum probata, quidquid poſſidebant, navibus onerariis ingeſtum, ad Macharem, filium Mithridatis, tum temporis in Colchide agentem, dimittunt. *Id. ibid.*

Sub idem tempus Lucullus ad urbem accedens, valido illam nixu oppugnabat; Machares vero, Mithridatis filius, legatione ad Lucullum miſſa, amicitiæ & ſocietatis fœdus ab eo petiit: ille, petitione admiſſa, fædus pro firmo ſe habiturum reſpondit, ſi nullo Sinopenſium commeatu juvaret. Qui non ſolum imperata fecit; ſed etiam deſtinata Mithridaticis ad Lucullum deferenda curavit. *Id. cap.* 56. Atque ita Boſphori Rex Machares, miſſa ad Lucullum mille aureorum corona, in amicitiam & ſocietatem Populi Romani receptus eſt. *Plutarch. in Lucul. pag.* 507.

Excitata igitur flamma, quid actum ſit Lucullus animadvertit, ſcalaſque ad mœnia adhibere juſſi milites tranſcendunt. *Memnon. cap.* 56. Ingreſſus urbem

Lucullus ex regiis, qui remanſerant octo millia interfecit. *Plutarch. in Lucul. ibid.* Ceterorum vero miſertus, celeri occurſu, immiſſum reſtinxit incendium, & civibus res ſuas reſtituit. Ita miſera civitas, verſa vice hoſtium ſociorumque, unde defendenda, diſperdita, & unde diſperdenda, ſervata eſt. *Oroſ. lib. 6. c. 3.*

Lucullus eam civitatem mox fecit liberam, ſomnio tali monitus. Autolycum ferũt expeditionis ab Hercule in Amazonas ſuſceptæ ſocium, tempeſtate appulſum Sinopen, ibi regnaſſe, & poſt mortem quoque religioſum ibi habuiſſe oraculum: hunc Sinopenſes aſcituri fugæ comitem, pannis obvolutum conſtrinxerant funiculis. Lucullus ignarus rei, nec a quoquam monitus, viſus eſt ſibi videre illum vocantem, & inſequenti die cum quidam ſtatuam obvolutam ferrent præter eum, ſolutis ipſius juſſu involucris, talem vidit, qualis ſpecies ei noctu obverſata fuerat. *Appian. p. 227.* Et Autolyci, qui Sinopen condidit, ſtatuam fuiſſe didicit. *Plutarch. in Lucul.* Hanc vero, quod Sthenidis erat opus & Billari, ſphæram ſecum tulit, reliquis omnibus urbis ornamentis relictis. *Strab. lib. 12. pag. 546.*

Ceterum Lucullus poſt Sinopen, Amiſum etiam reſtituit ſuis civibus, qui pariter per mare fugerant, miſeratus eos & Alexandri erga Atticos favorem æmulans, juſſit eſſe liberos. Sinopenſes quoque in ſuam civitatem revocavit celeriter. Ita Sinope Amiſoque deſolatis, Lucullus habitatores reſtituit. *App. p. 228.*

Repugnabat etiam nunc Amaſia, ſed non multum interceſſit ſpatii, cum etiam ipſa Romanorum in fidem conceſſit. *Memn. cap. 56.*

Agros Heracleæ populatus Cotta, muros iterum adortus eſt, & vocatum Triarium ut in mari commeatus oppidanis interciperet; unde ingens annonæ caritas urbem tenuit, & peſtis inde cives invaſit, quæ Connacorigen impulit, ut Heracleam proderet pacto cum Triario facto; pars horum ſe dedidit, pars trucidata eſt. Audiens poſtea Cotta, Teium & Amaſtrim a Connacorige fuiſſe occupatas, Triarium ſine mora dimiſit, ut has ei urbes adimeret; ipſe Heracleæ manſit. *Memn. c.* 53. *&* 54.

Triarius ad urbes ſibi demandatas profectus, Connacorigi, ſecuritate abeundi facta, civitates ſub conditionibus certis recipit. Cotta autem rebus confectis, pedeſtres copias una cum equitatu Lucullo tradit, & ſociorũ auxilia, in ſuam quæq; patriã, dimittit: ipſe vero cum claſſe Romam contendit. *Id. pag.* 54.

Lucullus, Cornatio ad ordinandam Provinciam cum 6000. militibus relicto, ac 12. millibus peditum at minus tribus millibus equitum, *Plutarcho*, duas legiones & 500. equites habet, *App. p.* 228. Ad ſecundum bellum perrexit, ægre ferentibus militibus, *in Lucul.* In Cappadociam ingreditur; & Ariobarzane terræ regulo utens amico, *Memn. c.* 57. quam maximis itineribus contendit ad flumen Euphratem, qua in parte Cappadocia ab Armenia disjungitur. *Saluſt. Hiſt. lib.* 4.

Inflatus turbiduſque erat ex hyeme Euphrates; ſed cum ſub veſperã cœpiſſet unda ſubſidere, ubi diluxit, amnem ripis ſuis oſtendit clauſum. Unde incolæ Lucullum adoraverunt, quod haud temere id antea accidiſſet, fluviuſque tranſitũ illi præſtaret expeditum

&maturum. Traducto quoque exercitu, lætum illi prodigium oblatum eſt. Ex bobus enim Dianæ Perſicæ (quam eximie venerantur Barbari trans Euphratem colentes) ſacratis, quæ haud facile capiebantur, una ſponte ſemetipſam Lucullo præbuit hoſtiam. Qui Euphrati etiam, tranſitus cauſa, ſacrificavit taurum, & toto eo die ſtativa illic habuit. *Plut. in Lucul. pag.* 507.

Poſtero die & inſequentibus iter fecit per Sophenem. Incolas, qui dedebant ſe & promte receperant exercitum, nulla re violavit. *Id. ibid.* Solas ab eis exigens pecunias; nam regionum earum incolæ abhorrebant ab armis, nec dignabantur ſe medios in genere Tigrani & Lucullo dimicantibus. *Appian. p.* 228.

Extentis deinde itineribus Tigrim tranſgreſſus Lucullus, iniit Armeniam. *Plutarch. in Lucul.*

Cotta Romam reverſus, honore a Senatu affectus eſt, & *Pontici* cognomento, quod Heracleam cepiſſet, nobilitatur. *Memn. cap.* 61.

Porro Mithridates añum & IIX. menſes in partibus Armeniæ demoratus, necdum in generi conſpectũ admiſſus erat. Hic tamen exoratus tandem, ut coram ſe ſiſtendi poteſtatem ei faceret, ſplendida cum pompa occurrit, & regali ſocerum magnificentia excipit. Sed triduum abſque colloquio cum eo tranſegit; lautiſſimis deinde conviviorum apparatibus benevolentiam ei ſuam oſtendit. *Id. cap.* 57. Tum in colloquio, quod habuerunt in regia arcanum, mutuas ſuſpiciones in Metrodori Scepſii & aliorum capita lenierunt amicorum, in quos cauſas detorſere. *Plut. in Lucul.* Et Tigranes decies mille inſtructum equitibus Mithrida-

thridatem, in Pontum remiſit. *Memnon. cap.* 57.

Lucullus agmen ad urbem adduxit, ubi Tigranis pellices, & de rebus pretioſis ac charis non pauca aſſervari didicerat. *Id. cap.* 58.

Nec quiſquam Luculli adventum indicavit Tigrani: nam primus, qui nuntiarat, ſuſpenſus eſt, tanquam turbator populi: ut vero tãdem ſenſit, Mithrobarzanem præmiſit cum duobus millibus equitum, *Appiano*: vel tribus, *Plutarcho*: & peditum ingenti numero contra Lucullum miſit, cum mandatis, ut eum ad ſe vivum attraheret, ceteros obterreret. *In Lucullo.*

Luculli copiæ partim caſtra metabantur, pars adhuc erat in itinere, cum nuntiant ei, ſpeculatores adeſſe Barbaros. Itaque timuit, ne diſtractos & incompoſitos turbaret incurſu ſuos, quare ſubſtitit ad caſtra munienda. Sextilium Legatum cum mille ſexcentis equitibus, militibus Legionariis, & levis armaturæ non multo pluribus miſit, juſſum, cum veniſſet prope hoſtem, conſiſtere dum ſe caſtra permuniviſſe accepiſſet, & voluit quidem parere juſſis Sextilius, verum a ferociter invehente coactus eſt Mithrobarzane manum conſerere. In conflictu Mithrobarzanes pugnans cecidit, reliqui in fuga, demptis paucis, perierunt cuncti. *Id. ibid.*

Tum Tigranes relictis Tigranocertis grandi urbe, quam condiderat, ipſe ad Taurum recepit ſe, eo copias omnes contrahens. Ceterum Lucullus ſpatium ei non permittens ad ſe parandum, Murenam miſit ad premendos & carpendos eos, qui ad Tigranem conglobabant ſe; Sextilium alio, ut obſiſteret magnæ, Arabum manui, ne conjungerent ſe Regi. *Id. ib.*

Sextilius caſtra ponentibus ſuperveniens oppreſſit majore ex parte Arabas: Murena Tigranem inſequens aſpera & arcta convalle longo agmine iter faciẽtem, opportunitate data, adoritur Tigranes, dimiſſis omnibus impedimentis, fugam capeſſit. Multi recumbunt, plures capiuntur Armenii. *Id. ibid.*

Mancæo vero Sextilius intra Tigranocertã compulſo, regiam mox extra mœnia ſitam diripuit, urbem arcemque circumvallavit, admotiſque machinis, cuniculis etiam ſuffodit mœnia. *Appian. pag.* 229. In eo rerum progreſſu Lucullus verſus urbem veniens, urbem caſtris cinctam obſedit acriter, non perpeſſurum id ratus Tigranem, ſed ſtimulante ira ad dimicandum deſcenſurum. *Plutarch. in Lucul. p.* 508.

Mithridates Tigranem per Legatos & litteras *Plutarchus*, tum primum conveniens *Appianus*, deterruit ne ſigna cum Romanis conferret, ſed cum equitatu tantum circumcurſando agroſque vaſtando, ad famem eos, ſi poſſet, redigeret, quemadmodum ipſe a Lucullo preſſus ad Cyzicum, ſine certamine amiſerat exercitum. Id conſilium irridens Tigranes, procedebat inſtructa acie. *Appian. pag.* 229.

Tigrani junxerunt ſe Armenii & Gordyeni, ad hæc omne nomen Medorum & Adiabenorum excitũ Reges illarum gentium adduxerunt: frequentes quoque a mari Babylonico venerunt Arabes, multi item a mari Caſpio Albani, & contermini illis Iberes, nec pauci ad Araxem colentium liberi Populi, ſtudiis in Regem & donis evocati occurrerunt, ſpe, ferocia, minis barbaricis omnia perſonarunt Regis convivia, perſonarunt conſilia, ibi in diſcrimen vitæ venit Taxiles,

xiles, qui oblique repugnabat ſententiæ de committendo prælio. Videbatur etiam per invidiam avertere Tigranem ab inſigni palma Mithridates. Unde nec illum eſt Tigranes præſtolatus, ne in ſocietatem veniret gloriæ, *Plut. in Luc. pag.* 509. & non prius ipſe miſiſſet, qui Mithridatem revocarent. *Memn. c.* 58.

Sex circiter militum millia Tigranes, ad tutandam urbem, in qua ejus pellices obſervabantur, ire juſſit. Qui cum eo veniſſent per medium Romanorum agmen facto impetu, & exitibus ex eorum caſtris ſagittariorum grandine intercluſis, regias concubinas & gazas periculo exemptas noctu Tigrani tutas & ſaluas præmiſerunt. Ubi vero illuxit, Romani & Thraces, certamine cum Armeniis feliciter inito, prolixam eorum ſtragem fecerunt; nec pauciores vivos ceperunt, quam ceciderunt. *Memn. cap.* 58.

Itaque Tigranes cum reliquo exercitu contra Lucullum progreditur: per quam ægre ferens (ut ferunt) apud amicos, quod cum uno ſibi Lucullo, non cum univerſis eſſet Romanis Ducibus certandum. Siquidem ſagittariorum & funditorum habebat 20. millia, equitum 50. gravis armaturæ pedites, partim in cohortes, partim in phalangas deſcriptorum 150. M. viarum munitorum & ad alia miniſteria deſtinatorum 35. millia. *Plut. in Luc. p.* 509.

Ut Tauro ſuperato, ſimul cum tanto agmine conſpectus & ipſe ex edito circumſidentem Tigranocerta exercitum Romanum eſt contemplatus, barbara colluvies, quæ in urbe erat, ululatu & plauſu excepit Regis conſpectum, Romaniſque ex muro minitans commonſtravit Armenios. *Id. ibid.*

Conſulenti de prælio Lucullo, alii ducendum in Tigranem omiſſa obſidione ſuaſerunt, alii non relinquendum a tergo tam numeroſum hoſtem, neque intermittendam obſidionem. Ille utroſque dixit parũ recte, ſed ambos recte cenſuiſſe: atque ita bipertito exercitu, Murenam cum ſex millibus peditum reliquit ad continuandã obſidionem; ſecum duxit quatuor & viginti cohortes, in quibus legionarii non amplius 10. M. erant, univerſum equitatum funditores & ſagittarios ad mille, atque ita proceſſit. *Id. ibid.*

Cum apud amnem in campo ſpatioſo conſediſſet, apparuit Tigrani admodum exilem eſſe, præbuitque ludibriorum adulatoribus ejus materiam. Hi namque irridebant, illi de manubiis jaciebant per jocum ſortem. Unuſquiſque Ducum & Regum Tigranem adiit, eam Provinciam ſibi depoſcens uni, ipſe ut ſpectator ſederet. Voluit ipſe quoque nonnihil urbanus & facetus eſſe Tigranes, atque uſurpavit illud vulgare: Si ut Legati veniſſent, multos eſſe, ſin ut milites, paucos, ac tunc quidem in iſtis dictis & ludis perſtitere *Id. ibid.*

At Lucullus prima luce armatas copias caſtris eduxit. Exercitus Tigranis erat ad partem fluminis orientalem. Flexũ amnis ad occidentem habet, qua maxime erat ſuperabilis. Eo dum infeſtam aciem citus rapit, Tigrani viſus eſt retro recedere, appellatoque Taxile ridens, invictos hoſce, inquit, Romanos nonne vides fugere; ad quem Taxiles: Utinam aliquid, inquit, Rex fortunæ tuæ præter expectationem accedat. Atqui non ſumunt illi ad iter ſplendidam veſtem neque tum ſcutis terſis & nudis galeis utuntur,

tur, uti nunc coriaceis detractis armorum tegumentis; ſed eſt ſplendor hic pugnare intendentium & in hoſtem jam euntium. *Id. pag.* 510.

Nondum ſermonem finierat Taxiles, cum prima aquila flectentis agmen Luculli eſt conſpecta, & cohortes manipulatim in ordines ad tranſitum euntes. Ibi tandem, tanquam ex magna vinolentia Tigranes emergens, bis aut ter exclamavit: In nos illi! Itaque magno tumultu acies inſtructa eſt tantæ colluviei. Mediam ipſe tenuit Rex, Adiabeno attribuit lævum, Medo dextrum cornu, ubi cataphracti plerique erant in fronte collocati. *Id. ibid.*

Tranſmiſſurum flumen Lucullum quidam Duces admonuere cavendam illam diem, quæ ex nefaſtis (quas atras vocant) erat una. At ille, etiam fauſtam hanc Romanis diem efficiam. Ita fatus, cum bono animo eos eſſe juſſiſſet, amnem transmeavit, ac Princeps duxit in hoſtem, primuſque ad tumulum aggreſſus, cum videret motum Barbarorum exclamavit: Vicimus, o Commilitones! *Id. ib.* Dextro vero Tigranis cornu ſtatim in fugam acto, mox inclinatio fit in proximo, dehinc grandem itaque & præcipitem Armenii fugam capeſſunt, & pro hominum numero cædes ſequitur. *Memnon. cap.* 59. Romanis armillas & torques calcando per 120. ſtadia cædem continuantibus, donec nox ſupervenit. Qui tum demum reverſi, ſpoliabant cadavera; quod fieri ante cædem peractam Lucullus edicto vetuerat. *Appian. pag.* 230.

Cæſa e Tigranis copiis V.M. tantum & his plures captos Phlegon tradit. 30. M. narrat Oroſius *lib.* 6. *cap.* 2. Pedites cecidiſſe ſupra 100. M. Equites paucos effu-

giſſe ſcribit Plutarchus *in Lucul.* Ex Romanorum exercitu 100. vulnerati, 5. deſiderati: Antiochus Philoſophus negat a ſole victoriam viſam parem, *in Comment.* Ipſos Romanos puduit,& riſerunt quod in ejuſmodi mancipia induiſſent arma. *Strab.* Nunquam Romanos ſigna cum hoſtibus contuliſſe tanto numero inferiores ſcribit *Livius.* Neque enim vigeſimam propemodum partem,imo nec minorem, æquarunt victores victorum. *Plutarch. in Lucul.*

Tigranes initio ſtatim vix 150.equitibus comitatus effuſo curſu ad caſtellum quoddam fugam arripuit. Filium cum videret in eadem fortuna, detractum ex capite diadema & tiaram illi profuſiſſimis tradidit, alia via jubens, ſi qua poſſet, ut ſeipſum ſervaret. Adoleſcens,quia regni inſignia non audebat capeſſere,fidiſſimo amico ea ſervanda dedit,qui forte captus atque ad Lucullum eſt attractus.Atque ita inventam Tigranis tiaram vittaſque milites Lucullo dederunt. *Oroſ. lib. 6. cap. 3. Xiphilin. in Epit. Dionis.* Lucullus vero ſignis retro Tigranocertam verſus motis,majore conatu in obſidionem incubuit. *Memn. c. 59.*

Nec ad pugnam properavit Mithridates,ſolita Lucullum cautione & productione bellum ratus adminiſtraturum: itaque lente ad Tigranem pergebat.At poſtquam primum in paucos Armenios incidit in via, qui perculſi metuque exangues recipiebant ſe, conjecit adverſum caſum. Ut plures jam exuti & vulnerati occurrerunt, audita clade, Tigranem requiſivit. Quem cum ſemel deſolatum,& abjectum offendiſſet, non inſultavit ei viciſſim, verum ex equo deſiliit, deploratiſque communibus calamitatibus, regium comitatum,

mitatum, qui ipſum ſubſequebatur, dedit illi, eumque in futurum confirmavit. *Plutarch. in Lucul. pag.* 511. Fiducia ei adhibita, ornatum quoque regium, adſueto non viliorem circumpoſuit. Exercitus etiam colligendi propoſuit conſilium (cum & ipſe manum non contemnendam haberet) ut victoriæ damna bello recuperaturo. Tigranes autem, plus virtutis & prudentiæ illi tribuens, & magis Romanorum bellis, idoneum exiſtimans, omnia Mithridati permiſit. *Memn. cap.* 60.

Poſt eam cladem Mancæus Tigranocertæ Præfectus milites mercenarios exarmavit, ut ſuſpectos, qui veriti, ne comprehenderentur, arreptis fuſtibus congregati, & incidebant & quieſcebant. Mancæo vero cum armatis barbaris eos invadente, obvolutis veſte brachiis vice clypei, audenter in eos fecerunt impetum: & quotquot occidiſſent, eorum arma inter ſe ſtatim partiebantur. Cumque ſatis armorum viderentur nacti pro tempore, occupatis aliquot turribus, quibus diſtinguebantur mœnia, vocabant ad ſe Romanos obſeſſores, & aſcendentes recipiebant intra mœnia. Ita Tigranocerta capta, ingenti præda ditavit exercitum, utpote urbs recens condita, ambitioſe contractis undique incolis. *Appian. pag.* 630.

Ex peregrinis urbem inhabitantibus fuiſſe Cilices, eoſque orta inter ipſos & Armenios ſeditione, Romanos noctu introduxiſſe, atque hos, præter ea, quæ Cilicum erant, omnia diripuiſſe affirmat Dio *lib.* 35. Tum, ait Memnon, Mithridatis in urbe Legati deſperata rerum ſumma, Lucullo ſe dedere ſalutem pacti. *cap.* 59.

Lucullus Tigranocerta potitus, theſauros Regis, qui

qui ibi erant, cepit, urbem militibus dedit diripiendam, in qua, præter ceteras opes, octo millia talentum pecuniæ ſignatæ ſunt inventa, ſed & octogentas drachmas in ſingulos inſuper de præda diviſit. Cum repertos in urbe accepiſſet multos ſcenicos, quos undequaque conquiſierat Triganes dedicaturus theatrum, quod extruxerat, his ad ludos & ſpectacula & triumphalia eſt uſus. *Plut. in Luc. pag.* 511. Multas potentiſſimorum conjuges captas ab omni injuria cuſtodivit: atque eo facto maritos earum ſibi conjunxit. *Dio, lib.* 35. Græcos autem, præbito viatico, remiſit in patrias ſuas. *Plut. in Lucul. ibid.* Cappadoces quoque & Cilices & alii Barbari, qui eo commigrare coacti fuerant, poſt hirimio domum redire permiſſi ſunt. *Strabo, lib.* 11. *pag.* 532. Itaque accidit, ut, una urbe convulſa, multæ receptis civibus ſuis inſtaurarentur: a quibus ut bene de ipſis meritus & conditor eſt cultus Lucullus. *Plutarch. in Lucul. ibid.*

Tunc ad Lucullum totius pene Orientis ſupplices venere Legati. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 3. Antiochum Regem Commagenæ, Alchaudonium Arabiæ regulum, aliosque nonnullos per Legatos ſecum paciſcentes in fidem recepit. *Dio, lib.* 35. Multas quoque Armeniæ partes ſibi adjunxit. *Plut. in Luc. ibid.*

Tigranes & Mithridates, obeundo regiones, colligebant alium exercitum, cujus præfectura Mithridati eſt credita, quem alter putabat jam ſatis doctum ſuis calamitatibus. *Appian. pag.* 230.

Tum Legatos, qui auxilia peterent, tum ad alios vicinos miſerunt, tum ad Arſacem Parthum, Romanos apud eum traducentes, eoſque ſi victoriam ob-

tinuiſ-

tinuiſſent contra ſe, ab aliis deſtitutos, in ipſum quoque arma ſtatim verſuros, dicentes. *Dio, lib.35.*

Lucullus vero, de legationibus Tigranis & Mithridatis ad Arſacem miſſis factus certior, ipſe quoque nonnullos ex ſociis ad eundem ablegavit, minas ei ſi illos auxiliis juvare, promiſſiones autem, ſi Romanorum rebus ſtudere maluiſſet, præponentes. *Dio, lib.35.* Ille utrique parti ſocietatem clam pollicitus, neutri præſtitit. *Appian. pag.230.*

Extat epiſtola Mithridatis integra ad Arſacem apud fragmenta *Hiſt. lib.4. Saluſtii.* De Tigranis bello contra Arſacem ita exponit: *Iram recentis belli.... Ille enim obnoxius qualem tu voles, ſocietatem accipiet....... Quia multitudinem arctis locis pugna prohibuere, imprudentiam Tigranis, pro victoria oſtentans....... Tu vero, cui Seleucia maxima urbium regnumque Perſidis inclytis divitiis eſt, quid ab illis, niſi dolum in præſens, & poſtea bellum expectas? Romani in omnes arma habent, acerrima in eos, quibus victis ſpolia maxima ſunt? audendo & fallendo, & bella ex bellis ſerendo, magni facti, per hunc morem extinguent omnia, aut occident; quod difficile non eſt, ſi in Meſopotamia, nos Armenia circumgredimur exercitus ſine frumento, ſine auxiliis, &c. Teque illa fama ſequetur auxilio profectum magnis Regibus, latrones gentium oppreſſiſſe. Quod uti facias moneo, hortorque, neu malis pernicie noſtra unum imperium prolatare, quam ſocietate victor fieri.*

Lucullus ad Gordyænos profectus, quorum Regem Tigranes necaverat, quod ſocietatem cum Romanis pepigiſſet, illius exequias celebravit. Pyræ veſte & auro regali & Tigranis inſtructæ ſpoliis, ipſemet

met ſubdidit facem, ac libamina cum amicis & neceſſariis illius infudit, amicum quoque ſuum & ſocium Populi Romani appellavit. Ad hæc monumentum juſſit ei ſumptuoſum, ex theſauris regiis faciendos locari. Unde Gordyenorum gens ita fuit in Lucullum animata, ut relictis ſedibus ſuis, illum ſequi cum liberis & conjugibus vellent. *Plut. in Luc. p.* 512.

In Zarbieni regiis aurum & argentum ſunt reperta. Frumenti in horreis decies trecenta millia medinnum condita erant. Ita & miles auctus eſt, & Lucullo fuit ingenti honori, quod, ne teruncio quidem ex ærario accepto, bellum ipſius belli ſumptibus ſuſtineret. *Id. ibid.*

Hic etiam Regis Parthorum Legati eum adierunt, amicitiam & ſocietatem petentes. Fuit id Lucullo haud ingratum, qui Sextilium miſit ad Parthum. *Id. ibid.*

Arſaces ſuſpicatus, hominem bello clarum non tam pacti nuper initi cauſa, quam ut regionem copiaſque ſuas exploraret, miſſum, Romanis auxilia nulla ſuppeditavit, ita tamen, ut ne contra illos quicquam etiam moliretur, ſed in medio ſeſe partium contineret. *Dio lib.* 35.

Cum ubi Lucullus Arſacem comperiſſe fluctuãtem conſilio, poſcentemque etiam a Tigrane ſocietatis præmium, Meſopotamiam Sextilium reſcivit, Tigranem ac Mithridatem ſtatuit, ut adverſarios confectos tranſilire, & periclitari Parthorum vires atque expeditionem in eos movere. Itaq; in Pontum ad Pornatium Legatum ſuum, & alios miſit litteras, ut copias, quæ illic erant, adduceret, quaſi ex Gordiene in Parthos moturus ſigna; ſed illi cum moroſos & contumaces

tumaces milites habuerunt, tum in præſentia cognoverunt proterviam eorum, quod nullis blandimentis, vel imperio movere illos valerent, teſtantes & vociferantes, neque illic permanſuros ſe, ſed relicto ſine præſidio abituros Ponto. Hæc ad Lucullum relata inſuper, quos ſecum habebat milites labefecerunt, ob divitias & delicias langueſcentes ad militiam, & otium quærentes. Ut vero illorum acceperunt ferociam, viros appellaverunt, imitandoſque jactaverunt, multis etiam factis miſſionem ſe & requiem meritos. Atque ita Lucullus expeditionem Parthicam deponere coactus eſt. *Id. ibid.*

At Mithridates oppidatim inſtruxerat armorum fabricas & delectus habens, conſcripſit ferme omnes Armenios, ex quibus ſelectis fortiſſimorum 70. M. peditum, & dimidio equitum, reliquos dimiſit, hos vero in turmas & cohortes digeſtos proxime diſciplinam Italicam dedit exercendos viris Ponticis. *Appian. pag.* 230.

Lucullus, ob nimium frigus, media tantum æſtate movit in Tigranem, poſtquam ſuperavit Taurum, & campos vidit virentes, deprehenſus eſt. Adeo ſunt illi ex algore ſerotina tempora. Attamen deſcendit in campos, ac duobus vel tribus præliis, coortos in ipſum Armenios fudit. *Plutarch. in Lucul. pag.* 512. Mithridates autem peditatum omnem & partem equitatus in colle continuit: cum reliquo Tigranes Romanos frumentatores adortus, victus eſt; unde poſtea ſecurius frumentabantur etiam ex propinquis locis Mithridati & caſtra admoverunt propius. *Appian. pag.* 231. Inde libere vicos populati ſunt, captoque qui com-

comportatus Tigrani fuerat commeatu, quam ipſi extimeſcebant, affuderunt inopiam hoſtibus. *Plut. in Lucul. pag.* 513.

Lucullus aliquam regionis partem, ut hoſtes eam defendentes ad pugnam eliceret, cumque nihil illi moverent, ad ipſos contendit, ibi tum equitatus hoſtilis graviter equitatum Romanum premebat, nemine cum peditatu manum conſerente, ſtatimque ubi Lucullus ſcutatis ſuis equitatui ſuccurrebat, terga oſtendebant; neque tamen cladem ullam accipiebant, ſed ſagittis in inſequentes a tergo emiſſis, multos mox interimebant, multos vulnerabant. Ea vulnera gravia difficiliaque ſanatu erant, nam duplices erant ſagittis cuſpides, & ita quidem adfixæ, ut ſive manerent in corporibus tela, ſive extraherentur, interitum eis celerrimum adferrent. *Dio, lib.* 35.

Romanus Imperator exercitum inde ad Tigranis regiam convertit Artaxata, ubi parvi liberi & conjuges ejus erant, non facturum ratus Tigranem, quin pro eorum ſalute dimicaret, ad hanc urbem contendentem Lucullum non tulit Tigranes, ſed caſtris motis quarto die prope Romanos conſedit, medium capiens Arſamiam amnem, quem tranſire neceſſe erat petituris Artaxata Romanis. *Plut. in Luc. p.* 513.

At Lucullus poſtquam Diis ſacrificavit, quaſi certus de victoria, exercitum traduxit. Duodecim cohortibus in fronte poſitis, reliquos, ne circumveniretur ab hoſtibus, in ſubſidiis collocavit. Multi enim & delecti equites ſtabant in hoſtium averſa acie, ante quorum ſigna ſagittis ex equo utentes Mardi & Iberes haſtati, quibus Tigranes præcipue inter externos milites ut pugna-

pugnaciſſimis fidebat. Nihil eſt ab illis tamen editum præclari. Pauliſper cum equitatu Romano velitati, non tulerunt impetum legionum. Verum hinc inde fuga divulſi, equitem ad inſequendum traxere. *Plutarch. in Lucul. ibid.*

Simulatque hi diſſipati ſunt, provehentibus Tigranis equitibus, videns ſplendorem & multitudinem eorum Lucullus, ſubtimuit. Itaque equitem a conſectandis hoſtibus revocat. Interim ipſe Satrapis cum præſtantiſſimo quoque ſibi oppoſitis occurrit primus; quos, antequam manum conſerere poſſent, conſternatos pepulit. Ex tribus Regibus, qui una in hac acie fuerunt, fœdiſſime fugit Ponticus Mithridates, qui ne clamorem quidem ſuſtinuit Romanorum. Hi cum per longum ſpatium tota nocte hoſtium tergis inhærerent, non ſolum trucidandis, verum etiam capiendis, pecuniaque & præda agenda ferenda fatigati ſunt. Livius autor eſt priore prælio plures fuiſſe, in hoc nobiliores captos & cæſos. *Id. ibid.*

Hinc erectus Lucullus & fiduciæ plenus, ſuperiores regiones petere & domare ſtatuit barbarum. Cæterum ſub æquinoctio autumnali graves tempeſtates nec opinantem corripuere. Igitur cum non multos ſecundum prælium dies fuiſſent Lucullum ſecuti, inſtiterunt ei obluctari. Primum precibus ad Lucullum per Tribunos agere; deinde tumultuoſius coire, & per tentoria noctu conclamare: quod eſſe ſeditioſi exercitus ſignum apparet. Cum etiam obnixe obſecraret Lucullus, obteſtans eos hactenus, ut occalerent animis, dum Armeniorum Carthagine capta infeſtiſſimi hoſtis (Annibalem deſignabat) opifici-

um deleviſſent. Ubi nihil profecit, retro ſigna movit. *Id, ibid.*

Per Armeniam aliiſque jugis trajecto Tauro in regionem Mygdonicam appellatam deſcendit, munificam & apricam: in qua urbs ampla & populoſa erat, Niſibin Barbari, Græci vocant Antiochiam Mygdonicam. Huic præerat autoritate Tigranis frater Guras, arte & ſolertia machinali Callimachus, is, qui Amiſi plurimum negotii exhibuerat Lucullo. Caſtris prope urbem poſitis, poſtquam omne genus oppugnationis adhibuit. *Id. ibid.*

Initio autem hyemis, cum Barbari ſe victores Romanoſque jam jam diſceſſuros exiſtimantes, negligentius nonnihil ſe gererent: noctem Lucullus nactus, in qua neque luna fulgebat, & imber ingens cum tonitribus coortus erat, ut neque cernere Barbari neque audire quicquam poſſent: atque ob id exteriorem murum foſſamque in medio actam, paucis ibi relictis, deſererent, ab omni parte murum aggreſſus eſt. Cumque per aggeres in eum haud difficulter evaſiſſet, obtruncatis nullo negotio cuſtodibus, qui ibi pauci relicti fuerant, partem foſſæ aliquam, (ante enim Barbari pontes dejecerant) ingeſta terra æquavit; cum ab hoſtibus neque ſagittis, neque igne ob vim pluviarum lædi poſſet. Foſſa ſuperata, urbem ipſam ſtatim cepit: neque enim erant interiora mœnia admodum valida, quod exterius obductis fidebant. *Dio lib. 35.*

Eos, qui in arce confugerant, fide data acceptaque, recepit. *Id. ibid.* In quibus Tigranis fratrem Guram, in poteſtatem ejus ſe dedentem, comiter habuit. Callimachum autem non audivit, quamvis grandis pecu-

niæ

niæ ſe reconditos theſauros profiteretur proditurum, verum in vinculis haberi imperavit ad pœnas pendendas, quod inflammata Amiſenorum urbe, gloriam ſibi & benignitatis erga Græcos materiam declarandæ præcidiſſet. *Plut. in Luc. p.* 514. Multa deinde accepta pecunia, Niſibi Lucullus hiberna habuit. *Dio lib.* 35.

Dum Niſibim Lucullus obſideret, Tigranes ad eam, quam inexpugnabilem eſſe exiſtimabat, defendendam ſe non convertit: ſed Mithridate propriam in regionem miſſo, ipſe in Armeniam ſuam contendit, ubi L. Fanniũ reſiſtentem ſibi obſedit, tantiſper dũ Lucullus re cognita auxilio illi proficiſceretur, *Dio ut ſupra.*

Mithridatem, in Pontum ad regni ſui reliquias profectum, ſequebantur propriorum quatuor millia, & totidem accepti a Tigrane. *Appian. p.* 231. Cum quibus ille alteram Armeniam ceteraſque regiones invadens, multos Romanorum in iis regionibus vagantes ex improviſo adortus interfecit, nonnullos prælio victos cæcidit, & pleraque loca magna celeritate recepit. Benevolentia enim illi homines erga Mithridatem affecti erant, tum quod ſuæ eſſet gentis, tum ob paternum ejus regnum: iidemque Romanos odio habebant, partim quod peregrini eſſent, partim quod a præfectis eorum male tractarentur: itaque Mithridati libenter acceſſerunt. *Dio lib.* 35.

Mithridates aggreſſus M. Fabium Ducem a Lucullo in iis locis relictum in fugam vertit, quingentis in ea pugna occiſis. *Appian. pag.* 231. Magnopere uſus auxilio Thracum, qui cum antea ſub ipſo ſtipendia fuiſſent, tum cum Fabio militabant: itemque ſervorum, qui in caſtris Romanorum erant. *Dio lib.* 35.

Primum Thraces a Fabio ſpeculatum miſſi, cum nihil ſani renuntiaſſent, isque incautius progreſſus in Mithridatem incidiſſet, Thraces quoque Romanos adorti ſunt. Unde in fugam verſus eſt Fabius, quingentis in ea pugna occiſis. Fabius deinde, liberatis ſervis, quotquot caſtra ſequebantur, rurſus per totam diem dubio Marte pugnavit, donec ſervis libertatem Mithridate deferente, ipſi in prælio adjuverunt, periiſſentque haud dubie Fabiani omnes, niſi Mithridates ſaxo ictus in genu, & telo ſub oculo ſaucius, elatus celeriter fuiſſet e prælio. Dum barbari enim, de Regis ſalute ſolliciti, per multos dies a pugna ceſſarent; Fabio cum ſuis in tutum locum perfugiendi ſpatium conceſſus eſt. Curabant autem Regem Agari, gens Scythica, remediis confectis e ſerpentum virulentia; qui propterea ſemper ſequebantur comitatum regium. *Dio & Appianus ut ſupra.*

Fabius deinde Cabiris incluſus oppugnatuſque, a C. Triario ſervatus eſt: is enim cum ex Aſia ad Lucullum iter ea faciens rem geſtam accepiſſet, coacta ex iis, qui aderant, quam maxima poterat manu, Mithridatem, totum exercitum Romanum adverſus ſe venire putantem, adeo terruit, ut priuſquam in conſpectum ejus veniret, caſtra movere cogeret. Unde Triarius audacior factus uſque in Comana fugientem inſecutus, ibi vicit. Caſtra habebat Mithridates ex altera ejus fluvii parte, qua Romani accedebant. Eos ut ex itinere feſſos aggrederetur, ipſe prior occurrit: reliquos inter prælium, per alium pontem invadere juſſit. Cum diu æquo Marte certatum eſſet, pons

abru-

abruptus, quod multi confertim per eum tranſire contenderent; Mithridatem ſubſidiis ſpoliavit, perturbavitque. Ab hoc conflictu utrique *ob hyemene* ſe in caſtella receperunt, & quieti dederunt. *Dio lib.* 35.

Poſtquam Mithridatem nuntiatum eſt, fuſo Fabio, in Sornatium & Triarium pergere, milites verecundia moti, Lucullum ad ſuppetias illi ferendas ſecuti ſunt. *Plutarch. in Lucul. pag.* 515. Mithridates interim ad Gaziurſa Triario oppoſitis caſtris, provocare hominem ad prælium atque irritare intendit, cum aliis rebus tum quod ipſe milites in oculis Romanorum exerceret, ac duces exercere juberet, ut cum eo congreſſus ante Luculli adventum, ſuperiorque factus (quod ſperabat) reliquam etiam regni partem recuperaret. Cum Triarium non eliceret ad caſtellum, cui Dadaſa nomen erat, oppugnandum, ſuorum aliquos mittit, in quo impedimenta Romanorum depoſita erant, ut ſaltem illorum tuendorum cauſa hominem ad conferendas manus adduceret, neque id eum fefellit. Cum enim eatenus Triarius Mithridatis multitudinem reformidans, Lucullumque, quem acceſſierat, operiens, ſeſe continuiſſet, poſtquam Dadaſa oppugnari accepit, militeſque rebus ſuis metuentes, tumultuantes, minati ſunt ſe injuſſu ejus, niſi ipſos reduceret, ad defendendum ituros, invitus caſtris exceſſit. *Dio lib.* 35.

Cum progreſſus eſſet Triarius in aciem contra Mithridatem, procella, qualis nulla ante in omni hominum memoria, exorta eſt; quæ in utriſque caſtris disjecit tentoria, jumenta tranſverſum egit per devia, præcipitavit etiam nonnullos milites. Et tunc qui-

 dem

dem utrique retroceſſerunt. Cum autem nuntiaretur adventus Luculli, Triarius abſente illo depugnare cupiens, ante lucem invaſit ſtationes Mithridatis: cúque diu pari virtute certaſſent, tandem Rex in ſuo cornu connixus incepit victoriam, & diſtractis hoſtibus peditatum eorum in foſſam quandam cœnoſam compulit, ubi cædebantur impune ſidente veſtigio. Uſus deinde victoria, perſequebatur animoſe per campos equites, donec quidem Romanus Centurio, qui ſpecie famuli equitantem curſu æquabat, in femur eum percuſſit graviter, quod tergum ejus non ſperaret ſe poſſe per thoracem perfodere, & hunc quidem ſtatim in fruſta conciderunt proximi: Mithridates vero in extremam aciem relatus eſt. *Appian. pag. 232.*

Amici Regii ſuis egregie vincentibus ſignum propere dederunt receptui: id ut inopinatum, trepidationem injecit pugnantibus, veritis ne forte aliunde aliquid mali acciderit, donec re cognita ſtatim in campo tumultuarie circumſteterunt corpus regium. Tandem Timotheus Medicus cohibito ſanguine, ſublimem eis oſtendit: Mithridates, poſtquam recollegit animum, ſtatim reprehendit eos, qui ſignum receptui dederant, & ea ipſa die Romanis caſtris admovit exercitum, quæ jam deſerta erant pavore militum, Romanorum militum ſupra 7. M. cæſa fuiſſe dicuntur, *Plut.* Inter cadavera reperti ſunt Tribuni 24. Centuriones 150. Quantus Præfectorum numerus haud temere in illa Romanorum clade deſideratus eſt. *Appian. ib.*

Ad Scotium vero montem pugnam hanc factam fuiſſe, Appianus docet *pag.* 254. Non longius millibus paſſuum tribus a Zela Ponti oppido eum abeſſe indicat

cat Hirtius *de bell. Alexandr.* In illo campo Mithridates erexit trophæum, quod Julius Cæſar poſtquam in eodem loco poſtea Pharnacem Boſphori Regem Mithridatis filium viciſſet, non ſuſtulit, uti nefas erat, ſed alterum poſuit, cujus nobis ſunt illius nummi argentei teſtes, in quibus ab una parte caput Veneris cum his litteris II. T. id eſt ſecundum trophæum, & in averſa illius parte, duo trophæa. Et ab hac victoria Cæſaris, Zelitæ poſtea epocham libertatis ſuæ dinumerarunt, ut indicant nummi Juliæ Piæ & Caracallæ cum annis 240.

Mithridates, curato vulnere, ſuſpicatus alios quoque in ſuo exercitu hoſtes eſſe, militum delectum quaſi alius rei cauſa inſtituit; juſſiſque ſingulis confeſtim in ſua tabernacula ſe recipere, Romanos ſolos deprehenſos occidit. *Dio lib.* 35.

Inde in Armeniam, quam Romani Minorem vocant, ſe recepit, commeatus qui deportari poterant ſecum auferens, ceteros vero corrumpens, ne Lucullo venienti eſſent uſui. Quo tempore Attilius, Romanus Senator, qui judicii metu dudum profugus ad Mithridatem in amicitiam ejus receptus fuerat, deprehenſus eſt Regi ſtruere inſidias. Quem ille pro dignitatis priſtinæ reverentia torqueri vetitum, ſimplici morte necavit: ſed conſcios excruciavit graviter. Liberti vero, cum quibus Attilius conſilium communicaverat, illæſi dimiſſi ſunt, ut patroni ſui miniſtri. *Appian. pag.* 232. & 233.

Adveniens Lucullus Triarium, quem infenſi milites requirebant, clam eripuit; ſed qui ſubceciderant militum cadavera reliquit inhumata, quod ſuorũ mi-

litum animos imprimis ab eo putatur abalienaſſe. *Plut. in Luc. & Pomp. pag.* 515

Ad Talaura loco edito Mithridates confidens, & adventantem cum ingenti manu Tigranem expectans, priuſquam conjungerentur ambo, pugnam detrectabat, & Medus Mithridates alter Tigranis gener, Romanos palantes repente adortus, magna clade affecit. *Dio, lib.* 35.

Lege Gabinia Conſul M. Acilius Glabrio in Bithyniæ & Ponti Provincia ſucceſſor Lucullo datus eſt, & legionibus Fimbrianis quæ militia liberatæ prius, iterum ſtipendia faciebant, militiæ miſſio facta eſt. Quod cum illæ comperiſſent, victoria quieteque, & rerum copia luxuriantes, ad hæc abſente Lucullo degentes, tumultuatæ ſunt Lucullum quaſi privatum jam contemptui habentes. *Id. ibid.*

Lucullus inops conſilii, nec temere ſe movere loco, nec ibi hærere auſus, ſtatuit obviam procedere Tigrani, ſi forte illum inopinantem ſimul ac itinere fatigatum fundens, aliquo modo ſeditiones militum componeret, quorum neutrum ipſi ſucceſſit. Milites enim aliquandiu eum ſecuti, cum in Cappadociã iter flectendum eſſet, omnes unanimiter, ne verbo quidem ullo facto, ſeſe converterunt. Valeriani qui & Fimbriani, cum Romæ exauctoratos ſe eſſe accepiſſent, & aliis decretas eſſe Luculli Provincias, omnino a ſignis dilapſi ſũt. Nullam non hic indignitatem ſubiit Lucullus, ſingulos orando & tentoria obeundo, demiſſus & lachrymis oppletus: nonnullorũ etiam prehendens manus. Illi vero prenſationes repellere, inanes zonas objicere, jactareque, ſolus dimica-

micaret cum hoſtibus, ex quibus diteſcere noſſet ſolus: *Dio, lib.* 35. *& Plut. in Lucul. pag.* 515.

Ita Lucullum, ne perſequeretur Mithridatem ac Tigranem, ſummamque victoriæ imponeret, ſeditio militum tenuit, qui ſequi nolebant, cum legiones Valerianæ, impleta a ſe ſtipendia, dicentes, Lucullum relinquerent. *Liv. lib.* 98. Tandem tamen ceterorum quoque militum precibus Fimbriani iſti expugnati, receperunt ſe illam æſtatem ad ſigna manſuros: quod ſi nemo interea ad pugnandum ſecum deſcenderet, diſceſſuros. His oportebat acquieſcere Lucullum, aut deſertam præſidio relinquere Barbaris Provinciam: continuit ergo illos, non jam imperio, neque eos in aciem eduxit; verum ſatis huic erat, modo manerent, patiebaturque vaſtari a Tigrane Cappadociam, & inſoleſcere de integro Mithridatem. *Plut. in Luc. pag.* 516.

Scripſerat vero jam ante ad Senatum Lucullus confectum a ſe fuiſſe bellum Mithridaticum, advenéruntque ad res Ponti componendas, ſicut pacatas, Legati. Qui ubi jam adfuerunt, offenderunt ne ipſum quidem ſui juris eſſe, verum a militibus haberi ludibrio & ſugillari. Hi vero eo in Imperatorem progreſſi inſolentiæ ſunt, ut exacta æſtate ſumpſerint arma, gladiiſque diſtrictis provocarent nuſquam apparentes, qui jam receperant ſe hoſtes, jubilanteſque & brachia jactantes inaniter, excederent caſtris, teſtati completum tempus, quo Lucullo commoraturos ſe promiſerant. *Id. ibid.*

Adveniens deinde in demandatam ſibi Provinciam Acilius Glabrio Conſul, dimiſſis circa populos præconibus

 nibus

nibus pronunciavit, Lucullum incuſari a Senatu quod bellũ diutius juſto protraheret: proinde Senatum miſſum facere ejus exercitum, publicaturum bona eorum, qui voluntati ſuæ non paruerint. Quibus ad exercitum perlatis, mox diffluebant milites; exceptis paucis, qui admodum pauperes, ideoque mulctam non timentes, maluerunt apud Lucullũ permanere. *Appian. pag.* 233. Sicque prope totum regnum ſuum Mithridates recepit, & Cappadociæ multum detrimenti intulit: neque Lucullo obſtante, neque ipſo Acilia defendente. Is enim cum prius feſtinaſſet, ut victoriam Lucullo præriperet, ubi tum, quæ acta eſſent, reſcivit, ne ad exercitum quidem venit; ſed in Bithynia tempus traxit. *Dio lib.* 35.

Interea Tigranes junior Mithridatis ex filia nepos, a Trigrane patre deficiens, bello ab eo victus eſt; indeque primores ſibi adjungens patris imperio offenſos, ad Phrahatem *Sinatrockis filium*, Regem Parthorum, confugit. *Id. lib.* 36.

Pompeius in Luculli locum, ad gerendum bellum adverſus Mithridatem profecturus, cum Rege Parthorum Phrahate amicitiam renovavit. *Liv.* 98.

Pro cujus cum Pompeio initi fœderis ratione Phrahates Armeniam Tigrani ſubditam una cum juniore Tigrane, *cui filiam uxorem dederat*, invaſit. Pervenientes igitur uſque ad urbem Artaxata, obviis omnibus ſubactis, eam obſederunt. Tigrane ſene eorum metu, in montes ſe ſubducente. *Dio. lib.* 36.

Ad tentandum Mithridatis animum, Metrophanem, qui amicas ei occaſiones offerret, Põpeius miſit. Mithridates Pompeium parvi admodum eo tempore

re pendebat, quod Phrahatem Parthorum regnum recens adeptum, adjunctum ſibi ſperabat. Quem ubi celeriter a Pompeio præoccupatum ad invadendum Tigranis Armeniam impelli percepiſſet; animo collapſus, Legatos ex templo ad Pompeium miſit, qui de conditionibus pacis agerent, Pompeius ut arma deponeret, & transfugas traderet, jubebat. *Id. ibid.*

Ubi id primum in exercitu Mithridatis eſt auditum, transfugæ, quorum magnus erat numerus, ne traderentur veriti, atque Barbari, ne deſtituti auxilio horum bellare cogerentur, tumultuabantur, & admiſiſſent aliquid in Mithridatem, niſi Legatos a ſe miſſos ille prætendiſſet, non pacis petendæ cauſa; ſed ut Romanorum apparatum ſpecularentur. *Id. ib.* Juravit ſe nunquam cum Romanis pacem habiturum, propter ipſorum avaritiam, nec traditurum eis quemquam, nec faſſurum quicquam niſi in communem utilitatem omnium. *Appian. pag.* 238.

Cum jam in Galatiam Pompeius veniſſet, ei Lucullus obviam factus eſt, *Dio lib.* 36. ad Danaia caſtellum. *Strabo. lib.* 12. *p.* 567. Erat Lucullus Conſulatus ordine & ætate prior, ſed Pompeii ex pluribus imperiis & gemino triumpho dignitas ſuperior. Faſces utrique laureatæ, victoriarum cauſa, præferebantur. Quia vero venerat Pompeius longa via per loca arida & ſqualida, torridas laureas faſcibus ejus circumjectas, cum conſiderarent Luculli lictores, benigne illius lictoribus largiti ſunt ex ſuis recentibus & virentibus. Eam rem amici Pompeii in fauſtū omen vertere, Luculli victoriarum præmia & ornamenta Pompeium facturum. *Plutarch. in Lucul. pag.* 516.

Lu-

Lucullus Pompeio debellatum omnino Mithridatem affirmavit, neque expeditione quicquam opus eſſe militari: hac eadem de cauſa etiam viros, a Senatu ad res componendas ablegatos jam adeſſe. Pompeio cum ut retro cederet, non perſuaderet, ad eum criminandum ſe convertit: inter alia probra, hominem multarum ſubinde rerum agendarũ, bellique & imperii cupidum nominans. Pompeium parum ea moverunt: itaque propoſito edicto juſſit, ne quis in poſterum Lucullo obtemperaret. *Dio lib.* 36.

Lucullus in Galatia diviſit pro arbitrio captum de hoſte agrum, & dona alia dedit, indeque acerbe a Pompeio eſt reprehenſus, quod hoſte vivo Provincias componeret, præmiaque & honores elargiretur, quæ facere patrato & confecto bello victores ſolerent. Milites ab eo Pompeius abſtraxit omnes, 1600, ſolum ad triumphum illi relictis; itaque Lucullus Romam rediit, & Pompeius movit in Mithridatem. *Plutarch. in Pomp. & in Lucul. pag.* 516.

Pompeius caſtra metatus eſt in Mithridatis finibus: qui tum e propria ditione habebat lectiſſimum exercitum, 30. M. peditum, 3. M. equitum, 2, tantum *Plutarcho*, ad regni ſui præſidium. Et quia Lucullus eam regionem nuper vaſtaverat, propter inopiam commeatuum, multa fiebant transfugia, quamvis Rex in deprehenſos ſæviebat atrocibus ſuppliciis, quos aut de rupe dabat præcipites, aut mulctabat oculis, aut vivos comburebat: quo metu absterrebat quidem multos ne transfugerent, ſed nihilominus atterebatur inopia. *Appian. pag.* 238.

At Pompeius equitibus collocatis in inſidiis, alios miſit, qui propalam ſtationem Regis laceſſerent: quos juſſit

juſſit poſt provocationem cedere, quaſi territos, donec hoſtes in inſidias provecti terga verterent: & fortaſſe victores irrupiſſent in caſtra cum fugientibus, ni Rex hoc ipſum metuens, produxiſſet pedites: illi vero retroceſſerunt. Hæc fuit prima inter partes equeſtris velitatio. *Id. ibid.*

Mithridates aliquandiu ſubterfugiebat, quod copiis eſſet minoribus inſtructus, vaſtabatque obvia quamque regionem, hoſtemque hinc inde circumducere & commeatuum inopia affligere ſtudebat. Ubi vero Pompeius Armeniam ingreſſus eſt, partim hac ipſa de cauſa, partim ut eam deſertam occuparet; ibi demum veritus Mithridates, ne ea regio ſe abſente in poteſtatem hoſtium veniret, eo perrexit. *Dio lib. 36.* Tumulum ex adverſo hoſtium tutum inſedit, ipſe cum toto exercitu quietem egit, penuria rerum neceſſariarum Romanos ſe confecturū ſperans, quæ ſibi in ſua ditione commoranti, undequaque affatim advehebantur. Erat ſub eo tumulo planities nuda poſita: in eam ſubinde nonnullos equitum demittebat, qui obvios quoſque læderent; quo effectum eſt, ut crebri ab hoſte ad eum transfugerent. *Id. ibid.*

Pompejus cum eo in loco hoſtem aggredi non auderet, alium caſtris locum obtinuit, circa quem omnia ſylvis erant obſita, ut minus jam hoſtium equitatus ſagittariique nocere poſſent. Ibi inſidiis commodo loco poſitis, ipſe cum paucis ad caſtra hoſtium palam acceſſit: tumultuque excitato, ad locum, quem deſtinaverat, e caſtris eos pertraxit: ita magnam hoſtium cædem fecit. Addidit ea res animum, ideoque alios ad alias regionis partes emiſit, qui commeatus explicarent.

Cum

Cum montem, in quo caſtra habuerat, quaſi aridum Mithridates reliquiſſet, eum ipſum occupavit Pompeius, atque ex fruticum indole locorumque convexitate conjiciens ſubeſſe ibi fontes, imperavit puteos paſſim deprimi, fuitque in caſtris ſtatim aquæ affluentia, ut miraretur tam diu id Mithridatem fugiſſe. *Plutarch in Pomp. pag.* 635.

Mithridates autem montem occupavit in Aciliſena, qua præditum, apud Daſtria, non procul Euphrate, qui dividit minorem Armeniam ab Aciliſena. *Strabo lib.* 12. *pag.* 555. Pompeius caſtra Regis in minore Armenia juxta montem Daſtracum. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 4. Ibi vallum 150. ſtadiorum crebris caſtellis diſtinctum Regi circumdedit, ut difficilem ei frumentationem redderet. Id opus Rex non impediit, ſive metu, ſive imprudentia, quæ plerumque ſolet calamitatē antecedere. Per dies 50. *Plutarcho* tantum 45. Pompeius obſeſſum tenuit, Mithridates quidquid jumentarum cum mactaviſſet, equis tantum ſervatis, ut famem exercitus ſublevaret, abiit. *Appian. pag.* 239.

Rex Manaitin regionem Armeniæ, Deo ejuſdem nominis conſecratam, per aliquot dies cepit, frequenteſque alios ſe adjungere, Marcii quoque exercitum Pompeio acceſſiſſe percepit, regionem hanc ſibi relinquendam ſtatuit. Igitur noctu caſtra movit, & nocturnis deinceps itineribus Armeniam Tigrani ſubditam petiit. *Dio lib.* 36. Atque Pompeium perſequentem belle repellere ſtatuens. *Oroſ. lib* 6. *cap.* 4.

Pompeius vix eum aſſecutus extremum agmen invaſit. Rex ne tum quidem, quamvis amicis ſuadentibus, deſcendit in prælium, contentus hoſtem ſubmovere

vere per equites, & veſpere in denſiſſimas ſylvas ſe abdidit. *Appian.pag.239.*

Sequenti die vicum occupavit circumquaque munitum rupibus: ad quem unicus aſcenſus patebat, & ſervabatur a quatuor cohortibus, Romani quoque ex adverſo ſtationem oppoſuerunt, ne Rex effugeret. *Dio lib.36.* Cum in ipſos limites adventum eſſet, metuens Pompeius ne Euphratem tranſmittere Mithridates anteverteret, atque ita effugeret, nocturnam pugnam tentare inſtituit. *Plutarch.in Pomp.p.636.* Eo ſtatuto prior caſtra clam movit, feſellitque Barbaros meridie conquieſcentes, ea pergens via, qua ipſi erant ituri, nactuſque locum idoneum inter colles ſitum, ibi milites in edita traduxit, expectavitque hoſtium adventum. Barbari, quibus nihil tunc adverſi evenerat, & jam in loca tuta ſe accedere credebant, ſecure neque cuſtodiæ etiam cauſa quoquam præmiſſo, ibant ſperantes ab inſequendo jam Romanos deſtitutos. *Dio lib.36.*

Quo tempore fama fert vidiſſe Mithridatem in ſomnis ſpeciem, quæ futura ei pronuntiaret. Videbatur ſibi in mari Pontico ſecundo navigare vento, Boſphorumque jam proſpicere & comiter una vectos affari, ut qui certa & indubitata incolumitate gaudeat, verum repente ab omnibus ſe reperiſſe deſertum, ac fragmento exiguo navigii jactari. His occupatum motibus & imaginibus aſſiſtentes amici excitavere, Pompeium nuntiantes adeſſe. Pugnandum igitur neceſſario pro vallo erat, eductiſque copiis ſtruxerunt Duces aciem. *Plut. in Pomp. p.636.*

Quos parare ſe ubi Pompeius animadvertit, dubitavit

tavit per tenebras diſcrimen prælii, tantum circumfundendos, ne fugerent, arbitratus eſt, ac ſub lucem exercitu ſuo, qui firmior erat, aggrediendos. At majores natu ordinum ductores precando & adhortando concitaverunt. *Id. ibid.*

Porro id prælium ſic commiſſum eſt. Primo omnium ex compoſito omnes tibicines ſimul claſſicum cecinere, poſt & milites & cætera turba clamorem bellicum ſuſtulerunt; tum alii haſtis ſcuta, alii ſaxis ærea vaſa percuſſerunt. Montes circumcavi acceptum ſonitum quam maxime terribilem reddiderunt; quem ut repente Barbari nocturnum in deſertis locis accepere, vehementer animo dejecti ſunt, ſe divinitus immiſſum in malum incidiſſe rati. Interim Romani undique de ſublimi lapidibus, ſagittis teliſque jaculari, & ob tantam multitudinem nullum ſine vulnere telum cadere: Barbari in ſummum diſcrimen adduci (non enim ad prælium, ſed ad iter ſe compoſuerant, obſervabanturque eodem in loco equi camelique multiplices, tum viri mulieresque, partim equis, partim curru, covinis carriſque promiſcue tractati.) Alios accepta vulnera, alios expectata terrere; igitur tanto facilius, ipſi ſe in concurſu prementes, perire. *Dio lib.* 36.

Hæc eminus icti mala tolerabant: Romani, cum jacula omnia conſumpſiſſent, in Barbaros decurrerunt, ibi extremorum cædes facta, (& erant plerique inermes; ita, ut ad mortem unus ictus ſufficeret) quique in medio erant, undique ob præſens periculum huc ſe recipientibus exterioribus, premebantur, mutuoque ſeſe trudentes conculcanteſque peribant, cum

neque

neque ſe ipſos tutari neque hoſtem aggredi poſſent; quod major pars equites ac ſagittarii erant, quibus neque in tenebris proſpectus, neque in tantis anguſtiis conatus ullus procedebat. *Id. ibid.*

Ubi Luna effulſit, Barbari utique ſe in luce hoſtem depellere poſſe putantes gaudebant, poteratque ipſis commodo eſſe, niſi eam a tergo Romani habuiſſent: modo hac, modo illac incidentes, juſſum conatuſque eorum magnopere decepiſſent. Nam quia admodum frequentes erant, ſimul omnes umbram perquam denſam edebant, quæ Barbaros, cum invaderentur, decipiebat. Fruſtra enim inanem umbram, ac ſi jam cominus ſtarent, impetebant: cumque in umbra propius congrederentur, etiam præter expectationem vulnerabantur. Eo modo & plurimi ſunt interempti, & haud pauciores vivi in poteſtatem hoſtium venerunt. *Id. ibid.*

Nocturnum hoc fuiſſe prælium omnes fere Hiſtorici conſentiunt; ſolus Appianus interdiu rem ita narrat. Poſtridie uterque exercitus primo mane armatus eſt, & progreſſi utrimque ſtationarii velitabantur per declivia: nonnulli etiam equites Regii, ſine equis injuſſi opem ferebãt ſuis militibus: in quos cum complures Romanorum equites irruerent, Regii uno agmine caſtra curſu petebant, ut conſcenſis equis cũ Romanis æquo Marte confligerent. Eos ita cum clamore curſuque ruentes conſpicati e ſuperiore loco qui adhuc armabantur, rem non intelligentes, ratique hos captis diverſa parte caſtris fugere, & ipſi projectis armis fugiebant: & cum non pateret exitus, impingebant in ſe invicem, glomerabanturq; donec

per rupes deſilirent. Atque ita Mithridatis exercitus periit propter temeritatem eorum, qui dum immiſſi volunt ſuis ſuccurrere, tumultum excitaverunt. Reliquum facile fuit Pompeio conficere, cædenti prehendentique inermes & impeditos rupibus. *Appian. pag.* 239. & 240.

Longe plus quam decem millia interiiſſe narrat *Plutarchus*. Plurimos fuiſſe occiſos, haud pauciores vivos in poteſtatem Romanorum veniſſe, *Dio*. Quadraginta millia, *Eutropius*. Totidem cæſa vel capta, *Oroſius*. Pompeium vero 20. vel. 30. tantum de exercitu ſuo amiſiſſe & duos centuriones, *Eutropius*. Romanos vulneratos mille, vix autem 40. interfectos ſcribit *Oroſius*.

Ipſe Mithridates initio octingentorum equitum cuneo per Romanos erupit. Mox ceteris dilapſis, ſolus relictus cum tribus eſt: in quibus Hypſicratia fuit pellex, *Valerio Maximo* conjux, quæ ſemper quidem virilis audaciæ fuerat, quare Hypſicratem eam Rex appellavit. Tunc vero veſte amicta virili Perſica, & equo vecta, nec corpore ex fugæ prolixitate fatiſcere viſa eſt, nec curando Regis corpore & equo eſt fatigata. *Plut. in Pomp. p.* 636. Filia quoque Dripetine Laodice Regina nata, duplici ordine dentium deformis admodum, comes fugæ patris fuit. *Val. Max. lib.* 1. *cap.* 8.

Sic igitur Rex inter tumultus belli fuga elapſus, adjutus etiam beneficio ſubluſtris noctis evaſit: per devia equum manu trahens, atque ad omnes nocturnos ſtrepitus trepidans; *Oroſ. l.* 6. *c.* 4. donec in quosdam equites mercenarios incidit, & peditum circiter tria millia, a quibus ſtatim deductus eſt in caſtellum

lum Sinoregem; ubi multum pecuniæ coacervaverat. *Appian. c.* 240. Quod caſtellum Inora *Plutarcho*, Sinoria *Straboni*, in confinio minoris & majoris Armeniæ poſitum, *lib.* 22.*pag.* 555.

Mox data ſunt ab eo munera & annua ſtipendia numerata fugæ comitibus, ablataque inde ferme ſex millia talentorum. *Appian. pag.* 240. Indeque ſumſit veſtes pretioſas, quas confluentibus ad ipſum ex fuga diſtribuit. Præterea lethale virus cuique amicorum ferendum ſecum dedit, ne quis in manus hoſtium veniret invitus. Inde in Armeniam ad Tigranem contendit. *Plutarch. in Pomp. p.* 636.

Cum ab eo per Legatos compellato nullum amicum reſponſum tuliſſet, quod is Mithridatem Tigrani filio ſuo (erat is nepos Mithridatis) contra ſe ſeditionis cauſam fuiſſe prætenderet: ac ob id prætterquam quod Mithridatem non ſuſcipiebat, Legatos etiam comprehenſos in vincula conjeciſſet: ita ſpe ſua fruſtratus, in Colchidem verſus eſt. *Dio lib.* 36.

Cum nuſquam curſum intermitteret, die quarta Euphratem tranſiit. Per triduum deinde diſpoſitis & armatis præſentibus, vel accedentibus copiis, invaſit Chotenen, præfecturam Armeniæ, ubi Chotenos Hiberoſque miſſilibus ac glandibus iter impedire conatos propulit, & pervenit ad Abſarum fluvium. *Appian. pag.* 240.

Pompeius, qui Mithridatem inſequerentur, emittit: Is vero Phaſin flumen transgreſſus effugerat. *Dio l.* 36.

Tigranes pater in filium Tigranem, ſolum, Phrahate in regnum reverſo, ad Artaxatorum obſidionem profectus, prælium eum vicit, atque is in fuga pri-

mum ad Mithridatem avum ſe contulit. Eum autem victum eſſe cum intelligeret, atque ipſum auxilio aliorum magis indigere, quam alii poſſe opitulari, ad Romanos ſe adjunxit, Pompeioque ad Araxem flumen occurrit, *apud Plutarchum:* eoque Duce uſus Pompeius in Armeniam atque adverſum patrem ejus, exercitum duxit. *Dio ibid.*

Tigranes pater re cognita territus, ſtatim præconem ad Pompeium miſit, traditis etiam Mithridatis Legatis, quos in vincula conjecerat. Cum filius impedimento eſſet, ne quicquam tolerabile poſſet impetrare, nihiloque minus Pompeius, tranſmiſſo Araxe fluvio Artaxatis appropinquaret, ibi demum Tigranes urbem ei dedidit, ipſeque ſua ſponte in caſtra Pompeii advenit, ne caduceatore quidem præmiſſo: ita ſe, quo & reverentia Pompeio, & miſericordia dignus videretur, comparaverat, ut quantum ejus fieri poterat, maxime inter priſtinam dignitatem, ac præſentem humilitatem, medium ſervaret ſtatum. Togam namque, quam dimidia ſui parte albam gerere ſolebat, & candyn totum purpureum exuerat, tiaram autem cum faſcia gerebat. *Id. ibid.*

Permiſſurus ejus arbitrio omne ſuum jus, & accuſaturus filium apud ipſum judicem. Cui cum Pompeius Tribunos & Præfectos equitum obviam miſiſſet honoris gratia, Regis comites parum ſecuros ſe rati, quia caduceatorem non præmiſerat, retro fugerunt. *Appian. pag. 243.*

Ubi ad caſtra Pompeii 16. ab Artaxatis milliario Tigranes venit, præſto ei fuerunt duo Pompeii lictores, qui juſſerunt, ut equo deſcenderet, quo vectus patrio

more

more ipſum etiam vallum intraturus fuerat. Neminem enim mortalium in caſtris Romanis unquam viſum, qui equo inſideret. Obtemperavit Tigranes, gladiumque diſcinxit tradiditque eis. *Dio ut ſupra.*

Pedibus ingreſſum, projectoque diademate in terram prolapſum, adorantemque ſe more barbarico intuitus Pompeius, miſericordia commotus exiluit, & apprehenſa dextera eum erexit, atque inſigne regium, quod ille de ſuo capite abjecerat, repoſuit; & ſedere juſſit ad latus ſuum, ex altero filium collocans; qui neque aſſurrexit patri, neque ulla comitate erga eum uſus eſt. *Id. ibid.*

Tigranes ſe regnumque ſuum Pompeii ditioni permiſit, & ab hoc deinde ſimul cum filio, ad cœnam invitatus eſt: verum filius vocatus non adfuit, qua re in primis ſibi Pompeium infenſum reddidit. *Id. ibid.* Patri avitum Armeniæ regnum reſtituit; filium vero in Gordena & Sophena regnare juſſit. *Plut. in Lucul.* Has conditiones accepit pater: indignatus vero filius, fugam cogitantem in cuſtodiam dedit, deinde in vincula, & tandem ad Pompeii triumphum ſervatus. *Plutarch. & Appian. pag.* 241.

Pompeius relicto ad præſidium Armeniæ Afranio, per gentes circum colentes contra Mithridatem iter intendit: Albani & Iberi primo petenti tranſitum Pompeio dederunt. Alii narrant Oræzem Albanorum Regem & Artocum Iberorum cum 70. millibus inſidias Pompeio ſtruxiſſe circa Cyrtum flumen: bellum quidem propter hyemem dilataſſe ferunt Romanos. *Appian. pag.* 242.

Mithridates hybernabat in Dioſcuriade. *Id. pag.* 240.

240. Ubi initium eſt Iſthmi Euxino & Caſpio mari interjecti. *Strabo lib.* 11. *pag.* 497.

Vere Pompeius Cyrnum tranſiit, qua re interritus Arſaces ad Pompeium de pace impetranda internuntios cum donis miſit, & eam tandem iniit. *Dio lib.* 37.

Mithridates per gentes Scythicas, vel infenſas vel alienas, iter fecit, partim conciliatis hominibus, partim vi adactis, & Heniochos quidem, libenter exceptus, tranſiit: Achæos vero obſiſtere auſos fugavit. Mæotichas deinde ingreſſus, multis ſubditas regulis, ob famam rerum geſtarum, regnique ab omnibus hoſpitaliter exceptus deductuſque, multa dona dedit recepitque, atque etiam in ſocietatem eos pertraxit: elocatis filiabus potentiſſimum quemque illorum ſibi conjungens. *Appian.pag.*240. *&* 241. De Zygiorum autem tranſitu ſpem abjiciens ob locorum difficultates iſtorum & feritatem hominum, ægre per oram inceſſit, plerumque mare conſcendens. *Strabo. lib.* 11. *pag.* 496.

Machares Mithridatis filius, qui in Boſphoro Cimmerio tunc regnabat & Romanorũ rebus ſtudebat, cum patrem audiviſſet tam brevi tempore, tot feras gentes, & quæ vocantur clauſtra Scythiæ, nulli antea permeata tranſiiſſe, Legatos ad eum miſit, qui excuſarent, quod neceſſitate coactus Romanos coluerit; ſed ubi cognovit eum implacabilem, fugit in Cherſoneſum Ponticam, incenſis navibus, quo patri perſequendi facultatem adimeret; ſed cum ille immiſiſſet in eum claſſem aliam, manus ſibimet intulit. Mithridates amicos, quos ipſe Machari in regnum abeun-

abeunti comites addiderat, omnes interemit, domeſticos vero dimiſit incolumes. *Appian. p.* 241. Patrem per ejus familiares, ſecuritate & pecuniis miſſis, ad facinus impulſos, filium interfeciſſe, ſcribit *Dio, lib.* 36 Macharem quoque parricidio trucidatum ab eo fuiſſe refert Oroſius, *lib.* 6. *cap.* 5.

Pompeius in Septentrionem Scythicum, iter tanquam in mari ſtellis ſecutus, & ad Phaſim fluvium Servilius illi cum claſſe occurrit, qua tuebatur Pontum; ſed Mithridatis inſectatio, qui in gentes Boſphori & Mæotidis incolas abdiderat ſe, magnas perplexitates Pompeio tribuit. *Plut. in Pomp.* Depopulata Albanorum regione & cum iis pace inſtaurata & cum Iberis, in Armeniam minorem divertit. *Id. ibid.*

Ex Armenia in Syriam profectus, ubi Regum & populorum rebus conſtitutis hyemem tranſiit; caſtellum vero Symphorium ei tradiderat Stratonice Mithridatis concubina, hoc unum pacta, ut ſi forte Pompeius Xipharem filium in poteſtatem redigeret, matri eum ſervaret incolumem. *Id. ibid.*

His cognitis, Mithridates filium Xipharem interfecit ad fretum, inſpectante matre ex adverſo littore, & cadaver inſepultum, projecit pietatem negligens, modo matri doleret quæ peccaverat. *Appian. p.* 245.

Dum rebus in Syria & Judæa tractandis deſtinetur Pompeius, Mithridates Pontum circumluſtravit, & Panticapeum, quod eſt in Europa ad oſtium Ponti emporium, occupavit. *Id. p.* 244. Ipſe quoque Legatos ad Pompeium adhuc in Syria morantem, & neſcientem eum eſſe ſuperſtitem, miſit, qui tributa Populo Romano pollicerentur, ſi concederetur ei regnũ

paternum. Cumque ille poſtularet, ut ipſe Rex veniret, ſicut Tigranes venerat, id ſe facturum negavit, ut parum decorum perſonæ Mithridatis; miſſurum tamen filios & amicos. *Id. pag. 245.*

His dictis, delectus maximos habuit promiſcue, tam e ſervis quam ex ingenuis: arma quoque multa & tela fabricabat & machinas, nulli parcens materiæ, ne bobus quidem aratoribus in uſum nervorum. Tributa omnibus etiam tenuibus præſcripſit, quæ a Miniſtris exigebantur cum multorum injuriis, non ſentiente Mithridate. Morbus enim quidam ulceroſus faciem ejus invaſerat, ut a ſolis tribus Eunuchis aſpici pateretur, qui eum curabant. Quo percurato, jam etiam copiæ paratæ aderant, 60. cohortes ſexcentenariæ, & alia multitudo numeroſa, naveſque, & loca opportuna, quæ Duces illo ægrotante occupaverant, trajecitque partem exercitus Phanagoriam alterum emporium ſitum in oſtio, ut aditum utrinque teneret; Pompeio etiam tum hærente in Syria. *Id. ibid.*

Eodem tempore Caſtor Mithridatis præfectus, qui Phanagoriæ præerat, Tryphonem Eunuchũ Régiũ (a quo tortus aliquando fuerat) intrantem adortus interfecit, & plebem ad libertatē vocavit; quæ quamvis jam arx teneretur ab Artapherne ceteriſque Mithridatis filiis, aggeſtis circunquaque lignis eam incendit. Quo metu Artaphernes, Darius, Xerxes, Oxathres & Eupatra, liberi Mithridatis, ſeſe dediderunt. In his ſolus Artaphernes erat ferme quadragenarius; reliqui formoſi pueri: Cleopatra vero, altera filia, reſtitit: cujus generoſitate pater delectatus, ſubmiſſis multis Dicrotis eam eripuit. *Id. ibid. & p. 246.*

Reli-

Reliquos Caſtor arce occupata, ad præſides Romanorum tranſmiſit. *Oroſ. lib. 6. cap. 5.*

Quotquot erant in propinquo caſtella nuper occupata a Mithridate, audaci exemplo Phanagorenſium permota defecerunt Cherſoneſus, Theudoſia, Nymphæum, aliaque circa Pontum opportuna bello gerendo. *Appian. pag.* 246.

Mithridates accenſus ira, non ſolum defectorum nonnullos deprehenſos ſupplicio affecit; ſed etiam complures amicos ſuos & Exipodram filium ſuum interfecit. *Oroſ. lib. 6. cap. 5.* Et videns crebras defectiones, & ſuſpectum habens exercitum, ne parum conſtantis eſſet fidei, quippe coactus ad militiam, præſertim accedentibus gravibus exactionibus, & adverſitate fortunæ ſemper intuta apud mutabiles ſubditorum militum animos, miſit ad Scythiam per Eunuchos ad Regulos nuptum filias; petens ut quamprimum cum copiis venirent ad auxilium. Hæ deducebantur a 500. militibus, qui parum a Mithridate digreſſi, Eunuchos interfecerunt, quod ab his apud Regem ſemper moleſti fuerant, & puellas ad Pompeium adduxerunt. *Appian. pag.* 246.

Pompeius, relicta Syria, Amiſum in Ponto profectus eſt: ubi ambitione impulſus, quod in Lucullo tantopere reprehenderat, ipſe egit: dominante enim in Boſphoro Mithridate, qui manum haud contemnendam jam contraxerat, quaſi omnibus confectis, Provincias ordinavit & dona contulit. *Plutarch. in Pomp. pag.* 638.

Et quidem Pontum, vivente adhuc Mithridate, in Provinciæ formam ab eo redactum Livius indicat *lib.*

102. Sed Pompeius illo dejecto, quæ ad Armeniam ſunt & Colchidem regulis diviſit, quorum opera in bello uſus fuerat, reliqua in undecim Reſpublicas diſtribuit, & Bithyniæ addidit, ut ex utriſque una conſtaret Provincia. *Strabo lib.* 12. *pag.* 541.

Mithridatium a Ponto avulſum Bogodiataro Pompeius dedit. *Id. ibid.* Lunæ, quæ a Comanis colitur, Archelaum Regia Dynaſtia præditum, creavit Pontificem. *Appian. pag.* 251. Attalum Paphlagoniæ Regulum fecit. *Ibid.* Attalo & Pylæmeni Paphlagonia reddita eſt. *Eutrop. lib.* 6. Circa mediam illius poſtea a Pylæmene moriente P. Romanus relictus eſt hæres. *Sex Ruf. brev.* Circa medium Armeniam minorem Dejotaro Galatiæ Regi conceſſit. *Appian. pag.* 251.

Mithridates tot liberis & caſtellis totoque regno ſpoliatus, dignitate quoque amiſſa & ſpe auxiliorum e Scythia, tamen ne tum quidem quicquam humile aut præſente calamitate dignum cogitabat: ſed ad Gallos, quorũ jam ante hac de cauſa paraverat amicitias, iter deſtinabat, ut cum eis per Alpes Italiam invaderet; ſperans multos Italiæ populos odio Romanorum ſibi adjungendos. *Id. pag.* 246.

Eos magnificos conatus deſtituit exercitus, deterritus ipſa immani audacia & expeditionis longitudine, tum quod ducerentur contra viros, quos ne domi quidem ſuſtinere potuerant: & exiſtimabant Mithridatem rebus ſuis deſparatis velle fortiter potius ac regie vitam finire, quam in otio. Attamen durabant aliquantiſper, & quieti eum patiebantur: erat enim non mediocris & haud quaquam contemnendus Rex vel in calamitatibus *Id. pag.* 247.

Contra

Contra Aretam Arabiæ Regem Pompeius expectationem ſuſcepit. *Dio lib.37.* Quæ expeditio apud multitudinem caſtrenſem non quidem carebat reprehenſione: declinationem enim putabant eam inſequendi Mithridatis, atque in illum vertenda arma cenſebant, veterem hoſtem, qui jam bellum inſtaurabat & parabatur per Scythiam & Pannoniam cum exercitu invadere Italiam. At Pompeius pronius ſibi factu exiſtimabat vires opprimere bellum gerentis, quam corpus capere fugientis. *Plut. in Pomp. p.640.*

In hoc rerum ſtatu Pharnaces filiorum & ſæpe regni hæres deſignatus; patri ſtruxit inſidias, ſive quod timebat, ne Italica patris expeditio omnem ei apud Romanos ſpem reconciliationis præcluderet, ſive alia cauſa vel cupiditate permotus. Captis autem conſciis & ad torturam admotis, Menophanes perſuaſit Mithridati, non oportere in diſceſſu necari filium ad eam diem cariſſimum: ſolere enim has mutationes exiſtere belli tempore, quo finito & illas conquieſcere: ſic ille perſuaſus, filio veniam obtulit. *Appian. p.247.*

At ille indicio quodam territus, & ſciens exercitum alieno eſſe ab expeditione animo, noctu primarios Romanorum transfugas proxime Mithridatem tendentes acceſſit, & periculum ſi in Italiam irent, ipſis non ignotum exaggerans, multaque ſi manerent, eis pollicens, induxit eos, ut a patre deficerent. Moxque nocte eadem ad alia propinqua caſtra dimiſit nuntios; & illis quoq; pertractis in ſuam ſententiam, mane primi transfugæ conclamaverunt, quibus proximi quiq;, & mox alii poſt clamorem reddiderunt, atq; etiam navalis exercitus: fortaſſe nō omnes præmoniti,

ſed

ſed ſuapte facilitate proni ad contemnendum miſerum & novarum rerum ſemper cupidi, alii conſciorum ignari, putabant omnes corruptos, ratique ſe ſolos non poſſe reſiſtere pluribus, neceſſitate magis quam voluntate adducti acclamabant cum ceteris. *Id. ibid.*

Mithridates excitatus clamore, miſit quoſdam rogatum, quid ſibi poſcerent: illi non diſſimulantes aiebant ſe filium Regem petere juvenem pro ſene Eunuchis dedito, interfectore multorum filiorum, ducum & amicorum. His auditis Mithridates eos allocuturus prodiit, & interim manus quædam præſidiariorum conferebat ſe ad transfugas: qui negabant ſe eos admittere, niſi ad fidem impetrandam ederent aliquod facinus, ſimulque Regem oſtendebant: at illi equum fugientis interfecerunt, & Pharnacem quaſi jam voti compotes Regem appellaverunt: quorum quidam membranam chartaceam longam latamque e templo depromptam vice diadematis circumdedit ejus capiti. *Id. pag. 248.*

Id conſpicatus ſenex e ſuperiore porticu, alios poſt alios mittebat ad Pharnacem, qui tutum abitum peterent: ſed cum nemo rediret, veritus ne Romanis dederetur, ſatellites & amicos, qui adhuc apud eum permanebant, laudatos miſit ad novum Regem; quorum aliquot in via præter opinionem occidit exercitus. *Id. ibid.*

Ipſe diu ex altiſſimo muro filium fruſtra precatus, ubi inexorabilem vidit, moriturus exclamaſſe fertur: *Quoniam Pharnaces mori jubet, vos ſi eſtis Dii patrii, precor, ut quandoque & ipſe hanc vocem a liberis ſuis audiat.* Statimque deſcendens ad uxores, pellices ac filias ſuas, venenum omnibus dedit. *Oroſ. lib. 6. c. 5.* Sic

Sic Dio rem narrat. Pharnaces facillime ſibi conciliatis, quos ad eum comprehendendum pater miſerat, cum his, iiſque, quos jam ante paraverat, recta ad ipſum patrem contendit. Is tum Panticapæi degebat: audiensque nonnullos milites adverſus filium emiſit, ipſe ſtatim ſubſecuturus; ſed hos quoque, quippe qui Mithridatem ipſi etiam non amabant, Pharnaces levi momento convertit: urbeque haud invita occupata, patrem, qui in regiam confugerat, interemit. *Lib. 37. pag. 36.*

Mithridates exempto ex involucro veneno quo ſemper accingebatur, una cum gladio, id miſcebat; duæ vero filiæ virgines, quæ apud eum educabantur Mithridatis & Nyſſa, Ægypti Cyprique Regibus deſponſæ, enixé rogabant, ut ante illum potionem venenatam ſumerent, vetabantque bibere, donec ipſæ hauſerunt, & has quidem veneni vis penetravit continuo: in Mithridatem quamvis data opera ambulantem concitatius nihil agebat, propter quotidianam Pharmacorū cõſuetudinem, quibus ſe cõtra veneficos præmunire ſolebat, quæ nunc quoq; vocãtur Mithridatis. *Id. ib.* Ictus gladii, quem ſua manu intulerat, cum propter ætatem, præſenteſque, quæ circũſtabãt calamitates, imbecillior factus, tum veneni ſũptione, cuicuimodi tãdem id fuerit, debilitatus. Igitur cum ne ſe ipſum cõfeciſſet, & diutius tempus trahere videretur. *Dio lib. 37. p. 36.* Bituitum, vel, *ut ex nummis*, Bitovium Gallum, cujus dextera uſus fuerat in prælio, ut ſe periclitantem interimeret, rogavit, ne in triumphum abſtraheretur; qui precibus permotus, Regi officium præſtitit neceſſarium. *Appian. pag. 248. & 249.* Denique

que a ſe ipſo & ab hoſtibus cæſus oppetiit. *Dio ut ſupra.*

Sic periit Mithridates Panticapæi in Boſphoro Cimerio, vir neque ſilendus, neque dicendus ſine cura, bello acerrimus, virtute eximius, aliquando fortuna, ſemper animo maximus, conſiliis dux, miles manu. *Vell. Paterc. lib. 2. cap. 18.* tandem Rex poſt Alexandrum maximus. *Cicero in Lucul.*

Vixit annos 72. ex Eutropio *lib. 6.* & Oroſio *lib. 6. cap. 5.* Qui Livium ſequi ſolent & quem etiam ſequimur, & Appianum, illi tantum 68. aut 69. aſſignant; at cum ex ipſo autore & Memnone ingens cometes affulſit quando natus eſt Mithridates, Seneca illum cometem apparuiſſe Attalo regnante refert: ideo Mithridates genitus eſſet poſt extinctum Attalum, & non eo regnante, cometes non viſus fuiſſet. Regnavit annos 60. ſi ipſi annos 12. concedamus, cum ejus mortuus eſt pater.

Bellum Mithridatem cum Romanis geſſiſſe per annos 46. narrat Juſtinus *lib. 97. cap.* 1. annos 42. numerat *Mith. initio*, alibi 40. *in Syriac. p.* 218. & *Mith. pag.* 249. Florus *lib. 3. cap.* 5. ut & Eutropius *lib. 6.* Plinius totidem *lib. 7. cap. 26.* Titulus in delubro Minervæ a Pompeio poſitus, bellum hoc 30. annorum fuiſſe notat. Oroſius ita inquit: Sed in his temporibus 30. gerendi *Mithridati* belli inveniuntur anni: qualiter autem 40. a pleriſque dicti ſint, non facile diſcernitur *lib. 6. cap. 1. in fine.* Atqui ab initio primi belli Mithridatici uſque ad ipſum Mithridatis exitum, non plures quam 26. inveniuntur anni; intermediis quoq; pacis annis ſimul annumeratis. Ut rotundario numero

ro bellum illud 30. annorum fuiſſe dicatur, putat Uſſerius *ætat. mund. 6. pag.* 450.

Pompeius interea Judæos perdomuerat, & redux in Cilicia reliqua, quæ nondum Imperium Romanum agnoſcebat, ſubjugans, cum muria conditum corpus Mithridatis Pompeii ad eum miſit, rei geſtæ argumentum, ſimul ſe & regnum ei dedens. *Dio lib.* 37.

Cadaver patris Sinopen in trireme tranſmiſit, ſimulque eos, qui Manium ceperant & obſides multos Græci Barbarique generis, rogans, ut aut paternum regnum, aut Boſphoranum tantum, quod Machares frater a Mithridate acceperat, tenere ſibi liceret. *Appian. pag.* 250.

Ita rem narrat Plutarchus. Cum jam Pompeius non procul a Petra *Arabiæ* abeſſet, atque adeo illo die jam eſſet caſtra metatus, accurrerunt ex Ponto lætum nuntium afferentes. Pompeius ſuggeſtum conſcendit & nuntiavit exercitui Mithridatem deceſſiſſe: qui, quod ſeceſſiſſet ab ipſo Pharnaces filius, manus ſibi ipſe intulerat. Omnia illic Pharnacem occupaſſe, eaque ſibi & Romanis ſcripſiſſe facere. Inde exercitus haud immerito, quaſi in Mithridatis corpore ſexcentis extinctis hoſtibus, ovans convertit ſe ad ſacrificandum & convivia. *Plut. in Pomp. pag.* 640. & 641.

Pompeius impoſita factis ſuis & expeditionibus quam haud ita expectaverat facilem coronide, ex templo ſigna retro ex Arabia movit. Provincias intermedias curſim emenſus, Amiſū pervenit, invenitque multa dona a Pharnace allata, multa corpora ex familia regia, ipſum etiam Mithridatis cadaver non admodū ex facie cognitū. Nam cerebrum, qui corpus curaverant,

verant, maerere omiſerant, verum agnoverunt eum ex cicatricibus, qui id ſpectaculi deſiderabant: nam ipſe non ſuſtinuit id videre Pompeius, verum avertens Deorum invidiam, Sinopen amandavit. *Id. pag.* 641.

Corpore vaſto fuit, ut arma ab ipſo Delphos Nemeamque miſſa indicant: ſed robuſto in tantum ut ad extremum equitationibus jaculationibuſque valuerit, & mille ſtadia una die mutatis equis confecerit, currum quoque regebat octijugem. *Appian. p.* 250.

Cum vita Mithridatis nomen hoſtile extinctum exiſtimans, nullas in defunctum fruſtra iras exercendas putavit, ſed in patrio ſepulchro condi juſſit. *Dio lib.* 37. *pag.* 37. Corpus illius regie ſepeliendum curatoribus ejus, addito ſumptu, tradidit, & inferri juſſit apud Sinopen monumentis regiis, laudatum ob geſtorum excellentiam, ut Regum ætatis ſuæ præſtantiſſimum. *Appian. pag.* 250.

Præter ſummam in bello peritiam, eruditus erat Græcis litteris, & ideo peritus ſacrorum Græciæ; delectabatur etiam muſica, ſobrius plerumque ac laborum patiens, circa muliebres tantum voluptates intemperantior. Erat quidem crudelis & ſanguinarius, matris fratriſque interfector, & trium filiorum ac filiarum totidem. *Id. ibid.*

Veſtem, qua amicire ſolitus erat ſe, armorumque molem & ſplendorem miratus eſt Pompeius. At gladii vaginam, quæ conſtiterat talentis quadringentis, Publius furatus venum dedit Ariarathi. Cidarin Caius Mithridatis collactaneus Fauſto Syllæ filio petenti occulte dedit, operis mirifici, quod in præſentia

Pom-

Pompeium feſellit: at Pharnacés, cum poſt reſciviſſet, in illos, qui ea averterant, animadvertit. *Plutarch. in Pomp. pag. 641.*

Ita Mithridate de medio ſublato, regnum quoque ejus paucis locis demptis captum eſt. Pharnaci mercedem parricidii Boſphori regnum donavit Pompeius, eumque Populi Romani amicis & ſociis adſcripſit. Etiamnum quidam in præſidio caſtellorum aliquot extra Boſphorum poſiti, non ſtatim ſe dediderunt, haud reſiſtenti quidem animo, ſed veriti, ne cujus pecuniæ ſibi tuendæ cuſtodia eſſet data, eam alii diripientes, ſibi culpam imponerent; quibus cauſis moti, expectandum Pompeium, eique omnia tradenda duxerunt. *Dio lib. 37. pag. 37.*

In Talauris vero, quam urbem Mithridates habuerat apparatus promptuarium, duo millia poculorum ex Onyce gemma factorum compactorumque auro, inventa ſunt, multæ phialæ pſyctereſque, calices, lecti, ſellæ, ornatiſſima omnia, item fræna equorum, pectorales humeraleſque phaleræ gemmatæ auratæque, quibus recipiendis percenſendiſque 30. dies quæſtor inſumpſit. Eorum pars a Dario Hyſtapis filio ſucceſſoribus per manus tradita fuerat; partem ex Ptolemæorum Regum gaza Cleopatra penes Coos depoſuerat; unde Mithridates a civibus tradita deportaverat: partem ipſe Rex paraverat ac collegerat elegantioris ſuppellectilis percupidus. *Appian. pag. 251. & 252.*

Cum triennio tardius quam debuerat, Lucullus de Mithridate victor non triumpharet, quod C. Memmius Tribunus Plebis, adverſus eum inflammaſſet P.

Romanum, hoc tantum anno Conſules introduxêrunt pene in urbem currum clariſſimi viri.

Triumphum non pompæ prolixitate & rerum traductarum copia portentoſum & faſtidioſum duxit, ſed armis hoſtilibus, quorum erat vis ingens & machinis regiis circũ Flaminiũ exornavit, quod erat per ſe haud contemnendũ ſpectaculũ. Ipſo in triũpho equites cataphracti pauci, currus falcati decem traducti, amici & duces regii ſexaginta. Naves longæ roſtratæ decem ſupra centum translatæ. Ipſius Mithridatis aurea ſenum pedum ſtatua, & gemmis diſtinctum ſcutum. Fercula viginti vaſorum argenteorum, aureorum poculorum, armorum & nummorum triginta duo. Hæc per viros traducta. Octo muli lectos aureos portaverunt, ſex & quinquaginta argentum infectum, alii centum & ſeptem, argenti ſignati paulo minus vicies ſepties centena millia drachmarum. In tabulis breviaria pecuniæ, quam Pompeio ad bellum piraticum & quæſtoribus dederat. *Plut. in Luc. p.* 517.

Pompeius anno ſequenti tantum Romam advenit, & ſuum de Mithridate triumphum ad diem natalis ſui, qui erat pridie Kalend. Octobr. diſtulit, jam autem ex Africa unum & alterum ex Europa egerat, & tertius ex Aſia fuit; & ſic de quot partibus terrarum orbis erant, totidem fecit monimenta ſuæ victoriæ: hic vero per biduum.

In portus adduxit Pompeius naves 700. integras, plauſtrorum quibus arma in pompa ſunt tranſvecta, ingens fuit numerus & in his roſtra navium: poſt hæc multitudo captivorum ac piratarum, non vinctorũ, ſed cultorum habitu patrio. Ipſum ſublimem præcedebant

debant Regum Satrapæ vel Duces vel filii, partim captivi, partim obſides; in ſumma 324. *Appian. pag.* 252.

Inter hos Tigranes, Tigranis, Regis Armeniæ, filius, cum conjuge & filia, & ipſius Tigranis uxore Zoſime: ad hæc Mithridatis ſoror & quinque filii, Artaphernes, Cyrus, Oxathres, Darius, Xerxes & duæ filiæ, Orſabaris & Eupatra: traductus eſt, & Colchorum Rex Olthaces & Judæorum Rex Ariſtobulus, tyrannique Cilicum, Scytharum item regiæ fœminæ, Duces tres Iberorum, Albanorum duo, cum Menandro Laodicenſi, qui equitum Mithridatis præfectus fuerat. Albanorum quoque & Iberum obſides, & Commagenorum Regis. Trophæa etiam permulta traducta ſunt numero pugnis omnibus paria, quibus aut ipſe aut per Legatos palmam tulerat. *Idem pag.* 253. *&* *Plut. in Pomp. pag.* 631.

Abſentium effigies tranſvehebantur. Tigranis & Mithridatis pugnantium & cedentium ac fugientium. Mithridatis vero etiam oppugnatio & noctu tacita fuga repræſentata fuit: ac poſtremo etiam mors ejus ſubjecta fuit ſpectatorum oculis: appictis & virginibus mortis ejus ſociis. Præferebantur & tabulæ cum filiorum & filiarum ante illum defunctorum imaginibus, & Deorum barbarorum figuræ cũ ornatu patrio. *Appian. ibid.*

Ipſe Pompeius geminato curru vehebatur amictus, ut fertur, Alexandri Macedonis chlamide. Currum ſequebantur ſocii hujus expeditionis præfecti militũ, partim equites, partim pedites. *Id. ibid.*

Illa fuit prioris Pompeii triumphi pompæ traductio,

quæ

quæ tertio Kalend. Octobr. acta eſt. Pridie vero Kalendas, die natalis ſui transtulit alveum cum teſſeris luſorium e gemmis duabus, latum pedes tres, longum pedes quatuor, in quo fuit Luna aurea pondo 30. lectos tricliniares tres, vaſa ex auro & gemmis abacorum novem, ſigna aurea tria, Minervæ, Martis, & Apollinis: coronas ex margaritis triginta tres, montem aureum quadratum cum cervis & leonibus, & pomis omnis generis, circumdata veſte aurea. *Plin. lib. 37. cap. 2.* Muſeum ex margaritis, in cujus faſtigio horologium erat. Ipſius Pompeii imaginem e margaritis. *ibid.*

Carpenta quoque in pompa traduxit & fercula onuſta auro & ornamentis aliis variis, in quibus erat lectus Darii Hyſtaſpis filii, & ſella ac ſceptrum Mithridatis Eupatoris, aureaque ejus effigies octo cubitorum pectore tenus. *Appian. pag.* 252. Pharnacis, qui primus regnavit in Ponto, argentea ſtatua, & currus aurei argenteique. *Plin. lib.* 33. *cap.* 12. argenti ſignati ſeptem millia myriadum & 510. drachmæ inſuper. *Appian. pag.* 252.

In ærarium retulit vaſa, aurum & argentum ſignatum ad viginti millia talentum. *Plutarch. in Pomp. pag.* 642. Inter dona in Capitolio ab eo dicata, Mithridatis dactylotheca fuit. *Plin. lib.* 37. *cap.* 1. Ibidemque pretioſiſſima, quæque Mithridatis dicata ſunt, in novo caſtello reperta. *Strab. lib.* 12. *pag.* 557.

Ubi veró triumphans pervenit Pompeius in Capitolium neminem captivũ necavit, ut triũphatores alii; ſed publicis impenſis remiſit quemque in ſuã patriã, exceptis regiis. *Ap. p.* 253. Ex quibus Tigrães & Ariſtobulus

bulus retenti ſunt Romæ, prior in catenis apud Flavium Senatorem. *Aſcon. in orat. Milon.* Sed uterque poſtea effugit.

NUMMUS MITHRIDATIS EUPATORIS.

E THESAVRO REGIO.

Caput Regis diademate cinctum: Ex averſa parte Equus alatus paſcens ante quem aſtrum in Luna creſcente, cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ, *& in area* ΒΙΣ. *id eſt anno* 212.

Cognomen ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ huic Regi in nummo adſcriptum, haud dubie illum ad Mithridatem VI. Mithridatis V. filium revocat, ita ab Appiano præter Strabonem, appellatum, quibus cognominibus, tot Mithridates ſeſe diſtinguere cœperunt. At filius quod patrem habuiſſet a ſuis populis Evergetem, ſeu Beneficum nuncupatum gloriatus, ſe Eupatorem vocavit, Antiochi V.

Syriæ Regis exemplo, quem ſic vocatum refert Appianus in Syriacis, ob patris virtutem, qualis felix eſſet, cui talis pater contigiſſet.

Litteræ numerales BIΣ annum Æræ Ponti Regum 212. indicant, deſumpto ejus initio, ab anno tertio Olymp. 118. correſpondente V. C. 448. ut ſupra retulimus in Mithridate II. hujus Imperii conditore, ita a Strabone appellato, nempe quod regnum ſub Alexandro M. everſum, poſtea recuperaverit ſine tributo, unde Ponti monarchæ Epocham ſuam dinumerarunt; illique anni 212. incidunt in regni Eupatoris 29. cujus initium adſignamus anno V. C. 631. hi vero juncti efficient 660. quo percuſſus eſt ille nummus. Equus ille alatus paſcens in hoc Mithridatis Eupatoris nummo, Amiſi urbis inſigne eſt, ut ſimiles typos videre eſt apud Goltzium, tab. 2. num. inſularum Aſiæ, in qua ſignantur cum Epigraphe ΑΜΙΣΟΥ.

Amiſus inter Ponticas urbes a Strabone collocatur, ab aliis inter Cappadoces recenſetur; de illa ſic ait Geographus lib. 12. pag. 547. *Καὶ ταύτην δὲ κατέχον οἱ βασιλεῖς. Ο῾ δ᾽ Εὐπάτωρ ἐκόσμησεν ἱεροῖς, καὶ προσέκτισε μέρος.* Hanc quoque Reges tenuerunt, & Eupator templis ornavit, partemque urbi de integro adjecit. Nil mirum igitur ſi munifico & de ſe bene merito Principi, Amiſus nummos percuſſerit.

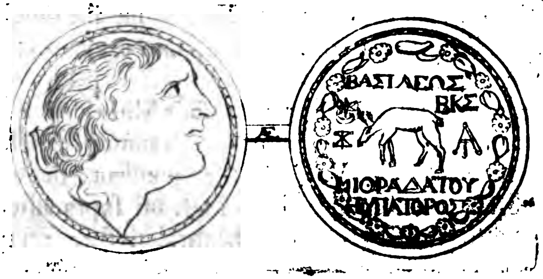
Sed unde Amiſus equum alatum & paſcentem pro inſigni acceperit, niſi ut denotaret in ſuis campis equos velociſſimos ali, qualis erat Themiſcyra, de qua ait Strabo loco laudato. Hac de cauſa planities hæc ſemper roſcida eſt & herbis viret, ſufficitque alendis boum & equorum armentis. Ad pabulum illud indicandum paſcens equus, & ad equorum velocitatem adduntur alæ.

Amiſus olim ex Homero *Ενέτης* nomine fuit indigitata, ut ab Hecatæo Mileſio, apud eundem Geographum pag. 553. Unde ob ſingularem quandam illorum equorum præſtantiam *Ενετίδες ἵπποι*, aut *Ενέται*, ſeu HENETI EQUI, ab Euripide Hippol. v. 231. & 1332. aliiſque veteribus celebrati.

Non autem hic paſcens equus & alatus pro Pegaſo Bellerophontis accipiatur, qui ſemper ſublimis & elatis pedibus in aere volitans depingitur, cum de illo nullum ſit pro Amiſi urbis ſymbolo indicium ac veſtigium; ſed ſæpe videas alatum equum ad veloci-

locitatem ejus indicandam depictum, unde ſimul Africæ inſigne ob equorum in hoc tractu præſtantiam ab Ant. Auguſtino & Triſtano producitur.

An non Amiſeni hunc potius equi paſcentis & alati equi typum, quam alium ſelegere, ut equum illum, quo ad ſui corporis cuſtodiam cum aliis animalibus utebatur Mithridates, cujus meminit Ælianus lib. 7. in ſua regione educatum docerent, unde illum paſcentem pinxerunt, & ad illius velocitatem ſignificandam alas addiderunt, ut & ſequentem nummum cum cervo altero animale Mithridatis familiari Amiſeni percuſſerunt, in quo de Sole in Luna creſcente dicturi.

Ex Museo Nostro.

Caput Regis diadematum: Ex averſa parte cervus paſcens ante quem aſtrum in Luna creſcente, cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ, *in area* ΓΚΣ· *id eſt anno* 223. *In corona hederacea intercurrentibus uvæ botris.*

Aliter prodit ex argento tetradrachmalis Mithridatis Eupatoris nummus, quem Amiſi etiam percuſſum ob idem aſtrum in creſcente Luna in utroq; tanquam ejuſdem monetæ ſymbolum ſuſpicamur, Solem & Lunam eſſe præcipua gentium numina, ad quæ referebant omnia, in libro de Coloniis ſæpe diximus.

Cervus ab Amiſenis videtur expreſſus paſcens, ut in ſuperiore nummo equus item paſcens, ad denotandum illum etiam ex ſuæ Themiſcyræ regionis ſylvis eſſe abductum, qui cum equo alterum fuit Mithridatis Eupatoris animal familiare: de locis iis ſylveſtribus in Themiſcyra loquitur Strabo pagin. 548. Cum montana etiam tantam

 abun-

abundantiam præbeant ſponte ſua naſcentium & ſylveſtrium fructuum, vitis, piri, mali, & eorum, quæ ſunt de genere nucum: ita ut toto anni tempore largiter decerpere fructus poſſint, qui in ſylvas eunt: unde videtur iis in locis cervorum abundantia.

De cujus & equi familiaritate cum Mithridate audias loquentem Ælianum. Mithridates Ponticus, inquit, cum ſomnum caperet, ſui corporis cuſtodiam non modo armis & ſatellitibus excubitoribus committebat: ſed magis etiam tauro & equo & cervo, quos manſuefactos habebat. Ii enim ad cuſtodiam ejus dormientis advigilantes, ſi quis accederet, illius ſenſum ex ipſa reſpiratione, quam mox percipiebant atque ille mugitu, alter hinnitu, alius propria voce eum e ſomno excitabant. Sic ille lib.7.cap.46.

Litteræ numerales ΓΚΣ. annum Æræ Mithridaticæ 223. deſignant, quo percuſſus eſt nummus, in annum regni Mithridatis 40. incidentes, & V. C. 659. reſpondent, deſumpto ejus initio ab anno tertio Olympiadis 118. uti ſupra aſſignavimus, qua vero Epocha Reges Ponti ex Mithridatis ſtirpe uſi ſunt, imo & Boſphori monarcha Pharnaces, licet in Ponto non regnaret.

Sed ad coronam hederaceam intercurrentibus uvæ botris in hoc nummo expreſſam tranſeamus. Hæc Libero patri eſt conſecrata, nam Mithridates ab Aſiaticis non ſolum Ευπατωρ ſed & Διονυσός, ſeu Liber, fuit nuncupatus. Cicero pro Flacco. MITHRIDATEM DOMINUM, ILLUM PATREM, ILLUM CONSERVATOREM ASIÆ, ILLUM BROMIUM, EVIUM, NYSIUM, BACCHUM NOMINABANT. Cur vero Dionyſius vocatus fuit, exponit Plutarchus lib. 1. Symp. quem conſulas.

MITHRI-

MITHRIDATIS UXORES ET FILII.

UXORES.

LAODICE Soror. MONIME Mileſia BERENICE Chia.

STRATONICE. HYPSICRATEA.

Diverſæ Concubinæ, ex quibus nati,

ARIARATHES expulit e Cappadocia Ariobarzanem.

ARCATHIAS Macedoniam ſubegit, morbo extinctus eſt.

MITHRIDATES Rex Colchorum a patre necatus.

MACHARES Rex Boſphori, deinde a patre necatus.

PHARNACES Rex Boſphori, a Pompeio conſtitutus.

ATAPHERNES in triumpho ductus.

ORSAGARIS in triumpho ductus.

OXATRES in triumpho ductus.

DARIUS in triumpho ductus.

CYRUS in triumpho ductus.

ARTAPHERNES in triumpho ductus.

FILIÆ.

CLEOPATRA major nupta Tigrani Armeniæ Regi.

CLEOPATRA minor erepta Phanagonenſi obſidionis periculo.

EUPATRA ducta in triumpho.

MITHRIDATIA deſtinata Ægypti Regi ſponſa.

NISSA deſtinata Cypri Regi ſponſa.

Sorores Mithridatis.

LAODICE major fratri Mithridatis nupta.

LAODICE minor Ariarathi Cappadociæ Regi nupta.

. . . . occiditur a fratre.

RHOXANE innupta venenum ſumpſit.

STATIRA innupta venenum ſumpſit.

NISSA capta a Lucullo vita donata eſt.

DRYPETINE in Sinhorio caſtello necata ad pudorem ſervandum.

Frater unicus.

Anonymus ab eo veneno necatus.

REGUM BOSPHORI HISTORIA.

PHARNACES, REX BOSPHORI PRIMUS,
de familia Mithridatis.

PHARNACES Mithridatis Eupatoris ex concubina, cujus nomen ignoratur, filius, filiorumque chariſſimus & ſæpe regni hæres deſignatus a patre, ſive quod expeditio quam Mithridates cogitabat in Italiam ipſi videretur periculoſa, ſperanti etiam tum a Romanis veniam, quæ omnino nulla contingere poterat, ſi pater vexaret Italiam, ſive ob alias cauſas cupiditateſve, illi ſtruxit inſidias. *Appian. Mithrid. pag.* 247.

Captis Pharnacis conſilii conſciis, & ad torturam admotis, Menophães perſuaſit Mithridati, non oportere in diſceſſu *pro Italia* necari filium ad eam diem chariſſimũ; ſolere enim has mutationes exiſtere belli tempo-

tempore, quo finito & illas conquieſcere, ſic ille perſuaſus, filio veniam obtulit. *Id. ibid.*

At Pharnaces indicio quodam territus, & ſciens exercitum alieno eſſe ab expeditione animo, noctu primarios Romanorum transfugas proxime Mithridatem tendentes acceſſit, & periculum ſi in Italiam irent, ipſis nõ ignotũ exaggerans, multaque ſi manerent, eis pollicens, induxit eos, ut a patre deficerent. Moxque nocte eadem, ad alia propinqua caſtra dimiſit nuntios; & illis quoque pertractis in ſuam ſententiam, mane primi transfugæ conclamaverunt, quibus proximi quique & mox alii, poſt clamorem reddiderunt, atque etiam navalis exercitus: fortaſſe non omnes præmoniti, ſed ſuapte facilitate proni ad contemnendum miſerum, & rerum novarum ſemper cupidi, alii conſciorum ignari, putabant omnes corruptos, ratique ſe ſolos non poſſe reſiſtere pluribus, neceſſitate magis quam voluntate acclamabant cum cæteris. *Id. ibid.*

Aliter id narrat Dio. Dediſſet ſtatim pœnas Pharnaces, ſi vel minima benevolentiæ pars ſatellitibus erga ſenem patrem fuiſſet: igitur filius facillime ſibi conciliatis, quos ad eum comprehendendum pater miſerat, cum his, aliiſque, quos jam ante paraverat, recta ad ipſum patrem contendit. Is tum Panticapæi degebat; auditaque re, milites nonnullos adverſus filium emiſit, ipſe ſtatim ſubſecuturus: ſed hos quoque quippe qui Mithridatem ipſi etiam non amabant, Pharnaces levi momento convertit, urbemque haud invitam occupavit. *Dio lib. 37. pag. 36.*

Sic pergit Appianus. Mithridates excitatus clamore

more militum, miſit quoſdam rogatum quid ſibi poſcerent: illi non diſſimulantes, aiebant ſe filium Regem petere, juvenem pro ſene Eunuchis dedito, interfectore filiarum, ducum ac amicorum. His auditis Mithridates eos allocuturus prodiit, & interim manus quædam præſidiatorum conferebat ſe ad transfugas, qui negabant ſe eos admittere, niſi ad fidem impetrandam ederent aliquod facinus, ſimulque Regem oſtendebant: at illi equum fugientis interfecerunt, & Pharnacem quaſi jam voti compotes Regem appellaverunt: quorum quidam membranam chartaceam longam latamque e templo depromptam vice diadematis circumdedit ejus capiti. *Appian. pag.* 248.

Id conſpicatus ſenex e ſuperiore porticu, alios poſt alios mittebat ad Pharnacem, qui tutum abitum peterent; ſed cum nemo rediret, veritus ne Romanis dederetur, ſatellites & amicos, qui adhuc apud eum permanebant, laudatos miſit ad novum Regem, quorum aliquot in via præter opinionem occidit exercitus. *Id. ibid.*

Ipſe exemto ex involucro veneno, quo ſemper accingebatur, una cum gladio, id miſcebat: duæ vero filiæ virgines Mithridatis & Nyſſa Ægypti Cyprique deſponſæ Regibus, enixe rogabant, ut ante illum potionem venenatam ſumerent, vetabantque bibere donec ipſæ hauſerunt, & has quidem veneni vis penetravit continuo: in Mithridatem, quamvis opera data ambulantem concitatius nihil agebat, propter quotidianam Pharmacorum conſuetudinem, quibus ſe contra veneficos præmunire ſolebat. *Id. ib.*

Cum conſpicatus ducem quendam Gallorum Bituitum

tum (*nummi vocant Bitonium*,) rogavit, ut periclitatem interimeret, ne in triumphum abſtraheretur, eo quod veneno necari nō poſſet, nec prævidiſſet omnium ſuorum perfidiam. His precibus permotus Bituitus, Regi officium præſtitit neceſſarium. *Id. ibid.*

Dio autem hæc narrat. Sed neque Mithridati ad mortem venenum ſatis fuit. Ictus autem gladii, quem ſua ſibi manu intulerat, cum præter ætatem, præſenteſque, quæ circumſtabant calamitates, imbecillior fuit, tum veneni ſumptione, cuicui modi tandem id fuerit, debilitatus. Igitur cum neque ſe ipſum confeciſſet, & diutius tempus trahere videretur, ii, quos in filium emiſerat, irruentes gladiis ac lanceis mortem ei accelerarunt. *Dio lib.* 37. *p.* 36. Per defectionem civium Pharnaciſque filii ſcelere præventus male tentatum veneno ſpiritum ferro expulit, inquit Florus. *Lib.* 3. *cap.* 5. *in fine.*

Pharnaces corpus Mithridatis patris muria condiri juſſit, & ad Pompeium miſit in trireme, rei geſtæ argumentum ſimul & ſe & regnum dedens. *Dio lib.* 37. *ibid.* Sinopem corpus tranſmiſit, ſimulque eos, qui Manium ceperant, & obſides multos Græci Barbaricique generis, rogans ut aut paternum regnum aut Boſphoranum tantum quod Machares frater a Mithridate acceperat, tenere liceat. *App. pag.* 250.

Tabellarii accurrerunt ex Ponto lætum nuntium adferentes Pompeio in Arabia tunc moranti. In ſuggeſtum aſcendit acceptis litteris, & militibus nuntiavit Mithridatem deceſſiſſe, qui, quod ſeceſſiſſet ab ipſo Pharnaces filius, manus ſibi ipſe intulerat. Omnia illic Pharnacem occupaſſe, eaque ſibi & Romanis ſcripſiſſe facere. *Plutarch. in Pomp. pag.* 640.

Pom-

Pompeius extemplo ſigna retro ex Arabia movit. Provincias intermedias curſim emenſas, Amiſũ pervenit; invenitq; multa dona a Pharnace allata, multa corpora ex familia regia, ipſum etiam Mithridatis cadaver non admodum ex facie cognitum: non ipſe Pompeius illud ſuſtinuit videre, Sinopen amãdavit. *Id. ibid. p.* 641. Regis corpus regie ſepeliendum curatoribus ejus, addito ſumptu, tradidit monumentis regiis, laudatumque ob geſtorum excellentiam ut Regum ætatis ſuæ præſtantiſſimum. *Appian. p.* 250.

Pharnaci mercedem parricidii, Pompeius Boſphori regnum donavit, eumque Populi Romani amicis & ſociis adſcripſit. *Dio lib.* 37. *p.* 36. Exceptis Phanagorenſibus, quos liberos ſuo jure permiſit vivere, quoniam primi recolligenti vires Mithridati, jamque claſſem, exercitum receptaculaque habenti, deficientes exhibuerunt negotium, exemploque dato aliis cauſa fuerunt Mithridatis interitus. *Appian. p.* 250.

Pharnaces cum Boſphori regna adeptus eſt, ætatis añum 35. agebat, eoque tranquille potitus eſt, uſque ad initium belli civilis inter Pompeium & Cæſarem, quo, ſpe recuperandi regni paterni, rebus novis ſtuduerit, non Pompeio in auxilium apud Theſſaliam fuit, ut tradit Eutropius *Hiſt. lib.* 6.

Itaque oppugnavit Phanagorenſes, eorumq; vicinos, donec præ fame ad pugnam progreſſi, oppidani victi ſunt: quos illæſos recepit in amicitiam, acceptis tantum obſidibus. *Appian. p.* 253. Strabo illum pace tranquilla fruentem narrat Hypanin fluvium, expurgata quadã vetere foſſa, Dandariis induxiſſe, agrumq; eorũ proluiſſe. *L.* 11. *p.* 495. Nec multo poſt Sinopen

nopen cepit, Amiſum quoque appetens bellum geſſit cum Romanis, duce Calvino & non Calviſio apud Appianum, quo tempore Cæſar in Ægypto conflictabatur. Tum Colchidem Pharnaces tranſiiſſe videtur ex Strabone, cum tradat in ea Lemotheæ templum a Phrixo conditum ſpoliaſſe. *Lib.* 11. *pag.* 499.

Rex Dejotarus ad Domitium Calvinum, cui Cæſar Aſiam, finitimaſque Provincias adminiſtrandas tradiderat, venit oratum, ne Armeniam minorem, regnum ſuum, neve Cappadociam, regnum Ariobarzanis, poſſideri vaſtarique pateretur a Pharnace: quo malo niſi liberarentur, imperata ſibi facere, pecuniamque promiſſam Cæſari non poſſe ſe perſolvere. Domitius, non tantum ad explicandos ſumtus rei militaris, cum pecuniam neceſſariam eſſe judicaret; ſed etiam turpe Populo Romano & Cæſari victori, ſibique infame eſſe ſtatueret, regna ſociorum atque amicorum ab externo Rege occupari, nuntios confeſtim ad Pharnacem miſit, Armenia Cappadociaque decederet, neve occupatione belli civilis Populi Romani jus majeſtatemque tentaret. *Hiſt. de Bell. Alexand. pag.* 373.

Hanc denuntiationem cum majorem vim habituram exiſtimaret, ſi propius eas regiones cum exercitu acceſſiſſet: ad legiones profectus, unam ex tribus 36. ſecum duxit, duas in Ægyptum ad Cæſarem mittit, litteris ejus evocatas: quarum altera in bello Alexandrino non occurrit: quod itinere terreſtri per Syriam erat miſſa, adjungit Cn. Domitius legioni 36. Duas a Dejotaro, quas ille diſciplina, atq; armatura noſtra complures a͠nos conſtitutas habebat, equiteſque centum,

tum, totidemque ab Ariobarzane ſumit: mittit P. Sextium ad C. Plætorium Quæſtorem, ut legionem adduceret, quæ ex tumultuariis militibus in Ponto confecta erat; Quintumque, Patiſium in Ciliciam ad auxilia accerſenda. Quæ copiæ celeriter omnes juſſu Domitii Comanæ convenerunt. *Id. ibid. pag.* 373 & 374.

Interim Legati a Pharnace reſponſum ferunt, Cappadocia ſe deceſſiſſe, Armeniam minorem recepiſſe, quam paternò nomine obtinere deberet: denique ejus regni cauſa integra Cæſari ſervaretur: paratum enim ſe facere quod is ſtatuiſſet. *Id. ib. p.* 374.

Cn. Domitius cum animadverteret eum Cappadocia deceſſiſſe, non voluntate adductum, ſed neceſſitate, quod facilius Armeniam defendere poſſet ſubjectam ſuo regno, quam Cappadociam longius remotam, quodque omnes legiones tres adducturum Domitium putaſſet; ex quibus, cum duas ad Cæſarem miſſas audiſſet, audaciuſque in Armenia ſubſtitiſſet, perſeverare cœpit, ut eo quoque regno decederet: neque enim aliud jus eſſe Cappadociæ, atque Armeniæ: nec juſte eum poſtulare, ut in Cæſaris adventum res integra differretur, id enim eſſe integrum, quod ita eſſet, ut fuiſſet. *Id. ibid.*

His reſponſis datis, cum iis copiis, quas ſupra ſcripſi, profectus eſt in Armeniam, locisque ſuperioribus iter facere inſtituit; nam ex Ponto a Comanis jugum editum ſylveſtre eſt, pertinens in Armeniã minorẽ, quo Cappadocia finitur ab Armenia, cujus itineris hæ erant certæ opportunitates, quod in locis ſuperioribus nullus impetus repentinus accidere hoſtiũ poterat,

& quod Cappadocia his jugis ſubjecta magnam commeatus copiam erat ſubminiſtratura. *Id. ibid.*

Complures interim legationes Pharnaces ad Domitium mittit, quæ de pace agerent, regiaque munera Domitio ferrent. Ea conſtanter omnia aſpernabatur: nec ſibi quidquam fore antiquius, quam dignitatem Populi Romani & regna ſociorum recuperare, legatis reſpondebat. Magnis & continuis itineribus confectis, cum adventaret Nicopolim, quod oppidum in Armenia minore poſitum eſt, plano ipſum loco, montibus tamen altis ab duobus lateribus objectis, ſatis magno intervallo ab oppido remotis, caſtra poſuit longe a Nicopoli circiter millia paſſuum 8. *Id. pag.* 375.

Quibus ex caſtris, cum locus anguſtus atque impeditus eſſet tranſeundus, Pharnaces in inſidiis delectos pedites, omneſque pene diſpoſuit equites: magnam autem multitudinem pecoris intra eas fauces diſſipari juſſit, paganoſq; & oppidanos in iis locis obverſari; ut ſi amicus Domitius eas anguſtias tranſiret, nihil de inſidiis ſuſpicaretur, cum in agris & pecora & homines animadverteret verſari, tanquam amicorum adventu, ſin vero ut in hoſtium fines veniret: præda diripienda milites diſſiparentur, diſperſique cæderentur. *Id. ibid.*

Hæc cum adminiſtraret, nunquam tamen intermittebat Legatos de pace atque amicitia mittere ad Domitium, cum hoc ipſo crederet, eum facilius decipi poſſe. At contra ſpes pacis Domitio in iiſdem caſtris morandi attulit cauſam. Ita Pharnaces, amiſſa proximi temporis occaſione, veritus ne cognoſcerentur inſidiæ, ſuos in caſtra revocavit. *Id. ib.*

Domitius poſtero die propius Nicopolim acceſſit,

caſtra-

caſtraque oppido contulit; quæ dum muniunt Romani, Pharnaces aciem inſtruxit ſuo more atque inſtituto. In fronte enim, ſimplici directa acie, cornua trinis firmabantur ſubſidiis, eadem ratione hæc media collocabantur acie, duobus dextra, ſiniſtraque intervallis, ſimplicibus ordinibus inſtructis, perfecit ineptum caſtrorum opus Domitius, parte copiarum pro vallo inſtructa. *Id. ibid.*

Proxima nocte Pharnaces, interceptis tabellariis, qui de Alexandrinis rebus litteras ad Domitium ferebant, cognoſcit Cæſarem magno in periculo verſari, flagitarique a Domitio, ut quam primum ſibi ſubſidia mitteret, propiuſque ipſe Alexandriam per Syriam accederet. Qua cognita re, Pharnaces victoriæ loco ducebat, ſi trahere tempus poſſet, cum diſcedendum celeriter Domitio putaret. *Id. ib. p.* 376.

Itaque ab oppido, qua facillimum acceſſum & æquiſſimum ad dimicandum Romanis videbat, foſſas duas directas, non ita magno medio intervallo relicto, 4. pedum altitudinis in eum locum deduxit, quo longius conſtituerat ſuam non producere aciem, inter has foſſas aciem ſemper inſtruebat. Equitatum autem a lateribus omnem extra foſſam collocabat: qui neque aliter utilis eſſe poterat, & multum numero anteibat Romanum equitatum. *Id. ibid.*

Domitius autem, cum Cæſaris magis periculo, quam ſuo commoveretur, neque ſe tuto diſceſſurum arbitraretur, ſi conditiones, quas rejecerat, rurſus appeteret; aut ſine cauſa diſcederet: ex propinquis caſtris in aciem exercitū eduxit, 36. legionem in dextro cornu collocavit, Ponticam in ſiniſtro, Dejotari legio-

nes in mediam aciem contulit: quibus tamen anguſtiſſimum frontis reliquit intervallum, reliquis cohortibus in ſubſidiis collocatis. Sic utrimque acie inſtructa, proceſſum eſt ad dimicandum. *Id. ibid.*

Signo ſub idem tempus ab utroque dato concurritur, acriter varieque pugnatur: nam 36ª. legio, cum extra foſſam in equitatum Regis impetum feciſſet, adeo ſecundum prælium fecit, ut mænibus oppidi ſuccederet, foſſamque tranſiret, adverſoſque hoſtes aggrederetur. At Pontica ex altera parte legio, cum paululum averſa hoſtibus ceſſiſſet, foſſam autem circuire acies ſecundo conata eſſet, ut aperto latere aggrederetur hoſtem, in ipſo tranſitu foſſæ confixa & oppreſſa eſt. Dejotari vero legiones vix impetum ſuſtinuerunt. *Id. ibid.*

Ita victrices Pharnacis copiæ cornu ſuo dextro, mediaque acie convertunt ſe ad 36am. legionem: quæ tamen fortiter vincentium impetum ſuſtinuit: magnis copiis Regiis circumdata, præſentiſſimo animo pugnans in orbem ſe recepit ad radices montium: quo Pharnaces inſequi, propter iniquitatem loci, noluit: ita Pontica legione pene tota amiſſa, magna parte Dejotari militum interfecta, 36ª. legio in loca ſe ſuperiora contulit, non amplius 250. deſideratis. Ceciderunt eo prælio ſplendidi ac illuſtres viri nonnulli Equites Romani. Quo tamen incommodo Domitius accepto, reliquias exercitus diſſipati collegit, itineribuſque tutis per Cappadociam ſe in Aſiam recepit. *Id. ibid. pag.* 377.

Pharnaces rebus ſecundis elatus, cum de Cæſare ea, quæ optabat, ſperaret, Pontum omnibus copiis occupa-

cupavit, ibique & victor & crudeliſſimus Rex, cum ſibi fortunam paternam, feliciore eventu, deſtinaret, multa oppida expugnavit, bona civium Romanorum, Ponticorumque diripuit, ſupplicia conſtituit in eos, qui aliquam formæ, atque ætatis commendationem habebant, ea, quæ morte eſſent miſeriora, Pontumque nullo defendente, paternum regnum ſe recepiſſe glorians, obtinebat. *Id. ibid.*

Amiſum urbem, cum diu reſtitiſſet, vi expugnatam diripuit, omnibus puberibus interfectis, ac in Bithyniam Aſiamque cum ſpe ejuſdem ſucceſſus, quo pater ejus uſus fuerat, contendit: verum audito, Aſandrum, cui tutelam Boſphori crediderat, res novas molitum, ſubſtitit. Is enim, ſimul atque annuntiatum ei fuit, Pharnacem longe jam progreſſum, eumque cenſuit, ſi vel maxime in præſentia Romanos lateret, tamen in poſterum, id haud impune laturum, bonæ gratiæ a Romanis ineundæ cauſa, ſpeque regni Boſphorani ab eis accipiendi, contra dominum ſuum inſurrexit. Cujus rei allato nuntio, Pharnaces in eum ire inſtituit, quanquam id fruſtra fuit Cæſare adventante. *Dio lib.* 42. *pag.* 206.

Cæſar non exceſſiſſe Ponto Pharnacem audierat, commoratus fere in omnibus civitatibus, quæ majore ſunt dignitate, tandem in Cappadociam venit, deinde in Pontum, ubi copias omnes coegit. Tunc Legati a Pharnace miſſi Cæſarem adeunt, atque in primis deprecantur, ne ejus adventus hoſtilis eſſet; factur ũ enim omnia Pharnacem, quæ imperata eſſent; maximeque commemorabant, nulla Pharnacem auxilia contra Cœſarem Pompeio dare voluiſſe, cum Dejo-

tarus, qui dediſſet, tamen ei ſatisfeciſſet. *Hirttius pag.* 393.

Reſpondit Cæſar, ſe fore æquiſſimum Pharnaci, ſi quæ pollicetur, repræſentaturus eſſet, monuit autem mitibus verbis Legatos, ne aut Dejotarum ſibi objicerent, aut nimis eo gloriarentur beneficio, quod auxilia Pompeio non miſiſſent, nam ſe neque libentius facere quidquam, quam ſupplicibus ignoſcere, neque Provinciarum publicas injurias condonare iis poſſe, qui non fuiſſent in ſe officioſi; id ipſum, quod commemoraſſent, officium utilius Pharnaci fuiſſe, qui providiſſet, ne vinceretur, quam ſibi, cui Dii immortales victoriam tribuiſſent. *Id. ibid.*

Itaque ſe magnas & graves injurias Civium Romanorum, qui in Ponto negotiati eſſent, quoniam in integrum reſtituere non poſſet, concedere Pharnaci: nam neque interfectis amiſſam vitam, neque exſectis virilitatem reſtituere poſſe, quod quidem ſupplicium gravius morte Cives Romani ſubiſſent. Ponto vero decederet confeſtim, familiaſque publicanorum remitteret, ceteraque reſtitueret ſociis civibuſque Romanis, quæ penes eum eſſent, ſi feciſſet; jam tunc ſibi mitteret munera ac dona, quæ, bene rebus geſtis, Imperatores ab amicis accipere conſueſcent. Miſerat enim Pharnaces coronam auream. *Id. ib. p. 394.*

His reſponſis datis, Legatos remiſit. At Pharnaces omnia liberaliter pollicitus: cum feſtinantem ac properantem Cæſarem ſperaret libentius crediturum ſuis promiſſis, quam res pateretur, quo celerius honeſtiuſq; ad res magis neceſſarias proficiſceretur (nemini enim erat ignotũ, plurimis de cauſis ad urbem Cæ-

ſarem

ſarem revocari), lentius agere, decedendi diem poſtulare longiorem, pactiones interponere, in ſomnia fruſtrari cœpit. *Id. ibid.*

Cæſar, cognita calliditate Pharnacis, quod aliis temporibus natura facere conſueverat, tunc neceſſitate fecit adductus, ut celerius omnium opinione manum conſereret. Ziela eſt oppidum in Ponto poſita, ipſo ut in plano loco, ſatis munitum; tumulus enim naturalis, velut manu factus, excelſiore undique faſtigio ſuſtinet murum, circumpoſiti ſunt huic oppido magni, multique interciſi vallibus colles: quorum editiſſimus unus, qui propter victorias Mithridatis, & infelicitatem Triarii detrimentumque exercitus Romani, ſuperioribus locis, atque itineribus pene conjunctus oppido, magnam in illis habet nobilitatem, nec multo longius millibus paſſuum tribus habet a Ziela, hunc locum Pharnaces, veteribus paternorum felicium caſtrorum refectis operibus, copiis omnibus ſuis occupavit. *Id. ibid.*

Cæſar cum a Pharnace millia paſſuum quinque, caſtra poſuiſſet, videretque eas valles, quibus regia caſtra munirentur, eodem intervallo ſua caſtra muniturus: ſi modo ea loca hoſtes priores non cepiſſent, quæ multo erant propriora regis caſtris, aggerem comportari jubet intra munitiones. Quo celeriter collato, prima luce, non opinantibus regiis, eum ipſum locum cepit, in quo Mithridates ſecundum prælium adverſus Triarium fecerat, huc omnem comportari aggerem e caſtris ſervitiaque agi juſſit: ne quis ab opere miles diſcederet: cum ſpatio non amplius mille paſſuum interciſa vallis caſtra regiorum divideret ab opere incœpto caſtrorum. *Id. p. 393.*

 Phar-

Pharnaces, cum id repente prima luce animadvertiſſet, copias ſuas omnes pro caſtris inſtruxit, quas interpoſita locorum iniquitate, conſuetudine magis pervulgata militari credebat inſtrui Cæſar, vel ad opus ſuum tardandum, quo plures in armis tenerentur, vel ad oſtentationem regiæ fiduciæ, ne munitione magis quam manu, defendere locum Pharnaces videretur. Itaque deterritus non eſt, quo minus prima acie pro vallo inſtructa, reliqua pars exercitus opus faceret. *Id. ibid.*

At Rex impulſus ſive loci felicitate, ſive auſpiciis & religionibus inductus, quibus obtemperaſſe eum poſtea audiebant Romani, ſive paucitate horum, qui in armis erant, comperta, cum more operis quotidiani magnam illam ſervorum multitudinem, quæ aggerem portabat, militum eſſe credidiſſet, ſive etiam veterani fiducia, exercitus ſui, quem cum legione 22. in acie conflixiſſe & viciſſe Legati ejus gloriabantur, ſimul contemptu exercitus Romani, quem pulſum a ſe, Domitio duce, ſciebat, inito conſilio dimicandi, deſcendere prærupta valle cœpit, cujus aliquandiu Cæſar irridebat inanem oſtentationem, & eo loco militum coarctationem; quem in locum nemo ſanus hoſtis ſubiturus eſſet: cum interim Pharnaces eodem gradu, quo præruptam deſcenderat in vallem, adſcendere adverſus arduum collem inſtructis copiis cœpit. *Id. ibid. pag.* 396.

Cæſar incredibili ejus vel temeritate, vel fiducia motus, neq; opinans imparatuſq; oppreſſus, eodem tempore milites ab operibus vocat, arma capere jubet, legiones opponit, aciem inſtruit. Cujus rei ſubita tre-

pidatio

pidatio magnum terrorem attulit Romanis, nondum ordinibus inſtructis falcatæ regiæ quadrigæ permiſtos milites perturbant, quæ tamen celeriter multitudine telorum opprimuntur. Inſequitur has acies Regiorum, & clamore ſublato confligitur, multum adjuvante natura loci, plurimum Deorum immortalium benignitate. *Id. ibid.*

Magno atque acri cominus prælio facto, dextro cornu, quo veterana legio ſexta erat collocata, initium victoriæ natum eſt ab ea parte, cum in proclive detruderentur regii multo tardius, ſed tamen iiſdem Diis adjuvantibus, ſiniſtro cornu, mediaque acie, totæ profligantur copiæ Regis, quæ quam facile ſubierant iniquum locum, tam celeriter gradu pulſæ premebantur loci iniquitate; itaque multis militibus partim interfectis, partim ſuorum ruina oppreſſis, qui velocitate effugere poterant, armis tamen projectis, vallem tranſgreſſi, nihil ex loco ſuperiore inermes proficere poterãt: at Romani, victoria elati, ſubire iniquum locum, munitioneſque aggredi non dubitarunt; defendentibus autem iis cohortibus caſtra, quas Pharnaces præſidio reliquerat, celeriter caſtris regiis ſunt potiti. Interfecta multitudine omni, aut capta ſuorum, Pharnaces cum paucis equitibus profugit, cui niſi caſtrorum oppugnatio facultatem attuliſſet liberius profugiendi, vivus in poteſtatem Cæſaris adductus eſſet. *Id. ibid. pag. 397.*

Tali victoria toties victor Cæſar incredibili eſt lætitia affectus, quod maximum bellum tanta celeritate confecerat: eratque ſubiti periculi recordatione lætior, quod victoria facilis ex difficillimis rebus acciderat. *Id. ibid.*

N 5 De

De hoc bello ſic loquitur Suetonius. Ab Alexandria in Syriam & inde Pontum tranſiit, urgentibus de Pharnace nuntiis, quem Mithridatis Magni filium, ac tunc occaſione temporum bellantem, jamque multiplici ſucceſſu præferocem, intra quintum, quã adfuerat, diem, quatuor, quibus in conſpectum venit, horis, una profligavit acie: crebro commemorans Pompeii felicitatem, cui præcipua militiæ laus de tam imbelli genere hoſtium contigiſſet. *In vita Cæſaris pag.* 46.

Ea victoria, quamvis non ſplendidiſſima, Cæſar magnopere ſe jactavit, ut nulla alia magis, quod eadem die & perveniſſet ad hoſtem, & vidiſſet eum & viciſſet. *Dio lib.*42.*pag.*207. Hujus pernicitatem & celeritatem conflictus Romam ſignificans, ad amicum quemdam Amintiũ ſcripſit tria verba, *Veni, Vidi, Vici*, quæ dictiones ſimiliter cadentes non illepidam habent breviloquentiam. *Plut. in vit. Cæſar. p.* 731. Quod confirmat Suetonius his verbis: Pontico triumpho inter pompæ fercula trium verborum prætulit titulum *Veni, Vidi, Vici*, non acta belli ſignificantem, ſicut ceteris, ſed celeriter confecti notam. *In vita Cæſaris pag.* 48.

De hoc bello ita loquitur Florus. In Aſia quoque novus rerũ motus a Ponto: plane quaſi de induſtria captante fortuna hunc Mithridatico regno exitum, ut a Pompeio pater, a Cæſare filius vinceretur. Rex Pharnaces magis diſcordiæ Romanæ fiducia, quam virtutis ſuæ, infeſto in Cappadociam ruebat: ſed hunc Cæſar aggreſſus uno, & (ut ſic dixerim) non toto prælio obtrivit, more fulminis, quod uno eodemque momento, venit, percuſſit, abſceſſit. Nec vana de ſe prædi-

prædicatio eſt Cæſaris, ante victum eſſe hoſtem, quam viſum. *Florus lib. 4. cap. 2. circa finem.*

Pharnaces victus refugit Sinopen cum mille equitibus, cumque Cæſari non vacaret eum proſequi, miſſo contra ſe Domitio, urbem tradidit, & pace accepta dimiſſus cum equitibus, equos interfecit, iniquiſſime id ferentibus eorum dominis. Inde conſcenſis navibus in Pontum fugit. *Appian. de bell. Mithrid. p.* 254.

Cæſar poſt victoriam de Pharnace relatam, Manubias omnes, quamvis plurimæ eſſent, militibus donavit: cumque trophæum eo in loco Mithridates de Triario ſtatuiſſet, quia id conſecratum belli Deis evertere fas non erat, ipſe de Pharnace ſuum oppoſuit, atque ita Mithridaticum obſcuravit, quodamque modo dejecit. Poſtea receptis omnibus, quæ vel Romanis, vel eorum ſociis Pharnaces ademerat, ſingula iis, qui amiſerant, reſtituit. His actis & reliquis rebus conſtituendis Domitio præfecto, in Bithyniam venit. *Dio lib. 42. pag.* 207.

Pharnacem in Boſphorum vi intrare conatum, Aſander in carcerem conjecit atque interemit. Cæſar vero Mithridati Pergameno tetrarchiam Galatiæ, cum regio nomine tribuit, eique bellum contra Aſandrum mandavit, quo & ejus in amicum perfidia plecteretur, & Mithridates Boſphori dominus fieret. *Id. ibid.* Hæc ſi vera ſunt, mors Pharnacis contigit, antequam Cæſar ex Aſia fuiſſet egreſſus.

Rem aliter tradit Appianus: Pharnaces collecta Scytharum ac Sarmatarum manu, Theudoſiam Panticapæumque occupavit; & cum rurſus ab Aſandro bello peteretur, equites ejus, equis deſtituti, nec aſſueti pede-

pedeſtri prælio, vincebantur: ſolus Pharnaces egregie pugnans, tantum conſauciatus cecidit quinquagenarius, poſtquam regnavit in Boſphoro annis 15. Atque ita etiam Pharnaces regnare deſiit, cujus regnum Cæſar Mithridati Pergameno dedit. *De Mitrid. p.254.* Reliquit filium, nomine Darium & Dynamin.

NUMMUS
PHARNACIS, REGIS BOSPHORI.

Ex Tabulis Wolphangi Lazii.

Caput Regis diadematum: Ex averſa parte Apollo ſedens ante tripodem; dextra lauri ramum; ſiniſtra cubito lyræ innixo; cum epigraphe, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΜΕΓΑΛΟΥ ΦΑΡΝΑΚΟΥ. Regis Regum Magni Pharnacis. *In area* ΖΜΣ. *iſt eſt anno* 247. *Infra numeralis littera* Δ.

Hic eſt Pharnacis Boſphori, & non Pharnacis ejus atavi Ponti Regis nummus, cujus effigiem ſupra exhibuimus. At Boſphoranus titulum magnificum præfert, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, id eſt *Regis Regum*, aliorum monarcharum exemplo, nempe

pe Arſacidarum & præſertim Tigranis Armeniæ cognati ſui, qui cum Reges haberent tributarios, ſuperbam illam nomenclationem ſibi arrogarunt.

Pharnaces Reges proximos ſibi vectigales feciſſe oportet, ut non ſolam *Regis Regum*, ſed & ΜΕΓΑΛΟΥ appellationem a Provinciarum aut rerum geſtarum amplitudine ut plurimum deſumptam, acceperit: hæc quidem Alexandro, imo & Mithridati ejus parenti conceſſa eſt, quam tamen in eorum nummis uſurpatam non leges; porro eam in ſuis Antiochus III. Syriæ Rex admiſit: illa poſtea frequentius ad Arſacidas tranſiit, ab antiquis Perſarum Regibus tanquam originis ſuæ autoribus mutuata, & tandem usque ad Regulos pervenit, ſub Sept. Severo, ut in nummis Abgari obſervatur, quam ab illo Imperatore in Parthorum Regis ludibrium huic Dynaſtæ datam exiſtimat Triſtanus.

Andreas Morellius hunc Pharnacis ex auro nummum in ſecundæ editionis ſpecimine vulgavit, cujus ectypum, cum Pariſios primum appulit, nobis dederat, ut inter Reges, quos deſcribendos aggreſſi eramus, ſuo loco poneremus. Illud ex muſeo D. Veſeri Patricii Norimbergenſis delineaverat, & quid ſibi vellent litteræ in area ſignatæ cum poſtulaſſet, libenter illum Æram Ponti Regum docuimus, quem forte minimum in priore ſpecimine non edidit, ne tot nummorum a nobis acceptas interpretationes tanquam ſuas exponeret.

Litteræ autem ΖΜΣ. in area percuſſæ, Ponti Regum Æræ ſunt numerales, annum ejus deſignantes 247. cujus initium ut detegatur, magni eſt momenti: alte-

altera Δ. paulo infra eas poſita, annum regni Pharnacis quartum denotans, ut ſimiles in Aſandri ejus in Boſphoro ſucceſſoris monetis exaratæ indicant: nam ſi ad annum V. C. 691. quo mortuus eſt Mithridates Eupator, addideris annum quartum Regis Pharnacis, habebis 695. a quibus ſi tollas 247. tibi ſupererit 448. quo permittente Antigono Mithridates II. regnum Ponti avitum recuperavit; & quidem ſine tributo, unde Ctiſtes a Strabone appellatus, ut in illius vita dictum eſt.

Ut vero Morellius tunc ne quidem nummorum deſcriptiones aggredi auſus, quare Appollo in Pharnacis averſa parte eſſet collocatus, poſtulare neglexit; ideo in illius explicatione ingenue fatetur his verbis: *Quam ob cauſam Apollo in hoc nummo ſcalptus ſit, me fugit*, nec ſequentia ſomniaſſet: ſed intelligat illum Panticapæi urbis Boſphori primariæ percuſſum, in qua ſummus erat Apollinis cultus, utpote illa a Mileſiis condita, tradente Strabone, poſt ejus deſcriptionem, inquit, κτίσμά ἐςὶ Μιλησίων.

Nemo neſcit Mileſios plurimum fuiſſe veneratos Apollinem, cujus erat celeberrimum Oraculum in Branchidis, unde illi in nummo tripus, & templum Deo ſub nomine Didymei templum omnium maximum conſtruxerunt, teſte eodem Strabone pag. 634. Laurum tenet, quia hæc arbor erat in ejus tutela. Innititur lyræ, qua a Mercurio donatus fuerat.

ASAN-

ASANDER.

ASANDER, Pharnacis coëtaneus, nam triennio tantum erat ætate ſuperior, ut ex Luciano eruitur *de Macrobiis*. Ita amicitia conjunctus, ut cum eo contra Mithridatem Regem conſpiraverit ex ipſius intimis familiaribus, ut regni adminiſtrationem reli-

querit,

querit, dum ad paternum recuperandum properaret. Is Pharnacem propoſiti pœnas daturum a Romanis putavit, aut eorum gratias initurum ſi eum regno, quod ab iis acceperat, ſpoliaret, contra dominum ſuum inſurrexit, teſte Dione *lib.42.pag.206.*

Quo nuntio accepto, Pharnaces ira percitus in eum mox ire conſtituit; ſed cum claſſem non haberet in Ponto paratam, & per Armeniam adventare Cæſarem, qua eſſet tranſeundum, cognovit, converſo itinere ei ad Zelam Ponti urbem occurrit; præterita felicitate potius quam conſilio fretus, prælium, in quo totus ejus exercitus eſt profligatus, & ipſe pene captus, imprudenter commiſit, & ex Sinope, in quam confugerat cum reliquis militibus in Boſphorum ſolvit. *Dio ibid. & Appian. pag.* 254.

Pharnacis in Boſphorum exſcenſum non prius accepit Aſander, quin copias, quas contra illum comparaverat, adverſus eum duxerit; ſed Rex collecta Scytharum ac Sarmatarum manu Theudoſiam & Pantuapæum urbes occupavit: ſed cum continuo bello ab Aſandro peteretur, tandem inter illos acre prælium eſt commiſſum, equites vero Pharnacis equis deſtituti, nec aſſueti pedeſtri prælio, vincebantur: ſolus Pharnaces egregie pugnans, interfectus eſt. *Appian. de Mithrid. pag.* 254. Dio tradit Pharnacem ab Aſandro captum, poſteaque interemptum, *lib.* 42. *pag.* 207.

Cæſar Pharnacis mortem ægre tulit, &, ut jam dictum eſt, Mithridati Pergameno, cui tetrarchiam Galatiæ cum Regis nomine tribuerat, bellum contra Aſandrum mandavit, quo & ejus in amicum perfidia ple-

pleĉteretur, & Mithridates Boſphori dominus fieret. *id. ibid.*

Is credebatur filius Mithridatis Magni ex pellice nomine Adobogione de Galatarum tetrarchis ſtirpe. Eidem Cæſar tetrarchiã legibus, Gallo-Græcorum, jure gentis & cognationis adjudicavit. *Hirtius de bell. Alexand. pag.* 397. Propter nobilitatem Mithridates pater Pergamo parvulum ſecum aſportaverat in caſtra, unde illi Pergameni cognomen. Multos ibi tenuerat años, regiiſq; diſciplinis educari eum curaverat, in amicitiam Cæſaris redintegratus propter auxiliares copias adverſus Alexandrinos ipſi adduĉtas. *Id. ib. p.* 368. Dynamis Pharnacis filia inter pacis conditiones a patre Cæſari pro uxore oblata, injuriæ memor, & quod ipſe regnum paternum Mithridati ſpurio conceſſiſſet, ad ſe pertinens, Aſandro nupſit, ut ſic per conjugium ipſi translatum jure defenderet.

Mithridates Pergamenus Aſandro quidem bellum intulit; ſed veterum Scriptorum penuria quomodo geſtum ſit, ignoratur: Aſandri tamen numiſmatum fide & teſtimonio, in mari prælium inter eos commiſſum fuiſſe judicatur; nam in illis pars averſa victoriã cum palma proræ navis inſiſtentem exhibet, quæ victoriã navalem demonſtrat. Strabo de illo inquit: κατελύθη δ᾽ ὑπὸ Ἀσάνδρου τοῦ καὶ Φαρνάκην ἀνελόντος. *Evertit eum Aſander*, ubi male Lyſander, *qui & Pharnacem interfecit.* Mithridates autem, qui & ſcientia bello peritus & virtutis, tamen in hoc prælio victus & occiſus eſt.

Quid egerit Aſander deinde, in tenebris latet, illum ut Nomadũ incurſiones in regni ſui fines cohiberet, Iſthmum peninſulæ ad Mæotidem 360. ſtadia longũ,

muro ducto muniiſſe, denis turribus in ſingula ſtadia conſtitutis. Nam refert Strabo *lib. 7. pag.* 311. Boſphoranos Regulos omnia ad Tanaim obtinuiſſe maxime poſtremos. Φαρνάκης καὶ Ἀσάνδρος καὶ Πολέμων. *Pharnanaces & Aſander & Polemo. Lib.* 11. *p.* 495.

Lucianus & nummi ipſius Aſandri, initio principatus ſui Boſphori, regium nomen, quod forſan non eſſet ex regia ſtirpe natus, non uſurpaſſe nos edocent, ſed ſolum Ethnarchæ dignitate contentum, id omnino probat averſa illius nummi pars, quæ exhibet victoriam cum hac inſcriptione, ΑΣΑΝΔΡΟΥ ΕΘΝΑΡΧΟΥ ΒΟΣΠΟΡΟΥ, de qua infra. Lucianus autem hæc habet *in Macrobiis.* Ἀσάνδρος δὲ ὁ ὑπὸ τοῦ Σεβάστου ἀντὶ Ἐθνάρχου Βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς Βοσπόρου. *Aſander autem ab Auguſto pro Ethnarcha Rex Boſphori renunciatur.*

Hanc Regis pro Ethnarchæ appellationem ab Auguſto videtur accepiſſe Aſander ob præſtitum illi auxilium, & copias contra M. Antonium miſſas in pugna Actiaca 23. Septembris anni 723. V. C. inter eos commiſſa, in qua victor Auguſtus receſſit, & Romanum inde adeptus eſt imperium.

Reges illi, qui a M. Antonio & ab Auguſto nominabantur, tributum Romanis pendebant; quare res militaris ad eos videbatur ſpectare, ut ſparſim apud hiſtoriæ Scriptores legiones in eorum regnis ad eorum contra Barbaros tutelam, aliquando miſſæ obſervantur; quare cum Aſander ad ſummam ſenectutem eſſet provectus, Auguſtus ei quendam Scribonii miſit: quare narrat Lucianus *in Macrobiis*, nonagenarium obiiſſe corpore validum & quidem ex inedia, quod rem militarem Scribonium creditam videret.

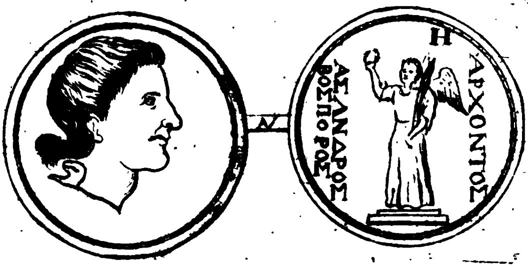
Mors

Mors Aſandri contigit anno V.C. 741. cum principatum Boſphori ſub Ethnarchæ titulo annos 17. ab anno ſcilicet 706. quo Cæſar Pharnacem profligavit, uſque ad annum prælii Achaici 723. quo Rex ab Auguſto renunciatus, & ſub Regis dignitate annos 18. in ſumma 35. nullos ex Dynami filios habuit, ipſi vero regnum, quod ad eam ſpectare videbatur, teſtamento reliquit.

Scribonius, qui ab Auguſto rei militari præfectus in Boſphori regno fuerat, illius occupandi occaſionem Aſandri morte nactus, ſe Mithridatis Magni nepotem mentitus, ab Auguſto regnum accepiſſe fingit, ut Dynami jus conſervaret, eam duxit uxorem, ut tradit Dio his verbis: Scribonius quidam Mithridatis ſe nepotem eſſe perhibens, ſibique id regnum, quia Aſander diem ſuum clauſerat, ab Auguſto traditum, uxorem Aſandri Dynamim, cui a marito regnum fuerat relictum, filiam Pharnacis, neptem Mithridatis, in matrimonium duxit, Boſphorumque occupavit. *Lib.* 54. *pag.* 537.

Cum autem Boſphorani Romanos bellum Scribonio, quod hoc regnum ſine Auguſti permiſſu ſibi vindicaſſet, inferre decreverant, & Polemoni Ponti Regi curam commiſiſſe, fraude Scribonii detecta, hominem necaverunt, ut hunc non amplius pro Rege haberent, ſed eorum Regina Dynamis imperaret. *Id. ibid.*

NUMMUS ASANDRI, BOSPHORI PRINCIPIS.

Ex Picturis Rudolphi Imperatoris.

Caput ſine diademate. Ex averſa parte Victoria inſiſtens proræ dextra coronam, ſiniſtra palmæ ramum cum epigraphe ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΑΣΑΝΔΡΟΥ ΒΟΣΠΟΡΟΥ; *id eſt,* Principis Asandri Bosphori. *In area deſuper littera numeralis H. id eſt octo.*

INter tabulas numiſmatum Imperatoris Rudolphi II. numero M. habentur duo nummi Aſandri, quorum prior valde illuſtrat Lucianum *in Macrobiis*, qui Aſandrum non primo Regis titulum aſſumpſiſſe tradit: idcirco in illo caput diademate non redimitum eſt, & pro Ethnarchæ nomine, quod ei tribuit, ἀντὶ Ἐθνάρχου, hic novam & inſolentem ΑΡΧΟΝΤΟΣ tribuit dignitatem.

Ἄρχων,

Αρχων, id eſt principatum obtinens, qui præeſt, & aliquando Magiſtratus, ut aliquando obſervamus in nummis, verbi gratia ΑΙΛ. ΚΑΠΙΤΩΝ Α. ΤΟ. Β. ad deſignandum ſummum urbis Magiſtratum. Aliquando pro Præſidibus Provinciarum, quocumque ſeu Proconſulum, Conſularium, vel Legatorum Proprætore titulo eas adminiſtrarent, ut diſerte id obſervat Dio lib. 54. At ne Aſander hoc ΑΡΧΟΝΤΟΣ nomen in nummis ſuis ſumeretur, eleganter addidit ΒΟΣΠΟΡΟΥ, ut denotaret, ſe eſſe Boſphori Principem, cum Boſphorus eſſet ſub Regum poteſtate, porro hoc titulo propter Romanos, abſtinuit, quem ab illis aliquando obtenturum ſperabat.

Littera numeralis H. in area deſuper exarata, magni nobis momenti eſſe videtur; quippe Principatus Aſandri annum 8. deſignant, uti ſupra in Pharnacis nummo obſervavimus. Unde ante annum hinc Regis titulum non ſibi arrogaſſe demonſtrant; imo Lucianus ab Auguſto ipſi conceſſum illi indicat, nempe, ut conjicimus ob præſtitum illi contra Antonium in prælio Actiaco officium, quod evenit anno V.C. 724. & ipſe Boſphorum tenuit ab año V.C. 707. vel 708.

Victoria inſiſtens proræ, aliquam ab Aſandro relatam denotat, etſi nobis conjicere liceat, contra Mithridatem Pergamenum, cui Julius Cæſar Boſphori regnum, ut Pharnacis mortem ulciſceretur, conceſſerat; at, cum ille Galatiam cum Regis nomine jam obtineret, claſſem ut in Boſphorum appelleret, conſtruxiſſe videtur, cui obviam factus Aſander, prælio navali commiſſo eum interfecit, ut ſcribit Strabo; in cujus memoriam hunc typum percuſſit.

ASANDER,

NUMMUS ASANDRI, REGIS.

EX MUSEO CARD. MAXIMI.

Caput diademate ornatum. Ex averſa parte eadem Victoria proræ inſiſtens, dextra coronam, ſiniſtra palmæ ramum cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΣΑΝΔΡΟΥ. *Et in area littera numeralis* Z. *&* *monogrammate* ΑΠ.

ECce prodit Aſander ΒΑΣΙΛΕΩΣ titulo inſignis, cujus caput diademate redimitum eſt, ut patet ex typo, quod in Muſeo noſtro ſervamus, & non cum neſcio quo apluſtri a tergo, ut illud deſcripſit Spanhemius in ipſius nummi deſcriptione Diſſ. 5. p. 461.

Hæc nova Regis dignitas nummis ejus inſcripta Lucianum eximie illuſtrat, apud quem legimus ΒΑΣΙΛΕΥΣ ἀναγορευθεὶς Ποσπορου, REX BOSPHORI RENUNCIATUS. Ita ut non amplius ΑΡΧΟΝΤΟΣ ut ſupra, Principis ſeu Domini Boſphori titulum Pharnacis uſurpet, ſed ut Pharnaces exemplo ante ipſum Boſphori Rex etiam appelletur, non uſurpata quidem dignitate, ſed ipſi ab Auguſto conceſſa; unde inflatus

ctus non annum ſui Principatus, ut in ſuperiore nummo, ſed recentis tituli in hoc dinumeret, nempe ſextum, quem indicat littera numeralis Ξ in area ſignata.

At cum ſub hac littera numerali monogramma videatur, in quo inſerta eſt littera A. in altera nempe Π. videntur, eſſe initiales nominis Παντικαπειȣ, in qua urbe Boſphori metropoli nummus iſte percuſſus ſit, talia urbium monogrammata inſpicere licet apud Golzium in Aſia minore tabula 32. ubi plurimæ Alexandro Magno nummos percuſſerunt.

Eadem Victoria proræ inſiſtens repetitur in Aſandro ut ſolemne Principatus ſui confirmationis argumentum, nempe victo & occiſo Mithridate Pergameno, ex Mithridatis Magni ſtirpe credito, & Boſphori regno a Julio Cæſare donato, ſeu ut ſe maritimæ potentiæ hac Victoria compotem oſtenderet.

DARIUS, PONTI REX.

EX Boſphori Regibus, in quos familia Mithridatis Ponto ejus regno in Provinciam Romanam a Pompeio redacto nos adduxerat, in Ponti iterum Reges reſtitutos revertamur, cum id regnum tandem Mithridatis Magni nepoti tanquam avitum a Romanis conceſſum nos edoceant Hiſtoriæ Scriptores.

Darius Pharnacis Boſphori Regis filius, ut regnum paternum Aſandri perfidia ſibi ereptum vidit, ad inſidias uſurpatoris vitandas, in aliquam ſe regionem ab ipſo remotam confugiſſe videtur, aliquod fortunæ præſidium ad illud recuperandum aut ad aliud a Romanis obtinendum expectans, occaſionem civilis belli inter Triumviros contra Dictatoris interfectores nactus, memor quod hic Mithridati Pergameno bellum contra Aſandrum, quo ejus in amicum *Regem* perfidia plecteretur, mandaſſet. Mox Octaviani Cæſaris & M. Antonii partes ſequitur, iiſque ad prælium Philippenſe, quas potuerat copias colligere, in eorum auxilium duxit cum amicis.

Victis poſtea ad Philippos Macedoniæ urbem Bruto & Caſſio, cum M. Antonii ad bellum Parthis inferendum profectionem cognovit, ipſi occurrit ſupplex Athenis, ut hyberna illic acturũ reſcivit, quã in urbẽ multi ipſius ſtudioſi etiam venerũt: de quibus hæc ait Appianus. Reges aliquot appellavit, arbitratu ſuo, dũtaxat qui certum tributum penderent, Ponti Darium Phar-

Pharnacis filium, Mithridatis nepotem, Idumæorum Samaritarumque Herodem, Amyntam Piſidarum, Polemonem partis Ciliciæ, alioſque aliarum Gentium. De *bell. civil. lib.* 5. *pag.* 715.

Appianus Antonium Polemoni regnum ponti dediſſe debuerat potius referre; cum Dio illum nominet his verbis: Solo Polemone Ponti Rege bellique Antonii ſocio, capto, ac pecunia data dimiſſo. *Lib.* 49. *pag.* 408. niſi dicamus hunc Polemonis titulum Regis, a Librariis in illo prætermiſſum, & tantum partem Ciliciæ, quam revera habuit, eſſe relictam.

Nec Lectorem moveat duos Ponti Reges a M. Antonio eodem tempore conſtitutos; Dario Pharnacis filio regnum Ponti avitum, Bithyniæ ſcilicet conterminum, Polemoni vero, eam Ponti partem, quæ ad Cappadociã vergebat, conceſſit. De Polemone igitur tum ut Ponti, ſed ut Boſphori etiam Rege mox dicturi ſumus.

Darius anno V. C. 715. avitum Ponti regnum quidem recepit, & filium Pharnacis, nepotemque Mithridatis fuiſſe ex Appiano tantum dedicimus; ſed quid poſtea egerit & quot annos regnarit, tota illius geſta in tenebris ſepulta ſunt, tamen filium nomine Mithridatem regni ſucceſſorem reliquiſſe, ex illis eruere conabimur.

MITHRIDATES VII.
PONTI REX.

MITHRIDATES ordine Regum Ponti, qui ſtirpem ab Achæmene deducere gloriabantur, ſeptimus, Dario patri Pharnacis filio, in avito Ponti Principatu, etſi nulli meminerint Hiſtoriæ Scriptores, ſucceſſiſſe videtur: etenim añorum 80. ſpatium, quod effluxit, inter Ponti regnum Dario Pontico ex Antonii Triumviri munificentia receptum, apud Appianum anno V. C. 715. uſque ad regnum Boſphori a Claudio Imperatore Mithridati conceſſum ex Dione anno 795. Mithridatem hunc Boſphoranum, qui proles Magni Achæmenis dicitur apud Tacitum, potius Darii nepotem, quam filium aperte demonſtrat.

Itaque Darii Ponti Regis fuiſſe filium, qui Mithridatis Boſphorani pater extitit, neceſſe eſt; in ea verſatus ſententia Hieron. Henninges illum appellat Mithridatem, quo autore, non refert, forſan, quod id nomen Ponti Regibus ſit familiare, vel quod ejus filius Mithridates Boſphoranus illud tulerit, & de ipſo hæc pauca habet, *Mithridates vixit fama & nomine obſcuro*: nec eum inter Reges collocat, quem titulum revera tuliſſe ex ſequentibus auguramur.

Si Mithridates VII. Ponti Rex Mithridatis Boſphorani pater renuntiatur, ex qua uxore illum genuerit, inquirere neceſſarium videtur; Tacitus Mithridatem Boſphori Regem & Cotym illius in regno ſucceſſorem fratres appellat; cũ vero ille ſit Achæmenides ex

eo-

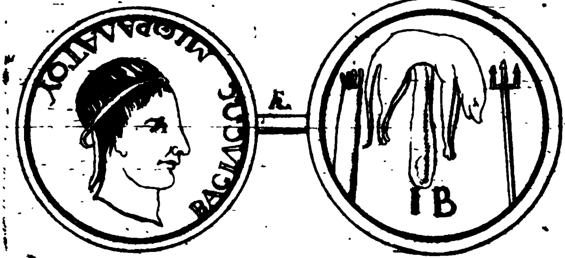
eodem Scriptore, & Cotys e regio ſanguine Thracio ortus, eos eſſe haud dubie fratres uterinos neceſſe eſt, eorumque matrem fœminam principem primo Mithridati VII. Ponti Regi, & ſecundo Cotyi Armeniæ Principi nupſiſſe.

Præmatura morte præventus Mithridates VII. fuiſſe videtur, & cum tantum in tenera ætate conſtitutum haberet filium, ab Imperatore Romano in Bythiniam Pontum redactus Pontus eſt & Bythiniæ adjunctus; at Mithridatis uxor ut Reginæ nomen nõ amitteret, in novas nuptias cum Cotye minoris primum Thraciæ deinde Armeniæ Rege ſe conjunxit.

Avito Ponti regno ſpoliatus filius in Thraciam ſequutus eſt matrem, & tandem ſibi benevolum reddidit Claudium Imperatorem, ut ab ejus liberalitate, aliud avitum Boſphori regnum obtinuerit.

Quot annos regnaverit Mithridates VII. & quo tempore e vivis abierit, incertum eſt. Plura de illo in ejus nummo.

NUMMUS MITHRIDATIS VII. PONTI REGIS.

Ex Thesauro Regio.

Caput Regis diademate ornatum cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ; id eſt, Regis Mithradatis. *In averſa parte IB. hoc eſt anno duodecimo clava: ſpoliis leonis onuſta, a dextris pharetra, & a ſiniſtris tridens.*

Si Mithridates VII. Darii Ponti Regis filius & Pharnacis Boſphori Principis nepos, ab Hiſtoriæ Scriptoribus prætermiſſus eſt, nihil mirum, ſi ejus nummi ab antiquariis haud cogniti fuerint. Seguinus tamen unum vulgavit in Selectis pag. 62. Sed illum alii Principi adjudicavit, ut vero Mithridatis Regis inſcriptionem legit, illius famoſi Reipublicæ Romanæ hoſtis numiſma eſſe duxit, ſed inſpecto accuratius vultu, ut ait, & cum argenteis ipſius Eupatoris tetradrachmis collato faciem omnino diverſam deprehendit.

Caput illud juvenile, Mithridatis Pergameni eſſe ſuſpicatus eſt, tum propter verbum ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ, quod in alio Pergami urbis nummo obſervavit,

ad

adStrategũ quemdãMithridatem ſpectantem, cum Regis nomine non ſit inſignitus: reliquit igitur Ponticum propter diverſa in utroque lineamenta, tum quod magnus ille Ponticus in ære ſincerus vix reperiatur; addere debuiſſet, quod ille ſemper ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ cognomen præfert, & Epocham qua Mithridatis Ctiſtis ſucceſſores utebantur.

Relicto igitur Pontico, totum ſe ad Pergamenum contulit, cujus hiſtoriam & res geſtas deſcribit, in quibus illum Tetrarchiam Gallo-Græcorum accepiſſe a Julio Cæſare refert, & poſtea regno Boſphori donatum, ſi Aſandrum Pharnacis interfectorem tolleret, ſed ipſe ab Aſandro occiſus eſt, & ſic regnum nunquam obtinuit, nec proinde Rex unquam dici potuit.

Cui ergo Regi Mithridati nummus eſt aſcribendus, ſi ad Eupatorem nec ad Pergamenum ſpectet; ad alios ſane confugiendum. Duo ſuperſunt Reges nomine Mithridates, ambo ex Achæmenidarum ſtirpe oriundi: alter Mithridates, Darii filius, Ponti Rex, & ejus filius Boſphori Princeps; ad hunc pertinere nequit nummus cum annis regni duodecim, ſiquidem is ad annum V. C. 795. Boſphoro præeſſe cœpit, & anno 802. regno ſuo ſpoliatus eſt.

Redit denique nummus hic ſecundæ formæ ad Mithridatem VII. Darii Regis Ponti filium, quem ille appellat Mithridatem, ut præfert ejus epigraphe, & Regem fuiſſe nos edocet ΒΑΣΙΛΕΩΣ titulus; & quidem Ponti tanquam paterni regni hæres: quod confirmãt principatus ſui anni in eo conſignati: at objiciet quidam Reges ex proſopia Achæmenidarum in

in nummis æram Mithridatis conditoris vocati computare ſolere, quod in aureis & argenteis forſan moris fuit, in æreis vero annos tantũ regni ſui apponere.

Denique nummi modulus Aſiaticum redolet, ut ſimiles ejus tractus & ævi, qui manibus Antiquariorum quotidie feruntur, demonſtrant: non autem illa eſt Boſphororum Regum rudis & barbara fere forma ab imperitis artificibus earum regionum ſignata, quales in horum Principum ſerie mox deſcribenda prodibunt, & certe is non eſt in Antiquariorum peritorum numerum referendus, qui mox ex nummorum forma, regionem, in qua cuſi ſint, non dignoſcat & pronuntiet, quod uſus & frequens illorum tractatio iis comparare debuit.

Herculea inſignia in averſa parte nummi exarata, Mithridatem adſciviſſe refert Seguinus, eo forte quod per Achæmenidas, a quibus Pontici Reges orti ſunt, ad Herculem genus referret. Plurimos extitiſſe, & quidem in variis orbis regionibus nemo neſcit: at cum hic pro inſigni tridentem etiam ferat, eum ab aliis diſtinguere illud videtur; & ſi mihi conjicere liceat, ille Hercules Tyrius eſt, quem Jovis & Aſteriæ filium fuiſſe fabulantur, a quo Perſarum ille Monarcha Achæmenes ſe ortum prædicabat, cum illa regio ſub ejus eſſet imperio. Tridentem præfert tanquam maris imperium habens, ut qui navium inventor fuerit, & illas Tyrios fabricare docuerit, ſi Nomio fides in Dionyſiacis.

ALIA

ALIA REGUM PONTI ET BOSPHORI FAMILIA.

POLEMO I.

DISCERPTO poſt Magni Mithridatis mortem toto Ponti regno, ab illo longe lateque propagato, Pompeius avitum illius principatum Bythiniæ con-

conterminum in Provinciam Romanam ipſi conjunctam redegit, partem aliam gentibus, quas ſubegerat, propter miſſa auxilia, libertate donatam conceſſit, aliasque Regibus attribuit. *Appian. de bell. Mithrid. pag.* 251.

Poſtea M. Antonius Triumvir Imperii Romani diviſione cum Auguſto facta, poſt Philippenſem victoriam, cum illi oriens ceſſiſſet, Ponti regnum olim Mithridatis pro Arbitrio mutavit, partem illam Bithyniæ conterminam, quam Pompeius in Provinciam Romanam redegerat, iterum in regnum erexit, & Dario Mithridatis Magni nepoti avitum conceſſit; alteram Ponti partem, quæ vergit ad Cappadociam, Polemoni attribuit. *Appian. & Dio.*

Polemo non regia quidem ſtirpe ortus, ſed ut loquitur Strabo, qui ob res præclare geſtas, regno dignatus eſt, *lib.* 12. *pag.* 578. filius fuit Zenonis Rhetoris Laodicenſis, qui, cum Hybrea altero Mylaſſe Oratore, eodem Geographo teſte, Labieno cum Parthis Aſiam vaſtanti nō ceſſit, ambo urbes ſuas contra eum concitarunt anno V. C. 713. *lib.* 14. *pag.* 660.

Hoc patris erga Antonium officio, & in ſuo Philippenſi prælio huic Triumviro præſtito, Polemo eum Athenis hyberna agentem anno ſequente inviſit, a cujus munificentia Ponti regnum ex ea parte, quæ vergit ad Cappadociam, ſub tributi titulo accepit, ut innuit Dio *lib.* 49. *pag.* 407. & Ciliciæ parte donatur apud Appianum *lib. bell. civil.* 5. *pag.* 715. Pontus ab eo Polemoniacus accepiſſe nomen videtur, apud Juſtinianum. *Novella* 28.

Cum Antonius in Armeniam ire inſtituiſſet anno

718.

718. ad bellum Artavaſdi Medorum Regi faciendum, ſtatim Polemo copias ad auxilium ipſi ferendum comparavit, Triumvirumque comitatus eſt; Antonius autem ab Artavaſde Armeniæ majoris Rege inimico ejus impulſus: cumq; intelligeret, Regem Mediæ, ad opem Parthis ferendam procul domo abiiſſe, impedimentis ac parte exercitus, in quo erat Polemo, *teſte Plutarcho in Antonio pag.* 959. cum Oppio Statiano relictis, ſubſequique ſe juſſis, ipſe cum equitibus, ac peditatus optima parte, feſtinato profectus eſt, ſperans, ſe primo impetu omnem Mediam ſubacturum. *Dio lib.* 49. *pag.* 407.

Ad Praaſpa (regia Mediæ) cum Antonius veniſſet, aggere jacto, eam oppugnare cœpit, ſed Parthus ac Medus cum id cognoviſſent, laborare eum fruſtra in oppugnanda urbe, validis muris, ac multis defenſionibus munita, paſſi ſunt: ipſi vero Statianum, in itinere fatigatum, improviſo adorſi, ad unum omnes, qui cum eo erant, conciderunt, ſolo Polemone Ponti Rege, belliqne ſocio capto, ac pecunia data dimiſſo. *Id. ibid.*

Anno ſubſequente 719. Artavaſdes Mediæ Rex, Phrahati Parthorum Regi ſuccenſens, quod neque prædæ magna parte, neque alio honore eſſet ab eo præditus, cupienſque Armeniæ Regem ulciſci propter inductos ſibi ab eo Romanos, Polemone ad Antonium miſſo, amicitiam ac ſocietatem ejus ambiit, qua quidem re adeo delectatus fuit Antonius, ut inita cum Medo pace, præmium legationis Polemoni Armeniam minorem poſtea dederit. *Id. p.* 411. *&* 412.

Antonius anno 721. uſque ad Araxem fluvium pro-

fectus, quaſi Parthis bellum illaturus, ſatis habuit cũ Medorum Rege ſocietatem junxiſſe, & illi parte Armeniæ recens occupatæ tradita, ſecundum hæc Polemonem Armenia minoré donavit. *Id. p.* 418.

Poſtea cum Antonius & Cæſar inter ſe civile bellum excitaſſent, Polemo beneficiorum memor, ſubito in Antonii partes deſcendit, & ipſi copias non paucas adduxit in prælio ad Actium commiſſo anno 723. Cæſar illi condonavit, quod benefactori ſuo auxilium merito præſtitiſſet. Deinde Polemo in Cæſaris amicitiam receptus eſt: de quo ait Dio eodem anno, *ſcilicet* 728. Polemo Rex Ponti inter ſocios ac fœderatos Populi Romani adſcriptus eſt, ac prima ſubſellia in theatris per totum ejus regnum Senatoribus tributa. *Id. lib.* 53. *pag.* 513.

Bello ſtrenuus erat Polemo, vicinaſque gentes olim Mithridati ſubjectas, regno ſuo addidit, Chaldæos ac Tibarenos & alios: at cum Aſander Boſphori Rex mortuus eſſet, & Scribonius rei militari ab Auguſto tunc præfectus regnum occupaſſet, ducta in uxorem Dynami Pharnacis filia & Aſandri conjuge, ſe Mithridatis eſſe nepotem & regnum ſibi ab Auguſto conceſſum mentitus, contra eum ab Agrippa Auguſti genero miſſus eſt.

Hic Aſiæ Provincias luſtrans, cum quod Scribonius in Boſphoro auſus fuerat, Polemonem, inquit Dio, Ponti ejus, quæ eſt ad Cappadociam ſita, Regem, miſit, ut ei bellum faceret, iſque Scribonium ſuperſtitem non invenit; fraude enim ejus cognita, Boſphorani jam necaverant hominem. *Lib.* 54. *pag.* 538.

Reſiſtentes autem Boſphoranos, quod metuebant, ne

ne is Rex ipſis conſtitueretur, prælio vicit, neque tamen eos ſubegit; cum vero Agrippa contra ipſos exercitum adduxiſſet, Boſphoranos ſuperavit; & ſignis Romanis, quæ illi quondam ſub Mithridate ſuſtulerant, bello recuperatis, victos ad deditionem coegit. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 21. Armis demum poſitis, Polemoni traditi ſunt, conjuxque Dynamis eidem data, Auguſto nimirum id probante. *Dio ib. p.* 538.

Polemo cum Dynami non diu vixiſſe videtur, jam hæc ante 32. annos Aſandro & nuper Scribonio nupſerat: ex ea nullos itaque ſuſcepit liberos.

Deinde ſibi ſecundo matrimonio copulavit Rex Pythodoriem filiam Pythodori Aſiarchæ, qui Nyſæ natus, Trallim poſtea ob claritatem urbis migraverat, interque amicos Pompeii cum paucis floruit; regiæ ei fuerunt opes, ampliores duobus talentum millibus, quas cum Cæſar publicaſſet, propter ejus cum Pompeio amicitiam redemit Pythodorus, & non minores liberis ſuis reliquerat. *Strabo lib.* 14. *pag.* 649. Multis autem donariis Pythodorus Laodiceam urbem exornavit, ut & Polemo ejus gener, eodem Geographo teſte, *lib.* 12. *pag.* 578.

Polemo fines regni ſibi a M. Antonio conceſſi & ab Auguſto confirmati propagaverat, Pharnaciam ac Trapezuntem poſſidebat, & addit Strabo, ultimo Polemon Colchidem habuit. *Lib.* 11. *pag.* 499. quam armis ſubegerat.

Nec minus limites in Boſphoro extendere conatus eſt; nam omnia uſque ad Tanaim obtinebat, Aſpungitanos, inter Phanagoriam habitantes, & Gorgippiam ad 10. ſtadia, ſubigere volebat, quibus cum

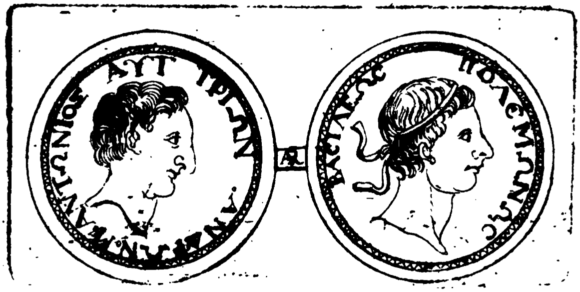
inſidiaretur ſub amicitiæ prætextu, re comperta, bellum illis inferens, in poteſtatem eorum vivus pervenit & interiit. *Id. lib.* II. *pag.* 495. Sed quando, plane incertum eſt.

Reliquit tres liberos, Polemonem, Zenonem, & filiam Pythodoritidem Cotyi Sapæo nuptam, regnique adminiſtrationem Pythodori conjugi.

NUM-

NUMMI

POLEMONIS PONTI ET BOSPHORI REGIS.

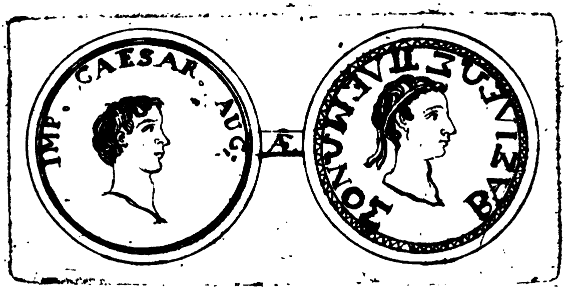
Ex Suetonio Car. Patini,

Caput diademate cinctum, cum epigraphe, BACI-ΛΕΩC ΠΟΛΕΜΟΝΟC, id eſt, Regis Polemonis: Ex averſa parte caput nudum Antonii, cum inſcriptione M. ANTΩNIOΣ AYΓ. TPIΩN AN-ΔPΩN, hoc eſt, M. Antonius Imperator Triumvir.

RAriſſimum hunc ex argento nummum vulgavit Card. Patinus in Suetonii libro, quem notis & numiſmatibus illuſtravit; exhibet ille Polemonem, qui ab Antonii munificentia Ponti regnum ex ea parte, quæ ad Cappadociam vergit, acceperat: memor tanti honoris, Triumvirum in averſa parte cudi voluit;

luit; nam ut jus cudendæ monetæ dignitatis erat ſymbolum, multo magis in ea repræſentari debebatur, qui regna diſtribuebat.

Polemo quidem ut Rex, diademate Regum inſigni ornatus eſt; Marcus autem Antonius, nudum tantum exhibet caput Romanorum more, ſed cum titulo Triumviri Magiſtratus, ſi modo Magiſtratus dicendus erat, qui contra leges fuit inſtitutus, a Lepido, Antonio, & Octaviano, ut ſub ſpecie ulciſcendi Cæſaris mortem, ſibi de ordinanda & corrigenda Republica poteſtatem arrogaverant, & ſic publice conſtituendis & adminiſtrandis rebus, ut præficerentur, inter ſe convenerant: idque non in perpetuum, ſed in quinquennium.

Ex Museo Nostro.

Caput Regis diademate revinctum cum epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΟΛΕΜΩΝΟΣ Regis Polemonis: *Ex averſa parte caput nudum cum inſcriptione*: Imp. Cæsar Aug.

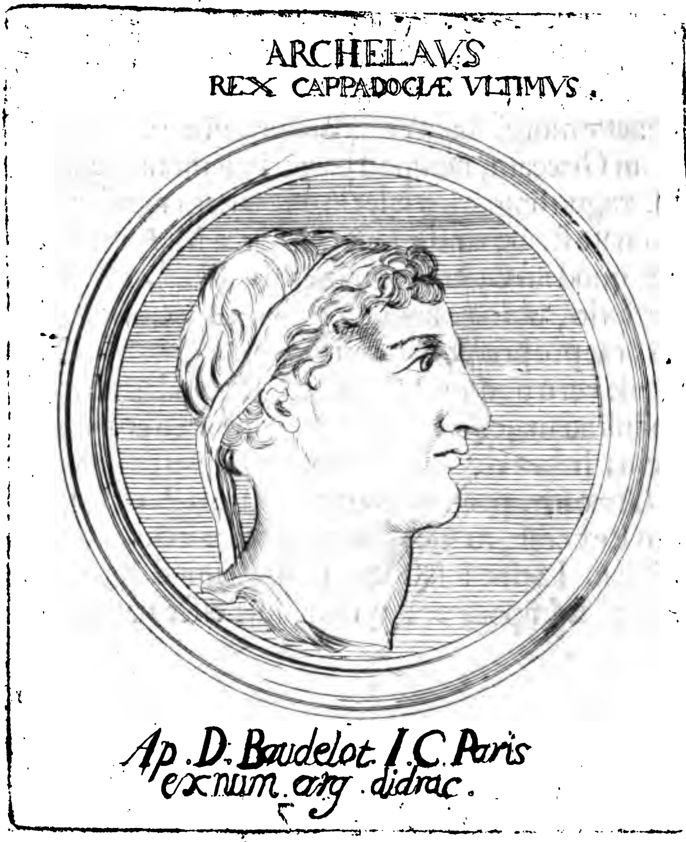
QUod Polemo in partes M. Antonii, ad prælium Actiacum deſcendiſſet, ignovit Auguſtus, cum ab eo regnum accepiſſet; imo & ejus amicitiam meruit,

ruit, & ut illum M. Antonius Ponti Regem fecerat, Auguſtus poſtea eum Boſphori regno donavit, non minor virtutis in Polemone quam Triumvir collega, æſtimator.

Prior Polemonis cum M. Antonii effigie percuſſus ex argento nummus, drachmalis eſt Romanæ monetæ more: habet quidem utraque pars epigraphem Græcam, nempe a parte Polemonis, cum in ejus regno lingua illa eſſet in uſu, ſaltem nummi hoc idiomate ſcribebantur; pariter circa M. Antonii caput, quod illi Orientis Imperium ceſſiſſet, Græca eſt inſcriptio, ubi hæc lingua per omnes ipſius Provincias erat propria & communis.

Hic vero nummus ex ære eſt, & quidem minimi moduli ad majorem populi & commercii commoditatem; habet vero inſcriptionem ex parte Polemonis Græcam, propter linguam, quam Pontii, quorum Rex erat, loquebantur: circa autem Auguſti effigiem Latina adeſt epigraphe, quod Romanorum eſſet Imperator, quibus ipſa eſſet nativa lingua.

PYTHODORIS
PONTI ET BOSPHORI REGINA.

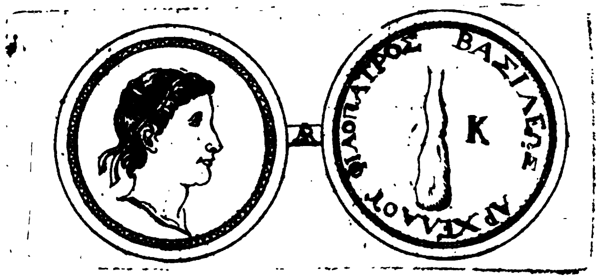
PYTHODORIS, mortuo Polemone Rege marito, ipſa in principatus ſive teſtamento ſponſi, ſive ut filiorum impuberum tutrix, ſucceſſit; prudens mulier & præeſſe rebus gnara, ut loquitur Strabo *lib. 12. p.* 555.

555. regnum Ponti & Boſphori gubernavit, & in Colchos Trapezuntem, Pharnaciam & ſupra accolentes Barbaros tenuit. *Idem lib.* 11. *pag.* 499. Phanaream & Zelitin, præterea ac Megalopolitidem, poſſedebat. *Id. lib.* 12. *pag.* 559.

Hæc ſecundo matrimonio Archelao Cappadociæ Regi nupſit, & cum illo, dum is in vivis permanſit, vitam exegit. *Id. ibid. pag.* 556. Archelaus Tiberio inviſus eſt, quod eum Rhodi agentem nullo officio coluiſſet: ab eo Romam evocatus anno V. C. 770. in Senatu falſo accuſatus eſt, quaſi res novas moliretur; homo non ſolum ſumma ſenectute, ſed etiam podagræ doloribus oppreſſus, finem vitæ ſponte an fato implevit, poſtquam annis quinquaginta regno potitus eſſet, & ejus Cappadociæ regnum in Provinciam redactum eſt. *Tacit. Annal. lib.* 2. *pag.* 53.

Liceat mihi ad illuſtrandam Ponti Regum ſeriem, rariſſimum Archelai Cappadociæ Regis huic regno conterminæ nummum exhibere, tum quod ille Reginæ Ponti conjux fuerit, tum quod nullum nobis ſit ejus Pythodoridis numiſma ſuperſtes.

NUMMUS ARCHELAI REGIS CAPPADOCIÆ.

Ex Cimelio D. Foucault.

Caput Archelai Regis juvenile diademate redimitum. Ex averſa parte Clava, in cujus ambitu epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΟΣ ΑΡΧΕΛΑΟΥ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ ΤΟΥ ΚΤΙΣΤΟΥ, id eſt, Regis Archelai Philopatoris Filii Fundatoris. *In area K. forſan* ΚΑΠΠΑΔΟΚΩΝ, Cappadocum.

Archelaus, quem exhibet ex argento nummus, Rex Cappadociæ primus & ultimus ex ſua familia, poſt Ariarathem Ariobarzanis Cappadociæ filium juniorem, juſſu M. Antonii interfectum, inauguratus eſt ab eodem anno 718. in gratiam Glaphyræ matris, quæ Triumviro placuit.

Is filius fuit Archelai, qui Sacerdos Comanorum in Ponto inveſtitus a Pompeio Magno poſt devictum Pompeium, & Glaphyræ filius: hic poſt fugam Ptolomæi Auletis, regno in Berenicem ipſius filiam translato, cum hac matrimonium contraxit, Rexque Ægy-

Ægyptiorum acclamatus eſt; & licet tantum ſex menſes imperarit, cum fuerit interemtus, του Κτιστην ipſe tamen ſe fundatorem appellat, ut qui primus titulum Regis in familiam tranſmiſerit, nam ejus pater Archelaus Mithridatis Eupatoris tantum dux fuit.

Archelaus autem noſter in tanti patris, quem Dio acrem & magni nominis virum appellat lib. 39. pag. 117. memoriam, ſe Philopatorem nuncupavit; quæ cognomina patris, nempe conditoris του Κτιστου, & filii Φιλοπατορος, amantis parentem, prorſus ſine nummorum auxilio ignoraremus: gratitudinis erga Antonium cauſa in bello Actiaco, pro eo pugnavit Archelaus; ideo veniam a Cæſare obtinuit anno 724. ex Dione *lib.* 51. *pag.* 443. imo ita ejus amicitiam poſtea ſibi conciliavit, ut anno 734. minoris Armeniæ regnum & Trachiam Ciliciam in donum acceperit, eodem teſte Scriptore *lib.* 53. *pag.* 526.

Primo ſe connubio cum conjuge, cujus nomen deperditum eſt, ex qua cum ſolum filiam nomine Glaphyram ad ſecundas cum Pythoridite Polemonis vidua nuptias conjecit, ex qua nulli procreati ſunt liberi.

Clava ut Herculis inſigne eſt, Archelaum genus ſuum ad hunc Heroem ſeu Deum deducere indicat: Archelaus Cappadox illius proavus ex Archelaïs Temenidis originem habere ſe gloriabatur? an vero illi ex Hercule?

Lit-

Littera K. in area nummi poſita, utrum ſit monetarii nominis initialis, dubius ſum; an vero potius referatur ad titulum ΒΑΣΙΛΕΩΣ, & ſic Καππαδόκων gentem ſignificet; pro Doctorum arbitrio relinquo; niſi ut grandior littera id prorſus denotet.

Zeno Polemonis & Pythodoridis filius minor, anno ſequente 771. Armeniæ majoris Rex electus eſt, de quo ait Tacitus: Armenii illa tempeſtate Regem non habebant, amoto Vonone: ſed favor nationis inclinabat in Zenonem, quod is prima ab infantia, inſtituta & cultum Armeniorum æmulatus, venatu, epulis, & quæ alia Barbari celebrant, proceres plebemque juxta devinxerat. Igitur Germanicus in urbe Artaxata adprobantibus nobilibus circumfuſa multitudine, inſigne regium capiti ejus impoſuit; cæteri venerantes Regem, Artaxiam conſalutavere; indiderant ex nomine urbis, *ſcilicet* Artaxatæ Regiæ. *Lib. Annal.* 2. *pag.* 59. Sed illa urbs nomen habuerat ab Artaxia Antiochi M. Duce, qui Armeniam in regnum erexerat.

Artaxias Armeniæ majoris Rex, vivente adhuc matre, poſt 15. regni annos defunctus eſt, V. C. 786. Polemo autem filiorum major Pythodoridis, cum matre privatus interea regnum Ponti & aliorum adminiſtrabat. *Strabo lib.* 12. *pag.* 556.

Supereſt, ut de filia Polemonis & Pythodoridis quædam dicamus, cum illius ex Cotye Thraciæ Rege filius, Mithridatis VII. ultimi Ponti Bithyniæ conterminæ Principis, de quo nos ſupra, viduam duxerit uxorem, ex qua duo filii, ſcilicet uterini fratres, Boſphori regnum poſtea tenuerunt; & illud, extincta

Mi-

Mithridatis Magni progenie, tãdem ad Principes ex Thracia oriundos pervenit, de quo in ſequentibus.

Filia Polemonis & Pythodoridis, eodem nomine, quo mater, Pythodoris junior appellata, Cotyi Thraciæ Regi Sapæo nupta eſt ex Strabone; & ſi conjicere licet ex filiis Polemonis primogenita Mariti pater: Rhæmetalce cum e vivis exceſſiſſet, qui Thraciam omnem poſſidebat, Auguſtus partem Thracum Rheſcuporidi fratri ejus, partem filio Cotyi permiſit: huic mite ingenium & amœnum, patruo atrox & avidum & ſocietatis impatiens, aſtu Cotys aggreditur a Rheſcuporide, & tandem perfide necatur anno 772.

Rheſcuporis Tyberii juſſu per Pomponium Flaccum Mæſiæ Proprætorem, ejus nuncium in præſidia Romana evocatum, neceſſitatis gnarus in urbem tractus eſt. Accuſatus in Senatu a Pythodoride Cotyis uxore damnatur, ut procul regno teneretur, Thracia in Rhæmetalum Rheſcuporidis filium, quem paternis conſiliis adverſatum conſtabat, inque liberos Cotyis dividitur.

Cum nobis Pythodoridis Polemonis uxoris nummi ſuperſint, non ingratum forſan Lectoribus videbitur, ſi hic Pythodoridis junioris nummum appendamus.

NUMMUS PYTHODORIDIS JUNIORIS THRACIÆ REGINÆ.

In Thesauro Regio.

Caput Tiberii laurea ornatum ſine literis. In averſa parte Bilanx cum epigraphe in ambitu ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΠΥΘΟ. ΚΟΤΥΟΣ *id eſt* Regina Pythodoris Cotyis *conjux.*

Hic rariſſimus ex argento nummus a Seguino, cum ſuus eſſet, in ſelectis numiſmatibus pag. 45. vulgatus eſt. Tiberii imperatoris effigiem illuſtris Antiquarii, etſi nulla illius inſcriptione gaudeat, apprime novit tum ex ejus Cæſaris lineamentis, tum ex hiſtoria Cotyis & Pythodoridis, quam ex Tacito erudite ſuo more retulit.

Imperator Romanus in Thraciæ Reginæ nummo tanquam regnorum diſtributor, ut ſupra notavit Tacitus. Thracia in Rhæmetalcem inque liberos Cotyis dividitur, *Annal. lib.* 2. a Tiberio ſcilicet: nomen ejus circa imaginem haud ſcribitur, ut qui ab omnibus populis ſolo vultu cognoſci debet, laurea re-

redimitur, quã a Julio Cæſare Imperii Romani fundatore mutuati ſint omnes poſt eum Cæſares appellati.

Pythodoris Reginæ nomen ſibi aſſumit, licet filiis nondum adultis Tribellius Rufus vir Prætorius ex Tacito datus ſit, qui regnũ tractaret. Reginæ nomen indelebile eſt, & jus monetæ a Pythodoride retentum non omnino res a tutoribus Romanis eſſe adminiſtratas & totam iis in regno poteſtatem fuiſſe datam nos edocet.

Regina illa Thraciæ ſe, Cotyos ſubintellige, Regis uxorem nominat, ΠΥΘΟΔΩΡΙΣ ΚΟΤΥΟΣ, ut Sabina in nummis ſuis vivo Imperatore dicitur SABINA AUG. HADRIANI AUG. ſicut & plurimæ aliæ Auguſtæ poſtea uſurparunt.

Libra cum lancibus in averſa nummi parte, eadem ratione videtur exarata, quæ in Romanis: ipſa Æquitas muliebri habitu ſtans cum bilance dextra gerente, & epigraphe, ÆQUITAS AUG. ad indicandam Tiberii juſtitiam, qui ob cædem Cotyis per Rheſcuporim patratam; illum regno privavit, & in exilium Alexandriam Ægypti miſit: ubi advectus & fugam poſtea tentans; an ficto crimine interfectus eſt.

Pythodoris vidua permanſit, cum liberos haberet, de quibus natu maximus, nomine Cotys, rerum potitus eſt, ut narrat Strabo lib. 11. pag. 556.

Poſſidet Gaza regia perrarum hujus Cotyis Pythodoridis filii Nummum ex ære, non quidem in Thracia, ſed in Armenia minore, cujus regnum a Caligula accepit, quem in hoc loco non apponimus, ſed illius infra nomen Lectoris oculis ſubjiciemus.

Pythodoris mater, dum vixit, rerum & principatuum ſuorum adminiſtrationem capeſſivit, & Polemo filius licet adultus, cum ea ut privatus degebat: non autem Imperio nimis dignus videbatur: ipſaque obiiſſe videtur ſub finem Tiberii, aut initio Caligulæ imperii anno 791.

POLE-

POLEMO II.

PONTI ET BOSPHORI REX.

POLEMO Polemonis & Pythodoridis filius natu major, qui vivente matre, quaſi privatus res adminiſtraverat ut & placebat; tandem mortua, regni habenas ſuſcepit, de quo ait Dio, Polemoni pater-

num:

num Imperium *Caligula* ex Senatus-conſulto videlicet tribuit anno 791.*lib.*49.*p.* 646. ſicut ipſe *Caius* Cotyi Polemonis ex ſorore filio Armeniam minorem pro parte Thraciæ, cujus Rex erat, quam Ræmetalci tribuit, conceſſit.

Non diu Polemo paternum poſt Pythodoridis matris mortem tenuit Boſphori regnum; ſiquidem Claudius anno 795. tradente ipſo Dione, Mithridati, qui genus a Magno illo Mithridate deducebat, Boſphorum largitus eſt, pro eo, parte Ciliciæ Polemoni data. *Lib.* 60. *pag.* 667. Hæc Ciliciæ pars, erat Thracæa aſpera, quam paulo ante tenuerat Archelaus, qui ejus matri Pythoridi ſecundo connubio nupſerat; & is Mithridates, de quo loquitur Dio, filius erat Mithridatis VII. de quo nos ſupra.

Polemo dum accepit Regem Judææ Agrippam, Claudii Imperatoris familiarem, ad curam regni ſui miſiſſe Tiberiadem an. 797. ad eum venit, ut inviſeret; ibi reperit plurimos alios Reges, inter quos Cotys ſororis ſuæ Pythodoridis filius aderat, & Herodes frater Regis, qui ſecum duxerat Berenicem uxorem. *Joſeph. lib.* 19. *cap. ult.*

Porro poſt Herodis obitum anno Claudii 8. & V. C. 802. Berenice, quæ illum maritum habuerat, licet patruum, aliquanto in viduitate acta, cum ſpargeretur rumor cum fratre eam congredi, ſuaſit Polemoni Regi Ciliciæ, ut circumciſus prius, ſe duceret, rata ſe coarguturã mendaciũ. Nec recuſavit Polemon, inductus maxime mulieris divitiis: id tamen conjugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam (ut fertur) diſcedente ab eo Berenice, qui mox deſertus

ab uxore & ipſe Judaicæ Religionis deſertor factus eſt. *Id. lib.* 20. *cap.*

Exutus Boſphori regno Polemon a Claudio, licet pro eo Ciliciam Thracæam aſperam, quam Aſander ultimus matris ſuæ maritus hubuerat, acceperit, neſcio quo pacto perſuaſus a Nerone regnum etiam Ponti illi conceſſit, de quo ait Suetonius: Ponti modo regnum concedente Polemone, item Alpium, defuncto Cottio, in Provinciæ formam redegit. *In vita Neron. num.* 18. Addit Aur. Victor: Id cujus gratia Polemoniacus Pontus appellatur, *de Cæſar.* Hujus etiam meminit Eutropius: Duæ tamen Provinciæ, inquit, factæ ſunt, Pontus Polemoniacus, concedente Rege Polemone, & Alpes Cottiæ, Cottio Rege defuncto. *Lib* 7. *pag.* 75. 78.

Undecimo Neronis anno, V. C. 817. *ſcilicet*, Cottio Rege mortuo, Alpes Cottias in Provinciam redactas ſcribit Euſebius *in Chron.* quod ſequenti anno Pontū Polemoniacum in Provinciam pariter redactū eſſe innuunt nummi iſtius Regis Polemonis, quos anno V. C. 810. ut infra oſtendemus, percuſſit. Sic Pontus antiquus & Polemoniacus, ſub Regibus eſſe deſierunt, & Magiſtratus Romani in has Provincias miſſi ſunt.

Polemo poſt Ponti regnum Neroni conceſſum, ſex annos ſupervixiſſe videtur, cum eo mortuo 722. Anicetus tum temporis, ut inquit Tacitus, Polemonis libertus, præpotens olim; & poſtquam regnum in formā Provinciæ verterat, mutationis impatiens. Igitur Vitellii nomine adſcitis gentibus, quæ Pontum accolunt, corrupto in ſpem rapinarum egentiſſimo quoque, haud contemnendæ manus ductor, Trapezuntem

tem vetuſtam admodum Aſiæ civitatem, a Græcis in extremo Ponticæ oræ conditam, ſubitus irruit. *Hiſtor. lib. 3. pag.* 74.

NUMMI

POLEMONIS II. PONTI ET BOSPHORI REGIS.

Ex Museo Nostro.

Caput Regis Polemonis diademate redimitum, cum epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΟΛΕΜΩΝΟΣ, *id eſt*, Regis Polemonis. *Ex averſa caput Neronis laurea ornatum cum litteris* ΕΤΟΥϹ ΙΗ. *id eſt anno* 18.

INcidit in manus meas, dum Romæ morabar, nummus iſte ex argento elegantiſſimus drachmalis, ab utraque parte caput exhibens, unum diademate cinctum, alterum vero laurea ornatum. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΟΛΕΜΩΝΟΣ epigraphe ex una, me Regem Polemonem eſſe edocuit, in altera Neronem ex vultu protinus deprehendi, quod me laurea circa caput ut Imperatorem Romanum confirmavit.

Supererant litteræ ETOYC IH. annum 18. deſignantes, quæ cum Neronis imperio convenire non poſſent, haud dubie ad Polemonis regnum ſpectant: hæ autem ab anno V. C. 791. quo in fine ſcilicet Caligula Pontum Polemoni conceſſit, inchoantes in annum 809. incidunt, ſecundum nempe Neronem uſque ad 3. Id. Octobris.

Similes numerales notæ in nummo hujus Polemonis KΓ. id eſt 23. in errorem Card. Patinum induxerunt in Suetonio ſuo pag. 298. ubi Polemonis filii ad Polemonem patrem, & Regis annos ad principatum Auguſti revocat: computando, non a tempore, quo Polemo ab Antonio regno Ponti donatus fuerat anno 714. ſed quo ab Auguſto inter ſocios numeratus eſt 728. quod ad annum 730. protrahit, & initium e cæde Cæſaris ducit.

Ex Museo Ant. Capelli Nob. Ven.

Caput Polemonis II. diademate cinctum cum litteris BAC. Π. ΚΔ. *id eſt*, BACIΛΕΩC ΠΟΛΕΜΩΝΟC. *Καππα δελτα*, *id eſt anno* 24. *Ex averſa parte caput laureatum Imperatoris cum epigraphe*: Imperator Nero Cæſar Auguſtus.

Præſtantiſſimus eſt hic ex argento nummus, tum quod

quod ſit bidrachmalis, ideo inter rariores adſcribendus, tum quod bilinguis, idcirco inter elegantiores annumerandus; præſtantiam rurſus adauget in utraque nummi parte exarata epipraphe, cum Polemonis nummi alii pro Neronis inſcriptione, numerales regni ipſius Principis exhibere tantum ſoleant.

Hic autem nummus nomen Regis, ſed quaſi initialibus litteris, & annos ejus regni ex parte vultus ſimul continet; inſcriptio quidem Græca, more patrio; nam hi Principes, quorum dominatus erat in Aſia minori, hac lingua utebantur, imo & Arſacidæ ipſam ſcribebant in ſuis numiſmatibus.

Litteræ numerales ΚΔ. annum principatus Polemonis 24. deſignant, deducto nempe initio ab anni 791. fine, a quo Caligula Polemoni, ut ſupra diximus ex Dione, regnum tribuit; itaque reſpondent anno regni Neronis nono 815. quem ad 3. Id. Octob. mortuo Claudio inchoavit anno 807. & Polemo regno Ponti adhuc potiebatur, quod nondum Neroni conceſſerat: ergo & Ponti regnum & Cottiæ Alpes in Provinciam Romanam videntur redactæ tantum anno 817.

MITHRIDATES VIII.

BOSPHORI REX.

UTROQUE Ponti regno, ſeu antiquo, ſive Polemoniaco, ex Mithridatis Eupatoris olim ditione, in Provinciam Romanam iterum redacto, ut ſtirpem regiam illius magni Regis deſcribere abſolvamus ad Boſphori principatum, quem ille armis etiam acquiſiverat, & Pharnaces filius poſt ejus mortem tenuit, reverti nobis congruum videtur.

Ecce Mithridates nomine VIII. ex Achæmenidarum progenie ultimus, qui Boſphori regnum a Claudii munificentia accepit, is fuit Mithridatis VII. Ponti Regis filius, qui propter ætatem avito regno, quod avus Darius & pater Mithridates tenuerant, alter ab Antonii liberalitate, alter a Tiberio, privatus, Romanam aulam adultus eſt ſequutus, aſſiduiſque obſequiis Claudium coluit, ut Boſphoranum, quod proavus Pharnaces tenuerat, regnum odtinuerit.

De hoc loquentem audias Dionem. Mithridati, qui genus a magno illo Mithridate deducebat, Boſphorum largitus, pro eo, parte Ciliciæ Polemoni data. *Lib.*60.*p.*667. Addit Scriptor Conſularis, in Senatum ingredi eum, & patribus Græce gratias agere permiſit. Hæ Claudii erant actiones laudatæ ab omnibus. *Id. ibid.* quod regnum dediſſet Principi ex Achæmenidis orto, & principatu avito ob tenellam ætatem tantum ſpoliato.

Non prius Mithridates in Boſphorum pervenit, quin regni adminiſtratione ſuſcepta, avi Mithridatis

Eupatoris moribus imbutus, propagandis dilatandiſque principatus ſui finibus ſtuduerit, & ita nulla de cauſa Regibus proximis bellum indixit; illi vero mox Legatos Romam miſerunt, ſe a Mithridate injuſte laceſſitos querentes. Claudius, ut a bello abſtineret Mithridates, mox juſſit; ſed ille mandatis Imperatoris nullo modo obſecutus eſt, imo cum Zorſine Siracorum, qui ad Caucaſi montis radices ſunt, Rege ſocietatem iniit.

Claudius, ut Mithridatem mandatis ſuis refragantem audiit, contra eum a Senatu rebellum declaratum copias per mare & per terras undequaque miſit; bellum quidem per multos annos protractum eſt: cum tandem adveniſſet Didius pro Duce Romanorum, Cotys Mithridatis frater uterinus, qui nuper patre Armeniæ minoris Rege defuncto, ad eum ſe receperat, ut fratrem audacem nimis, Romanis exoſum, & vicinis invidioſum vidit, illum prodidit, Diduiſque Mithridate ſic e toto regno expulſo, illud Cotyi fratri conceſſit; quod poſtea Claudius ei confirmavit.

Ille Didius Romanorum Dux videtur fuiſſe A. Didius, quem Imperator Oſtorio in legatione Britanniæ mortuo, præfecit anno V. C. 804. de quo loquitur *Tacit. Annal. lib.* 12.

Ut idem Scriptor Mithridatem & Cotyn fratres appellat, eos fuiſſe uterinos oportet, Mithridatem quidem Boſphoranum illum Tacitus Achæmenidã fuiſſe aſſerit. Cotyis nomen ex Odryſarum Principibus originem hunc arceſſere indicat: ideo Mithridatem & Cotyn eandem habuiſſe matrem neceſſe eſt, quæ

primo connubio Mithridati VII. Ponti Regi, & ſecundo Cotyi Thraciæ prius, deinde Armeniæ minoris Regi nupſit. Ex Mithridate Pontico Mithridatem Boſphoranum, & ex Cotye Thracio, Cotyn nunc Boſphoranum filios ſuſcepit. At cum Boſphori regnum ad Thracios Principes, quorum ſeriem hic & nummos proferre cogitamus, translatum ſit Cotyis Thraciæ, deinde Armeniæ minoris hiſtoriam, ad majorem rerum, quas tractamus, notitiam, ſcribere nobis liceat.

PROSAPIA REGIA MITHRIDATIS EUPATORIS.

PHARNACES
Rex Boſphori.
anno V. C. 691.

DARIUS Rex Ponti.

DYNAMIS nupta Aſandro, Scribonio, Polemoni.

Ejus uxor Anonyma nupſit Cotyi Thraciæ deinde Armeniæ Regi.

MITHRIDATES Rex Ponti.

MITHRIDATES
Rex Boſphori,
mortuus ſub Galba
anno V. C. 821.

C O T Y S
THRACIÆ *deinde* ARMENIÆ MINORIS REX.

COTYS REX
ARMENIÆ MINORIS

In thesauro Regis Christ.mi
Ex num. ær. 2 form.

COTYS habuit patrem Cotyn Thraciæ Regem, & matrem Pithodorim Polemonis Ponti & Boſphori Regis filiam, cui nondum adulto poſt patris cædem a patruo Rhæſcypori partis alterius Thraciæ Princi-

Principe patratam, Trebellius Rufus vir Prætorius a Romanis, Ptolemæi Regis olim exemplo, miſſus eſt tutor, anno V. C. 772.

Rhæmetalces Rheſcuporidis filius, ut conſiliorum patris haud fuerat particeps, imo iis adverſatus, partem Thraciæ parentis Tiberii juſſu retinuit, & Cotys ad nubendi ætatem perductus, viduæ Mithridatis VII. Ponti Regis nuper defuncti, ex qua tulerat Mithridatem, nupſit, fœminæ ut videtur Principi, & quidem adoleſcenti: ex qua Rheſcyporim & Cotyn, de quibus mox dicemus, ſuſcepit.

Ignoratur, qua de cauſa Caligula, ubi ad Imperium advenit, Rhæmetalci totum Thraciæ regnum contulerit, & pro Cotyis parte, ei Armeniæ minoris principatum dederit anno V. C. 791. in fine. Hæc nobis narrat Dio. Interim Sohæmo Arabum Ituræorum regnum, Cotyi Armeniam minorem, ac deinde nonnullas Arabiæ partes: Rhæmetalci Cotyis ditionem: Polemoni Polemonis filio paternum imperium ex Senatus-conſulto videlicet tribuit. *Lib.* 49. *p.* 646.

Polemo ille avunculus Cotyis ex Pythodoride erat; ſed quod Caligula hoc anno conceſſit, Claudius poſt quatuor annos videlicet V. C. 795. ei abſtulit.

Zeno frater minor Polemonis II. alter Cotyis avunculus, Armeniæ majoris Rex, poſtulātibus proceribus ſub Tiberio factus fuerat: demum poſt ejus mortem, Parthi cum illam occupaſſent, Mithridate Ibero ejus Rege a Caligula Romam accerſito, Claudius Mithridatem ad regnum recuperandum remiſerat; & licet fuſo tandem ab eo Duce Parthorum Demonacte, quidam proceres in Cotym Zuuonis, ſeu Artaxiæ ſororis

ris filium, & quidem Armeniæ minoris tunc Regem inclinabant; de quo ait Tacitus, paululum cunctationis attulit Rex minoris Armeniæ Cotys, verſis illuc quibusdam procerum; deinde litteris Cæſaris coercitus, & cuncta in Mithridatem fluxere. *Annal. lib.* 11. *pag.* 156. Id evenit anno V. C. 800.

Paulo poſt, ut videtur, Cotys fato functus eſt, relictis duobus filiis Rhæſcyporide & Cotye ex vidua Mithridatis VII. Ponti Rege: Armeniæ autem minoris regnum non obtinuiſſe videtur Rhæſcyporis Cotyis natu major filius, ſed tantũ Arabiæ partes, quas patri Caligula, poſtquã illi Armeniæ minoris regnũ dediſſet, conceſſit. Quoad confirmat Joſephus, cum Ariſtobulum a Nerone regno Armeniæ minoris donatum refert has urbes anno V. C. 807. ſcilicet primo Neronis Principis anno Regi Emeſorũ Azizo defuncto, frater in principatu ſucceſſit: minoris vero dominium Ariſtobulus Herodis Regis Chalcidis filius a Nerone accepit. *Lib. Ant.* 20. *c.* 3. idem fere ſcribit *lib.* 2. *de Bello Jud. cap.* 21.

Ad confirmandum quod Rhæſcyporis Cotyis filius paternum Armeniæ minoris regnum patre mortuo non obtinuerit, ſed tantum nonnullas Arabiæ partes, legendus eſt Tacitus, qui ad defendendum contra Parthos regnum Armeniæ majoris, quod recens Nero anno 813. Tigrani Alexandri ex progenie Herodis Judæorum Regis conceſſerat, hæc refert. Et quo facilius novum regnum tueretur, pars Armeniæ *majoris ſcilicet*, ut cuique finitima, pars Rhæſcipoli & Ariſtobulo atque Antiocho parere juſſæ ſunt. *Annal. lib.* 14. *pag.* 228.

Arabiæ pars Rhæſcypori a Caligula conceſſa, non

eſt

eſt intelligenda de Arabia Petræa aut Damaſcena, nam ſub Caio Aretas erat Rex Arabiæ Petrææ & regionis Damaſcenæ: Dio itaque intelligit de Meſopotamiæ aut Trans-Euphratenſis regionis parte, quæ cum ab Arabibus occupata fuiſſet, dicta eſt Arabia, & quidem Morion, de qua Plinius agit lib. 5. cap. 25. Itaque Rhæſcypori, quæ ipſi finitima Armeniæ pars erat, tuenda data eſt.

NUMMUS
COTYIS ARMENIÆ MINORIS REGIS.

E THESAURO REGIO.

Caput Regis imberbe, longis capillis ornatum, & diademate cinctum, cum epigraphe ΒΑϹΙΛΕΩϹ ΚΟΤΥΟϹ, id eſt REGIS COTYS. Ex averſa parte litteræ MH, initiales vocis Μηλιτιναιων, in medio coronæ ex quercus foliis compoſitæ.

Cum jam Cotys primum Thraciæ, deinde Armeniæ minoris, Regis res geſtas expoſuerimus, liceat, ad majorem eorum Principum in hoc opere deſcriptorum elucidationem, illius Cotyis nummum in hoc loco appendere.

Perrarus eſt, licet æreus, Medii, ut aiunt, moduli, e Gaza Regia depromptus. Præfert quidem ejus epigraphe nomen ΒΑϹΙΛΕΩϹ ΚΟΤΤΥΟϹ, quod quibuſdam dubium movere poteſt, ad quem hujus nominis Regem, an ad illum, qui Thraciæ imperabat Rhæmetalcis filium, an vero ad Cotyn Armeniæ minoris ſuperioris natum, an denique ad illum hujus natu minimum prioriſque nepotem, qui Boſphorum obtinuit, pertineat.

For-

Forma quidem illius nummi in hoc rerum æſtu facem præferre debet: qui autem Thraciorum Principum nummos, quos in appendice libri hujus nummi ſumus allaturi, paululum novere; hunc Cotyi Thraciæ Regi non adjudicabunt. Rudis & omnino barbarus Boſphoranorum numiſmatũ modulus, hic non item augent, imo confirmant noſtram opinionem litteræ MH. initiales vocis Μηλιτηνων, Melitenum, urbem Armeniæ minoris metropolim in corona civica exaratæ deſignantes, ut Ptolemæus & notitiæ Epiſcop. nos docent. Vide, ſi velis, Salmaſium in Exercit. Plin. p. 630. & ad Hiſt. Auguſt. p. 96.

Cotys imberbis pingitur, Romanos imitans cum a Caligula Armeniæ minoris regnum accepiſſet, ſed longos capillos habet Thraciorum Principum more, uti videre eſt ſculptum apud Seguinum ſelect. num. pag. 38. edit. 2. & in nummo Rhæſcyporidis ejus patrui, qui penes me eſt. Et barba ornatus conſpicitur Meliteni coronam querceam Cotyi ſuo Regi offerunt, ut qui gnaviter a Parthorum incurſionibus urbem defenderat, cum Mithridates Hiberius Armeniæ majoris Rex a Caligula Romam accerſitus, in vincula conjectus fuiſſet, quod contra eos parum ſtrenue ſe geſſerat.

COTYS,

BOSPHORI REX.

COTYS·REX
BOSPHORI CIMMERII.

In theſauro Regis Christ. eximium, aer. 3. formae.

COTYS, filius fuit Cotyis Thraciæ primum Regis, deinde Armeniæ minoris, natu minimus, qui patre mortuo ad Mithridatem Boſphori Regem, uterinum fratrem, uti ſupra diximus, confügerat, & pro-

propter traditum illum Romanis, ejus regnum ab iis acceperat, cujus initium hic ab expulſione fratris duximus, cum in illud nunquam redierit, & ab hoc tempore omnino privatus eo fuerit.

Poſtquam Dux Romanus Didius e regno Boſphorano Mithridatem expuliſſet, & fratrem ejus Cotyn juventa rudem in eo collocaſſet, robur exercitus inde abduxit, quibuſdam tantum cohortibus cum Julio Aquila equite Romano, novo Regi ibi relictis. Mithridates Boſphoranus amiſſis opibus vagus, ut Didium abiiſſe cognovit, ſpretis Aquila & Cotye, concire nationes, illicere perfugas, poſtremo exercitu coacto, Regem Dandaridarum exturbat, imperioque ejus potitur. *Taciti Annal. lib. 12. pag. 176.*

Quæ ubi cognita, jamjamque Boſphorum invaſurus habebatur, diffiſi propriis viribus Aquila & Cotys, quia Zorſines Siracorum (ad Caucaſum) Rex Mithridati ſe adjunxerat, & hoſtilia reſumpſerat, externas & ipſi gratias quæſivere, miſſis Legatis ad Eunonem; qui Aorſorum (apud Scythas) genti præcellebat. Nec fuit in arduo ſocietas, potentiam Romanam adverſus rebellem Mithridatem oſtentantibus. Igitur pepigere, equeſtribus præliis Eunones certaret, obſidia urbium Romani capeſſerent. *Id. ib.*

Tum compoſito agmine incedunt; cujus frontem & terga Aorſi, media Romanæ cohortes & Boſpherani tutabantur: ſic pulſus Mithridates, ventumque Soza, oppidum Dandaricæ, quod deſertum a Mithridate, ob ambiguos popularium animos obtineri relicto ibi præſidio viſum. Ad Siracos deinde pergunt, & tranſgreſſi amnem Pandam, circumveniunt urbem Uſpen,

Uſpen, editam loco, & mœnibus ac foſſis munitam, niſi quod mœnia non ſaxo, ſed cratibus junctis, ac media humo adverſum irrumpentes invalida erant, eductæque altius turres facibus atque haſtis turbabant obſeſſos. Ac ni prælium nox diremiſſet, cœpta patrataque expugnatio eundem intra diem foret. *Id. ibid.*

Poſtero die miſere Legatos, veniam liberis corporibus orantes, ſervitii decem millia offerebant. Quod aſpernati ſunt victores, quia trucidare deditos ſævum, tantam multitudinem cuſtodia cingere arduum, ut belli potius jure caderent. Datumque militibus, qui ſcalis evaſerant, ſignum cædis. Excidio Uſpenſium cæteris metus injectus, nihil tutum ratis, cum arma, munimenta, impediti vel eminentes loci, amneſque & urbes juxta perrumperentur. Igitur Zorſines diu penſitato, Mithradatis ne rebus extremis an patrio regno conſuleret: poſtquam prævaluit gentilis utilitas, datis obſidibus, apud effigiem Cæſaris procubuit, magna gloria exercitus Romani, quem incruentum & victorem, tridui itinere abfuiſſe ab amne Tanai conſtitit. *Id. ibid.*

Sed in regreſſu diſpar fortuna fuit; quia navium quaſdam, quæ mari remeabant, in littora Taurorum delatas circumvenere Barbari, Præfecto cohortis & pleriſque aliis interfectis. *Id. ibid.*

Interea Mithradates, nullo in armis ſubſidio relicto, conſultat, cujus miſericordiã experiretur. Frater Cotys proditor olim, deinde hoſtis metuebatur. Romanorum nemo id auctoritatis aderat, ut promiſſa ejus magni penderentur, ad Eunonem convertit, propriis

odiis infenſum, & recens conjuncta Romanis amicitia validum. Igitur cultu, vultuque quam maxime ad præſentem fortunam comparato, regiam ingreditur, genibuſque ejus provolutus. *Mithradates*, inquit, *terra marique a Romanis per tot annos quæſitus, ſponte adſum. Utere ut voles prole magni Achæmenis: quod mihi ſolum hoſtes non abſtulerunt.* Id. ibid.

At Eunones claritudine viri, mutatione rerum, & prece haud degenere permotus, allevat ſupplicem, laudatque quod gentem Aorſorum, quod ſuam dexteram petendæ veniæ delegerit, ſimul Legatos litteraſque ad Cæſarem in hunc modum mittit. *Populi Romani Imperatoribus, magnarumque nationum Regibus, primam ex ſimilitudine fortunæ amicitiam, ſibi & Claudio ex communione victoriæ eſſe. Bellorum egregios fines, quoties ignoſcendo tranſigatur. Sic Zorſini victo nihil ereptum. Pro Mithradate, quando gravius mereretur, non poterit jam neque regnum precari; ſed ne triumpharetur, neve pœnas capite expenderet.* Id. ibid. p. 177.

Atque Claudius, quamquam nobilitatibus externis mitis, dubitavit tamen accipere captivum pacto ſalutis, an repetere armis rectius foret. Hinc dolor injuriarum & libido vindictæ adigebat: ſed diſſerebatur contra *ſuſcipi bellum avio itinere, importuoſo mari, ad hoc Reges feroces, vagos populos, ſolum frugum egens: tum tædium ex mora, pericula ex properantia, modicam victoribus laudem, ac multum infamiæ ſi pellerentur, quin arriperet oblata & ſervaret exulem: cui inopi quanto longiorem vitam, tanto plus ſupplicii fore.* Id. ibid.

His permotus ſcripſit Eunoni, *meritum quidem noviſſima exempla Mithradatem, nec ſibi vim ad exequendum deeſſe:*

deeſſe: verum ita majoribus placitum, quanta pervicacia in hoſtem, tanta beneficentia adverſus ſupplices utendum; nam triumphos de populis regniſq; integris adquiri. Id.ib.

Cotyis Regis Boſphori Cimmeriani meminerat Phlegon *lib.* 15. *Olympiadum*, ut docet nos Imperator Conſtantinus Porphyro genita *Them.*2. *cap.*2. Teſtificatur etiam Phlegon *Olymp.pag.* 15. Boſphorum fuiſſe ſub dominatu Cotyis Boſphorani Regis, cui Cæſar Claudius juſſit diadema geſtare, & urbes ejus di tioni ſubjecit, in quibus connumerat hanc etiam Cherſonem nempe Tauricam.

Traditus poſt hoc Mithradates, vectuſque Romam anno 802.per Junium Cilonem procuratorem Ponti, ferocius quam pro fortuna diſſeruiſſe apud Claudium ferebatur, elataque vox ejus in vulgum his verbis: *Non ſum remiſſus ad te, ſed reverſus: vel ſi non credis, dimitte & quære.* Vultu quoq; interrito permanſit, cum roſtra juxta cuſtodibus circumdatus, viſui populo præberetur. *Tacit.Annal.l.*12.*p.* 177.

Poſt Claudium Mithridates Neronis benevolentiam ſibi conciliaſſe videtur, ut qui Galbam deridere dicitur apud Plutarchum, illudens calvitiei & rugis illius, num aliquam habet, inquiebat, de eo Populus Romanus expectationem: verum ſimul atque in conſpectum ejus venerit, videbitur horum dierum eſſe, quibus dicitur Cæſar opprobrium. *Plutarch. in Galba pag.* 1058.

Hujus dicterii meminit Galba, cum Nymphidius Præfectus cohortium urbanarũ, qui ſub ejus adventum ſibi pararet imperium, in ipſo conatu periiſſet confoſſus a militibus Prætorianis, auctore Antonio

Honorato Tribuno, Galbæ fido; quod ut Galbæ nunciatum eſt, conſortes quoque conjurationis ejus, qui non præverterant, ſibimet ipſis mortem conſciſcere, interfici imperavit, inter quos fuit Ponticus Mithridates. *Plutarch. in Galba pag.* 1059.

De Cotyis vero rebus geſtis altum eſt apud Hiſtoricos ſilentium; ut vero ad illum pertineret, ſequens nummus, requireretur ut fere 60. annos regnaſſet; potius ergo ad ejus filium ejuſdem nominis referendum eſſe exiſtimarem.

NUMMUS COTYIS BOSPHORI REGIS.

EX THESAURO REGIO.

Caput Regis barbati cum capillis oblongis diademate ornatum, ante faciem ſceptrum; illius inſcriptio eſt: ΒΑCΙΛΕΩC ΚΟΤΥΙΟC; *id eſt*, Regis Cotyis. *Ex averſa parte caput laureatum cum litteris numeralibus* ΘΚΦ. *hoc eſt anno* 529.

OLim hic argenteus nummus cum toto Cimelio P. Seguini in Theſaurum Regium Numiſmatum translatus eſt, quem V.C. lib. ſelect. numeratim deſcripſerat. Non miror, cur celebris Antiquarius illum Cotyi Rhæmetalcis filio Thraciæ Regi tribuerit, Æræ Principum & pleriſque nummis conſignatæ, vix ſuo tempore cognitæ, a Numiſmatographis evolvebantur; ſed illa, ut mox dicturi ſumus, ad Cotym Boſphori Regem ejus nepotem aut pronepotem ſpectat.

Cotys, Mithridatis Pontici, ut loquitur Plutarchus, uterini fratris regnum Boſphori occupaverat: at cũ Principes ut & urbes de antiquitate ſæpe certarent; ideo attenti erãt in Æra ſua in numis apponẽda,

 ſic,

ſic populis Cotys majores ſuos Thraciæ Reges ante Mithridates Ponti Principes regiam dignitatem obtinuiſſe videtur demonſtrare ipſa nummis ſuis appoſita.

Vetuſta eſt Thraciæ Regum ſeries, ſiquidem Thucydides Hiſt. lib. 2. p. 119. tradit, primum ex illis Therem, imperium fundaſſe poſt bellum Perſicum & ante Peloponneſiacum: at cum ille Sitalcem & Sparadocum filios reliquiſſet, & Sitalces Seuthi Sparadoci filio regnum teſtamento donaſſet, & inde Seuthis hujus ſucceſſores æram inde dinumerarunt año primo Olympiadis 89. quæ reſpondet an. V. C. 330. & 331. Poſtquam Sitalces periiſſet a Triballis victus, ut demonſtraret Thracios Reges eſſe Ponticis Principibus antiquiores, qui Epocham ſuam computarunt tantum anno 2. Olymp. 118. reſpondenti V. C. 497. & 498. ut in illorum nummis oſtendimus.

Ex computo igitur Thraciorum Regum Æræ ab anno V. C. 331. in hoc Cotys Boſphori Principis nummo exaratæ, hæ litteræ numerales 529. deſignantes, efficient ſimul junctæ annum V. C. 860. quo Trajanus Tribuniciam poteſtatem agebat 9. & 10. & Cotys Imperatorem Romanum, cui pendebat tributum, in moneta ut plurimi Reges ad obſequium Romanis ſuum denotandum ſignare voluit.

Excuſandus eſt omnino noſter Seguinus, ſi numõ Cotyi Rhæmetalcis filio adjudicato, ſi in averſa parte Auguſtum exhiberi exiſtimavit, in cujus gratiam litteras numerales Θ. K. Φ. explicuit Θεὸς Καῖσαρ Φίλος, ſed eum egregie monuit in ſecunda editione erud. Henr. Valeſius litteras eſſe numerales æram notantes; quando autem illa cœperit, inquirere parum fuit ſollicitus

ININ-

ININTHIMÆVUS
BOSPHORI REX.

DE Ininthimævo nulla apud Hiſtoriæ Scriptores, ſola in nummis mentio: ejus nomen in ſelectis Seguini habetur; illum ΒΑCΙΛΕΩC ΙΝΙΝΘΗΜΗ-ΥΟΥ inſcriptio, Regem arguit: ſed exiſtimat eruditus

tus Scriptor litteras numerales A. Λ. Φ. in eo exaratas ſuperioribus Thraciæ Regibus, de quibus illi ſermo fuit, coævum fuiſſe deſignare, quod partim verum eſt, ſed non in Thracia, & cum iiſdem Principibus, imo in Boſphoro, cum Cotyis ſucceſſoribus ex Thracio regno in Cimerium imperium translatis.

Nummi quidem epigraphe, Ininthimævum fuiſſe Regem demonſtrat; ſed diadema circa caput revinctum, & ſceptrũ ante omnis hujus faciem, omnia regiæ dignitatis inſignia, penitus demonſtrant; porro ipſius dignitas in tenebris omnino lateret, niſi illud manifeſtarent litteræ numerales, antiquam Thraciorum Principũ epocham denotantes, quam Boſphorani Reges ut originem ab iis deducunt, ſuis nummis conſignavere, ad Regis titulum in eorum familiis jam a ſeculis fuiſſe uſurpatũ, populos ſuos edocerent.

Cotys, quem ſupra Boſphori Regem ex Taciti Annalibus produximus, literas numerales in ejus nummo ſignatas Θ. K. Φ. annum æræ Thraciorum Principum 529. exhibet, hæ vero reſpondent V. C. 860 quo, ut dictum eſt, Trajanus in averſa Regis parte ſignatus, 9. & 10. Tribuniciam poteſtatem egit, Ininthimævus habet in ſuis nummis A. A. Φ. annum ejuſdem epochæ, ut rudis eorum & inconcinna forma illorum probat, ipſi Cotyi ſucceſſorem in regno demonſtrant; hinc vero, quo nomine & gradus ſucceſſione inquirendum, ut Antiquariorum diſquiſitioni permittit Seguinus noſter. *Edit. 2. pag.* 47.

Ininthimævus in nummo barba prolixa decoratus rugiſq; in facie venerandus prodit, & Cotye ſenior videtur. Cotys Mithridatis Pôtici frater uterinus ipſius

regnum

regnum obtinuit ſub Claudio anno V. C. 802. & ſi ejus nummus ſupra cuſus exiſtimatur, percuſſus eſt ſub Trajano V. C. 860. ideo 58. annos ſaltem regnaſſe oportuit; quomodo autem nondum adultos filios reliquiſſet, illius ergo filium fuiſſe Cotyn iſtum, cujus nummum protulimus, & Ininthimævũ patris ejus patruum ad tutelam alterius etiam Cotyis, de quo loquitur Arrianus in Periplo Ponti Euxini p. 19. Edit. Oxoniæ 1698. vocatum eſſe mihi facile perſuaderem.

Barba quidem prolixa ornatus depingitur Ininthimævus, quam ſemper nutrivit Thraciorum Principum more, qualis exhibetur Seuthes apud Seguinum pag. 38. Ipſe videtur fuiſſe filius natu minor Cotyis illius, qui primum Thraciæ regnum adeptus, deinde Armeniam minorem a Caligula obtinuit. Fratres illi fuere: natu major Rheſcyporis, cui, patre mortuo, Claudius tantum Arabiæ partem, quam ipſius pater habebat, conceſſit; & poſtea Armeniæ majoris parte, quæ illi contigua erat, a Nerone donatus eſt, alter ejus frater fuit Cotys juventa rudis, qui Boſphori regnum a Claudio impetravit, cujus filius Cotys etiam nomine, cum filios reliquiſſet nondum adultos, a Boſphoranis permittente Romano Imperatore, Curator eorum & Rex appellatus eſt.

Eam ſane ſententiam firmat Epocha Thraciorum Principum in nummo ſignata, quam alienus ab eorum proſapia nunquam computaret; imo ſubſequens & eadem in pupillo poſtea Rege penitus evincit Ininthimævum e Seuthis ſanguine ortum, a quo Æra initium deſumpſit.

NUMMUS ININTHIMÆVI BOSPHORI REGIS.

E Thesauro Regio.

Caput ſenile Regis barbati & diademate redimitum, ante quod ſceptrum, cum epigraphe: ΒΑCΙΛΕΩC ININΘΙΜΗΥΟΥ, *hoc eſt*, Regis Ininthimævi. *Ex averſa parte caput laureatum imberbe, ſub quo litteræ numerales* ΑΛΦ. *id eſt* 531.

VUlgavit hunc nummum Cl. Seguinus in Select. p. 47. Edit. 2. de quo pauca loquitur, nec argenteum, nec bidrachmalem eſſe profert; Ininthimævum ex inſcriptione appellat, ſed Regulum quem Thraciæ ex ejuſmodi Principum barbara & inconcinna nummorum forma, ſuſpicatur. Caput laureatum in averſa parte percuſſum, ut & ſimile alterum in Cotye, Auguſto tribuit; alterum vero in Rheſcupori ſubſequente, incognitum fatetur, de hoc ne loquitur quidem.

Seguinus ut Æræ Thracum Regum inveſtigationem fugeret, unde, inquit, hæc cœperit, alias inquiremus: ad marginem notat, De Æra Spanhenius

nius pag. 868. ubi ne verbum de illa nec de Thracibus facit, ſed non ita Æræ cujuſdam caput detegere facile eſt; hanc vero ad Seuthem, ubi primum Thracum regnum ex Sitalcis patruelis teſtamento accepit, a quo tempore ejus ſucceſſores ex eadem ſtirpe procreati dinumerarunt ab anno primo Olympiadis 89. quæ reſpondet, uti ſupra diximus, anno V. C. 330. & 331. qui ſi adjunxiſſet litteras ΑΛΦ. 531. annis V. C. incidiſſet in Trib. poteſtatem XI. & XII. Imp. Trajani.

Cum notæ in nummo Ininthimævi recentiores tantum ſint annis duobus, quam in Cotye, & ille ſenior ipſo videatur, tutoris loco regnum adminiſtraſſe neceſſe eſt, præſertim cum Rheſcuporis illum ex ipſa Thracum Regum Æra ſequatur, & iuvenis admodum depingatur: ſed an diu Ininthimævus regnum nondum ex nummis, hiſtoria de illo affatim ſilente, licet illi plurimi occurrrant, obſervavimus.

Quia vero ſunt illi nummi Boſphorani rudes & inconcinni, fatemur, verſatum maxime in re antiquaria eſſe oportet, ad Imperatores, quos exhibent ſine eorum nomine dignoſcendos; ſed ii, qui de illis ſcribunt, & eorum imagines Lectoris oculis ſubjiciunt, aliis minus peritis excellere debent, quos ignorare nequeunt, præſertim cum in illis Æra ſit conſignata, illorum dux & regula.

RHE-

RHESCYPORIS I. REX BOSPHORI.

BOSPHORANORUM Regum Hiſtoria, cum in obſcuro plurimum lateat, ægre ſi deſcribenda videtur, ſaltem eorum ſeriem e locis Scriptorum peregrinis & e nummis illorum Principum ſuperſtiti-

bus

bus texere nobis liceat: illam igitur ex utriuſque ſubſidio aggredimur. Nullus quidem Codex de Rheſcuporide Boſphori Rege loquitur, omnes eum Thraciæ adjudicant Hiſtorici: en porro nummus, qui hunc Principem ad Boſphori regnũ procul dubio revocat.

Cotyn Thraciæ Regem, ex parte, quam poſſidebat in illo Principatu, in Armeniam minorem a Caligula Imperatore translatum narrat Dio Caſſius. Cotyn alterum illius filium ad Boſphori regnum a Claudio tranſmiſſum tradit Tacitus. Nummi vero Rheſcyporidis Thraciorum Regum Æra inſigniti, illum ipſius Cotyis filium vel potius nepotem fuiſſe evincũt.

Æra in hoc ultimi Cotyis nummo ſignata, añum dinumerat 529. Altera eorumdem Thraciæ Principum in Rheſcuporide noſtro computat 541. Intermedio nempe Ininthimævo tutore cum 531. Unde certa illorum Regum ſeries eruitur, eam ita ex indubitatis veteribus monumentis probatam non negat, ſed ſtirpis ordinem arguit & Rheſcyporim Ininthimævi, pro filio haberi poſſe exiſtimat, cum Cotys ipſe progeniem forte non reliquerit, aut Ininthimævus in familiam ſuam regnum tranſmiſerit, cui reſpondemus ætatem in Rheſcuporidis nummo juvenilem, Cotyis potius filium, qui in ætate florenti exhibetur, quam Ininthimævi, qui ſenex prodit, denotare.

Quando autem Rheſcyporis regnare cœperit, difficilius eſt pronuntiare; nam Ininthimævi nummus notat annum hujus Æræ 531. & Rheſcyporidis noſter dinumerat 541. longũ eſt quidem temporis ſpatium, cum inter utrumq; effluxerint añi decem: porro non ideo Ininthimævum tot regnaſſe años exiſtimandum

&

& id nummus non probat; ſed ut Seguini nummus Rheſcuporidis denotat Æræ Regum Seuthidarum annum 542.& noſter añum tantum 541. novi reperiri aliquando poſſunt; qui Rheſcyporidis regni principium altius repetant, & ſic de illius regni tempore tanquam incerto loqui ſuperſedendum.

Quod de illo certius afferri poteſt, id ſaltem demonſtrat noſter illius Principis nummus; nam indicat ex computo Æræ,quam exhibet, illum ſub Hadriani initium Boſphori regnum occupaſſe, & hoc confirmatur ex ipſius imagine in ejus Regis averſa parte expreſſa.

Alter vero Rheſcyporidis noſter nummus cum annis in illo ſignatis 547. illum ad annum V. C. 878. imperii Hadriani anno nono correſpondentem, perveniſſe arguit; & ſi vera ſunt ea, quæ in Arriani Periplo Ponti-Euxini leguntur, eum non diu regnaſſe nos edocent: nam illius, ut exiſtimamus, fratrem Cotyn ei ſucceſſiſſe, imo & utrumque ultra Hadriani imperium Boſphori regnum haud tenuiſſe, ut mox videbimus, demonſtrant.

NUMMUS
RHESCYPORIDIS BOSPHORI REGIS.

Ex Museo Nostro.

Caput Regis juvenile cum capillis oblongis diademate revinctum, cujus epigraphe: ΒΑCΙΛΕΩC ΡΗCΚΟΥΠΟΡΙΔ. *Id eſt:* Regis Rhescyporidis. *In averſa parte caput laureatum Imperatoris, cum litteris numeralibus* ΑΜΦ. *hoc eſt: anno* 541.

DUbitavit Seguinus, an ſimilem ſculpendum traderet nummum, ob rudem & inconcinnam illius formam ab artifice imperito elaboratam; plurimos quidem ejus Boſphori Regis poſſidemus, quorum alii melius, alii deterius ſculpti ſunt, utpote in regione fere barbara. Verum id ab illo tandem obtinuit inſcriptio, qua iſtius Reguli nomen, quo ſcribendum modo erat, edoceremur. Si vero apud Romanæ Hiſtoriæ Scriptores plurimis modis variatum ſit nomen, non mirum cum in nummis noſtris diverſe etiam ſcribantur: ita ut alii habeant: ΡΗCΚΟΥΠΟΡΙΔ, alii vero ΡΠCΚΟΠΟΡΙΔ.

Non ingratum forſan videbitur, ſi varias illas, quæ ab Autoribus lectiones exponuntur, hic exhibeamus. Appianus ΡΑCΚΥΠΟΛΙΝ & ΡΑCΚΟΥΠΟΛΙΝ.

ΑΦΝ. Dio ΡΑΣΚΥΠΟΡΙΝ. Jul. Cæſar *Raſcipolim.* Velleius & Lucius *Rhaſcypolim.* Suetonius *Thraſcypolim.* Tacitus *Theſcyporim.* Ut Thracii nummi Boſphoranis antiquiores, & melior Boſphoranorum pars præfertur: unde nummorum iſtorum fide, retinendum *Rheſcyporidis* nomen videtur.

Licet noſtri omnes Rheſcyporidis Regis nummi diverſam dinumerent Æram, unum ex illis tantum ſculpendum exiſtimavimus cum antiquiore ſignatum ſcilicet ΑΜΦ. id eſt an. 541. monendo Lectorem, nummum ex iis recentiorem notare annum 547. ita, ut omnes illius regni ſex annos ſolum exhibeant; an altius regnare cœperit, an paulo poſt ultimum ejus Æræ annum mortuus ſit, difficile eſt pronuntiare.

Singuli noſtri Boſphorani iſtius Regis nummi, in averſa parte caput Imperatoris laureatum habent cum ſceptro ante faciem; & licet Hadriani nomen in illis non ſit ſcriptum, porro ejus imago barbata illum eſſe demonſtrat. Cotys & Ininthimævus, exhibent Imperatorem Romanum imberbem, nempe Trajanum: Rheſcyporis, qui eos Principes ordine ſequitur, barba decorum præfert Auguſtum, ſcilicet Hadrianum Trajani ſucceſſorem, qui barbam ut cicatrices quaſdam tegeret, primus ex Cæſaribus tulit; ſed non modo imago ejus barbata Hadrianum denotat, ſed Æra Seuthidarum in omnibus nummis Rheſcyporidis ſignata, in ejus Imperatoris regnum incidit.

Inquirit Amicus, cur ſceptrum, quod ante faciem Cotyis & Ininthimævi exaratum eſt, in hoc meo Rheſcyporidis nummo ante Hadriani effigiem, ut in cæteris, quos poſſidemus, ſculptum ſit: quod feciſſet Rheſcyporis majoris adulationis gratia erga Hadrianum, quaſi teſtaretur Boſphori regnum potius eſſe Imperatoris, quam ſuum; nam, Romani Imperatores pro arbitrio regna largiebantur, ut in Trajani nummo videmus REGNA ADSIGNATA, & tres Reges ſtantes ante ſuggeſtum Imperatoris, qui ab illo diademata, Regum inſignia, recipiunt.

RHOEMETALCES,
BOSPHORI REX.

RHOEMETALCES, nomen fuit olim Regis Thraciæ, Cotyis ſenioris filii, qui a Romanis contra Beſſos adjutus eſt, & viciſſim illos contra Dalmatas & Pannonios in eorum Provincias irrumpentes defendit: ideo percharus Auguſto extitit; nihil mirum ſi ejus nomen apud poſteros, etiamſi ad Boſphorum translatos regnum, poſt duo fere ſæcula exurgat.

Prioris Rhœmetalcis Thraciæ Principis nobis ſuperſunt plurimi raritate inſignes nummi, cum Auguſti imagine in averſa parte; ſed poſterioris hujus Boſphori Monarchæ hactenus nulli conſpecti ſunt: licet vero Æræ Seuthidarum ope deſtituti, accedit apprime Capitolinus, qui nobis illum ſub Antonino Pio Boſphori regno potitum fuiſſe, his verbis nos edocet: *Rimetalcen in regnum Boſphoranum, audito inter ipſum & curatorem negotio, remiſit.*

Rhimetalcis nomen apud Capitolinum tanquam mendoſum delevimus, Rhœmetalcis appellatione genuina, illi ex nummis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ, Thraciæ Regis ſubſtituta.

Nummum æreum ſecundæ magnitudinis percuſſum exhibemus. In eo ab una parte caput Auguſti cum inſcriptione, ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. In altera duo capita viſuntur, Regis ipſius & uxoris, ſeu potius Auguſti & Liviæ, additis verbis, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ.

Cum Rhœmetalces igitur in vita Antonini Pii Boſphoranus Rex renuntietur, & Rheſcyporis II. ex noſtro nummo Seuthidarum Æra inſignito, ſub ipſo Imperatore Boſphori etiam regnum adminiſtraſſe noverimus; Rhœmetalcem Rheſcyporidis filium fuiſſe cum quadam rationis fiducia nobis perſuadere poſſumus; præſertim ut nummorum ope Rheſcyporim non diu regnaſſe, compertum eſt, ſiquidem Capitolinus ipſe Rhœmetalcem in puerili ætate poſt mortem patris relictum, Dumillum habuiſſe curatorem nobis aſſerit.

Si res Boſphori Principum domeſticas ſcrutari nobis liceat, ex Capitolini ſuperiore fragmento litem inter curatorem Regis, & ipſum Rhœmetalcem fuiſſe ortam cognoſcemus, quæ nulla alia, niſi de regno eſſe potuit. Curator videtur filius Anonymus Rheſcy-

Rheſcyporidis,, fratris Cotyis, qui ob ætatem puerilem prætermiſſus eſt, & regnum ipſi Rheſcyporidi datum: atqui cum hic Rhœmetalcem poſtea reliquiſſet impuberem, tutela Cotyis filio patris Rheſcyporidis patrueli commiſſa, qui regnum ad ſe, ut filium primogeniti propter ætatem prætermiſſum; nec regni adminiſtrationem relinquere volebat.

Qua de re quiſque Legatos Romam miſerunt; at cum inter regna Imperii Romani adſignata, hoc tempore accenſitum fuit regnum Boſphoranum, ut certe erat ætate etiam Strabonis, cujus hæc verba ſunt: Καὶ νυν ὑπό τοῖς τῶν Βοσποϱανῶν Βασιλεῦσιν, οὓς Ρωμαῖοι καθαςήδωσιν, ἅπαντά ἐςιν. *Nunc ſub Rege Boſphori, quem Romani conſtituerunt, omnia ſunt. Lib. 7. pag.* 312. Ideo Antoninus Pius utrumque Principem Romam accerſivit; & audito eorum negotio, Rhœmetalcem ultimi Regis filium, cui Populi curatorem creaverant tantum ad tempus, in Boſphorum remiſit, curatori vero adempta omni poteſtate.

Quot annos regnarit Rhœmetalces, & quo tempore mortuus ſit, ignoratur; filium ei ſucceſſiſſe, ſed illius nomen deperditum, nummi ejus pronepotem Rheſcyporim III. Boſphori regnum tenuiſſe nos edocent.

ANONYMUS, BOSPHORI REX.

NOMEN illius Principis, qui in Boſphori regno Rhœmetalci ſucceſſit, in libris nec in nummis hactenus occurrit, licet a quibuſdam eruditis viris Rex Eupator cognomine obtrudatur; ſed Sauromatarum & non Boſphori Rex ille fuit, ut ex ſequentibus aperte videbimus.

Alii ſententiam firmare conantur verbis Luciani in vita Alexandri, narrantis, ſe Legatos Boſphori reperiſſe petentes Bythyniam ex parte *REGIS EUPATORIS*, tributum, quod ſolvebat quotannis Imperatori *M. Aurelio* ferentes: at cum ſub Antonino Pio regnaſſet in Boſphoro Rhœmetalces, illis viſum eſt Eupatorem ſub M. Aurelio illi ſucceſſiſſe.

Alii freti litteris Plinii junioris ad Trajanum, in quibus legitur: *Si qua legatio a Boſphoro veniſſet;* & poſtea de Legato Sauromatæ Regis fiat mentio, mox Sauromatam BoſphoriRegem eſſe voluerunt, & ut eorum Principum ſeriem firmarent, numiſmata unius Regis Sauromatæ cum Trajani effigie alterius *REGIS EUPATORIS* cum M. Aurelio & Vero, tertii tandem cum Sept. Severi imagine, ſingula, eadem Æra ſubſequente inſignita protulerunt.

Nummus quidem *REGIS EUPATORIS* cum M. Aurelio & L. Vero conjunctus, videtur prima fronte iis favere, qui ex Luciani verbis illum in Boſphoro regnaſſe ſub M. Aurelio autumant; ſed cum in Sauromatarnum Principum ſerie exponatur non Rhœ-

Rhœmetalci, de quo loquitur Capitolinus, ſucceſſiſſe ullo modo potuit.

Boſphorus autem apud Romanos latiori nomine ſumebatur pro illis regionibus, quæ ultra Pontum-Euxinum extenſæ, plurimas Provincias & Regna complectebantur; quemadmodum hodie Italia diverſos Ducatus & Principatus continet, & ita intelligendi ſunt Lucianus & Plinius; Lucianus quidem ait, Legati Boſphori, velut ſi diceret, Legati Italiæ, qui ex parte Regis Eupatoris, Sarmatiæ Aſiaticæ ſcilicet Principis; & ſic Plinius audiendus, ſi qua legatio a Boſphoro, id eſt ab Italia, veniſſet; & cum poſtea loquitur de Legato Sauromatæ Regis, Sarmatiæ ſubintelligendus.

Quoad regna, Boſphorus proprie dictus & Sarmatia Aſiatica, duo erant diverſa; ita ut Rex Sauromata non erat Boſphoranus, & illa aperte dividit Eutropius ſub Trajano de ipſo loquendo: *Iberorum Regem, & Sauromatarum et Boſphoranorum in fidem accepit.*

Sola Boſphori & Sarmatiæ Regum diverſa Epocha rem dijudicat. Spanhemius nummum ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ cum Aurelii & Veri imaginibus, quas Antonino Pio barbato ſcilicet, & M. Aurelio imberbi tribuere debuiſſet, in notis ad Julianum p. 421. vulgavit cum literis numerabilibus ΘΝΥ. id eſt 459. cujus Æræ caput ut non adferret, ait: *Outre que ce n'eſt pas ici le lieu d'en parler, j'en laiſſe même de bon cœur le ſoin à M. Vaillant, qui travaille à nous donner un recueil de ces Rois barbares, & à les illuſtrer par leurs Epoques.*

Noſtrum eſt igitur, hoc loco utriuſque regni & Boſphori & Sarmatiæ Æras exponere: jam abunde de

priori diximus illam habere initium ab anno primo Olympiadis 89. quo Seuthes Sparadoci filius Sitalci patrueli in regno ſucceſſit, quæ reſpondet anno V. C. 330. & 331. unde numeranda eſſet in medio imperii M. Aurelii a morte Antonini Pii in Regibus Boſphori 591. At in Eupatore computantur tantum anni 459. Æra ergo Sarmatarum Principum centum & amplius annis recentior eſt Boſphorana; illa enim tantum cœpit ab anno quarto Olympiadis 119. V. C. 453. quo Sauromates regnum Sarmatiæ recepit poſt mortem Antigoni ad Hypſum Phrygiæ in prœlio occiſi, ut plurimi alii Reges ſub Alexandro M. regnis ſpoliati.

COTYS II.
REX BOSPHORI.

SI Ininthimævi Boſphori Regis Rheſcyporim nummorum ope, in qua Seuthidarum Thraciæ Principum Æra ſignata eſt, ſucceſſorem fuiſſe didiſcimus, nunc Arriani Periplus Ponti-Euxini Rheſcyporidi Cotyn II. pariter in Boſphori regno ſucceſſiſſe nos edocet, unde quanta lux Hiſtoriæ ſilenti numiſmata ſint, & loci peregrini quantam utilitatem illi afferant, norunt Antiquarii.

Arrianus Legatus pro Prætore Hadriani ab eo in Cappadocia conſtitutus anno ſui imperii 19. in Provinciam vix advenit, cum pro recepto officii munere primas a ſe adminiſtratæ Provinciæ rationes ſub exitum anni reddit, ne quid Imperatorem celaret, quod Reipublicæ, ſi neſciretur, perniciem afferre poſſet. Hæc ſcribit: Poſtquam Cotyis, Regis Boſphori Cimmerii, obitum cognovi, operam dedi, ut hanc tibi ad Boſphorum navigationis itineriſque rationem notam facerem, ut ſi quid forte de Boſphoro capere velis conſilii, facilius id atque commodius, hac tibi navigatione cognita, facere poſſis. *Peripl. Pont. Euxin. pag.* 18.

Si Rheſcyporidis nummos cum Æra Seuthidarũ 547. retulerimus, qui in 8. imperii Hadriani annũ incidunt, & Arrianus notat Cotym ejus ſucceſſorem anno imperii ejus Cæſaris 19. ſaltem Cotys ad plurimum regnavit decem annos; & ſi coujicere liceat,

Rheſcuporidis frater potius quam filius fuiſſe videtur, præſertim quod alterum Rheſcyporim nummi Cotyi ſecundo ſucceſſorem fuiſſe penitus declarent.

Nulli hactenus Cotyis iſtius nummi in noſtras manus venerunt.

RHESCY-

RHESCYPORIS II.
BOSPHORI REX.

AD ſeriem Boſphoranorum Regum provehendam, dum nobis deſunt omnino Hiſtoriæ Scriptores, feliciter in noſtras manus incidit nondum conſpectus ex iis Principibus nummus, cum literis circa

caput, ſuperiorum more, BACIΛEΩC PHCKOYΠOPIΔOC, ſed non ſatis eſſet communis his Boſphori *Regis Rheſcyporidis* inſcriptio, niſi notæ numerales Seuthidarum annos ΓΞΦ. id eſt 563. continuarent, & ex dubii nominis appellatione, novum ſeu alterum Rheſcyporim nobis exponerent.

Litteræ illæ numerales ΓΞΦ. 563. cum anno V. C. 330. & 331. a quo Olympiadis 89. primo incipit Epocha Thraciorum Principum ex progenie Seuthis ortorum, efficient ſimul junctæ, nempe prior numerus annum 893. decurrentem uſque ad .. Julii menſis 894. quo computabatur imperii Antonini Pii annus 3. & 4. Igitur novus eſt Rheſcyporis ille, quem vulgamus, & diſſimilis ab altero, cujus regnum Hadriani initio adſcripſimus nummis ipſius Imperatoris in fidem prolatis & inter priorem illum Rheſcyporin, & hunc recentiorem Arrianus, Cotyn ſcribit 19. Hadriani mortuum Boſphori Regem profert.

Quis autem ille ſit Rheſcyporis nomine ſecundus, an Cotyis ultimi Regis filius, an ex Rheſcuporide Cotyis fratre genitus, ambigitur: porro ſi conjecturæ nobis locus ſit, filius Cotyis potius, quam Rheſcyporidis filius fuiſſe videtur, Si Rheſcuporis & Cotys pro fratribus habentur, & non diu regnarint, uno vel altero tantum anno Rheſcuporide natu minor potuit eſſe Cotys; & cum per decem poſtea imperarit, filium reliquit ætate ad regnum adminiſtrandum idonea, & ſic prætermiſſi ſunt Rheſcuporidis filii, & Cotyis ſtirps in principatu remanſit, Capitolinus in ſequentis Regis hiſtoria innuere videtur, de quo mox acturi ſumus.

Quid

Quid egerit Rheſcyporis II. in regni adminſtratione, cum nullus hiſtoriæ Scriptor de rebus ejus geſtis meminerit, nihil certi de illo habetur; tridens tamen ante ejus faciem in area ſignatus, aliquam inſignem victoriam in mari Euxino contra illius oræ Reges retuliſſe denotat, unde hujus pelagi imperium eo lemmate penes ſe eſſe donotare voluit.

Etſi in hoc nummo Rheſcuporis in ætate juvenili depictus videatur, ex Capitolino tamen Antonini Pii imperii finem non vidit; Rheſcuporis regni habenas ſuſcepit anno V. C. 889. & Antoninus Pius A. D. Non. Martii 914. mortuus eſt, & ex hoc computo Rheſcuporis quindecim aut ſedecim annos regnaſſe videtur, relicto filio Rhœmetalce.

NUMMUS RHESCYPORIDIS II.

Ex Museo Nostro.

Caput juvenile Regis imberbis & cum capillis oblongis, diademate ornatum, ante quod tridens, & circa ambitum ΒΑCΙΛΕΩC ΡΗCΚΟΥΠΟΡΙΔΟC; *id eſt*, Regis Rheſcyporidis. *In averſa parte caput Imperatoris laureatum, ante quod littera K. & infra litteræ numerales* ΓΞΦ. *hoc eſt anno* 563.

Licet ΒΑCΙΛΕΩC ΡΗCΚΟΥΠΟΡΙΔΟC in hoc nummo æreo parvuli moduli epigraphe, cum capite Imperatoris laureato in averſa parte percuſſo, Boſphoranum Regem more ſolito demonſtret, forma tamen illius a prædeceſſoribus Principibus multo tenuior quoſdam Antiquarios ut ad Rheſcyporin hujus nominis Thraciæ Regem ſub Tiberio regnantem revocare poſſent, impelleret; ſed rem omnino dirimit Æra in Boſphoranis ſolita, quæ nulla in Thraciis Monarchis occurrit: materia vero metalli minus denſa, quæ illius pondus multum minuit, an

an ad monetæ elegantiam reſtituendam, an ad belli ſumptus parcendos, Lectoris eſto judicio.

De Tridente ante Rheſcyporidis faciem percuſſo, quod ille maris imperium penes ſe eſſe gloriaretur diximus; nam Boſphori regnum, oræ Meotidis paludis parti & alteri Ponti Euxini erat expoſitum: ut erant in his regionibus ex vicinis Regibus aut gentibus potentiores, navium & triremium claſſem inſtituere inſignem poterant.

Ex antica ad averſam nummi partem tranſeamus; Caput laurea ornatum, Imperatoris quidem Romani effigiem, utpote in Rege Imperii Romani tributario percuſſam denotaret, ſed quis eſſet ille, vix inconcinnam figuram, quæ ultra caput humanum nihil aliud demonſtrat, vel peritus agnoſceret, niſi Seuthidarum Æra in eo impreſſa anno V. C. 904. reſpondens, Antoninum Pium omnino indicaret; nam ſi anno urbis 330. vel 331. adjungas ΓΞΦ. id eſt 563. incides in Trib. pot. hujus Imperatoris, qua per Legatos ille victoriam in Britannia retulit, qua de re Auguſto gratulans Rheſcyporis nummum hunc percuſſit.

Littera K ante Antonini Pii faciem expreſſa, meo judicio, initialis eſt, & Καῖσαρ videtur explananda: nam cum Boſphorani Reges Romanum Imperatorem, cui pendebant tributum, non nomine, ſed imagine tantum deſignarent, Rheſcuporis Antoninum Pium per litteram unicam Cæſaris nomen omnes titulos complectens deſignare voluit, ut in ſacris codicibus dicitur: *Redde, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari.* Ipſe Julianus Imperator, ſuos omnes prædeceſſores uno nomine appellat Cæſares.

RHE-

RHESCYPORIS III. BOSPHORI REX.

CUm poſt Rhœmetalcem Boſphori Regem a Capitolino nobis indicatum ſub Antonino Pio Hiſtoriæ Scriptores nullum amplius poſtea ex iis Principem nominarint & Rex Eupator, qui Rhœmetalci ſucceſſiſſe ſub M. Aurelio ab eruditis quibusdam exiſtimabatur, a nobis Sarmatiæ Aſiaticæ, cui imperabat, reſtitutus ſit; parva ſeriei Boſphori Principum continuandæ ſpes affulgebat; ſed nummi ex terræ viſceribus quotidie eruti Hiſtoriæ vindices in ſubſidium veniunt, & ecce Rheſcyporis novo vultu inſignis, novoque Imperatori Romano ſociatus, qui locum ſuum inter Boſphoranos Monarchas poſtulat.

Rheſcyporidis nomen, licet Thraciæ & Boſphori Principibus ex eadem progenie ſit familiare, forma tamen nummi illum ad Boſphoranos revocat; & ſolemnis Seuthidarum Æra huic inſerta, Rheſcyporim ſub Sept. Severi imperio, Boſphori regnum tenuiſſe aperte demonſtrat; ideo ille, Tertius nomine ſcilicet, venit appellandus. Si vero audiendus eſt Zozimus *in Valeriano lib.* 1. qui illos Monarchas Boſphoranos quandiu regnarint, in regnum paternum filios ſucceſſiſſe narrat, iſte Rheſcyporis Anonymi ſub M. Aurelio degentis filius, & Rhœmetalcis ſub Antonino Pio nepos fuiſſe videtur.

Quando Rheſcyporis III. regni habenas ſuſceperit; an ſub Commodo, vel ſub Severo, licet in nummi averſa parte ſit percuſſa ejus effigies, ſilent Hiſtorici:

rici: Quot annos regnarit, nummus indicare nequit. Quando mortuus ſit, incompertum eſt: Zozimus filios habuiſſe indicare videtur, ſiquidem ex illo Scriptore ejus progenies ad Philippum uſque proceſſit. Succeſſoris nomen aliquando forte ſuppeditabunt nummi.

NUMMUS

RHESCYPORIDIS III. BOSPHORI REGIS.

Ex Museo Nostro.

Caput Regis imberbis, capillis longis inſigne & diademate revinctum, ante quod tridens cum epigraphe: ΒΑCΙΛΕΥC ΡΗCΚΟΥΠΟΡΙC. *Ex averſa parte caput laureatum Imperatoris, ſub quo HIX. id eſt anno* 618.

QUanta ad ſeriem & annos regni exterorum Principum illuſtrandos ſit momenti Æra eorum in nummis exarata, dijudicabunt rei Antiquariæ ſtudio-

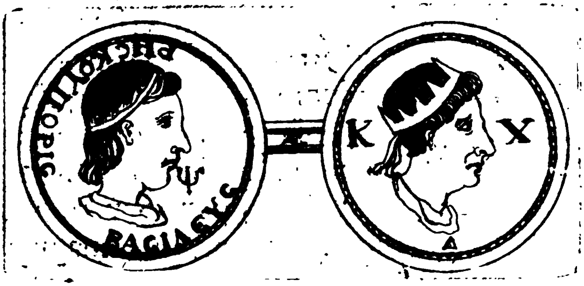
ſtudioſi, qui Boſphori Regum numiſmata in cimeliis recondunt, quos ea deleta aut non integra vix noſſent, vel qui fuerint illi Imperatores in averſa parte ſignati, pronuntiare non poſſent, cum illorum nomina honoris cauſa, circa capita, ſolito more, non adſint ſcripta: ex ſolis igitur notis numeralibus, & Rex & Imperator dignoſcuntur.

Hæc præfert litteras HIX. annum 618. ſignificantes, & ita Rheſcyporis in nummo appellatus, alius & novus a ſuperioribus illarum auxilio arguitur, & ſub Sept. Severo regnaſſe oſtenditur; ſi enim Æræ, cujus caput a regni Seuthis nomine primi initio, ex Thucydide aſſignavimus anno primo Olymp. 89. correſpondente V. C. 330. & 331. addideris numerum hunc 618. efficient ſimul 948. & 949. quo Sept. Severus ſecundum imperii annum dinumerabat a morte Did. Juliani Kal. Jul. 946. occiſi, & ad ſimile tempus ſequentis anni decurrentis.

Tridens ante Rheſcuporidis faciem ſignatus, jam ante in Rheſcyporidis II. nummis prodiit, quem ad Imperium maris ſibi a Boſphori Regibus attributum, ſpectare diximus ob magnam navium copiam, quam in Ponto Euxino, & in Palude Mæotide tenebant.

NUM-

NUMMUS
RHESCYPORIDIS III.

Ex Museo Nostro.

Caput idem Regis diadematum, cum inſcriptione in ambitu: ΒΑCΙΛΕΥC ΡΗCΚΟΥΠΟΡΙC; *& ante faciem, tridens. Ex averſa parte caput Severi laureatum cum notis numeralibus in area KX. id eſt anno* 620.

ALter ecce Rheſcyporidis III. nummus, in quo ut in ſuperiore legitur ΒΑCΙΛΕΥC ΡΗCΚΟΥΠΟΡΙC pro ΒΑCΙΛΕΩC ΡΗCΚΟΥΠΟΡΙΔΟC: inſolens quidem apud Boſphoranos Reges epigraphe, & parum uſitatum in cæteris Principibus ſcribendi genus. Interea fatentum, hoſce Boſphori Reges ferme obſcuros & aliunde, quam ex nummorum penu notos, nunc abunde illuſtrari ut eorum laterculi inter alios Monarchas deſcribi poſſint Æra præſertim antiquiſſima inſignes.

Hæc Porro adeo in illis nummis neceſſaria eſt, ut ſine ejus auxilio Sept. Severi effigies ab imperito artifice deformata vix agnoſci queat; illa exhibet litteras numerales KX. annum Seuthidarum Principum 620. notantes, quæ in quartum imperii Severi a Kal. Jul. V.C. 950. uſque ad 951. decurrentem incidunt, quo Imperator Getam filium minorem primo dixit Cæſarem, & deinde Antoninum natu majorem appellavit Auguſtum, communicata illi Tribunicia poteſtate; qua de cauſa ut Rheſcuporis Severo gratularetur, hoc anno nummum cum ejus imagine percuſſit.

DE

DE RELIQUIS BOSPHORI Regibus Anonymis.

POſt Rheſcyporim IIII. ſub Sept. Severo regnantem in Boſphoro, nulli ejus ſucceſſorum nummi in manus noſtras inciderunt, ut ſeriem eorum Principum abſolvamus; ſed non ſine ſpe eos videndi aut recuperandi, cum ejus filius, & poſtea nepos ei ſucceſſiſſe videantur uſque ad Philippum Imperatorem, ſub quo extincta eſt Boſphoranorum ex Seuthe Thraciæ Rege progenies, ut his verbis Zozimus abunde tradit.

Et quidem *Borani*, inquit, in Aſiam quoque transjicere conabantur: idque per incolas Boſphori ſane quam facile obtinuerunt: qui metu potius, quam animi voluntate adducti, naves eis dederunt, & in trajiciendo Duces fuerunt. Quam enim diu Reges illi habebant, filiis in regnum paternum ſuccedentibus; partim propter amicitiam cum Populo Romano, & commerciorum opportunitatem, partim propter ea munera, quæ ab Imperaroribus quotannis eis mittebantur, Scythas in Aſiam transjicere volentes arcere non deſinebant. Verum poſtea, quam extincto genere regio, quidam viles & abjecti principatum obtinuiſſent; ſibimet ipſi metuentes, Scythis adeundæ per Boſphorum Aſiæ facultatem conceſſerunt, & ſuis eos navibus tranſvexere. Sic ille in vita Valeriani pag. 647.

STEMMA
REGUM BOSPHORI
EX PROSAPIA PRINCIPUM THRACIÆ.

Sub Trajano COTYS. ININTHYMÆVUS ſub Trajano Tutor.

Sub Hadriano. RHESCYPORIS.

Sub Anton. Pio. RHESCYPORIS.

Sub Anton. Pio. RHOEMETALCES.

Sub M. Aurelio. Anonymus.

Sub Commodo & Severo. RHESCYPORIS.

Anonymi.

Extincta eſt ſub Valeriano Regum illorum progenies.

STEMMA REGUM THRACIÆ.

1 THERES.

2 SITALCES. SPARADOCUS.

SADOCHUS. non regnavit. 3 SEUTHES.

AMADOCUS in parte. 4 MOESADES.

MEDOCUS in parte. SEUTHES II.

BARISADES in parte. AMADOCUS in parte. COTYS.

Filii Anonymi.

KERSOBLEPTES. ARIOPHARNE.

SEUTHES III.

COTYS II.

DIEGULIS.

SOTHIMUS.

COTYS III.

SADALES.

RHESCYPORIS.

SADALES II.

4 RHESCYPORIS. 3 RHOEMETALCES. COTYS IV.

RHOEMETALCES. Eo mortuo Thracia in Prov. Rom. redacta anno V.C. 791. 4 COTYS V. 5 RHESCUPORIS II.

COTYS VI. in Armeniam translatus anno V.C. 791.

REGUM BITHYNIÆ HISTORIA.

DE BITHYNIA.

BITHYNIA eſt regio Aſiæ minoris, quam ab Ortu definiunt Paphlagones & Mariandyni atque Epictetorum quidam: a Septentrione Ponticum mare ab oſtiis Sangarii fluvii uſque ad fauces intra Byzantium & Chalcedonem: ab Occaſu Propontis; a Meridie Myſia & Phrygia minor, quæ & Helleſpontiaca dicitur. *Strab. lib.* 12. *pag.* 563. Difficile eſt diſtinguere fines Bithynorum, Myſorum, Phrygum, Dolionum circa Cyzicum, Mygdonum & Troum, quamvis in confeſſo eſt, gentes iſtas a ſe invicem eſſe dividendas. *Id. pag.* 564. Nam diverſus fuit Bithyniæ ſtatus.

Illa diverſis nominibus appellata eſt olim Cronia, dein Theſſalis, poſtea Mariandine. *Plin. lib.* 5. *cap.* 32. Bithynia & Bebricia vocata eſt. *Servius ad Æneid. lib.* 7. *v.* 373.

7. v. 373. Mygdonia dein a Bithyno Rege dicta eſt Bithynia. *Solin.*

Græci, Thraces exiſtimant, qui cum Rheſo militarunt ad Ilium, Duce nocturnis inſidiis per Diomedem ſublato, quemadmodum canit Homerus, ſeceſſiſſe ad os Ponti, qua trajectus eſt in Thraciam breviſſimus, & partim quod carerent navibus, ibi manſiſſe, dixiſſe regionem Bebriciam, partim trajeciſſe ſupra Byzantium, ubi Thraces Bithyni colebant juxta Bithyam, fluvium, unde fame pulſos revertiſſe in Bebryciam, & nomine mutato eam vocaſſe Bithyniam a fluvio, quem reliquerant: duraſſeque id nomen hac ratione in poſterum, cum non multum Bithynia differat a Bebrycia, ut nonnulli putant. Alii ferunt Bithim primum hic regnaſſe Jovis & Thraces filium, & ab his regiones dominatas. *Appian. in Mithrid. pag.* 171.

Enimvero, ait Strabo, Bithynos cum ante Myſi eſſent, ſic denominatos eſſe a Thracibus Bithynis atque Thynis, qui eo commigraverunt, plerique uno ore affirmant: indiciumque adferunt de Bithynis, quod etiam num in Thracia gens Bithynorum extat: de Thynis, quod Thynias eſt acta ad Apolloniam & Salmydeſſum. Sed & Bebryces, qui ante hos Myſiam incoluerunt, Thraces fuiſſe ego conjicio. *Lib.* 12. *pag.* 541.

Unde canit Claud. 2. in Eutrop.

Thyni Thraces erant, quæ nunc Bithynia fertur.

Bithynos interiora occupaſſe veteres dicunt. Plinius ait: *Tenent oram omnem Thyni, interiora Bithyni. l.* 6. *c.* 32. & ante illum Pomponius Melas: Interius Bithyni ſunt & Mariandini. *L.* 1. *c.* 19. Bi-

Bithynia, Manilio Dives vocatur, *lib.* 4. Laudes ejus decantat vetus Geographus, a Jac. Gothofredo editus. Libanius, Αἰνεῖται δὲ τὸ Βιθυνῶν ἔθνος τοῖς ὅ τ' οὖν ἐπιθυμοῦσι λαβεῖν. Bithynos equites fuiſſe refert Juvenalis.

- - - - - *Equiteſque Bithyni.*

Bithynum & Bithym fuiſſe eundem, refert Stephanus. Unde Bithyniæ nomen; ſic dicta, inquit, a Bithyno, Jovis filio, & Thracæ, Titanidis filiæ, quæ quidem ex Jove peperit Bithym. *Stephanus lib. de Urbib.*

Megarenſes Coloniam deduxerunt in Bithyniæ Aſtacum, Olymp. 17. V. C. 42. quæ urbs Oraculi juſſu denominata ab Aſtaco quodam generoſo & cordato viro, ex eorum proſapia, qui Sparti & terrigenæ olim Thebis vocabantur. *Memnon. cap.* 21.

Chalcedon Bithyniæ etiam urbs in ore Ponti ſita, a Megarenſibus condita eſt: item pagus Chryſipolis, ac fanum Chalcedonenſium. *Strab. lib.* 12. *pag.* 563.

DYDALSUS,
REX BITHYNIÆ I.

DYDALSUS Memnoni, qui ſub Auguſto florebat, *Doedalſus* vero Straboni lib. 12. pag. 563. dictus, primus inter Reges Bithyniæ recenſetur. *Memnon. cap.* 21. Is principatum gerebat verſus annum V. C. 371. quæ vero geſſerit, a Photio prætcrita ſunt. Hic tantum narrat, Aſtacum Megarenſium Coloniam, multum a finitimis appetitam, & crebris acciſam bellis, Athenienſes poſtmodum huic adjeciſſe, & vexationum finem & incrementa gloriæ & potentiæ non mediocria adeptam eſſe, Dydalſo tunc inter Bithynos rerum potiente. *Memn. cap.* 21. Strabo loco ſupra citato ait, Aſtacum a Megarenſibus & Athenienſibus conditam, quæ ita intelligenda ſunt, nempe Megarenſes in ſinu verſus Chalcedonem, quam conſtituerant Coloniam, Aſtacum primo condidiſſe, unde ſinus ille dictus eſt Aſtacenus; & deinde Athenienſes in eam, cum hanc oram maritimam occupaſſent, Coloniam deduxiſſe; & tandem a Dædalſo, cum ille Bithyniæ regnum teneret, inſtauratam fuiſſe.

Quando mortuus fuerit Dydalſus, & quot annos in Bithynia principatum geſſerit, obſcurum eſt; an vero filios habuerit, incertum dedit Photius in compendio Memnonis, poſt eum regnaſſe Botiram tantum reliquit.

BOTI-

BOTIRAS,
REX BITHYNIÆ II.

BOTIRAS Bithyniæ Rex a Memnone memoratur poſt Dydalſum; & licet hujus filium fuiſſe non referat Photius, eum extitiſſe auguramur: nam Bithynorum Principum ſeriem, quæ ad ultimum ejus regni Monarcham pervenit, recenſet; & a Dædalſo niſi illam inchoaſſet, hiſtoriam eorum haud recenſuiſſet. In ea ſententia verſatus eſt Iſ. Caſaubonus his verbis: Reperio hæc Bithyniæ Regum nomina Dædalſes, cujus filius fuit Botiras. *Comment. in lib. 12. Strabonis pag. 563. num. 1.* Forſan quod pauca memoratu digna egerit, quot annos vixerit, tantum enumerat, nempe de illo hæc profert Memnon. Quo defuncto, *nempe Dydalſo*, Botiras regnat ad 75. annos ætate producta *c. 21.* filium vero, ut Regum Bithynorum ſeriem continuet, nomine Biantem ſcribit.

BIAS,
REX BITHYNIÆ III.

BIAS Botiræ Regis filius, poſt ejus mortem, quæ accidiſſe videtur anno 3. Olymp. 100. V. C. 376. ad Bithyniæ regnum perveniſſe dicitur, teſte Memnone *cap.* 21. Hic apud illum vocatur *Bas*, ſed in manuſcriptis erratum fuiſſe veriſimile eſt, nam a Caſaubono etiam vocatur Bias his verbis: Dædalſes, cui filius fuit Botiras, Botiræ, Bias. *Comment. in lib.* 12. *Strab. pag.* 563 *num.* 1. Hoc pariter nomen fuit unius Argivorum Regis.

Inter plurima egregia belli facinora, quæ geſſerit Bias Bithyniæ Princeps, memorat Memnon, eum etiam Calantum, vel potius Caranum, Alexandri copiarum Præfectum, licet optime ad pugnam inſtructum profligaviſſe acie, & ut Macedones a Bithynia abſtinerent, effeciſſe; quod accidit Olymp. an. 3. V. C. 420. regni Biantis 44. quando Alexander M. ad Granicum Perſas vicit.

Poſtea Bias in pace vixit, & annos natus 76. vitam & regni adminiſtrationem reliquit, poſtquam in Bithynia regnaſſet annos 50. filiumque habuit & ſucceſſorem nomine Zipœtem. *Memn. cap.* 21.

ZIPOETES, REX BITHYNIÆ IV.

ZIPOETES Memnoni, qui & a Diodoro Zibytes dicitur *lib*. 19. *p*. 703. patre Biante defuncto, an. 1. Olymp. 113. V. C. 426. regni Bithyniæ habenas ſuſcepit, dum Alexander nationes Orientales ſubigere ſuſceperat, & jam ad Bactrianos pervenerat. Hoc Zipœti nomen e Thracia originem habere, quantum ex ipſa nominis voce conjicere poſſum, exiſtimat Pauſanias *lib*. 5. *pag*. 310.

Poſt autem Alexandri mortem a quibuſdam ejus Ducibus aliquot regni ſui urbes ſublatæ videntur; quas ut recuperaret, narrat Diodorus Ptolemæum fratris Antigoni filium, cum in Cappadocia obſeſſam ab Aſclepiodoro Caſſandri Præfecto Amiſum offendiſſet, periculis illam exemiſſe, hinc per Bithyniam cum exercitum duceret, Zibyten Bithynorum Regem in oppugnatione Aſtacenorum & Chalcedoniorum urbis occupatum reperiſſe, & obſidionem ſolvere coegiſſe. Initaque ſocietate cum urbibus & Zibyte, poſtquam obſides acceperat, abiiſſe anno 2. Olymp. 116. V. C. 439. *Diodorus Biblioth. Hiſt. lib*. 19. *pag*. 703.

Male tractatus eſt etiam a Lyſimacho ab eo oppugnatus, cum Amaſtrin Dionyſii Haracleæ Tyranni viduam in uxorem duxit anno 3. Olymp. 118. V. C. 448. urbem condidit Aſtacum, quam a Lyſimacho deletam fuiſſe refert Strabo *lib*. 12. *pag*. 563.

Meliori tandem uſus eſt fortuna; nam, ut ait Memnon

non clarus bellis e Lyſimachi Præfectis alium occidit, alium quam longiſſime a finibus ſuis depulit; quin & ipſum Lyſimachum repreſſit. Itaque cum Lyſimachus in Aſiam tranſgreſſus eſſet anno V. C. 452. & a Zipœte repulſus eſt, plurimas ſibi Aſiæ urbes ſubjecerat, ſed ſuperveniente Antigono, retrocedere coactus fuit; & hiberna in Salmoniæ campo, in Bithyniæ & Heracleæ confiniis, ut commeatus ſibi compararet, & ideo pacem iniit cum Zipœte, unde ille Rex vocatus ab eo Epocham inde dinumerarunt ſucceſſores, ut infra videbimus.

Lyſimacho mortuo, cum Heraclienſes Heraclidem Tyrannum ad libertatem obtinendam in vincula conjeciſſent, ne a Zipœte bello appeterentur, miſſa ad Seleucum legatione Phocritum civitatis Principem & curatorem faciunt. *Memnon.cap.10.*

At Zipœtes Heracleotis infenſis, antea Lyſimachi, tunc etiam Seleuci cauſa: (nam cum utroque ſimultates habebat) excurſionibus in agros eorum factis, a nullo maleficiorum genere abſtinuit. Exercitus tamen ejus, dum huic negotio incumbit, cladium non expers eſt: ſed non multo mitiores, quam infert, recepit. *Id. cap.* 11.

Seleuchus ſucceſſu contra Lyſimachum elatus, tranſitum in Macedoniam inſtituit, ubi a Seleucho Ceraunо occiſus eſt, & Antiochus Soter ejus filius imperare cœpit. *Id. cap.* 13. Hic autem mox expeditam manum in ulteriora Tauri mittit Patrocle Duce, qui Hermogenem, Aſpendium genere Legatum ſibi adoptat. Hic cum alias urbes, tum Heracleam quoque infeſtare conſtituerat; verũ Heraclienſium lega-

legatione placatus e finibus eorum excedit, & percuſſo amicitiæ fœdere, per Phrygiæ agros in Bithyniam ſe convertit. Exceptus vero Bithyniorum inſidiis, una cum exercitu internecione cæditur, cum ſtrenui viri facinora, ſuo loco in hoſtes edidiſſet. *Id. cap.* 17.

Poſt hæc Antiocho Seleuci, qui Aſiam tamen & Macedones imperio coercebat, ſuperior factus *Zipœtes*, urbem condit ad Lyperum montem nomine ſuo inſignem. *Id. cap.* 21. De illa vero Stephanus, Zipœtium, urbs Bithyniæ a Zipœte Rege. *Lib. de Urb.*

Rex autem Zipœtes, poſtquam regnaſſet annos 47. ætatis vero 76. mortem obiit anno. 4. Olymp. 124. V. C. 473. relictis quatuor filiis, Nicomede, Zipœte, & aliis duobus Anonymis. *Memnon. cap.* 21.

NICOMEDES,
REX BITHYNIÆ.

NICOMEDES natu maximus Zipœti patri ſucceſſit. *Memnon. cap.* 21.

Antiochus Syriæ Rex, cum ob cœdem Patroclis Præfecti a Bithynis in acie patratam, in eos expeditionem

tionem inſtituiſſet, Nicomedes per Legatos ſubſidium ab Heracleenſibus petit & impetrat, gratiam ſe relaturum, ubi in ſimili neceſſitate tempus flagitaverit, pollicitus.

Eo fere tempore, Soſthene Macedonum Duce, qui Gallos repulerat, defuncto; Antiochus & Antigonus Gonatas, Macedoniam tanquam paternum regnum ambiebant; & dum utrimque magnos apparatus faciunt in copias militares, tempus ſatis longum conſumitur. Antigono Nicomedes Bithyniæ Rex operam navabat, Antiocho complures alii. *Memnon. cap.* 19. Hac occaſione Cierum & Tium, & Thyniadem terram ad ſe reduxerunt Heraclienſes. *Id. cap.* 17.

Sub tempus illud bellum adverſus Zipœten Nicomedis fratrem, qui Tynidem cum imperio Thraciam obtinebat, Heraclienſes excepit. Quo in bello, Heracleotarum bona pars fortiter dimicando cæſa fuit, & victoria quidem ſumma vi potitur Zipœtes; ſed ubi ſociorũ auxilia ſupervenerãt Heracleotis, fuga illam dehoneſtat, & Heracleotæ ſub arbitrium ſuum redigunt ea de quibus bello diſceptabatur. *Id. c.* 18.

Antiochus vero priusquam in Antigonum eruptionem faceret, bellum adverſus Nicomedem inſtituit. Hic igitur Nicomedes & aliunde auxilia collegit, & de belli ſocietate miſſis Legatis Heracleam, tredecim in ſubſidium triremes accipit, & tum demum claſſem ſuam Antiochi claſſi opponit; etſi autem adverſas aliquandiu tenebant acies, neutri tamen pugnæ initium faciunt, ſed abſque effectu tandem divelluntur. *Id. cap.* 19.

Antiochus cum longe imperaret in Aſia, pace inita

cum Antigono, qui nullum regnum poſſidebat, ei Macedoniam ceſſit.

Poſt Brenni Gallorum Principis in Græcia cladem, hi ad Byzantium delati, cum maximam ditionis partem, depopularentur, fracti bello Bizantini, ſociorum huc illuc miſſitantes, auxilia implorant, & quiſque pro virium modo ſuppeditat. Nec longum in medio ſpatium, cum Nicomedes Gallis, qui incurſatis adhuc Byzantinorum finibus, tametſi ſæpe numero in Aſiam trajicere conati, toties ab incœpto deſiſtere, adverſantibus Byzantinis, coacti eſſent, certis tamen conditionibus tranſitum conciliavit. *Id. cap.* 20.

Conditionum formula hæc erat: *Ut Barbari Nicomedi ejuſque poſteris perpetuo amicitiæ fœdere conjuncti manerent: Abſque Nicomedis ſententia & voluntate, nemini, a quo per Legatos ſollicitarentur, in bellis opem ferrent, ſed amicis hujus amici, & inimicis hoſtes forent. A Byzantinis etiam ſtarent, ſi qua neceſſitas incideret: ſocietatem præterea colerent cum Tianis & Heraclienſibus & Chalcedoniis & Cieranis & nonnullis, qui alias ſub juriſdictione gentes haberent.* Id. ibid.

His pactorum legibus Nicomedes Gallorum multitudinem in Aſiam tranſmiſit, & illorum auxilio contra Bithynos primum; & ea parte, quam Zipœtes frater obtinebat, recuperata, illum expulit, fratrum autem non frater, ſed lictor factus eſt: confirmavit tamen hic Bithyniæ regnum, nam quos ex Heraclea armaſſet Barbarorum, & Provinciam ſubegit, & concidit incolas; quod alioquin erat prædæ inter ſe diſpertiti ſunt Galatæ. *Id. ibid. Juſtin. lib.* 26. *cap.* 2.

Adverſus Zybœam partem tenentem Bithyniæ,

Nico-

Nicomedi auxilia dant gerenti bellum, atque eorum maxime opera devictus Zybæa eſt, Bithyniaque omnis in deditionem Nicomedis conceſſit. Profecti ex Bithynia in Aſiam proceſſerunt. *Livius lib.* 38.

Galli vero longe lateque terram depopulati, retro demum ceſſerunt, & de ſubacta id ſibi amputarunt, quod nunc Galatiæ nomen habet, in tres partes distributum. Alios enim Trocmos nominant, alios Toliſtobogios, alios Tectoſages. Urbes etiam condiderunt, Trocmi Ancyram, Toliſtobogii Tavium, Tectoſages Peſſimuntem. *Memnon. cap.* 20.

Hanc regionem, nempe Galatiam ſive Gallo-Græciam, ſive Galli occupaverunt, demum Galatæ cum diu vagati incurſionibus Attalicorum Regum Bithynorumque ditionem vexaſſent, tandem ab iis volentibus acceperunt eam terram, quæ nunc Bithynia & Gallo-Græcia dicitur. *Strab. lib.* 12. *pag.* 566.

Nicomedes Ditizelem gente Phrygia in uxorem duxit, ex qua natus eſt illi filius nomine Zelas; illa vero mortem obiit, cum canis regius abripuiſſet mordicus dexterum humerum illius amplexantis Regem, quod eam nondum ſatis notam haberet, ſepulta monumento inaurato ex lapide conſtructo, & veſte textili ex auro induta, eaque conflata, inventum eſt pondus auri librarum 113. . . . . .

Mortua Ditizele conjuge, alteri ſponſæ, Etazetæ nomine, nupſit, ex qua plurimos ſuſcepit liberos, inter alios filiũ Zibaten: at Etazeta cum filios adoleſcere vidiſſet, Zelam novercæ machinis per Nicomedem ex aula expellit; ille vero ad Armeniorũ Regem profugit: morte deinde Nicomedis imminente, quam

Simſonius anno 4. Olymp. 133. V. C. 509. aſſignat. *Chron. Cathol. part.* 5. Rex ex ſecunda uxore hæredes regni ſcripſit: & curatores, Ptolemæum *Evergetem* cum Antigono & populis Byzantiorum, nec non Heracliensium Cianorumque deſignavit.

Moritur Nicomedes poſtquam regnaſſet annos 35. reliquitque ex priore uxore filium Zelam, & alios ex ſecunda conjuge. Ipſius in honorem ſtatua eburnea in Olympii Templo collocata eſt. *Pauſan. lib.* 5. *p.* 159.

Ὁ τοῦ Ζειποίτου μὲν υἱὸς ἐκεῖνος Νικομήδης,
Ὁ κτίσας Νικομήδειαν, πατὴρ τοῦ Προυσίου.

Zipœtæ filius iſte Nicomedes,
Qui condidit Nicomediam, pater Pruſiæ.
Tzetzes Chiliad. 3. v. 950.

Ἔστι καὶ Ζῆλα Τρισυλλάβως, πόλις Καππαδοκίας, ἣν ἔκτισεν ὁ Νικομήδης υἱὸς Ζήλας. *Vide Steph.*

ZELAS.

ZELAS,

REX BITHYNIÆ V.

ZELAS & non *Zielas*, ut quidam volunt, accepto de Nicomedis patris morte nuntio apud Armeniæ Regem, ad quem confugerat, mox cum inſtructa manu militum, cui e Galatis Toliſtobogii animos augebant (nam hi contermini ſunt Bithyniæ), in regnum paternum redit. *Memn. cap.* 23.

At Bithyni, dum conſervare dominatum parvulis ſatagunt, matrem horum Nicomedis fratri, (*an Zipœti, an alteri ex aliis duobus, incertum*) in matrimonium elocant, & ipſi accepto a Curatoribus exercitu Zelam opperiuntur. Et crebris utrobique præliis & viribus uſi, pacem ad extremum ineunt. *Id. ibid.*

Ex Trogi verbis, quæ profert Juſtinus, Dum ſibi fratres in Bithynia bellum agunt, Eumenem Pergami Regem, plurimas eorum civitates cepiſſe patet; nam ait Rex Bithyniæ Eumenes, & poſtea hinc Bithynus Eumenes; inde Galli Aſiam depopulabantur: cum interea nemo defenſor Aſiæ inter tot prædones inveniebatur. *Lib.* 27. *c.* 3. quæ forte Nicomedis filios coegerunt, ut ad pacem ſimul devenirent.

Eumenes autem poſtquam duos & viginti annos regnaſſet, ei in regno ſucceſſit Attalus Attali frater anno 4. Olymp. 134. V.C. 513. qui primus Aſiam incolentium Gallis ſtipendium abnuit, audacique incœpto præter omnium opinionem adfuit fortuna; namque Galli mox bellum denuntiarunt, ſignis vero collatis ſuperior fuit. *Livius lib.* 38. *pag.* 469.

Zelas cum vidiſſet Antiochum Hieracem, qui Gallos mercede conduxerat, a Seleuco fratre devictum, in Paphlagoniam irrupiſſe contra Gallos, qui Paphlagoniæ & Cappadociæ partem ſub Gallatiæ nomine occupaverat, videtur; nam Stephanus Zelam Nicomedis filium cepiſſe atque diruiſſe refert Creſſam Paphlagoniæ urbem, quam Meriones Idomenei Cretæ Regis auriga & Dux in bello Trojano, ex obſidione redux condiderat.

Imo ex eodem Stephano apparet Zelam Regem penetraſſe in Cappadociam, ubi narrat eum urbem ibi de ſuo nomine Zelam condidiſſe, quæ Plinio dicitur: *Nobilis clade Triari, & victoria Caji Cæſaris.* Quod veriſſime denotant urbis hujus nummi, in quibus habetur vox ΖΗΛΙΤΩΝ a Zelitis, cum Epocha civitatis a tempore, quo Julius Cæſar Pharnacem Mithridatis Eupatoris filium vicit, deſumpta nempe V. C. 707. Pax tandem cum illis inita videtur.

Tandem in ipſo juventutis flore, Galatarum Duces hoſpitii & amicitiæ prætextu, cum ex inſidiis adoriretur, ipſe occubuit. *Athen. lib.* 2. *cap.* 17. De quo loquitur Trogus *in Prologo lib.* 27. dum ait: Utque Galli Pergamo victi ab Attalo Zelam Bithynum occiderint, ut reſarciit ex corrupto codice Henricus Valeſius in except. Polyb. pag. 50. Sed ille hic male contra Strabonem contendit, qui Zelam nominat, Zielam vocari debere.

Mortuus vero circa annum V. C. 522. vel 23. filium Pruſiam reliquit regni ſucceſſorem, rebuſque agendis idoneum.

PRU-

P R U S I A S,
REX BITHYNIÆ VII.

PRUSIAS, quod fuerit Zelæ filius, inquit Strabo his verbis: *Deditque aream Pruſiæ Zelæ filio*, lib. 12. pag. 563. Hic vero cognominatus eſt ὁ Χωλὸς, id eſt Claudus, ſub ultimis vitæ annis, teſte Memnone *cap.* 29. Sed

29. Sed hoc ludibrii cognomen in ejus actis reperitur. Pruſias autem tredecim ad quatuordecim annos natus, dum mortuus eſt illius pater Zelas, ſiquidem Bithyniæ regnum anno V.C.509. tantum ſuſceperit.

Inter Reges, qui Rhodiis ob eorum urbem terræ motu quaſſatam, munera contulerunt, recenſetur a Polybio. Seleucus pater Antiochi, præter immunitatem Rhodiis omnibus conceſſam, qui in ditionem ipſius, navibus appellerent; præter quinqueremes inſtructas decem, & menſurarum frumenti ducenta millia: hoc amplius, materiæ, reſinæ & crinis, aliquot dena millia cubitorum & millena pondo. Similia his Pruſias & Mithridates. *Lib.* 5. *p.* 430. Hic vero terræ motus evenit tempore Seleuci Callinici Antiochi M. ante ejus obitum anno V. C. 528.

Callinico ſucceſſit filius Seleucus Ceraunus, qui, patre mortuo, copias, quas pro illo contra Parthos comparaverat, in Attalum Pergami Regem, qui ſub eorum motibus præcipuam cis Taurum Aſiæ partem occupaverat, vertit: ſed Ceraunus poſt duos ad tres annos, poſtquam Taurũ prætergreſſus fuerat, Ducũ ſuorum inſidiis ſublatus eſt; Achæus ejus cognatus vindicata ejus morte cum copiis Attalũ aggreditur.

Attalus Gallos, propter opinionem virtutis ad bellum contra Achæos ex Europa accivit; & cum propter defectionem Lunæ non progredi vellent, dimiſit: petulanter autem flagitioſi ac violenti urbes ad Helleſpontum male tractabant, qui cum Ilienſes ad extremum obſidem eſſent aggreſſi, egregium ſane facinus ab Alexandrenſibus, qui Troadem colunt, eſt editum; miſſo enim Themiſta cum quatuor militum

tum millibus, non ſolum Illienſes obſidione liberarunt, ſed etiam ex univerſa Troade Gallos ejecerunt, impediendo commeatus & eorum conatibus ſe opponendo. *Polyb. lib. 5. pag.* 447.

Galli, occupata in Abydena ditione urbe, quam Ariſbam dicunt, cætera ejus tractus oppida ex inſidiis conabantur invadere, & aſſiduum cum illis bellum gerebant; adverſus hoc igitur expeditionem Pruſias ſuſcepit, & acie dimicavit, ac viros quidem in ipſo prælio, dum manus conferuntur, contrucidavit, ſobolem vero propemodum omnem atque conjugia in ipſis caſtris jugulavit: utenſilia victori militi diripienda conceſſit. *Id. ibid.*

Sic Rex Zelæ patris mortem, in Gallorũ gentem ultus eſt, & hac victoria Helleſpõticas urbes magno metu ac periculo abſolvit. Ideo in ejus regno multæ ſupplicationes decretæ ſunt, & in urbe Nicomedia *Soteria* ſunt delata ad perpetuam rei memoriã quotannis celebranda, quaſi Dii per eũ gentes ſervaſſent; apud finitimos populos & præcipue a Byzantiis imagines illi decretæ hoc tempore fuerunt. *Id. ibid. &* 4°.

Porro Rex Byzantiis ſuccenſebat, quod imagines, quas ſibi decreverant, non dedicaſſent; ſed ludibrio atque oblivioni tradidiſſent. Idem factum hoc inſuper illorum non probabat, quod ad dirimendas inimicitias inter Achæum & Attalum tantum ſtudii adhibuerant; nam Achæus illum inter Pergami muros recluſerat, adempta ipſi tota regione, & pacem mediantibus illis dederat; & ita Pruſias multis modis inutilem rebus ſuis inter ipſos amicitiam exiſtimabat. *Id. lib. 4. pag.* 315.

Accendebat etiam hoc iræ incentivum, quod Byzantii ad Attalum quidem Minervæ ludicrum celebrantem, ſuos mitterent, rem divinam ſimul facturos; ad Severum *Soteriorum* ſolemne agitantem, nemo ab illis fuerat miſſus. Ille igitur ex omnibus hiſce cauſis in præcordiorum penetralibus latentem iram foveret, oblatam a Rhodiis occaſionem avide arripuit. *Id. ibid. pag.* 316.

Byzantii cum Portorii vectigal ab iis, qui in Pontum navigabant, inſtituiſſent, Rhodii ea offenſi, bellum adverſus eos ideo decreverunt. Itaque miſſis illico ad Pruſiam Legatos ad ſocietatem belli ipſum hortabantur. *Id. ibid.*

Pruſias cum Legatis, ut rem mari gerere illis ſuaderet, ipſe non minora hoſtibus detrimenta ſe terra illaturum polliceretur. *Id. ibid.*

Rhodiorum exemplum ſecuti ſunt & Byzantii, qui & ab Attalo & ab Achæo per Legatos auxilium petierunt; & erat quidem Attalo voluntas prompta, & Achæus auxilia promiſit, atque is has partes amplexus, quia Aſiæ cis Taurum late dominans, rerum potiebatur, quique Regis nomen paulo ante aſſumpſerat, ſpem magnam, Rhodiis contra, & Pruſſiæ ingentem terrorem injecit; itaque cum illis bellare auſi ſunt. *Id. ibid.*

Pruſias animi ſui impetum ſecutus, Byzantio bello aggreſſus, Hieron (id loci nomen) illis ademerat, quod quidem paucis ante annis magna pecuniæ vi emptum propter opportunitatem loci quæſierant, ut omnes omnibus nocendi occaſionem eriperent, tum quod ad illos pertineret mercatores, qui in Pon-

tum

tum navigant, tum quod ad ſervos ſuos, aut cæterum quæſtum, quem e mari faciebant. *Id. ibid.*

Ademit præterea Rex Byzantiis eam Myſiæ partem, quam in Aſia a longo jam tempore obtinebant. *Idem ibidem.*

Byzantii per initia, dum a partibus ſuis Achæum ſtare confidunt, ſtrenue bellum faciebant: accitoq; e Macedonia Tibite, Pruſiæ, quem timebant, belli metum ac periculũ viciſſim ſe allaturos ſperabant. *Id. ib.*

Rhodii ſex navibus inſtructis, quatuor item aliis ſociorum accedentibus, Duce Xenophanto Helleſpontum petierunt. Ibi reliquæ in ancoris ſtantes circa Seſtum, navigationem Pontum verſus impediebant. Unam Navarchus abducit ad tentandos Byzantinorum animos; ecquid tanto belli apparatu territi, conſilium mutarent, qui cum rationem ejus nullam haberent, abiit; cæteriſque aſſumptis navibus, Rhodum cum univerſa claſſe eſt reverſus. *Id. ib.*

Byzantii interea ad Achæum miſerunt, qui auxilia poſcerent, & ad Tibiten, qui ipſum e Macedonia adducerent. Exiſtimabatur enim Bithynorum regnum pari jure ad Tibiten pertinere, atq; ad Pruſiã, cujus ipſe patruus erat, διὰ τὸν πατρὸς ἀδελφὸν. *Id. ibid.* Nicomedes vero avuus Pruſiæ teſtamento filium minorem Tibiten, Regem dixerat, quem Zelas ex priore matrimonio armis in Macedoniam propulſaverat.

Rhodii ubi conſtantem Byzantiorum fiduciam cernunt, Andromachum Achæi patrem apud Ptolemæũ Ægypti Regem redimunt captivum, & illum filio reſtituunt; & ita ſpem Byzantiis, Achæo plurimum intentibus, ademerunt: ſed & alia quoque res tunc

cia

cidit, parum illis opportuna. Tibites enim dum in patriam ex Macedonia reducitur, fato fungitur, & morte ſua conſilia ipſorum vehementer conturbat: ut eo caſu icti Byzantii animos deſponderent. *Id. ibid. pag.* 317.

At Pruſias nova ſpe ad bellum accenſus, ſimul ipſe ab Aſiæ partibus bello intendere, & rem acriter gerere: ſimul per Thraces mercede conductos, Byzantios impedire, quo minus ab Europæ partibus pedem porta poſſent efferre. Byzantii, quos omnes ſuæ ſpes defecerant, undique vexati bello, honeſtum aliquem rerum exitum circumſpiciebant. *Id. ibid.*

Eo tempore cum Cavarus, Rex Gallorum, qui in Thracia erant, Byzatium veniſſet, cuperetque bellum dirimere, & hinc inde qua Pruſiæ, qua Byzantiis manus ingenti ſtudio porrigeret, petitioni illius locum utrique dederunt. Rhodii Cavari ſtudium ut reſciverunt, & quantum illi Pruſias tribueret; qui nihilominus deſtinata perficere averent, Legatum quidem Aridicen ad Byzantios decreverunt: ſed & Polemoclem cum tribus triremibus una proficiſci juſſerunt. Volentes, ſicut dicitur, haſtam & caduceum ſimul Byzantiis mittere. Horum ſuperventu pax convenit. *Id. ibid.*

Cum Rhodiis quidem pax ſimpliciter facta eſt in verba: *Ne Byzantiorum Populus Portorii nomine quicquam ab ullo eorum exigeret, qui in Pontum navigant. Hoc ſi fieret, Populum Rhodiorum ipſorumque ſocios cum Byzantiis pacem ſervaturos.*

Cum Rege vero Pruſia hiſce legibus: *Pruſiæ & Populo Byzantiorum pax & amicitia in perpetuum eſto.*

Neque

Neque Byzantii Pruſiam infeſto exercitu ullo modo invadunto, neque Pruſias Populum Byzantiorum. Agros, Caſtella, Populos, & bello capta mancipia ſine pretio Pruſias Byzantiis reddito; item naves per initia belli captas quicquid telorum in munitionibus fuerit repertum. Ad hæc, materiam, marmora, lateres & tegulas e loco ſacro ablatas.

Rex enim Pruſias Tibitæ adventum metuens, omnia Caſtella, in quibus aliqua videbatur eſſe ad res bello gerendas opportunitas, demolitus erat. *Sed & quæcumque Bithynorum nonnulli habente Myziaco Byzantiorum agro rapta, omnia ut agrorum cultoribus reddantur, Pruſias cogito.* Hoc igitur modo & ſuſceptum & confectum eſt bellum, quod fuit inter Pruſiam & Byzantios. *Id. ibid. pag. 318. & 319.*

Pruſias Apamen Philippi Macedonum Regis filiam ducit in uxorem, & cum adverſus Ætolos ſocer ejus bellum gereret, ſocius in hoc bello illi fuit, præſertim cum Romani & Attalus Pergami Rex Ætolis ſe adjunxiſſent; Pruſias ut hoſtiles copias Attali, quæ Orcum Eubœæ urbem diripiebat diſtraheret, Pergami fines cum exercitu ingreditur; quod ubi accepit Attalus, omiſſis Romanis rebus atque Ætolico bello in Aſiam trajecit. *Lucius lib. 28. cap. 7.*

Fœderi inter alios Pruſias Bithyniæ Rex a Philippo, Ilienſes & Attalus Rex a Romanis adſcripti ſunt. *Polyb.*

Pax facta eſt tandem inter Philippum & Ætolos anno V. C. 549. ipſis a Romanis deſertis, induciis cũ his factis; & ſic pacata eſt Græcia: porro Pruſias adver-

adverſus ſocios Ætolorum Cianos, qui in Bithynia erant, bellum paravit.

Rex itaque obſidione Cium urbem cinxit, quam cum capere non poſſet, Socerum Philippum accerſivit, qui mox venit, & urbis Cianorum potitus, ſeu præclaro & gravi aliquo facinore edito, lætitia geſtiebat, ut qui genero prompte opem tuliſſet; omnibus, qui a ſua amicitia ſe alienarent, terrorem incuſſiſſet. *Polyb. lib.* 15. *pag.* 709.

Pruſias vero etſi propoſitum ſuum ad exitum fuiſſe perductum, gaudio exultabat, quia tamen incœpti illius præmia alter abſtulerat; ipſe, deleta urbe, ſoli deſerti hæreditatem creverat; iniquo rem animo ferebat, deinde remiſſam cum eo amicitiam habuit, ſed quid ageret? *Id. ibid.*

Philippus & Antiochus M. Ptolemæo Philopatore mortuo, filium ejus Epiphanem admodum puerum, ejuſque regni inter ſe dividendi conſilium inierant. Philippus Cherſoneſo Thracia in poteſtatem redacta, Abydum Aſiæ urbem oppugnavit; Romani contra copias miſerunt: & prælio tandem inter eos ad Cynoſcephalas edito, in quo victus eſt Philippus, pax inter eos facta eſt an. V. C. 557. Decem vero Legatis, qui in Græciam ad eam ſanciendam venirent, injunctum eſt, ut de Cianorum libertate Quinctius Flaminius, qui Philippum debellaverat, Pruſiæ Bithyniorum Regi ſcriberet, quid Senatui & decem Legatis placuiſſet. *Livius lib.* 33.

De Cio autem in Aſtaceno ſinu urbe ſita, ſic loquitur Strabo. In eo Pruſa eſt, quæ olim evertit Philippus Demetrii filius, Perſei pater, deditque aream

Pru-

Pruſiæ Zelæ filio, qui in ea evertenda ipſum juverat, & Myrlæam vicinam urbem Pruſæ. *Lib.22. pag.563.* Myrlæam a Myrlo Colophoniorum Duce, vel a Mirlea Amazone conditam ſcribit Plinius *lib. 5. cap.* 432. Mela illam Colophoniorum Coloniam dicit.

In Pruſias has urbes e ruderibus excitatas, Cium Pruſiadem a ſe, Myrleam ab uxore Apameam denominavit. Hic eſt, qui Annibalem recepit, cum is ad ipſum poſt Antiochi cladem veniret. *Strab. l. 12. p. 563.* Ille eſt Pruſias Pruſiæ filius. Stephanus vero, quod patri Strabo tribuit, illud ad Nicomedem ejus filium refert, his verbis: Nicomedes vero Epiphanes Pruſiæ Regis filius, a matre Apama, *Apamiam* nominavit; hæc deinde facta eſt a Romanis Colonia, ut videre in noſtro Coloniarum libro. De Cianis multi ſunt nummi Imperatorum in noſtro Urbium Græcarū libro.

Duæ vero ſunt in Bithynia urbes nomine Pruſa, Straboni, una ad Olympum montem, quæ in nummis ita ſcribitur, ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ ΠΡΟΣ ΟΛΥΜΠΟΝ. Altera Pruſias alias dicta, & in nummis vocantur incolæ ΠΡΟΥΣΙΕΩΝ ΠΡΟΣ ΥΠΙΩ, ad Hypium fluvium; hæc a Cii urbis muris a Pruſia ſecundo reſtaurata, nomen habuit: ſed prior ad Olympum a Strabone dicitur ab eo Pruſia, qui bellum geſſit cum Crœſo, Stephanus pro Crœſo, Cyrum nominat; porro Crœſus a Cyro captus eſt, & ſuſpicor hiatum fuiſſe hoc loco, potuitque urbs illa ab uno ex illis condi, quæ a Pruſâ Zelæ filio poſtea reſtaurata fuit, cui nomen ſuum Pruſæ impoſuit.

Cius autem urbs, Heraclienſium juriſdictioni erat ſubdita apud Memnonem, qui eam Cierum appellat, &

& quam a Pruſia Zelæ filio nuncupatam ſcribit fuiſſe Pruſiadem; hanc vero Regem bello ſubjeciſſe, ut ſic undique per mare circumſcriberet. *Memnon. cap. 29.*

Pruſias poſtea Heracleam violenta obſidione preſſit, & plurimos obſeſſorum interfecit, & jam prope erat, ut urbs caperetur, niſi Regis, dum ſcalis ſurſum nititur, lapide cujuſpiam de propugnaculis icto crus fractum eſſet, & hic caſus ab oppugnatione deſiſtere eum coegiſſet. Ita enim percuſſus, lectica, non ſine doloris acerbitate, domum a ſuis Bithynis refertur. *Id. ibid.* Licet vero tempus, quo id accidit, ignoretur, porro ut Memnon non multo poſt annis exactis nomine & re Claudum regnaſſe proferat.

Cum Antiochus Sardes veniſſet, & Lucium Scipionem jam in Macedonia cum exercitu eſſe audiviſſet, ad Pruſiam miſit, qui eum hortarentur ad ineundam ſecum ſocietatem. Pruſias ſuperioribus quidem temporibus non erat alienus a conſilio jungendæ cum Antiocho ſocietatis: admodum enim Romanos formidabat, ne ad tollendas omnes dominationes in Aſiam trajicerent. *Polyb. Legat. 22. pag. 811.*

Poſtea vero quam allatæ ei fuerunt litteræ a Lucio & Publio Scipionibus fratribus, atque ille eas accepit legitque, jactatione animi aliquantum eſt liberatus, & futurum belli eventum non levibus conjecturis eſt auguratus. Publius ſiquidem, ut fidem illi faceret, multis argumentis, iiſque perſpicuis & evidentibus in litteris ad eum datis uſus fuerat. Hæc ut conſideraret Pruſias per litteras monebant Scipiones: & ut poſito metu de ſuo regno, Populi Romani partem amplecteretur; fore enim nunquam, ut ejus conſilii ipſum pœniteat. *Id. ibid. & p. 812.*

His

His auditis Pruſias alium animum induit. Venit poſtea ad eum legatio, cujus princeps C. Livius: tum vero Rex cum his Legatis collocutus, ſpes conſiliaque ſua ab Antiocho penitus ſeparavit. *Id. ibid.*

Antiochus poſtquam a ſpe ſocietatis Pruſiæ decidit, Epheſum ab Sardibus ad claſſem inviſendam tranſiit. *Liv. lib.* 37. Et cum Rhodia claſſis & Eumenis Pergami Regis, cum omnibus ſuis Conſuli obviam in Helleſpontum profecti eſſent, Pruſias e vita deceſſiſſe videtur ex Memnone; ſiquidem ille Regis hujus mortem ante tranſitum Romanorum in Aſiam memorat. *Memn. cap.* 29.

Pauſias mirifice induſtrius & gnarus, multiſque rebus claris memoratus a Memnone, regnavit annos 40. relicto Pruſiæ filio regni ſucceſſore.

Henricus Valeſius non aſſentitur Car. Sigonio, qui in libro primo de antiquo jure Prov. cap. 13. Pruſiam hunc cognomine Κωλον cum ejus filio confundit, nec ego Uſſerio doctiſſimo viro, qui Pruſiæ ſecundo ſocietatem Antiochi renuntianti tribuit, ut Polybii & Memnonis teſtimonio eruitur.

PRUSIAS II.
REX BITHYNIÆ VIII.

PRVSIAS III.
REX·BITHYNIÆ.

In muſæo D. Monjeux Paris,
Excum arg. tetradr.

PRUSIAS Pruſiæ filius, mortuo patre, regni habenas ſuſcepit, & ab Appiano Κυνηγὸς, id eſt, Venator, appellatur, *in Mithridat. pag.* 172. Apud Scholiaſtam Theocriti male Ἀθημαῶν pro Βιθυνῶν Rex dicitur, *pag.* 112.

Antio-

Antiochus a Romanis victus eſt, quo Pruſias II. regnare cœpit: at cum Romani ab Antiocho, inter ceteras conditiones pacis deditionem Annibalis deposcerent, admonitus a Rege, in fugam verſus Cretam defertur. Ibi cum diu quietam vitam egiſſet, invidioſumque ſe propter nimias opes videret, ad Pruſiam contendit. *Juſtin. lib. 32. cap. 4.*

Inter Pruſiam & Pergami Regem Eumenem bellum ortum eſt, quod Pruſias Annibalis fiducia, rupto fœdere, prior intulit. *Id. ibid.* Bellum inter eos gerebatur & mari & terra; ſed utrobique Eumenes plus valebat, propter Romanorum ſocietatem. Cumque domeſticis rebus minus eſſet robuſtus Pruſias, cœteros Reges conciliabat illi Annibal, adjungebatque bellicoſas nationes. *Æmil. Prob. in Annibal. c.* 10. Inter Reges erat Philippus Macedo, qui Philoclem Legatum cum auxiliis ad Pruſiam miſit. *Polyb. Legat.* 46. & Ortiogon Galatarum Rex. *Id. lib.* 3. *p.* 153.

Cum Pruſias terreſtri bello ab Eumene victus eſſet & prælium in mare transferens, navium multitudine ſuperaretur; Añibal novo comento auctor victoriæ fuit. Quippe omne ſerpentum genus in fictiles lagænas conjici jubet, medioque prælio in naves hoiſtiũ mitti. Id primum Ponticis ridiculum viſum, fictilibus dimicare, qui ferro nequeãt; ſed ubi ſerpentibus repleri naves cœpere, ancipiti periculo circũventi, hoſti victoriam ceſſere. *Juſt. l.* 32. *c.* 4. Bithynis igitur univerſis navem Eumenis adorientibus, cum ille eorum vim ſuſtinere non poſſet, fuga ſalutem petiit, quam conſecutus non eſſet, niſi intra ſua præſidia ſe recepiſſet, quæ in proximo littore erant collata. *Æm. in An. c.* 11.

Sic Annibal conſilio arma Pergamenorum ſuperavit, neque tum ſolum, ſed ſæpe alias pedeſtribus copiis pari prudentia pepulit adverſarios. *Id. ibid.* Ubi ſemel, cum illi pugnare placeret, & negaret Pruſias ſe audere, quod exta prohiberent. An tu, inquit, carunculæ vitulinæ, quam Imperatori veteri mavis credere? *Valer. Max. lib. 3. cap. 7. externa num. 6.*

Nam ab Eumene legatio cum fratre ejus Athenæo Romam venit, ad quærendum quo in Bithyniam Pruſiæ bellum adverſus Eumenem gerenti auxilia miſſa forent. *Liv. lib. 39.*

Quæ ubi Romam nuntiata ſunt, miſſi a Senatu Legati ſunt, qui utrumque Regem in pacem cogerent, Annibalemque depoſcerent. *Juſtin. lib. 32. cap. 4* Titum Quintium Flamininum ad Pruſiam, cum L. Scipione Aſiatico & P. Scipione Naſica nominat Livius. *Lib. 39. in fine.*

T. Flamininus ubi ad Pruſiam venit, quem ſuſpectum Romanis & receptus poſt fugam Antiochi Annibal, & bellum adverſus Eumenem motum faciebat: ibi ſeu quia a Flaminino inter cætera objectum Pruſiæ erat, hominem omnium, qui viverent, infeſtisſimum Populo Romano apud eum eſſe, quia patriæ ſuæ primum, deinde fractis ejus opibus, Antiocho Regi auctor belli apud Populum Romanum fuiſſet. *Livius lib. 39. cap. 61. pag.* 500.

Pruſias ut gratificaretur præſenti Flaminino Romaniſque, per ſe necandi aut tradendi ejus in poteſtatem conſilium cepit; a primo colloquio Flaminini milites ex templo ad domum Annibalis cuſtodiendam miſſi ſunt. Semper talem exitum vitæ ſuæ Annibal

nibal proſpexerat animo, & Romanorum inexpiabile odium in ſe cernens & fidei Regum nihil ſane confiſus: Pruſiæ vero levitatem etiam expertus erat. *Id. ibid.*

Annibal, poſteaquam eſt nuntiatum, milites regios in veſtibulo eſſe, poſtico, quod devium maxime, atque occultiſſimi exitus erat, fugere conatus; ut id quoque occurſu militum obſeptum ſentit, & omnia circa clauſa cuſtodiis diſpoſitis eſſe, venenum, quod multo ante præparatum ad tales habebat caſus, popoſcit. Liberemus, inquit, diuturna cura Pop. Rom. quando mortem ſenis expectare longum cenſent. Horum patres Pyrrho Regi hoſti armato exercitum in Italia habenti, ut a veneno caveret, prædixerunt: hi Legatum Conſularem, qui auctor eſſet Pruſiæ per ſcelus occidendi hoſpitis miſerunt. *Id. ibid.*

Execratus deinde in caput regnumque Pruſiæ, & hoſpitales Deos violatæ ab eo fidei teſtes invocans, poculum exhauſit. *Id. ibid.*

Alii dicunt Pruſiam nec Romanis negare Annibalem auſum, nec hoſpitis violare jura, permiſit ut, ſi poſſent, comprehenderent, continuo occupato caſtello, ubi habitabat, illum ſe veneno ſuſtuliſſe, & de ejus morte oraculum fuiſſe.

Annibalis cineres terra Lybiſſa teget.

Quod ille de Africa acceperat, cum viculus eſſet ille Bithyniæ maritimus, de quo Plinius *lib.* 5. *cap.* 32. Fuit Libyſſa oppidum, ubi nunc Annibalis tantum tumulus.

Philippus Macedoniæ Rex, poſtquam regnaſſet an-

nos 40. mortuus eſt, & Perſeus filius ejus nothus ei ſucceſſit. *Livius lib.* 40. *cap.* 54. *pag.* 517.

Legatos Romam mittit ad amicitiam paternam renovandam, petendumque, ut Rex a Senatu appelletur. *Id. ibid.*

Pruſias Legatos ad Perſeum mittit, ut ſibi Apamen ſororem in matrimonium concedat, quæ illi a fratre conceditur. *Id. lib.* 42.

Ut Philippus deceſſit relicto magno belli apparatu adverſus Romanos, quo poſtea Perſeus uſus eſt, & Gallos Scordiſcos in Thracia ad belli ſocietatem perpulit. *Juſtin. lib.* 32. *cap.* 3.

Legati Romani ad res Regum inviſendas miſſi, renunciant conveniendi Regis Perſei poteſtatem non factam: facile tamen apparuiſſe ſibi bellum parari. *Livius lib.* 42.

Alios Romani Legatos ad Reges ſocios miſerunt, inter quos Pruſias ſtatuit abſtinere armis, eventumque expectare; nam neq; ſe æquum cenſere adverſus fratrem uxoris arma ferre, & apud Perſea victoriam, veniam per ſororem impetrabilem fore. *Id. ib.*

Bellum itaque geſtum eſt inter Romanos & Perſea, & cum incertus tunc eventus eſſet, Legati Romam venerunt a Pruſia miſſi de pace reconcilianda cum Perſeo, ubi in Senatu ſunt auditi Pruſiæ preces magis quam poſtulatio fuere, profitentis, & ad id tempus ſe cum Romanis ſtetiſſe, & quoad bellum foret, ſtaturum. Cæterum cum ad ſe a Perſeo Legati veniſſent de finiendo cum Romanis bello, & iis pollicitum deprecatorem, apud Senatum futurum petere, ſi poſſent inducere in animum, ut finiant iram, ſe quoque in gratia

gratia reconliatæ pacis, poſſe uti. *Id. lib.* 44. *cap.* 14. *pag.* 558.

Pruſias, ne *Perſei* cognati victi cladem lugere videretur, ipſe *Romam* venit gratulaturus Senatui Populoque *Romano* de Macedonibus & Illyriis debellatis. Is magno comitatu urbem ingreſſus, ad forum a porta tribunalque Q. Caſſii *Prætoris* perrexit: concurſuque undique facto, Deos, qui urbem *Romam* incolerent, Senatumq; *Populum Romãum* ſalutatum, ſe dixit veniſſe, & gratulatum quod *Perſea* populumque *Reges* viciſſent. *Livius lib.* 45. *cap.* 44. *pag.* 583.

Cum *Prætor* Senatum ei, ſi velit, eo die daturum dixiſſet, biduum petiit, quo templa Deum urbemque & hoſpites amicóſque viſeret. Datus qui circumduceret eum L. Cornelius Scipio Quæſtor, qui & Capuã ei obviam miſſus fuerat: & ædes, quæ ipſum comiteſque ejus benigne reciperent, conductæ. *Id. ibid.*

Tertio poſt die Senatum adiit, gratulatus victoriã eſt; merita ſua in eo bello commemoravit: petiit ut votum ſibi ſolvere, *Romæ* in Capitolio 10. majores hoſtias, & *Præneſte* unam Fortunæ liceret: ea vota pro victoria *Populi Romani* eſſe. Et ut ſocietas ſecum renovaretur, agerque ſibi de *Rege* Antiocho captus, quem nulli datum a *Populo Romano* Galli poſſiderent, daretur; filium poſtremo Nicomedem Senatui commendavit. Omnium, qui in Macedonia Imperatores fuerant, favore eſt adjutus. Itaque cætera, quæ petebat, conceſſa. *Id. ibid.*

De agro reſponſum eſt, Legatos ad rem inſpiciendam miſſuros. Si ager *Populi Romani* fuiſſet, nec cuiquam datus eſſet, digniſſimum eo dono Pruſiam

 habi-

habituros eſſe. Si autem Antiochi non fuiſſet, eo ne Populi quidem Romani factum apparere: aut ſi datus Gallis eſſet, ignoſcere Pruſiam debere; ſi ex nullius injuria quicquã ei datum vellet Populus Romãus. Ne quod detur quidem gratum eſſe donum poſſe, quod eum, qui det, ubi vellet ablaturum eſſe ſciat. *Id. ibid.*

Facile Nicomedis commendationem accipere: Quanta cura Regum amicorum liberos tueatur Populus Romanus documento Ptolemæum Ægypti Regem eſſe. Cum hoc reſponſo Pruſias eſt dimiſſus. Munera ei ex ſeſtertiis juſſa dari, & vaſorum argenteorum pondo 50. & filio Regis Nicomedi ex ea ſumma munera dari cenſuerunt, ex qua Maſgabæ filio Regis Maſaniſſæ data eſſent: & ut victimæ aliaque, quæ ad ſacrificium pertinerent, ſeu Romæ, ſeu Præneſte, immolare vellet, Regi ex publico ſicut Magiſtratibus Romanis præberentur; & ut ex claſſe, quæ Brunduſii eſſet, naves longæ viginti aſſignarentur, quibus uteretur, donec ad claſſem dono datam ei Rex perveniſſet, L. Cornelius Scipio juſſus eſt, ne ab eo abſcederet, ſumtumque ipſi & Comitibus præberet, donec navem conſcendiſſet. Mire lætum & ea benignitate in ſe Populi Romani Regem fuiſſe ferunt: munera ſibi ipſum emiſſe, filium juſſiſſe donum Populi Romani accipere. Hæc de Pruſia noſtri Scriptores. *Livius ibid. pag.* 584.

Polybius eum Regem indignum majeſtate nominis tãti tradit: Pileatum capite raſo obviam ire Legatis ſolitum, libertumque ſe Populi Romani ferre, & ideo inſignia Ordinis ejus gerere. Romæ quoque cum veniret in curiam, ſummiſiſſe ſe & oſculo limen curiæ

conti-

contigiſſe,& Deos ſervatores ſuos Senatũ appellaſſe, aliamq; orationem non tam honorificã audientibus, quã ſibi deformem habuiſſe. Moratus circa urbem 30. haud amplius dies, in regnum eſt profectus. *Id. ib.*

Pruſias nequaquam majeſtate regia ullo modo dignus erat, nam cum Legati ad ipſum venirent, raſo capite, pileatus, togotus, & more Romano calceatus, obviam iis proceſſit, plane eo habitu ornatus, qualis ſolet eſſe apud Romanos recens manumiſſorum, quos libertos vocant; & cum Legatos ſalutaſſet; Ecce me, inquit, veſtrum libertum, omnia veſtra cauſa cupientem, inſtituta omnia veſtra imitari paratum, qua voce nulla poteſt fingi minus generoſa. *Polyb. Leg.* 97. *pag.* 927. Riſerunt illi, & Romam miſerunt hominem, qui cum ibi quoque viſus eſſet ridiculus, impetravit veniam. *Appian. pag.* 172.

Tum vero ingreſſus Curiam, ad januam ſtans Curiæ ex adverſo patrum, demiſſis manibus ſalutavit, Senatorumque conſeſſum, & ſimul, Salvete, inquit, Dii ſervatores mei, quæ vox adeo indigna viro eſt, adeo muliebres ſapit blanditias & adulationem, ut nihil fœdius ventura poſt ætas ſit latura: ſimilis iſtis & oratio fuit, quam ingreſſus Curiam habuit, cujus & meminiſſe dedecet. *Id. ib. pag.* 928.

Pruſias in Bithyniã reverſus didiſcit Eumenem fines ſuos depopulari; ideo Pitho Legatus a Rege miſſus de Bithynino Principe Senatui eſt conqueſtus, quod fines ſuos vaſtaret, & accuſans eũ, inſuper loca ab eo ſibi adempta conquerens; & quod Galatia omnino non abſtineret, nec Senatus decretis morem gereret, ſed eos quidem, qui ſuas partes ſequerentur,

aleret, omnibuſque rebus ornaret: eos vero, qui Romanæ partis erant, & ex Senatus decretis adminiſtrari Rempublicam cupiebant, humiliores redigeret. His auditis Senatus, neque criminationes reſpuit, neque mentem aperuit ſuam, ſed clam apud ſe habuit. *Polyb. Legat.* 104. *pag.* 932.

Cum Pruſias Eumenem, Romanis alias ob inventas ſocietatis ab eo cum Perſeo contra ipſos initæ indices ſatis ſuſpectum, non ſolum ipſe omni ſtudio accuſaviſſet, ſed etiam Galatas & Selgenſes & multos alios Aſiæ ad faciendum idem impuliſſet, Attalus & Athenæus a fratre Eumene *Romam* miſſi, non ſolum omnia, quæ objiciebantur crimina, coram Senatu diluerunt; ſed etiam honoribus aucti in patriam redierunt. At non propterea ſuſpicionem dudum conceptam adverſus Eumenem & Antiochum *Epiphanem*, remiſit Senatus, ſed Cajum Sulpicium Gallum & Manium Sergium Legatos miſit, qui de conſiliis Antiochi atque Eumenis accurate inquirerent, nunquid bello neceſſaria appararent, ac ſocietatem adverſus Romanos junxiſſent. *Id. Legat.* 106. *pag.* 936.

Moritur Antiochus Epiphanes *Rex* Syriæ, cum regnum tenuiſſet ſex annos, illi ſucceſſit filius ejus Antiochus Eupator.

Eumenes Pergami *Rex* deceſſit, cum annos 39. regnaſſet, & principatum reliquit Attalo fratri.

Inter Attalum & Pruſiam Reges inimicitiis ortis, Andronicum Attalus, Nicomedem & Antiphylum Pruſias Legatos Romam miſit. Cum primum vero Pruſiæ impreſſionem narraret Andronicus, dictis illius non movebantur Romani; ſed in ſuſpicionem venie-

veniebant, Attalum, quod cuperet ipſe Pruſiam adoriri, occaſiones belli præparare & criminationibus eum antevertere. Deinde Pruſiæ Legatis teſtantibus, ejuſmodi nihil eſſe factum: multo adhuc minus fidei habebant iis, quæ de Pruſia nuntiabantur. Mox vero magis magiſque re omni explorata, Senatus incertus quantum his nuntiis tribuere fidei deberet, L. Apuleium & C. Petronium Legatos miſerunt, ad inviſendum, quo loco Regum illorum res eſſent. *Polyb. Legat.* 128. *pag.* 959.

Porro quantum erant alienati Patrum animi a Rege Eumene, quem oderant, tantum benevolentiæ erga Attalum præ ſe ferebant. *Id. Leg.* 221. Aliquanto poſt Pruſias infenſus Attalo Regi Pergamenæ Aſiæ, agros ejus vaſtavit. *Appian. Mithr. pag.* 172.

Quod poſtquam Senatus Romanus didicit, denunciavit ei, ne Attalo amico ſocioque Populi Romani bellum inferre pergeret. Cumque ille parere gravaretur, Legati rigide mandarunt ei, aut pareret Senatui, aut ad diſceptandum veniret cum mille equitibus ad confinia; ubi & Attalum expectare ajebant cum totidem aliis. *Id. ibid.*

Ille contempta paucitate, quæ erat circa Attalum, ſperans eum poſſe a ſe opprimi, præmiſit Legatos, quaſi ſecuturus cum mille ſuis: ſed concitato univerſo exercitu, venit tanquam ad prælium. Attalus & Legati præmõiti diffugerunt, qua quiſq; poterat; ille etiam jumenta Romanorũ relicta comprehendit. *Id. ib.*

Pruſias conſilio ac ſpe capiendi Attali fruſtratus, Nicephorium ſub ipſis Pergami mœnibus ſitum vaſtare cœpit, ac templum quidem ipſum diſturbavit: ſtatuas vero atq; imagines Deorum im̃ortalium, atq; in his

his celebre Æſculapii ſimulacrum, cujus artifex fuiſſe perhibetur Phyromachus; denique ſacra omnia diripuit. *Diodor. Excerpt. Valeſ. pag.* 336.

Deinde Attalum intra Pergamum compulſum oppugnavit. *Appian. Mithrid. p.* 172. Cum ſub hyemis exitum Senatus P. Lentulum, qui recens ex Aſia redierat, ſuper iis, quæ fecerat Pruſias audiviſſet, Athenæum quoque Attali Regis fratrem in Curiam revocavit. Ibi non fuit multis verbis opus, ſed ſtatim cũ prædicto Legatos mittere decrevit C. Claudium Centonem, L. Hortenſium, & C. Aurunculeium, quibus mandata dedit, ut prohiberent Pruſiam, quo minus bellum cum Attalo gereret. *Polyb. Leg.* 129. *p.* 960

Pruſias victo Attalo Pergamum ingreſſus cum ſumptuoſo ſacrificii apparatu, Æſculapii templum adiit, mactatiſque victimis cum pertilaſſet, tum quidem in caſtra eſt reverſus. Deinde Deos propitios orare, omnemque aram ac lapidem exquiſito quodam genere adornare & venerari flexis genibus & muliebri ſuperſtitione, quod Pruſias facere ſolebat; atque interim eadem fana labefactare, eorumque everſione contumeliam Diis facere, quis neget animi id eſſe rabie perciti, hominiſque de ſtatu mentis deturbati? Quod quidem tum Pruſiæ contigit. *Excerpt. Polyb. Henr. Valeſ. pag.* 168.

Cum ille Rex nullum in expugnatione generoſi animi facinus edidiſſet, ſed prorſus imbelli ac muliebri animo adverſus Deos hominesque eſſet uſus, exercitum Elæam traduxit; & tentata urbis obſidione, cum nihil proficeret, eo quod Soſander Attali collectaneus cum præſidio militari urbem ingreſſus, impetum

petũ ipſius repellebat, Tyathira navibus contendit.

Porro inter redeundum fanum Dianæ, quod eſt in Hieraconia, vi illata ſpoliavit. Apollinis quoq; Cynii delubrum circa Temnum non ſpoliavit ſolum, ſed etiam igni tradidit. Atque his peractis domum rediit, illato hominibus & Diis immortalibus bello. *Id. p.* 171.

Horum ſcelerum brevi a Diis Pruſiæ inflicta pœna eſt: plerique enim ex pedeſtribus copiis ſanguinis profluvio perierunt. Nec diſſimilis caſus navales copias afflixit: quippe ingenti tempeſtate in Propõtide ſubito excitata, naves pleræque mari abſorptæ ſunt, una cum ipſis militibus ac remigibus, nonnulli in terram evecti ſunt naufragi. Has primas impietatis ſuæ pœnas tunc Pruſias dedit. *Excerpt. Diod. p.* 336.

Cum Hortenſius & Aurunculejus Pergamo reverſi renuntiaſſent, quanto contemptui Senatus mãdata Pruſias habuiſſet, qui violato fœdere adverſus ipſos & Attalum Pergami incluſos, omnem vim atq; injuriam eſſet expertus: Patres irati, & indignatione facinoris commoti, decem extemplo Legatos decreverunt, in queis L. Anicius & C. Fannius, & Q. Fabius Maximus: eoſque ſtatim cum mandatis miſerunt, ut bello finem imponerent; & Pruſiam pro injuriis bello illatis pœnas Attalo pendere cogerent. *Polyb. leg.* 133. *pag.* 962.

Attalus, dum adhuc eſſet hyems, magnũ exercitũ coegit: cũ & Ariarathes Cappadociæ & Mithridates Ponti Reges ejus ſocii copias ipſi tum equeſtres, tum pedeſtres Duce Demetrio Ariarathis filio ſubmiſiſſent. In his apparatibus dum occupatur Attalus, Legati Romani veniunt: qui Regem Quadis convenerunt,

runt & de omnibus rebus cum eo locuti ad Pruſiam recta ſunt profecti. *Id. legat. 135. pag. 964.*

Eo ut ventum, voluntatem Senatus ſerio illi declararunt. Pruſias ex iis, quæ imperabantur, nonnulla facturum ſe promittebat, de pleriſque negabat. Itaq; Romani Legati pertinacia illius offenſi, amicitiæ & ſocietati ipſius renunciarunt; atque extemplo omnes eo relicto ad Attalū pergere. Tum vero Pruſias pœnitentia ductus, orans obſecranſque Legatos aliquandiu ſequi; & cum nihil proficeret, domum reverſus, in ſumma conſilii inopia verſatus eſt. *Id. ib.*

Interim Romani Attalo auctores ſunt, ut cum exercitu in regni finibus manens, ipſe quidem bello neminem laceſſat, ſed urbes ſuas ac pagos ab injuria defendat. Ipſi in varias partes diviſi, partim Romam properant ad ſignificandam Senatui Regis Pruſiæ pertinaciam, partim in Ioniæ regiones tendunt: quidam ad Helleſpontum & vicinos Byzantio tractus: quorum omnium unum idemque erat propoſitum, ut ab amicitia & ſocietate Pruſiæ homines revocarent: Attalo vero benevolentiam cunctorum conciliarent, &, quibuſcunque modis poſſent, eum adjuvarent. *Id. ibid, pag. 965.*

Circa idem tempus, Athenæus Attali frater, claſſem adduxit navium tectarum octoginta: quarum quinque triremes Rhodiorum erant, quæ ad bellum Creticum fuerant miſſæ, viginti Cyzicenorum, ſeptem & viginti Attali; reliquæ aliorum ſociorum. Is directo curſu in Helleſpontum, quoties aliquam præterveheretur earum urbium, quæ Pruſiæ parebant, crebras excurſiones faciens, agrum illarum populabatur. *Polyb. legat. 136 p. 965.* Se-

Senatus auditis Legatis, qui a Pruſia redierant, tres alios continuo miſit, Appium Claudium, Lucium Oppium, & Aulum Poſthumium. Hi in Aſiam ubi venerunt, bello finem impoſuerunt, & ut Reges ambo in hujuſmodi conditiones conſentirent, pervicerunt. *Pruſias ut Attalo viginti naves tectas confeſtim tradat, talenta quingenta intra viginti annorum ſpatium pendat. Agrum uterque ut poſſideat, quem ante inchoatum hoc bellum obtinebat. Item ut Pruſias damna ſarciat agris illata Methymnæorum, Ægeenſium, Cumæorum & Heracleotarum, centumque illis talenta ſolvat.* Hoc fœdere iſtis ſcripto, Attalus copias ſuas & navales & terreſtres domum reduxit. Atque hoc modo ſingula ſunt eo bello geſta, quod Attali & Pruſiæ controverſia excitaverat. *Idem ibidem.*

Pruſias vero cum ſe ob nimiam ſævitiam ſubditis exoſum & Nicomedem filium valde ab eis amatum animadverteret, filium ſuſpectum Romam miſit, ut ibi degeret. *Appian. Mithrid. pag.* 173.

Quem poſtquam cognovit, ibi quoque gratioſum eſſe, mandavit ei, ut a Senatu peteret, remitti ſibi, quod ſupererat pecuniæ debitæ Attalo: & addidit ei Menam, ut ſimul legatione fungeretur, cui clam mandatum dedit, ſi impetraverit remiſſionem pecuniæ, ut amplius Nicomedi parceret; ſi minus, in urbe illum interficeret, & ad hæc cercuros aliquot miſit cum eo & duo millia militum. *Id. ibidem.*

Rex interea conſulere ſtudebat minoribus filiis, quos ſuſceperat ex noverca ejus Diegyllis Thraciæ Regis filia. *Juſtin. lib.* 34. *cap.* 4.

Ex

Ex iſtis liberis unus erat nomine Pruſias ut pater, cognomine MONOΔOΥΣ, quod pro ſuperiori ordine dentium unum os æqualiter extentum habuit, nec ad ſpeciem deforme, nec ad uſum ulla ex parte incommodum. *Valer. Max. lib. 1. cap. 8. externa num. 12.*

Attalus Legatum miſerat Andronicum Romam, cum accepit Menam illuc eſſe profectum, & demonſtravit mulctam minorem eſſe, quam rapinam. Cum igitur mulcta non remitteretur Pruſiæ, & Nicomedem Romæ Menas videret eſſe in pretio, inops conſilii, nec occidere eum auſus eſt, nec reverti in Bithyniam. *Appian. Mithrid. p.* 173.

Ita morantem convenit non invitum juvenis, conſpiraruntque in Pruſiam, aſcito in ſocietatem Andronico, ut is Regi ſuo perſuaderet, Nicomedem in Bithyniam deducere. Congreſſi igitur in Bernice oppidulo Epiri, noctu conſcenſa nave, quid agendum eſſet, collocuti ſunt, & diverſi diſceſſerunt eadem nocte. *Id. ibid.*

Mane vero Nicomedes exſcendit navem purpuratus & diadematus more regio, cui mox Andronicus occurrit & Regem appellatum deducebat cum centum, quos circa ſe habebat, militibus. Mena vero ſimulabat, ſe tum primũ ſenſiſſe Nicomedis præſentiam, & circumcurſans illa duo millia indignabatur: tandem procedente ſermone; E duobus, inquit, Regibus alter domi eſt, alter in itinere, vos rebus veſtris proſpicite in futurum & recte conſulite, quandoquidem veſtra ſalus nunc agitur: ut ſagaciter applicemus nos ad eum, qui futurus eſt potior, ille ſenex eſt, hic juvenis: Bithyni illum averſantur; hunc optãt.

Roma-

Romanorum optimates juvenem diligunt. Andronicus jam ejus ſatelles promittit ab Attalo auxilium, Rege vicino Bithynis & late regnante, & Pruſiæ hoſte vetere. Ad hæc memorabat crudelitatem Pruſiæ, detegens ejus in omnes patrata facinora, & inde odium publicum. *Id. pag.* 174.

Ut vero & hos milites animadvertit abhorrere a Pruſiæ ſceleribus, ſtatim ad Nicomedem adduxit & ſecundus Regem eum appellavit poſt Andronicum, ſtipavitque duorum millium ſatellitio. *Id. ibid.*

Attalus vero prompte excepto juvene, Pruſiam juſſit filio civitates aliquot ad inhabitandum & agros ad victum attribuere: reſpondit ille mox ei daturum ſe univerſum regnum Attali, in cujus gratiam & ante invaſiſſet Aſiam. Hæc locutus miſit Romam, qui accuſarent Nicomedem & Attalum, citarentque ambos in judicium. *Id. ibid.*

Nicomedes, Phaëllonis Epirotidis oraculo fretus, quod ſuis ex commodis ipſe, interpretabatur, hortatu Attali bellum patri Pruſiæ fecit. *Zoſim. Hiſtor. lib. 2. pag.* 690.

Itaque Attalus cum Nicomede mox in Bithyniam profectus eſt, ad quos Bithyni paulatim defecerunt. *Appian. Mithrid. pag.* 174.

Pruſias vero nemini ſe credens & ſperans Romanos ſe erepturos ex inſidiis, a Diegylle Thraciæ Rege ſocero ſuo, quingentos Thracas impetravit, quibus ſolis commiſit corporis ſui cuſtodiam, & in arcem Niceæ ſe incluſit. *Id. ibid.*

At Romæ Prætor Urbanus non ſtatim ad Senatũ adduxit Legatos Pruſiæ, Attalo gratificans; & poſt-

quam tandem introduxit, juſſus a Senatu Legatos eligere, qui bellum cōpeſcerent, elegit tres: quorum unus ſaxo quondam in caput percuſſus, fœdas cicatrices præferebat; unus laborabat pedibus, unus usque ad ſtultitiam ſimplex habebatur: ita ut Cato in legationem cavillaretur, eam nec mentem habere, nec pedes, nec caput. *Id. ibidem.*

Legati profecti in Bithyniam, juſſerunt partes ab armis diſcedere. Nicomede autem & Attalo ſimulantibus ſe autoritati Senatus cedere. Bithyni ſubornati negabant ſe poſthac ferre poſſe immanitatem Pruſiæ, maxime poſtquam deprehenſi ſunt moleſte ferre ejus imperium: ſic legati, quia nondū hæ querelæ ad Senatum pervenerant, abierunt infecto negotio. *Id. ibid. & pag.* 175.

Pruſias deſperata ope a Romanis, quibus fretus nulla paraverat auxilia, migravit Nicomediā, ut hac munita hoſtem inde arceret: ſed oppidani Rege prodito portas aperuerunt. Nicomedes cum exercitu introgreſſus eſt. Pruſiam religione fani Jovis ſe tutantem confoderunt quidam immiſſi a filio. *Id. ibid.* Ab ipſo filio ad aram Jovis confugientem interfectum fuiſſe narrat Diodorus, *in Phot. Bibliot. cod.* 244. Ab Attalo occiſum refert Strabo *lib.* 13. *pag.* 624. his verbis: Et Pruſiam interfecit, ſubſtituto ei filio Nicomede. A filio adjuvante Attalo, Livius *lib.* 50. A ſubditis ſuis cæſum ex Dione refert Zonaras. Tantum enim Bithynorum in eum fuiſſe odium narrat Polybius *in Excerpt. Valeſ. pag.* 174. ut omnes impetu effuſo non ad defectionem modo, ſed ad pœnas etiam de eo ſumendas ferri cœperint.

Pru-

Pruſias aſpectu erat deformis, tametſi judicio & ſagacitate haud quaquam ſpernendus: cæterum corporis ſpecie dimidiato homini ſimilis, & ad res bellicas plane ignavus ac mollis, neque enim ſolum timidus, ſed præterea laboris impatiens atque effœminatus in omni vita & animo & corpore erat; quod omne genus vitii, cum omnes mortales, tum maxime Bithyni in Regibus ferre non poſſunt. *Id. pag.* 172.

Pruſiam etiam valde diſſolutum denotat Athenæus ex poculo: ait autem Pruſiam erectum poculum eſſe, appellationem eam ſortitum a Pruſia Bithyniæ Rege, luxu & vitæ genere diſſoluto, ut narrat Colophonius Nicander lib. 4. de iis, quæ Pruſiæ contigerunt.

Regnavit annos 41.

NICOMEDES II.
BITHYNIÆ REX IX.

NICOMEDES II. interfecto patre Pruſia ſecundo in Bithynia, conſentientibus & applaudentibus univerſim populis, regnare cœpit anno fere ineunte V. C. 605. Epiphanes cognomen ipſi inditum eſt ab illis, quaſi apparuiſſet ut ab immani ſævitia, qua omnes premebat, liberaret.

In pace quietus cum Regibus proximis nullum geſſit bellum: at cum Attalus, ultimus Aſiæ Pergamenæ Rex Philometor dictus, morbo ex ſolis fervore contracto, deceſſiſſet, Pergamenum regnum teſtamento reliquit Populo Romano, hac inſcriptione: *Populus Romanus bonorum hæres eſto.* Eudemus Regis teſtamentum attulit, & Tib. Graccho Tribuno plebis tradidit. *Plut. in Tib. Graccho pag.* 830. anno V. C. 621. Tanta cura Græcæ Linguæ notitiam animo comprehenderat, ut eam in quinque diviſam genera per omnes partes ac numeros penitus cognoſceret. Quæ res maximum ei ſociorum amorem conciliavit, qua quis eorum Lingua apud tribunal illius poſtulaverat, eadem decreta reddenti. *Quintilian. lib.* 11. *cap.* 2.

Ariſtonicus Eumenis Pergami Regis filius nothus ex pellice Epheſina, & Attali defuncti frater, velut paternum regnum Aſiæ invaſit. *Juſtin. lib.* 36. *cap.* 4. Contra eum miſſus eſt Licinius Craſſus Conſul, qui Pontifex Maximus erat, anno 623.

Inter Aſiæ Reges, qui auxilia Romanis tulere, nomina-

minatur Nicomedes ab Eutropio *lib.* 4. ait enim: *Nam & Bithyniæ Rex Nicomedes Romanos juvit.* Alia erant Mithridates Evergeta Ponticus, Ariarathes Cappadox, & Pylæmenes Paphlagon ex Oroſio, *lib.* 5. *cap.* 10. Sed Craſſus, licet ſuis & Regum auxiliis adjutus, inordinata acie prælium conferens, victus eſt, & ex vulnere mortuus. *Jul. obſequens de prodigiis.*

Anno ſequente victus eſt Ariſtonicus a Perpenna Conſule, & captus, auxiliantibus, ut videtur, iiſdem Regibus, niſi quod Ariarathes occiſus fuerat in ſuperiore prælio.

Poſt victoriam Regibus, qui adverſus Ariſtonicũ auxilia tulerant, præmia perſoluta. *Juſtin. lib.* 37. *c.* 1.

Cum Mithridates Eupator Ponti Rex de Aſia ſubigenda cogitaret, clam profectus eſt ex regno cum quibuſdam amicis; univerſam pervagatus eſt, omniumque urbium ſitum ac regiones cognovit. Inde Bithyniam tranſcendit. *Id. cap.* 3. Et cum Nicomedem aliquo modo metueret: poſtea inita cum eo ſocietate, Paphlagoniam invaſit, victamque cum ſocio diviſit, expulſo Rege Pylæmene. *Id. c.* 4. año 630.

Paphlagoniam cum a Nicomede a Mithridate Regibus teneri Senatui nuntiatum eſſet, Legatos ad utrumque miſit, *qui gentem reſtitui in priſtinum ſtatum juberent.* Mithridates cum jam ſe parem magnitudini Romanorum crederet, ſuperbo reſponſo hæreditarium patri ſuo regnum obveniſſe reſpondit; nec territus minis Galatiam quoque occupat. *Id. ibid.*

Nicomedes, quoniam ſe tueri jure non poterat, *juſto Regi redditurum* reſpondit; atque ita filium ſuum mutato nomine Pylæmenem, Paphlagonum Regem

 nomi-

nomine appellat, & quaſi ſtirpi regiæ reddidiſſet regnum, falſo nomine tenet. Sic ludibrio habiti Legati Romam revertuntur. *Id. ibid.*

Mithridates poſt Galatiam occupatam Cappadociæ inhians, Ariarathem illius Regem, qui ſorori Laodici nupſerat, per Gordium inſidiis tollit: ejus autem poſtea filium Ariarathem tollere meditatur. Nicomedes interim vacuam morte Regis Cappadociam invadit. Quod cum nuntiatum Mithridati fuiſſet, per ſimulationem pietatis auxilia ſorori ad expellendum Cappadocia Nicomedem mittit: ſed jam Laodice per pactionem ſe Nicomedi in matrimonium tradiderat. Quod ægre ferens Mithridates, præſidia Nicomedis Cappadocia expellit, regnumque ſororis filio reſtituit. *Id. lib.* 38. *cap.* 1.

Populus Romanus ut accepit Nicomedem & Mithridatem tanquam rivales hanc ſponſam Cappadociam, ut ſibi commodam atque vicinam mirum in modum procari ac ambire, Auſeius Tribunus Plebis legem tulit de Cappadocia ſuis Regibus reſtituenda. Legem diſſuaſit Tib. Gracchus his verbis: Qui prodeunt diſſuaſuri, ne hanc legem accipiatis *Quirites*, petunt non honorem a vobis, ſed a Nicomede pecuniam. Qui ſuadent, ut accipiatis, ii quoque petunt non a vobis bonam exiſtimationem, verum a Mithridate rei familiaris ſuæ pretium & præmium; nam uterque Rex Legatos miſerant. *Aul. Gell. lib.* 11. *cap.* 10.

Mithridates, interjectis menſibus inter avunculũ & Ariarathem diſſidio exorto pro Gordio, quem Mithridates ab exilio revocare volebat, ad colloquiũ inter Reges ventum eſt & avunculũ, Ariarathe per inſidias

dias occiſo, & alteri ex fratribus octo annorum filio, impoſito Ariarathis nomine, additoque ei rectore Gordio, tradidit. *Juſtin. lib.* 38 *cap.* 1.

Marius cum adverſus Cimbros expeditionem pararet, & Senatus auxilia ex tranſmarinis gentibus accerſendi poteſtatem illi dederat; Conſul ergo ad Nicomedem de ſuppeditandis auxiliaribus Legatos miſit, cui reſpondit Rex, Bithynos a Publicanis in ſervitutem majori ex parte abſtractos in Provinciis hic illic attineri. *Diodor. lib.* 36. *Ecloga prima, pag.* 908.

Sed Cappadoces, crudelitate ac libidine Præfectorum vexati, a Mithridate deficiunt, fratremque Regis, & ipſum Ariarathem nomine, ab Aſia, ubi educabatur, revocant: cum quo Mithridates prælium renovat, victumque Cappadociæ regno expellit. Nec multo poſt adoleſcens ex ægritudine collecta infirmitate decedit. *Id. ibid. cap.* 2.

Poſt hujus mortem Nicomedes timens, ne Mithridates acceſſione Cappadociæ, etiam Bithyniam finitimam invaderet, ſubornat puerum eximiæ pulchritudinis, quaſi Ariarathes tres, non duos filios genuiſſet, qui a Senatu Romano paternum regnũ peteret. Uxorem quoque Laodicen Romam mittit, ad teſtimoniũ trium ex Ariarathe ſuſceptorum filiorum. *Id. ibid.*

Quod ubi Mithridates cognovit, & ipſe pari impudentia Gordium Romam mittit, qui Senatui aſſereret, *puerum, cui Cappadociæ regnum tradiderat, ex eo Ariarathe genitum, qui bello Ariſtonici auxilia Romanis ferens cecidiſſet.* Sed Senatus videns Reges illos uſurpare regna aliorum ſub nomine Principum, quos falſo fingebant ex ſtirpe regia, ademit & Cappadociam Mithra-

dati,& Paphlagoniam Nicomedi donavit, ut Mithridates id facilius ferret, & ne Reges injuriam ſibi illatam crederent, ſi darentur aliis regna, quæ illis ademta erant, uterque populus libertate donatus eſt. *Id. ibidem.*

Sylla Prætor Provincialis Aſiam ſortitus, in eam cum adveniſſet, Nicomedem Epiphanem Pylæmeni Cappadociam, cui eam ademerat, ex S. C. reddere compulit.

Denique Nicomedes poſt 57. regni annos, Socratis filii inſidiis e vivis tollitur: quod nefandum facinus ita deteſtati ſunt Bithyni, ut eum e regno expulerint, & Nicomedem e Nuſa genitum Regem appellarint, qui ex S. C. confirmatus eſt: Socrates vero ad Mithridatem confugit. *Memnon cod. 32.*

Interfectus a proprio filio, pœnam talionis luit, paſſus a filio, quod ipſe in patrem commiſit, equus vero ejus, ipſo defuncto, inedia vitam finivit. *Plin. lib. 8. cap. 42.*

Nicomedi vero Epiphani uxor fuit nomine Conſigne. *Plin. lib. 8. cap. 40.*

NICOMEDES III.
REX BITHYNIÆ X.

In musæo Ill. Harlæi Pr. gnalis.
Ex num. arg. tetradrag.

NICOMEDES III. Nicomedis Epiphanis filius, ex Nuſa, quam ſaltatricem appellat Mithridates Eupator *in Orat. ad Milites, apud Juſtinum lib.* 38. *c.* 4. Poſtquam a Populis Socrates cognomine Κρηςὸς

 appe-

appellatus, ob cædem parenti illatam e regno expulſus eſſet, & ad Bithyniæ principatum vocatus eſt.

Quidam ajunt, Nicomedem filium tunc Romæ degentem, cum ad Senatum pervenit hoc nuntium, & ab illo tunc ex S. C. Bithyniæ Regem eſſe nominatum. Ille ut ex S. C. in regno paterno eſt confirmatus, ſibi cognomen Philopatoris impoſuit; ut mortem patris ſe vindicaturum demonſtraret, ſic *Amans patrem* dici voluit. *Appian. ibid. pag.* 175.

Mithridates Eupator, ad quem fugerat Socrates, ubi vidit Nicomedem, qui avitum Bithyniæ regnum ex Senatus-Conſulto acceperat, fratrem ipſius cum exercitu miſit Socratem Chreſtum cognomine, id eſt frugi, qui regnum hoc ſibi uſurpavit. *Appian. Mithrid. pag.* 176.

Cum regno pulſus Nicomedes ſupplex Romam veniſſet, Romani eum ſimul & Ariobarzanem in ſuum quemq; regnum reſtituerunt. Legatione ad hoc miſſa, cujus Principes erant Manius Aquilius Conſularis ac triumphalis, & Manius Acilius Prætorius, juſſiſque adjutare L. Caſſio, qui *Prætor Provincialis* Aſiam Pergamenã obtinebat cum exercitu exiguo, & hoc ipſo Eupatore: verum is propter controverſũ jus Cappadociæ & ablatam ſibi nuper ab ipſis Romanis Phrygiam, nihil juvit. *Id. ibid. & pag.* 177.

Licet Mithridates ipſe in oratione, quam Trogus Pompeius commemorat, Regem Bithyniæ Chreſtum a ſe in gratiam Romanorum occiſum fuiſſe affirmet. *Juſt. lib.* 38. *cap.* 5.

Caſſius & Manius cum Caſſiano milite, aliiſq; contractis e Gallo-Græcia Phrygiaque, reduxerunt Nicome-

comedem in Bithyniam, Ariobarzanem in Cappadociam: moxque ambobus ſuadebant, ut vicinam Mithridatis ditionem incurſionibus vexando materiam belli quærerent, oſtendentes ſpem auxilii. Neuter tamen vicinum tam potentem laceſſere armis auſus eſt. *Appian. pag.* 177.

Nicomedes, qui magnam pecuniam pro reſtitutione Ducibus & ipſis Legatis ex pacto debebat, magnam etiam alias a Romanis Aſiaticis ad uſuram acceperat, quæ tum repetebatur, invitus in ditionem Mithridatis irrupit, & uſque Amaſtrim urbem populatus eſt, nemine vetante occurrenteve; nam Mithridates, quamvis paratas haberet copias, tamen cedebat, ut multas juſtasq; cauſas belli haberet. *Id. ib.*

Ubi vero Nicomedes cum magna præda domum rediit, Mithridates Pelopidam miſit ad Romanos Duces Legatoſque, non ignarus ipſos bellum appetere, & incurſionis ejus cauſam fuiſſe; diſſimulabat tamen captans plures honeſtioreſque futuri belli cauſas, ſuam ac paternam ſocietatem amicitiamque commemorans. *Id. ibid.*

Legati Nicomedis culpam in Mithridatem, a quo primum injuriæ initium ſumpſerant rejicientes, reſponderunt, illum jamdudum a Mithridate appetitũ inſidiis, cum Socratem armis in regnum induceret, quieturum alioquin & ceſſurum ætati fratris majoris. Hunc, inquit legationis Princeps, Mithridates cõcitavit adverſus eum, quem Senatus Populuſque Romanus conſtituit Regem Bithyniæ. *Id. ibid. p.* 178.

Romam Mithridates Legatos miſit, petens a Romanis, ut ſi Nicomedem pro amico haberent, vel per-

perſuaderent, vel cogerent hominem ex æqui juſtique ratione ſecum agere: ſin autem hoſtis ulciſcendi poteſtatem ſibi facerent, Romani non modo nihil eorum egerunt, quæ volebat; ſed etiam minas addiderunt, ut Cappadociã Ariobarzani reſtitueret, pacemque cum Nicomede coleret. *Dio Legat.* 31. *vel* 32.

Interim vero Pelopidam ad Romanorum Duces Mithridates ablegavit, ut eis ſignificaret, ſe Legatos queſtum de illis ad Senatum miſiſſe, & ut ibi ad cauſam dicendam adeſſent, denuntiaret; neve quicquam abſque communi Senatus Populique Romani decreto inciperent. Cujus oratio quoniam viſa illis inſolentior, juſſerunt Mithridatem abſtinere a Nicomede & Cappadocia, Pelopidam autem ſtatim caſtris excedere, & niſi Rex juſſa faciat, non redire amplius. *Id. pag.* 179. *&* 181.

Moxque non expectata de tanto bello Senatus aut Populi ſententia, colligebatur exercitus e Bithynia, Cappadocia, Paphlagonia, Gallo-Græcia. Ut vero & propius L. Caſſii exercitus, cum quo Aſiã obtinebat, ſatis inſtructus eſt, & auxilia convenere omnia; diviſis copiis Caſſius caſtra metatus eſt in confinio Bithyniæ Gallo-Græciæque; Manius qua tranſitus patebat Mithridati in Bithyniam: tertius Dux Q. Oppius, in finibus Cappadociæ cum quadragenis peditum equitumque millibus: habebant & claſſem, cui Minucius Rufus & C. Popilius præerant, ad oris Ponti cuſtodiam; juvabat eos & Nicomedes cum peditum quinquaginta, equitum ſex millibus. *Id. pag.* 181.

Mithridates in exercitu proprio habebat 250. pedit. 40. equitum millia, 300. naves tectas, 100. dicro-

croca; inter auxilia vero Arcathias ipſius filius adduxerat ex Armenia minore 10. equitum millia. *Id. ibid.*

Ut vero ad Amniam fluvium in latis campis conſpexerunt ſe Nicomedes & Duces Mithridatis, inſtruxerunt acies; Nicomedes omnes ſuos, Neoptolemus & Archelaus expeditos tantum, & equites Arcathiæ, & currus aliquot: nam Phalanx adhuc erat in itinere. Eminebat campis ſaxoſus tumulus, quem miſſis eo paucis occuparent, ne circũvenirentur a Bithynis numero longe ſuperãtibus: ex quo ſuos depulſos videns Neoptolemus, tanto magis circumventionem metuens, feſtinus ſuccurrit, accito ſimul Arcathia. *Id. p.* 182.

Id animadvertens Nicomedes occurrit, moxque cruentũ certamen commiſſum eſt. Tandem Bithynus conixus, hoſtes propulſos fugabat, donec Archelaus a dextro cornu tranſcurrens, perſecutores invaſit: quibus mox in eum converſis cedebat paulatim, ut Neoptolemus cum ſuis poſſet ſe e fuga recipere: quod ubi factum cogitavit, in pugnam revertit. *Id. ib.*

Tum vero immiſſi in Bithynos falcati currus magno impetu, alios in duas, alios in plures partes lacerabant: quod maxime illos terruit, dum vident dimidiatos viros ſpirantes adhuc, aut in multa fruſta diſcerptos, aut artus pendentes a curribus, ut fœditate magis ſpectaculi, quam pugna victi turbarint præ metu ordines. Turbatos Archelaus a frõte, Neoptolemus & Arcathias e fuga reverſi, a tergo aggreſſi ſunt: illi in utroſque obverſi diu repugnarunt. Tandem poſt magnam ſuorum ſtragem Nicomedes fugit cum reliquis in Paphlagoniam, militeſque Mithridatis caſtris & pecuniis ſunt potiti. *Id. ibid.*

Tunc

Tunc Nicomedes prope Manium caſtra admovit, Mithridates Scorobam montem aſcendit, qui eſt Bithynorum & Ponticorum confinium. Hujus antecurſores 100. equites Sarmatæ, cum forte offendiſſent 800. Nicomedis equites, ceperunt ex eis aliquot: hos Mithridates remiſit in patriam cum viatico. *Id. ibid. pag.* 183.

Manium retrocedentem Neoptolemus & Nemanes Armenius, circa primum Pachium vicum aſſecuti hora ſeptima, cum abiiſſet Nicomedes ad Caſſium, coëgerunt pugnare ducentem equitum 4000. peditum vero decuplum; cæſiſque decem millibus, trecentos vivos ceperunt. Manius caſtra quoque amiſit; ipſe fugiens ad Sangarium fluvium, noctu eum trajecit & evaſit in Pergamum. *Id. ibid.*

Caſſius Nicomedeſque & cæteri, quotquot Legati Romani aderant, moverũt caſtra in Leõtocaphalen, quod eſt Phrygiæ caſtellum munitiſſimum, ubi novitiam tironum multitudinem collectã ex opificibus, aut agricolis, aut plebe infima; in armis exercebant, & novos ex Phrygia delectus faciebant; ſed cũ utrique pigri eſſent ad officium, noluerunt amplius facere negotium viris imbellibus, dimiſſiſque omnibus receſſerunt. Caſſius Apameam cum ſuis copiis, Nicomedes Pergamum, Marius verſus Rhodum. *Id. ibid.*

Quæ ubi audierunt oris Ponti cuſtodes, diſperſi ſunt, clauſtris Ponti & Nicomedis navibus Mithridati traditis; ille uno impetu potitus tota Nicomedis ditione, obibat eam, civitates conſtituens & ordinans: Nicomede vero in Italiam ſe ſubducente. *Id. ibid. Memnon. cap.* 33.

His

His Romæ auditis, expeditionem contra Mithridatem decrevit Senatus, etſi bello Italico & domeſticis ſeditionibus Romani eſſent occupati; cumque Provincias ſortirentur Conſules, Aſia Cornelio Syllæ obvenit, ſimulque bellum Mithridaticum. *Velleius Paterculus l. 2. c. 17. 18. 19. Appian. Mithrid. pag.* 184.

Mithridates Aſia potitus, poſtea Archelaus Mithridatis Dux in Græciam cum claſſe miſſus eſt. *Appian. pag.*188. Sylla vero ex Italia cum Nicomede, qui eum ſequebatur, tranſvectus in Græciam, contra Archelaum tranſiit in Atticam. *Id. ibid. pag.* 190.

Valerius Flaccus Proconſul in Aſiam mittitur, ut Syllæ in bello Mithridatico gerendo ſuccedat. Ipſe autem rei bellicæ ignarus C. Flavium Fimbriam Legatum ſibi aſſumit, ipſum in Bithynia apud Nicomediam interfecit; & occupato exercitu Imperator appellatus, aliquot præliis non improſpere pugnavit cum Mithridatis filio, ipſumque Regem compulit intra Pergamum, & inde profugum inſecutus, apud Pitanem obſedit. *Id. ibid. pag.* 204. & 205.

At Mithridates poſtquam etiam ad Orchomenium cladem acceptam audivit, ſcripſit Archelao, ut faceret pacem quam honeſtiſſimam, qui cum Sylla congreſſus ad colloquium, & pacis conditiones propoſuit, quas, dimiſſo ad Regem Archelao, ut acciperet ſcripſit. *Id. ibid. pag.* 207.

CumqueLegati a Mithridate reverſi cætera probarent, ſolam excipientes Paphlagoniam, poſtea Sylla vere tranſiit per Helleſpontum in Aſiã. Mithridates a Pergamo obviam venit, ambobus cum exiguo comitatu in campum progreſſis, inſpectante utrimque exer-

exercitu. Ibi Mithridates inter alias res fatus eſt, diſſimulata Nicomedis violentia, cui reſpondit Sylla, occaſione iſtius Regis: Nicomedes queritur, te autore & corpus ſuum ferro ſauciatum ab Alexandro, & regnum a Socrate Chreſto invaſum, ſeque laceſſitum his injuriis, fines tuos ingreſſum cum exercitu: attamen ſi te læſum putabas immerito, debueras Legatos Romam mittere & reſponſum expectare. *Id. ibid. pag.* 208.

Iracunda Syllæ oratione territus Mithridates, conſenſit in leges pacis datas Archelao. Mox Nicomedem & Ariobarzanem accivit, controverſiisque eorum cum Mithridate diremtis, Curionem juſſit ut Nicomedem & Ariobarzanem in propria regna reduceret, & Mithridates ad ſolum paternum regnum reverſus eſt. *Id. ibid. pag.* 210.

Sylla L. Murenam ad ordinandas res in Aſia Prætorem reliquit, additus eſt L. Lucullus Proquæſtor, Murena vero triumphi cupidine mox pacem cum Mithridate fregit. *Appian. ibid. pag.* 213.

Licinius Murena Proprætor, Aſiam prolato Syllæ juſſu, imperio obtinuit, & bellum cum Mithridate continuavit. Quo nuntio Romam perlato, Sylla indignum cenſens fœderatū infeſtari, A. Gabinius miſſus eſt in Aſiam, qui ſerio Murenæ denuntiaret, abſtineret arma a Rege, & Mithridatem cum Ariobarzane reduceret in mutuam gratiam. *Id. ibid. p.* 215.

Nam ſolus bello a Mithridate impetebatur, & Nicomedes in Bithynia quietus pace fruebatur: interea Murena a Sylla revocatur, & finitum ſecundum cum Mithridate bellum. M. Minucius Thernius

Prætor

Prætor extra ordinem a L. Sylla tunc Dictatore in Aſiam miſſus eſt, ut Murenæ ſuccederet; Julius Cæſar annorum novemdecim natus, ſtipendia prima fecit in Aſia ſub eo, a quo in Bithyniam miſſus ad accerſendam claſſem, deſedit apud Nicomedem, non ſine rumore proſtratæ Regi pudicitiæ: quem rumorem auxit inter paucos rurſus dies repetita Bithynia, pecuniæ exigendæ prætextu, quæ deberetur cuidam libertino clienti ſuo. *Sueton. in Julio cap.* 2.

Ipſe Cæſar in oratione, quam pro Bithyniis habuit, ſic loquitur: Vel pro hoſpitio Regis Nicomedis, vel pro horum neceſſitate, quorum res agitur, defugere hoc munus non potui. *Aulus Gel. Noct. Att. lib.* 5. *cap.* 13.

Nicomedes, Nicomedis filius, tandem mortuus eſt, poſtquam regnaſſet annos 17. Eutropius quidem refert L. Licinio Lucullo, M. Aurelio Cotta Coſſ. *lib.* 6. Alii ſine liberis hæredem teſtamento Populum Romanũ reliquiſſe ſcribunt: alii præterito filio proprio narrant; Salluſtius vero ait poſtremo: Totam Bithyniam Nicomede mortuo, diripuere Romani, cum filius Nyſæ, quem Regem appellaverant, genitus haud dubie eſſet. *Lib.* 4. *in Epiſt. ad Arſacem.*

Ille videtur eſſe, de quo Suetonius *in Julio*, quondam etiam in Senatu defendenti Nyſæ cauſam, filii Nicomedis, beneficiaque Regis in ſe commemoranti. Non ignoro plurimos MSS. habere *Filiæ*, ſed Torrentius Lævinus *Comment. in Suet. n.* 49. ſe pariter vidiſſe unum, in quo *Filii.* Unde dubium reliquit, cum fragmenta Salluſtii ſuperiora id affirmare videantur.

Mox poſt Nicomedis ultimi mortem & allatum in urbem teſtamentum ſub anni V. C. 679. finem, Bi-

thynia redacta eſt in Provinciam, & hujus adminiſtratio videtur Aſiæ Proconſuli fuiſſe ſubiecta, qui hoc tempore M. Junius ex Plutarcho vocabatur *in vita Julii Cæſaris.* Junio cognomen erat Silanus.

A. Pompeius, quod in Provinciæ formam ex decem Legatorum ſententia, Bithyniam redegerit, Bithynici cognomen inde retinuit, teſtibus Livio, Appiano & Eutropio, hoc etiam confirmatur a Feſto *in voce Rutrum*, qui narrat hoc anno omnem ſupellectilem Regiam, teſtamento Romanis relictam diVexiſſe Romam.

Anno deinde ſequenti 680. M. Aurelius Cotta Conſul miſſus eſt, ut eam tueretur contra Mithridatem, qui tertium bellum Mithridaticum & ultimum inchoavit.

Quot fuerint in Bithynia Reges; undecim nominat Memnon, ad octo tantum reducit Georgius Syncellus, initium ſumens a Zipœte, illius patrem Biantem non referens in Regum album, quoniam, inquit Alex. Tollius *in not. ad Appianum*, non a patre per ſucceſſionem acceperat Regis nomen, ſed primum ἵπαρχος dictus, *pag.* 172. ſed illi Reguli ſic ut plurimum appellabantur hoc tempore.

Appianus tres in fine Reges nomine Nicomedes, primum Epiphanem, ſecundum Philopatorem, tertium Nicomedem, qui teſtamento Populum Romanum ſcripſit hæredem, ſed corruptus in ejus textu videtur; nam Nicomedes Philopator, quem nominat, a Senatus-Conſulto non confirmatus, ſed ille, qui regnum Romanis teſtamento reliquit. Duo tantum Nicomedes poſt Pruſiam Venatorem regnaverunt,

runt, & ſi ex Appiano Philopator fuit Epiphanis filius, hoc cognomen accepit ultimus, quod amaret patrem, quem Socrates frater interfecerat. Porro illius numiſmata hactenus non occurrerunt, in quibus forſan illud exaratum reperiretur.

Quot annos regnaverint Reges Bithyniæ, ſi a Dædalſo computemus, uſque ad mortem ultimi Nicomedis, erunt anni 308. circiter. Hæc autem habet Georgius Syncellus, οι Βιθυνῶν Βασιλεῖς ὁ κατα Διονύσιον ὄντεν ηρξαντο διαρκεσάντες ἔτη C. I. Γ. *Reges Bithynorum 8. ſecundum Dionyſium, a quo cœperunt in annos 213. duravere.*

Sincellus videtur a Biante numeraſſe, cum non ſint in fine tres Nicomedes, ſed tantum duo: Sic Bias erit primus.

STEMMA
REGUM BITHYNIÆ.

DIDALUS.

|

BOTYRAS.

|

BYAS.

|

ZIPOETES.

|

NICOMEDES I.

|

ZELAS.

|

PRUSIAS I.

|

PRUSIAS II.

|

NICOMEDES II.

|

NICOMEDES III.

BITHYNIA,
ROMANORUM PROVINCIA.

BITHYNIA a Nicomede ſine liberis defuncto teſtamento relicta Populo Romano, Provincia facta eſt, & ſub Aſiæ Proconſulatu adjecta, cui præerat M. Junius Silanus; quod ubi accepit Mithridates ſocietate cum Sertorio, qui Hiſpaniam occupaverat, inita, vere ineunte in Paphlagoniam properavit: ubi in eam ventum eſt, Rex concione magniloqua ad milites habita, irritato contra Romanos exercitu, invaſit Bithyniam. *Appian. Mithrid. pag.* 218.

L. Lucullus & M. Cotta Conſules erant hoc anno; priori bellum hoc tertium Mithridaticum demandatum eſt; poſterior multis precibus a Senatu obtinuit, ut cum claſſe ad Propontidem tuendam & Bithyniam protegendam mitteretur. *Plutarch. in Lucullo p.* 495. Atque ita ambo ad bellum hoc ſunt juſſi, ut alter Bithyniam tueretur, alter in Aſia Mithridatem proſequeretur. *Cicero pro Murena.*

Concitato Mithridates itinere per Timonitidem, Cappadociam & Galatiam pergens, ad diem nonum

Bithyniam attigit; Lucullus interim Cottam in Chalcedoniorum portu ſtationem habere juſſit cum omni claſſe. *Memn. cap.* 39.

Mithridatis claſſis Heracleam in Ponto perlegit, & Rex tandem ad Cottam pervenit, qui multis nunciantibus Lucullum adventare & jam in Phrygia caſtra habere, exiſtimans triumphum ſe tantum non in manibus tenere, ne conſors ejus Lucullus foret cum Mithridate maturavit dimicare. *Plut. ib. p.* 496. Varius & Eumachus Duces a Mithridate adverſus Lucullum miſſi, magno exercitu brevi congregato cum P. Rutilio M. *Cottæ Legato* apud Chalcedonem congreſſi ſunt, eumque cum plurima ipſius parte ceciderunt. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 1. *pag.* 378.

Mithridates Chalcedonem petente, quo Romani undique ad Cottam confluxerant, Cotta negotiis bellicis minime aſſuetus non prodiit: ſed claſſis ejus Præfectus, nomine Nudus, cum exercitus parte campum occupavit, qua erat munitiſſimus, pulſuſque inde refugit ad portam Chalcedonis, laborioſe multa ſepta ſuperans, & in ipſa porta ſimul irruentium ea fuit compreſſio, ut perſecutores nullum telum in eos fruſtra mitterent: ut vero portæ cuſtodes dimiſerunt Clathros præ metu, Nudum & aliquot alios Præfectos ſubduxerunt funibus: reliqui amicos inter & hoſtes trucidati ſunt, incaſſum manus tendentes ad utroſque. *App. Mithrid. pag.* 218. & 219.

Mithridates utendum fortuna ratus, eadem die claſſem ad portum admovit, perruptaque in ore portus catena ferrea, quatuor naves hoſtiles incendit, reliquas 60. ligatas ad puppes ſuarum abſtraxit, nec

Nudo

Nudo prohibente, nec Cotta, qui ſe continebant intra mœnia. *Id. pag.* 219. Afflictus terra marique, præter 60. naves cum ipſis viris, terra peditum 4. millia amiſit. *Plutarch. in Lucul. pag.* 496.

Atque hoc fuit prælium ad Chalcedonem, quo M. Aurelius Cotta Conſul victus eſt. *Lucius lib.* 91. Quæ Cottæ res & terra & mari calamitoſæ, vehementer & opes Regis & nomen auxerunt. *Cicero pro Murena.*

Sed Lucullus ad Sangarium fluvium caſtra habens, percuſſos militum animos verbis erexit. *Memnon cap.* 41. Ut vero Rex Cyſicum obſidione cinxit, Lucullus legionem ex Chalcedone abduxit, ad quam duabus Fimbrianis & aliis duabus adjunctis eum in univerſum haberet triginta millia peditum, & mille ſexcentos equites, circa Cyzicum caſtra cum Mithridate contulit. *Appian. pag.* 219.

Mithridates Urbis obſidionem ſolvere coactus, per mare noctu cum claſſe abiit, terreſtres copiæ ſe Lampſacum recepere: Lucullus eas obſeſſit, quas Rex claſſe illuc miſſa tranſportavit Nicomediam, & reliquit 50. naves cum 10. M. ſelectorum militum Ducibus ſuis. *Id. pag.* 222.

Lucullus poſtquam terra geſſit rem proſpere, naves ex Aſia contractas ſuis Legatis diſtribuit. Ex his Triarius in Apameã appulſus, diu a ſe obſeſſam, tandem intromiſſus eſt; & Apamenorũ, in fanis, ad quæ cõfugerant, magnam cædem edidit: Barba robuſtã Italorũ manũ adducens, Pruſiadem ſub mõte Olympo ſitam, potentiſſimam civitatem captam expugnatamq; Romanus exercitus cepit. Hinc Pruſiadem, mari impoſitã, Triarius cũ exercitu petiit, ut urbi appro-

pinquavit, facile Pruſienſes eum receperunt, Ponticis ejectis. Nicæam deinde, quam Præſidium Mithridatis tenebat, ventum eſt. Pontici vero intellecto cives animis ad Romanos propendere, noctu ſe ad Mithridatem Nicomediam ſubduxerunt. Romani igitur ſine moleſtia urbem ſuæ poteſtati ſubjecerunt. *Memn. c.* 43.

Lucullus mari Varium, Alexandrum & Dionyſium Mithridatis Duces circa Lemnum adeptus, in deſerta inſula cõcitatis navibus contemtim in eos invectus eſt, & vicit & fugavit: tres illi Duces in ſpeluncæ latebris capti ſunt. De ſuis rebus geſtis ad Senatum miſit laureatas litteras, ut mos eſt victoribus: ipſeque properavit in Bithyniam. *Appian. ibid. p.* 223. Sic illa in poteſtatem Populi Romani rediit, & videtur Aſiæ Proconſulatui ſubjecta eſſe.

Mithridates relicta Bithynia Pontum petiit, quo illum inſecutus eſt Lucullus, urbes illius cepit, prælio profligavit, & Pontum penitus occupavit.

Cotta in Bithynia manens, Heracleam obſidione cinxit, Bithynis plurimis cum Romanis adjunctis; ſed cũ Heraclienſes ſtrenue urbem tuerentur, obſidionem ſolvere cogitant: inde omni circa eam regione devaſtata, in magnã cives difficultatem coëgit. *Memn. cap.* 51. Agros Heracleæ populatus Cotta, muros iterum adortus, eam cepit. *Id. c.* 54. Poſtea Teio & Amaſtri urbibus per Triariũ receptis, Cotta pedeſtres copias una cum equitatu Lucullo tradidit, & ſociorum auxilia, in ſuã quæque Patriam, dimiſit. Ipſe vero cum claſſe abiit. *Id. ibid.* Romam Cotta reverſus, honore à Senatu affectus eſt, & *Pontici* cognomine,

quod

quod Heracleam cepiſſet, nobilitatus. *Id. cap. 61.*

Scripſerat ad Senatum Lucullus confectum a ſe fuiſſe bellum Mithridaticum, ideo M. Acilio Glabrioni Proconſ. decreta eſt Bithynia, adveneruntque ad res Ponti componendas, ſicut pacatas Legati. *Plut. in Lucul. Dio lib. 36. pag. 21.* Qui cum advenerunt, offenderunt, ne ipſum quidem ſui juris eſſe & a militibus haberi ludibrio. *Plutarch. in Pomp. pag. 631.*

Cum Piratæ omnia maria intercipientes, navium commeatus, Inſulas & Provincias vaſtarent. *Plut. in Pompeio pag. 631.* Lege Gabinia Pompeio ad triennium maris imperium delatum eſt, & inter Legatos, quos ad Piratas expellendos Senatus miſit, Bithynia & Thracia L. Piſoni commiſſa eſt. *Florus lib. 3. cap. 6.*

Adveniens in demandatam ſibi Provinciā Glabrio Conſul, dimiſſis circa populos præconibus pronuntiavit Lucullum incuſari a Senatu, quod bellum diutius juſſo protraheret: proinde Senatum miſſum facere ejus exercitum, quibus ad exercitum perlatis mox diffluebāt ejus milites, exceptis paucis. *App. ibid. p. 233.* Sicq; prope totum regnum Mithridates recepit: neq; Lucullo obſtante, neque ipſo Glabrione defendente. Is enim cum prius feſtinaſſet, ut victoriā Lucullo præriperent: ubi tumq; acta eſſent, reſcivit, ne ad exercitū quidem venit, ſed in Bithynia tempus traxit. *Dio l. 35.*

M. Cotta cum Quæſtorem ſuum P. Oppium, quem peculatus & inſidiarum ſuſpectum habebat, repudiaſſet: ipſe autem quod magnam vim pecuniæ ex Bithynia corraſiſſet, a C. Carbone Tribuno plebis accuſatus eſt. *Dio lib. 36. pag. 20.*

Pompeius adhuc erat in Cilicia, cum Manilius Tri-

bunus Plebis ei lege lata bellum contra Tigranem ac Mithridatem, tum Bithyniæ & Ciliciæ adminiſtrationem ſimul decrevit. *Id. ibid. pag.* 21.

Pompeius cum in Galatiam veniſſet, & Lucullus obviam factus eſt, inter quos maxima exorta ſunt jurgia. Pompeius ei militibus tantum 1600. ad triumphum relictis, alios abduxit, poſtea Lucullus Romam abiit. *Plutarch. in Lucul.*

Mithridate interfecto, confectoque bello Mithridatico a Pompeio, Bithyniæ Pontus eſt adjectus, & una facta Provincia. *Strab. lib.* 12. *pag.* 541. Bithynis vero & Ponticis leges & jura conſtituit Pompeius. De quibus Plinius poſtea Bithyniæ Prætor meminit *in Epiſt. ad Trajanum lib.* 10.

Siliano aut Murenæ Coſſ. Bithyniam cum Ponto, ut unus eſſet Conſularis exercitus in Aſia, apud novas provincias nondum aſſuetas & vicinis regulis undique cinctas ſuſpicatur *Vin. Pighius lib.* 16. ad annum V. C. 693.

P. Clodius Tribunus Plebis legem tulit de Provinciis Conſularibus, inter quas nō enumerata Bithynia, videtur ipſa eſſe Prætoria, licet Rector in nummis nominetur Ἀνθύπατος; idque contigit anno V. C. 694.

Dio narrat C. Carbonem, qui accuſaverat peculatu M. Cottam Proconſulem Bithyniæ, *de quo ſupra*. Etſi præter Tribunatum plebis, honorem alium nullum geſſerat, ob id Conſularibus exornatum eſſe, atque ipſum deinde cum Bithyniam Provinciam obtineret, & nihilominus quam a Cotta peccaſſet, ab ejus filio vice verſa in judicium tractum, reum peractum fuiſ. *Lib.* 36. *pag.* 20. & 21. Sed quo tempore Bithyniam miniſtrarit, non refert.

C. Pa-

C. Papirii Carbonis nummus a Nicæenſibus Bithyniæ percuſſus, in quo legitur ex una parte ΕΠΙ ΓΑΙΟΥ ΠΑΠΙΡΙΟΥ ΚΑΡΒΩΝΟΣ, cum caduceo clavæ inſerto; & ex altera ΝΙΚΑΙΕΩΝ ΒΚΣ, id eſt anno 222. cum vaſe dioto: nos illum Bithyniæ Rectorem fuiſſe confirmat, ſed epocha illa Nicæenſium a primo Nicomedis Zipœtis filii regni anno deſumta anno V. C. 473. reſpondens, Carbonem illi Provinciæ præfuiſſe nos edocet V. C. 695.

Non abs re erit, ſi alius hic producatur mediocris formæ Carbonis nummus, in ejus Bithyniæ Provinciæ adminiſtratione ab Bithynienſibus ejus Provinciæ urbis populis, in cujus averſa parte exaratum eſt; ΕΠΙ ΓΑΙΟΥ ΠΑΠΙΡΙΟΥ ΚΑΡΒΩΝΟΣ ΡΩΜΗ; Roma ſedens dextra victoriolam gerit; ex ãtica vero ΒΙΘΥΝΙΕΩΝ. cum Bacchãtis corona hederacea redimitæ caput.

C. Memmius Gemellus, qui majeſtatis quæſtionem anno V. C. 696. geſſerat, & quem inter amicos ſibi nominat Cicero *in Epiſt. ad Q. fratrem*, anno 697. Bithyniam & Pontum ſortitus Provinciam obtinuit, & ſecum in illam C. Valerium Catullum Poëtam comitem duxit, ut ipſe Catullus meminit *in Hendecaſ. ad Verannium & Fabulum.*

Repetundarum ex Bithynia reus a Julio Cæſare accuſatus eſt Memmius per litteras, dum Lucæ hibernaret, ut ex Gellio eruitur, qui ex illius oratione pro Bithyniis illud inſinuare videtur; abſolutum tamen illum inde conſtat, quod Conſulatum poſtea petierit.

P. Silius Nerva Prætor fuit Bithyniæ ex S. C. & lege Pompeia an. V. C. 704. cum Cicero Proconſu-

re

rexit Ciliciam, Bibulus Syriam, Thermus Aſiam. Illi T. Pinnium commendat Cicero *lib. Famil.* 13. De hoc ipſo loquitur *ad Atticum* 12.

C. Calviſius Sabinus Prætor Bithyniam & Pontum ex S. C. & lege Pompeia obtinuit, cum Pharnace Mithridatis filio bellum geſſit, qui Sinopen ceperat & Amiſum Ponti urbem oppugnabat, quo tempore Pompeius & Cæſar inter ſe confligebantur; Amiſum tunc Pharnaces obtinere non potuit. *Appian. bello civil. pag.* 465.

Cum Pompeius copias per annum integrum comparaſſet, inter alias Provincias Bithynia numeratur illi milites ſuppeditaſſe. *Cæſar de bell. civil. lib.* 3. *in initio.*

A. Plautius Bithyniam & Pontum rexit Provinciam ejus. *Cicero Ep. Fam. ad Plancum* 29. cum Cæſar in eam venit.

Pharnaces Bithyniam Cappadociamq; occupavit, Domitio Calvino Cæſaris in Aſia Legato devicto; dum Cæſar in Ægypto poſt Pompeii necem detinebatur. *Plutarch. in Cæſare pag.* 731.

Cæſar rebus in Ægypto conſtitutis contra Pharnacem advenit; quo in Armenia minore victo, Provincias Aſiæ minoris ordinavit, & Comana Cappadociæ: ibi antiquiſſimum Bellonæ templum eſt conditum, cujus ſummum Sacerdotium homini nobiliſſimo Nicomedi Bithynio Socratis filio, Nicomedis Epiphanis Regis nepoti, adjudicavit; qui regio Cappadocū genere ortus, jure minime dubio, vetuſtate tamen intermiſſo, illud repetebat. *Hiſt. de bell. Alexandri circa finem.*

Itaque Cæſar his peractis, per Gallo-Græciam Bithy-

thyniamque in Aſiam iter fecit, omniumque earum Provinciarũ de controverſiis cognovit & ſtatuit. *Id. ib.* Gorduccome Bithyniæ urbe reſtaurata, quam de nomine ſuo cives Juliopolim appellavere, ea eſt exigua & in capite Provinciæ verſus Phrygiam ſita. *Plin. lib.* 10. *Epiſt.* 81.

P. Furius Craſſipes gener Ciceronis, qui poſt Piſonis Frugi mortem nupſit Tullæ filiæ, Bithyniam adminiſtravit, ut ipſe teſtatur, *Famil. lib.* 13. *Ep.* 9. qui illi amicos, ut Bithyniæ ſocios, commendat an. V. C. 708.

Q. Marcius Criſpus appellatur Prætorius a Velleio Paterculo, ex Prætoribus quatuordecim, qui hoc anno facti ſunt a Julio Cæſare, cum Magiſtratus minores augeret ex Suetonio, inter illos numeratur, ex Prætura Bithyniam obtinuit, cujus meminit Dio *lib.* 49. Anno ſequente contra Q. Cæcilium Baſſum L. Murio Proconſ. cum tribus legionibus auxilio venit. *Cicer. Philipp.* 2. *Vell. Paterc. lib.* 2.

Tullius Cimber ex ſedecim Prætoribus, qui a Julio Cæſare erant, Bithyniam obtinuit: beneficii ab eo accepti immemor, unus fuit e conjuratis præcipuus; poſt patratam cædem clanculum, Senatu conſentiente, in Provinciam venit, ubi claſſem comparavit, cui Quæſtor ejus P. Turullius præfuit.

Anno inſequente, cum Cimber, qui Bithyniæ tunc præerat, ad opem Caſſio ferendam properaret, Tarſenſes Tauri tranſitu prohibere conati ſunt: mox ejus clauſtra metu correpti deſerentes, quod multas cum Cimbro eſſe copias putabant, pactionem cum eo fecerunt: poſt intellecta ejus militum paucitate, neque

urbe

urbe eum receperunt, neque commeatum ei ſuppeditarunt. Itaque Cimber auxilium Caſſio ferre quam Tarſum expugnare potius exiſtimans, caſtello ipſis objecto, in Syriam abiit. *Dio lib.* 47. *pag.* 347.

Huic Prætori Bithyniæ M.'Tullio Cimbro ſpectare hunc nummum contendit, in quo ex parte capitis Cereris velatæ, ante quod duæ ſpicæ & epigraphe M. ΤΥΛΛΙΟΥ, & ex averſa ΤΡΥΜΕΝΟ ΘΥΡΕΩΝ; in aliis vero Auguſtæis habetur ΤΟΙΜΟΝ ΘΥΡΕΩΝ, quorum urbs Temonoſyræ inter Phrygiam majorem & Bithyniam; at Bithynia minor, & hoc tempore hac Provincia, ut videtur, collocata, Typus eſt Diana Epheſia, cujus in hoc tractu frequens cultus.

Poſtquam percuſſores Julii Cæſaris a Triumviris ad Philippos Macedoniæ urbem devicti ſunt, M. Antonius & Octavianus Cæſar Provincias Romanas inter ſe partiti ſunt, & Orientales a Sicilia Antonio obtigerunt: ille Pontum Provinciam ut avitum regnum Dario Pharnacis Boſphori Regis filio, magni Eupatoris nepoti, qui pro eo in Philippenſi prælio ſtrenue ſe geſſerat, reddidit; & qui poſtea ab eo Bithyniæ præfectus fuerit, ignoratur: ſed, ut auguror, ſub Aſiæ Præfecto ſubjecta eſt.

Furnius Aſiæ præerat cum Sex. Pompeius poſt navalem pugnam amiſſam contra Cæſarem e Sicilia in eam fugit, qui eum pacate excepit: ſed poſtquam militum delectum faceret, a Furnio pro hoſte habitus eſt, & Lampſacum abivit Pompeius, & Furnius eum inſequitur, ſed primum e caſtris excitus eſt. *Appian. civil. bell. lib.* 5. *pag.* 749. *&* 750.

Pom-

Pompeius occupatis Nicæa Nicomediaque, pecunias luculente colligebat, magnis per omnia & inſperatis ſucceſſibus. Titius ab Antonio, ad quem literas dederat, miſſus advenit; & cum ille non ſe committere vellet, amici & parentes Pompeium dereliquerūt, & ad Antonium tranſierunt: ille ab amicis deſtitutus ſeceſſit in Mediterranea Bithyniæ, petens, ut fertur, Armeniam, & fugiens, qui poſtea captus eſt & interemtus. *Appian. ſeq.*

Auguſtus, mortuo Antonio & Lepido privato facto, ſolus remanſit cum poteſtate ſuprema, & ut Romanum Imperium, ceu omnem Reipublicæ curam ſuſciperet rogatus, negavit ſe velle Provincias omnes adminiſtrare; ſed eas cum Senatu Populoque Romano partitus, & inter illos Senatui Bithyniam cum Ponto regendam commiſit. *Dio lib. 53. pag. 502.*

Poſtea quando Auguſtus in Aſiam tranſiit anno 734. ad ordinandas Provincias, Aſiæ & Bithyniæ res conſtituit. *Id.* Plinius vero nos edocet, illum ad leges Bithynis & Ponticis ſcriptas quædam edicta in quibuſdam Bithyniæ urbibus, nempe Nicomediæ, refert *lib. 10. Ep. 33.*

Granius Marcellus Bithyniæ Prætor accuſatus eſt majeſtatis & repetundarum ſub Tiberio Imperatore a Quæſtore ſuo Cæpione Criſpino, & damnatus eſt, teſte Tacito *Annal. lib. 3. pag. 34.*

Nummi antiqui P. Vitellium ithBwritten yniæ Prætorem ſub Tiberio fuiſſe nos edocent, cum ille Germanico oram Provinciæ ſuæ legeret, eos dedicavit: in parte antica exhibetur Germanici caput cum epigraphe: ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, & ex averſa ΕΠΙ ΠΟ-

ΠΛΙΟΥ

ΠΛΙΟΥ ΟΥΙΤΕΛΛΙΟΥ ΑΝΘΥ Μ. ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ, in area. Hic fuit Patruus Auli Vitellii, poſtea Imperatoris Romani, & poſt geſtam Præturam ad Germanicum in Syriam abiit, cujus fuit Legatus. *Sueton. & Tacit.*

C. Cæcilius Cornutus Bithyniæ & Ponti Prætor ex nummo Conſulari eximio indicatur, nempe ſub Tiberio; ille habet ex una parte ΑΜΙϹΟΥ urbis Ponti, in qua cuſus eſt cum capite Romæ galeatæ, & ex altera ΡΩΜΗ ΕΠΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙΚΙΛΙΟΥ ΚΟΡΝΟΥΤΟΥ. Ipſa inſidens clypeis victoriam dextra tenet. Cornuti meminit Tacitus, qui Prætorius accuſatus a Q. Vibii Sereni filio, quod miniſtraſſet pecuniam patri ſuo, manu propria cecidit. *Annal.* 4. *pag.* 108.

Cadius Rufus Bithyniæ & Ponti Prætor, repetundarum accuſatus a Bithynis, damnatus eſt ſub Claudio Imperatore.

Junius Cilo, quem Tacitus Procuratorem Ponti appellat, cum Mithridatem Boſphori Regem vexiſſet Romam, loco mercedis ei Conſularia inſignia ſunt decreta; in locum Cadii Bithyniæ Prætor factus eſt.

Poſtea cum Bithyni Junium Cilonem peculatu accuſarent, favente Narciſſo ſalvatus eſt. Nam jus dicente Claudio, multis clamoribus illum numerum ab eo haud mediocriter captorum reprobantes, cum Claudius præ turba non intelligeret, quid vellent, aſſiſtentes interrogaret, quidnam dicerent Bithyni Narciſſum mentitum reſpondiſſe, agere eos gratiam Junio, idque credentem Principem ſubdidiſſe ferunt: præſit ergo adhuc eis biennium. *Dio lib.* 60. *pag.* 684.

Plu-

Plurimos nobis exhibent antiqui num̃i ſub Claudio Bithyniæ Prætores; ſed cum Hiſtorici hujus temporis haud meminerint quot annos II. Provinciæ præfuerint, omnino incertum pronuntiare eſt, illos ordine ergo alphabetico hic lubet exponere.

C. Cælius Balbus renuntiatur in Nicænenſium nummis, ex averſa Claudii capitis legitur, Γ. ΚΟΙΛΙΟΣ ΒΑΛΒΟΣ ΑΝΘΥΝΕΙΚ in area. De Cæliorum gente vide Glandorpium *in Onomaſt. Rom.*

A. Mindius Balbus ex Patrenſium nummis in Achaia Prætor ſub Claudio fuiſſe videtur. Alii vero poſtea Bithyniæ Prætorem ſub eodem Principe nominatum eſſe nos edocent, cum in iis ex una parte caput Claudii percuſſum ſit; & ex altera A. ΜΙΝΔΙΟΣ ΒΑΛΒΟC, circa ambitum ΜΗΤΡΟ ΝΕΙΚΟ in area: quod confirmat alter nummus Britannico Claudii filio ſignatus cum ejus effigie; & in parte poſtica, ΕΠΙ ΜΙΝΔΙΟΥ ΒΑΛΒΟΥ ΑΝΘΥ ΝΕΙΚΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ, cum trireme, ſupra quam caput ipſius Britannici galeatum. Quis fuerit ille Mindius Baſſus, ignoratur.

Firmus etiã Bithyniæ Prætor extat in Claudii nummis, in cujus averſa parte, ſcriptum legimus ΕΠΙ ΦΙΡΜΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ ΠΑΤΡΩΝΟΣ; circa ambitum, ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΝΕΙΚΟ, in area. Cum illius Prætoris tantum extet cognomen, ad quam gentem pertineat, Hiſtoria non edocet.

Claudius Polienus Pruſæ domum Claudio Cæſari ligaverat, juſſeratque; in periſtylio templum ei fieri. *Plin. Ep.* 57. *lib.* 10.

Gellius Ruufus etiam Bithyniæ Prætor perhibetur in rariſſimo ex prima forma num̃o, Meſſalinæ Claudii

uxoris, in quo ab una parte legitur ΜΕΣΣΑΛΙΝΑ ΣΕΒΑΣΤΗ ΝΕΑ ΗΡΑ, *nova Juno:* & ex parte poſteriori, ΓΕΛΛΙΟΣ ΡΟΥΦΟΣ ΑΝΘΥΠΑΤΟΣ ΝΕΙΚΑΕΩΝ, cum ædificio pulcherrimo, veluti porticu.

C. Petronius apud Tacitum dicitur Proconſul Bithyniæ, & mox Conſul *anno* 813. vigentem ſe ac parem negotiis oſtendit: deinde revolutus ad vitia, ſeu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni aſſumptus eſt elegantiæ arbiter, dum nihil amœnum & molle affluentia putat, niſi quod ei Petronius approbaviſſet. *Ann. lib.* 16. Pighius corrigendum exiſtimat, ubi Bithyniæ apud Tacitum legendumque Britanniæ. *lib.* 18. *pag.* 595. Claudius autem Bineltus & Janus Douſa, *ad Henr. Steph. notat.* in priori ſunt ſententia.

Tarquitius Priſcus Bithyniæ Prætor ſub Nerone, anno ſequente damnatus eſt, Bithyniis interrogantibus, magno patrum gaudio, qui accuſatum ab eo Statilium Taurum, Africæ Proconſulem, ipſius meminerant, quem Curia illum exactum contra ambitum Agrippinæ peremerant anno V. C. 807. Ipſius meminit Tacitus *Annal. lib.* 13. & 14.

Præturam Bithyniæ Tarquitii confirmat nummus Neronis a Nicænenſibus ſignatus, in quo exaratũ eſt Μ. ΤΑΡΚΥΙΤΙΟΥ ΠΡΙΣΚ. ΑΝΤΥΠΑΤΟ ΠΡΑΤΤΩΝΤΟΣ ΝΕΙΚ. *Marco Tarquitio Priſco Præturam faciente Nicænenſium*, cum ara ignita. Huic nummo Marci prænomen Tarquitii, qui a Pighio perperam Tarquinius nominatur. *Lib.* 18. *pag.* 594.

Artius Lacon, alter Bithyniæ Prætor habetur ſub Nerone ab iiſdem Nicænenſibus in hujus Imperatoris

ris nummo, in cujus averſa parte habetur, ΕΠΙ ΑΤΤΙΟΥ ΛΑΚΩΝΟΣ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ ΝΕΙΚΑΕΕΩΝ. *Sub Attio Lacone Prætore Nicæenſium*, cum ara Capricorno cornucopiæ, globo, papavere & faſcia. Hujus Attii nulla mentio apud Hiſtoriæ Scriptores; & ſic quo anno cuſus fuerit nummus, incertum eſt.

M. Plancius Varus renuntiatur Bithyniæ Prætor, ut denotat Veſpaſiani nummus, in quo habetur ex illius capitis parte, ΑΥΤ. ΚΑΙΣ. ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΩ ΝΙΚΟΜΕΔΕΙΑ, & in averſa ΕΠΙ ΜΑΡΚΟΥ ΠΛΑΝΚΙΟΥ ΟΥΑΡΟΥ, cum capite muliebri turrito urbis ſcilicet genio. Sed quo anno Provinciam rexerit, ignoratur. Spanhemius putat eſſe, qui male apud Tacitum dicitur Plautius Varus Dolabellæ amicus, vir Prætorius. *Hiſt. lib. 2. cap. 63.*

M. Sulpicius Proclus appellatur Bithyniæ Prætor in nummis, quos Tito Veſpaſiano Nicomedienſes percuſſerunt: in illo legitur ex parte capitis Imperatoris, ΤΙΤΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΣΕΒ. in poſteriori vero parte, ΕΠΙ Μ. ΣΟΥΛΠΙΚΙΟΥ ΠΡΟΚΛΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤ. ΝΕΙΚ. *Sub Marco Sulpicio Proclo Prætore Nicomedienſium*, cum capite turrito ut ſupra. De hoc Sulpicio apud Hiſtoricos mentio.

Velius Paulus Bithyniæ fuit Proconſul ſub Domitiano vel paulo ante, & Terentius Maximus Domitiani in ea Procurator. *Plin. Epiſt. 57.*

Appius Maximus Norbanus ſub Domitiano præfuit Bithyniæ, deinde Germaniæ, ubi L. Antonium devicit & bello cepit, literas omnes in areis ejus cõbuſſit, ne cædium occaſionem Domitiano præberet. *Dio. lib. 763. in Domitiano.* Acedius Myrinus

nus & Armenius Brocelius Proconſulatum Bithyniæ ſub eodem Imperatore geſſerũt, ut patet ex Epiſt. Plinii lib. 10.

Nicænenſes Bithyniæ primatum Provinciæ ſub Domitiano obtinuiſſe videntur, ut denotat inſignis ille nummus, quem huic Imperatori ſignarunt. Νικαιεῖς πρῶτοι τῆς ἐπαρχίας, cum ara, in qua ſcriptum eſt Διος ἀγοραίου. *Nicænenſes primi Provinciæ Jovis Forenſis.*

Sed cum Nicomedienſes rem in Senatu diſceptarent, Nicænenſes ipſis ultro conferre voluerunt, modo ejus eſſent participes, quod illi noluerunt. *Dio Chryſoſt. Orat.* Nicænenſes cauſa decidiſſe videntur, cum in nullis deinceps nummis hunc titulum ſibi arrogarint, & Nicomedienſes ſub eodem Domitiano, primatum deſignent in ipſius nummis, cum hac Epigraphe Η μητρόπολις καὶ πρώτη βειθυνίας circa ambitum, & νεικομηδεία in area, cum capite turrito, typo nempe frequenti.

Julius Baſſus ſub Nerva Bithyniam obtinuit; accuſatus fuerat ſub Veſpaſiano e privatis duobus; ad Senatum remiſſus diu pependit, tandem abſolutus vindicatuſque eſt. Titum timuit ut Domitiani amicus; a Domitiano relegatus eſt; revocatus a Nerva, ſortituſque Bithyniam rediit reus: iterumque accuſatus a Provincialibus, videlicet quod quædam ut amicus accepiſſet, cum lex vetet munera accipere, defenſus eſt a Plinio, & abſolutus. *Plin. lib. 4. Ep. 9. ad Urſum.* Acta tamen illius reſciſſa ſunt.

C. Plinius Cæcilius Bithyniæ Præturam geſſit, 15. Kal. Octobris anno ut videtur 11. imperii Trajani in Provinciam venit, ubi res plurimas ſub bene placito

cito Imperatoris conſtituit, ut ſeorſim videre eſt in ejus Epiſt. lib 10. Ille natus patre L. Cæcilio, adoptatus ab avunculo, dictus C. Plinius ſecundus, Conſulatum poſtea adeptus eſt. Servilius Pudens Legatus ab eo miſſus eſt in Bithyniam.

Nicomediæ nummus Trajano dicatus demonſtrat Bithyniam & Pontũ eſſe eamdem & unam Provinciam, cum urbs ſe Metropolim & primam Ponti & Bithyniæ in iis nominet. In averſa ejus Imperatoris nummi parte legitur, H. μητρόπολις νικο: in area καὶ πρώτη ποντου καὶ βειθυνίας. Sed Hadrianus in Ponto poſtea Metropolim ordinavit, cum Provinciam, quæ erat Populi Romani, ſuam feciſſet, ut infra videbimus.

Anicius Maximus Proconſul etiam Bithyniæ fuit, ut videtur quidem ſub Trajano. Illius meminit Plinius lib. 10.

P. Servilius Calvus Proconſul Bithyniæ fuit ante Plinium, ut ipſe teſtatur, lib. 10. Epiſt. 55.

Pruſæi Balneum ſibi extrui licere petierunt a Trajano, quod permiſſum eſt. *Plin. lib.* 10 *Epiſt.* 15. Nicomediæ Collegium Fabrorũ, quod urbs incendiis obnoxia eſſet, inſtitutum eſt. *Id. ibid. Ep.* 42. Perfectus eſt Nicomediæ aquæductus, in quo jam faciendo impenſæ plurimæ factæ fuerant. *Ibid. Ep.* 46. De lacu Nicomedienſes, per quem omnia in mare conducere poſſent, petierunt. *Ibid. Ep.* 50. De templo quoque transferendo petierunt. *Ep.* 58. Nicænenſes theatrum conſtruere cœperant, petierunt ut liceret iis illud perficere. Claudiopolitani Balneum inceperant, quod non perfecerant, & miſſi ſunt in urbem architecti. *Ibid. Ep.* 48.

Apamæi arbitratu ſuo coloniā adminiſtrabant. *Ep.56.*

Julius Severus poſt partam de Judæis victoriam, ab Hadriano Imperatore miſſus eſt in Bithyniā, quæ quidem etſi non armis, præſide tamen ac rectore juſto & prudentia ac dignitate prædito egebat: quæ omnia in illo viro affatim ſupererant. Atque is quidem & privata & publica Bithyniorum negotia ita adminiſtravit, ut memoria illius etiamnum apud nos celebris perſtet. *Valeſii Excerpt. ex Dione pag.* 715.

Ceterum Senatui fortique Bithyniæ loco tradita eſt Pamphylia. *Id. ibid.* Nam illa ceſſerat Populo in diviſione Provinciarum, quam Auguſtus fecerat, uti diximus. Provinciæ Populi Romani ſorte ducebantur. Quæ erant Cæſaris, ex arbitrio Principis pendebant, qui in eas pro libito aut Conſulares viros aut Prætorios mittebat. *Ex Strabone in fine lib. ult.*

Euſebius hæc de Hadriano narrat: ipſe Nicomediam terræ motu collapſam, & Nicæā, Bithyniæ civitates, ſumptu ſuo inſtauravit. *In Chron.* Ideo a Nicomedienſibus in nummis, quos illi dedicarunt, vocatus eſt ΘΕΟϹ ΟΛΥΜΠΙΟϹ, cum ejus Imperatoris capite; ex averſa parte ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ, cum capite turrito, ſolemni urbis typo.

Bithyniam Hadrianus caram habuit, & plurimis beneficiis illam locupletavit, maxime quod Antinous illius Amaſius in urbe, cui Bithynium nomen ineſt, oriundus eſſet, unde illi nomen ſuum largitus eſt, ut ferũt ejus Antinoi nummi, ΒΕΡΘΥΝΙϹΩΝ ΑΔΡΙΑΝΩΝ; & poſtquam hic mortuus eſſet, in Deorum numerum collocarunt, ut fert Epigraphe illius capitis Η ΠΑΤΡΙϹ ΑΝΤΙΝΟΟΝ ΘΕΟΝ, ſubauditur, colunt.

Spar-

Spartianus narrat, Hadrianum, licet titulos in operibus non amaret, multas tamen civitates de ſuo nomine appellaviſſe. Teſtis eſt urbs ΑΔΡΙΑΝΟΙ in Bithynia dicti, quorum nummi Sparſine ΑΔΡΙΑΝΕΩΝ. *In ejus vita.* Alteram urbem de ſuo nomine, quæ dicitur in nummis ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΠΡΟϹ ΟΛΥΜΠΟΝ, ſcribit idem Auctor oppidum Adrianotheras in quodam loco, in Myſia refert Dio *lib.* 69. *pag.* 797. In Bithynia vero collocantur, ut de qua, ut de Hadrianis refert Suidas, Ἀδριανοὶ, Πόλις Μυσίας, τῆς νῦν Βιθυνίας, quod illic feliciter eſſet venatus, & urſam aliquando occidiſſet. Ejus nummi habent ΑΔΡΙΑΝΟ ΘΗΡϹΙΤΩΝ, cum capite Hadriani.

Porro nummi nos edocent, in Ponto, quæ erat cum Bithynia Provincia conjuncta, Metropolim conſtituiſſe Amaſiã, ut ferunt ejus urbis inſcriptiones, quæ Hadriani nomen & Metropoleos dignitatem adepta eſt, imo & primatum; ille autem erat conventuum ac judiciorum ſedes. *Dio Pruſæus Orat.* 38. Imo & Neocora ab eodem Principe facta eſt, ut ferunt ejus nummi, ΑΔΡΙΑΝ. ΑΜΑϹΙΑ. Π. Π. ΝΕ. cum capite Fauſtinæ junioris. *In noſtro lib. de Num. Urb. Græcis.*

Senatus Hadriano ob collata Bithynis beneficia nummos ei inſcripſit *Reſtitutori Bithyniæ*, & Bithynorum commune eidem templum erexit cum hac Epigraphe ΚΟΙΝΟΝ ΒΕΙΘΥΝΙΑϹ. & quia duo templa occurrunt, unum octo columnis fultum, & alterum ſex tantum ornatum, exiſtimarem prius Imperatori dicatum, poſterius Sabinæ ejus uxori, ut videre eſt apud Triſtanum, in cujus medio illa ſtat inter, *tom.* 1. *pag.* 733. In Hadriani templo, Imperator ſub Jo-

vis effigie, cui adſtat Juno a dextris & Pallas a ſiniſtris, capiti Principis lauream imponens. *In Theſ. Reg.*

Arrianus Philoſophus, ex Nicomedia oriundus, diſcipulus Epitecti Philoſophi, vir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem vitam in litterarum ſtudio verſatus, cognomento dictus eſt Novus Xenophon. Vixit ſub Hadriano & Antonino Principibus. Hiſtoriam Alexandri M. octo voluminibus complexus eſt.

Quid actum ſit in Bithynia ſub Antonino Pio altum eſt apud Hiſtoriæ Scriptores ſilentium; ſolus Xiphilinus in ejus vita hæc narrat. Ferunt, ſub Antonino in Bithynia atque in Helleſponto valde horribilem terræ motum eſſe factum; eaque de cauſa complures alias civitates laboraſſe, *in Dionis Hiſt. lib.* 70. *pag.* 803. addit Capitolinus, quas omnes mirifice inſtauravit, *in illius vita.*

Tredecim urbes notat nummus Antonini Pii maximus, ut videre eſt apud Joan. Vaillant pag. 47. Nicomedia & Nicæa plurimos huic Imperatori dedicarunt, inter quos unus hic tantum exhibetur ex averſo ejus capite Μητ. και Πρώτης Νικομηδέων, cum muliere turrita ſedente, dextra pateram gerente.

Sub M. Aurelio, ait Aurelius Victor, Aſia Epheſus, ac Bithyniæ Nicomedia conſtratæ ſunt terræ motu. *In Marci vita.* M. Aurelium & L. Verum Nicomediam reſtauraſſe, quæ terræ motu ſub Antonino Pio corruerat, me legiſſe alicubi memini.

A Commodo Nicomedia Bithyniæ Metropolis plurimis beneficiis cumulata eſt per Saoterem ejus urbis

civem,

civem, qui hujus Imperatoris cubiculum excubabat, cujus gratia, ut ait Dio Caſſius, Nicomedienſes impetraverant a Senatu, ut certamina celebrarent, templumque Commodo facerent. *Lib.* 72. *pag.* 829.

Nummus iſtius Principis a Nicomedienſibus percuſſus, ejus Templi iconemno bis exhibet, Νικομηδέων δὶς Νεωκ. Templum octo columnarum, in cujus periſtylio κομμοδεῖα nos edocet illa fuiſſe vocata Commodiana, & ob id factos eſſe bis Neocoros.

Nicæenſes Nicomedienſium æmuli & templum & feſta ceu certamina in Commodi honorem etiam fecerunt; quod illorum tantum nummis docemur, ſed illi indubitata ſunt Hiſtoriæ ſupplementa. Hæc habent Νικαιέων. Templum 4. columnarum, in cujus Zophoro Κομοδῖα, unde illius iconem minus tamen quam Nicomedienſium ſplendidam fuiſſe obſervamus. Certamina illa pariter vocata ſunt Commodiana.

Porro elegans eſt alter Commodi nummus, in cujus averſa parte exhibetur, Κομμόδου Βασιλεύοντος κοσμος ευτυχει Νικαιέων; *Commodo Imperante, orbis felix Nicæenſium.* In laurea adulantes Principi Nicæenſes ad imitationem Senatus, qui illi ſignavit nummos, in quibus exaratum legitur, *Temporum Felicitas*, cum quatuor parvulis quatuor anni tempora deſignantibus.

Bithyni ut cæteri Aſiæ populi a Peſcennii partibus ſteterunt contra Severum; ſed devicto prioris Duce Æmiliano, Nicomedienſes ſtatim ad poſteriorem defecerunt, miſſis legationibus, quæ ſe exercitum accepturos omniaq; tradituros pollicerentur. Nicæenſes

contra, illorum inſtigati odio, Nigri partibus ſtudebant, ejuſque ſuſcipiebant milites, ſive qui ſe ex fuga receperant, ſive qui ad tuendam Bithyniam, mittebantur. *Herod. lib. 3. pag. 61.*

Quocirca ex utriſq; urbibus, quaſi e caſtris egreſſi milites, iterum concurrerunt, magnoque commiſſo prœlio, longe ſuperior Severus fuit. Inde etiam fuga facta Nigri milites, qui prœlio ſuperfuerant, ad Tauri montis anguſtias evaſerant. Interea Severi exercitus Bithyniam egreſſus, hoſtem inſecutus eſt. *Id. ibid.*

Nicæenſes poſtea devicto Peſcennii exercitu, Severo acclmaſſe, & in ejus gratiam receptos ex nummis eorum apparet, cum certamina & feſta in illius honorem ejus permiſſu celebrarint, quæ de Severi nomine Severea nuncuparunt: in averſa ejus capitis habetur ΣΕΥΗΡΕΙΑ ΝΙΚΑΙΩΝ. Imperator ipſe togatus ſtat, dextra pateram ſacrificantis habitu, læva Scipionem erburneum gerens.

Nicomedienſes, cum poſt victoriam primam a Severo contra Peſceñium ad urbem Cyzicum relatam, illius partes fuiſſent ſecuti, & eorum urbs Provinciæ eſſet Metropolis, non modo illis conceſſit, ut certamina & feſta in illius memoriam ederent; iis permiſit, ut illa ad diſtinctionem Nicæenſiũ Magna Severea nominarent, ut nobis illius nummi ſuperſtites declarant ϹΕΥΗΡΕΙΑ ΜΕΓΑΛΑ ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ ΔΙϹ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. cum duabus urnis & palmis ſupra menſam. Illa autem magna Severea certamina majori pompa celebrabantur, forſan *parva* quotannis, Eleuſimorum exemplo, & *magna* quinquennio.

Poſtea cum Severi filii Caracalla & Geta, ille Augu-

guſtus eſſet a patre appellatus, & eodem tempore Geta ejus frater factus eſſet Cæſar, ut indicant eorum effigies, quorum alter ut Auguſtus laureato cernitur capite, & Geta nudo tantum ut Cæſar conſpicitur: certamina in illorum fratrum honorem inſtituerunt Nicæenſes, ut nos docet Juliæ Domnæ eorum matris Nummus cum ejus effigie, & in parte averſa ΑΥΓΟΥϹΤΙΑ ΚΑΙ ΦΙΝΟΕΛΦΙΑ ΝΙΚΑΙΕΩΝ, cum capitibus Caracallæ & Getæ adverſis.

ΑΥΓΟΥϹΤΙΑ & vox ΚΑΙ cum Severeis certaminibus conjuncta, duo eſſe diverſa demonſtrant; illa quidem prius in honorem Auguſti inſtituta, quæ cum Philadelphiis eodem anno occurrerent, videntur eodem tempore celebrata, quorum memoriam poſteris relinquere voluerunt Nicæenſes, ſicut idem fecere, cum Severea & Philadelphia in gratiam fratrum inſtituta, eodem anno celebranda redierunt, ΣΕΥΗΡΕΙΑ ΦΙΛΑΔΕΦΙΑ ΝΙΚΑΙΕΩΝ, cum menſa, ſupra quam duæ urnæ & palmæ in Getæ nummo.

Nicomedienſes forſan eadem certamina in Auguſti memoriam & fratrũ honorem inſtituerant, ſed eorum notitia per eorum nummos non pervenit.

Sed non modo celebres hæ Provinciæ Bithyniæ urbes, ſed aliæ ſuum Severo obſequium ſuis nummis denotare voluerunt. Sed ecce Adriani civitas, quæ Severo dedicat in averſa ejus capitis parte. ΕΠΙ ΜΙΝΟΦΑΝΟΥϹ ΤΕΙΜΟΘΕΟΥ ΑΡΧΑ ΑΔΡΙΑΝΕΩΝ; *Sub Menophane Timothei filio Archonte primo Hadrianenſium*, cum figura ſub arbore decumbente, & Mercurio ſtante ex adverſo.

Urbs etiam Hadrianotheræ, ſuos nummos in Se-

veri honorem percutiunt, legitur in averſa parte ejus imaginis, ΕΠΙ ΑΡ. ΠΑΝΚΡΑΤΙΟΥ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΑΔΡΙΑΝΟ ΘΥΡΕΩΝ; *Sub Archonte Pancratio Diogenis filio Hadriano Thyrenſium.* Imperator Paludatus ſtans dextram apponit trophæo, ad cujus imum duo captivi. Magiſtratus urbium Bithyniæ fuerunt Archontes, ut Hadrianus, qui Athenienſium more inſtituerat.

Alii populi urbis nempe nominis *Hadrianæ*, ſuum erga Severum obſequium etiam demonſtravere: en Hadriani, qui ad montem Olympum collocati ad aliorum ejus nominis diſtinctionem ſuos pariter nummos in ejus honorem ſignarunt, cujus nobis ſupereſt epigraphe, Ἀδριανῶν Πρὸς Ὀλύμπῳ. Imperator paludatus, ſacra facit ſupra tripodem, cui ſerpens involutus; pone aram columna eſt, ſupra quam Diana cum arcu, & hic nummus maximus eſt.

Chalcedonii Bithyniæ Severo acclamantes, dum vicini Byzantii pertinaciter Peſcenni partes tuerentur, ſuos nummos illi percuſſerunt; in cujus averſa parte Καλχαδονίων, dorice cum Cygno aliis ferens Apollinem lyram gerentem. Hi vero Deum illum præcipue colebant, de quo Lucianus in Pſeudomanti pag. 478. Apollinis templum eſt apud Calchedonios vetuſtiſſimum.

Pruſæi Bithyniæ ad Olympi montis radices, ex quorum urbe erat Dion, qui ſcripſit libros decem de virtute Alexandri, ut ſe ancillatos Severoque ſe addictos eſſe denunciarent, nummos pariter in ejus Principis honorem ſignarent: ut ipſe perhibet, in quo legitur προυσαέων cum Fortunæ ſtantis typo.

Pruſienſes vero, qui ita nominantur ad Pruſæorum

rum differentiam, cum hi ad Olympum montem, illi ad Hypium fluvium ſiti, ut ſæpe indicant eorum nummi cum epigraphe ΠΡΟC ΥΠΙΩ, monetam ſuam cum ſeveri capite, ut ſe ad ejus mandata paratos ſemper eſſe declarent, in cujus averſa parte ſcriptum eſt ΠΡΟΥCΙΕΩΝ, cum fulmine ſupra menſam.

Præter hos Bithyniæ populos, alii ſequentes ſuos nummos Juliæ Domnæ Severi Imperatoris ſponſæ cuderunt, inter quos Ciani primas tenent; hi vero non ſunt Pruſienſes, ut plurimi exiſtimarunt, & ut nummi ſatis probant; quamvis dictum ſit Pruſiam Regem Cium urbem a Philippo Macedoniæ ejus ſocero captam & dirutam, ſed hujus aream tantum accepiſſe, quo loco urbem alteram Pruſias κυνηγὸς ejus filius extruxerit, quam de ſuo nomine Pruſiadem appellavit; ſed pro Cio, legendum eſt Ciero, ut eſt apud Memnonem in Bibliotheca Photii: nam Cierum & Cios diverſæ fuerunt Bithyniæ urbes: ſed ad nummum Juliæ Domnæ, in quo ΚΙΑΝΩΝ cum fortunæ ſtantis typo.

Cretienſes etiam Bithyniæ, Flaviopolitæ dicti a Veſpaſiano ut videtur, ob aliquod ab hoc Imperatore acceptum, nummos pariter ad teſtandum ſuum erga Juliam Domnam obſequium, obtulere. In hoc habetur ΚΡΗΤΙΕΩΝ ΦΛΑΟΥΙΟΠΟΛΙΤΩΝ, cum Pallade ſtante, dextra pateram & læva haſtam gerente.

Antoninus Caracalla dictus, Severi filius, Bithyniam adiit dum Provincias Romanas luſtraret, in Syriam proficiſcens, ut tradit Herodianus lib. 4. Dece-

dens

dens autem Ilio, Aſiaque omni & *Bithynia*, gentibuſque reliquis pertranſitis, atque ubique rebus compoſitis devenit Antiochiam.

Bithyniæ ideo plurimi populi nummos huic Imperatori dedicarunt, inter quos ſuperſtites ſunt illi, qui ab Hadrianis ſunt percuſſi ΕΠΙ ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ, ΑΡΧ. Α ΑΔΡΙΑΝΕΩΝ, ſub Menandro Archonte primo Hadrianorum. Illi pro Magiſtratibus Archontes habebant, utpote qui Athenienſium legibus utebantur, illi vero duo erant, idcirco primus ſemper litteram A. notabat.

Ciani, quorum urbs Cium Straboni nomen habet a Cio Herculis ſocio, qui revertens a Colchis, urbem ſibi cognominem iſtius condidit. *Lib.* 12. *pag.* 564. Suos etiam nummos Caracallæ percuſſerunt. Hic præfert a parte ejus averſa ΚΙΑΝΩΝ, *Cianorum*, cum Jove dextra ramum ſive haſtam, ſui cultum in hac civitate indicante.

Cretienſes ut & Severo patri ſic & Caracallæ filio ſuos nummos dedicant: appellantur, ut ſupra diximus, & Flaviopolitæ, ut etiã teſtatur Ptolemæus *lib.* 5. *cap.* 1. *Flaviopolis quæ & Crateia* Dorice nempe. Nummus vero ΚΡΗΤΙΕΩΝ *Cretienſium*, cum Cybele leone vecta cum tympano, quam illi colebant.

Nicæi ut jam, dum Caracalla eſſet factus Auguſtus eodem tempore, quo frater ejus Geta creatus fuit Cæſar, ad æternam inter eos concordiam optandam cum certamine inſtituiſſent ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ, poſt ejus mortem illa non amplius celebraſſe videntur, ſed tantum ΓΕΥΗΡΕΙΑ, porro putat amicus, alia inſtituiſſe in Caracallæ honorem, ſed nos potius illa adjudicamus Elagabalo, ut ſuo loco videbimus. In-

Inter tot nummos, quos Nicæi cuderunt, quique extant in opere noſtro de Græcis Colon. pag. 105. & 106. ſingularis eſt ille, qui præfert in poſtica Caracallæ capitis parte, ΘΗϹΕΑ ΝΙΚΑΙΕΩΝ, Theſeum *urbis* Nicæorum *venerantur.* Ipſe ſtat imberbis pelle leonina tectus, dextra pateram, ſiniſtra clavæ innixa; Nicæi adulantes Caracallæ, illum ut alterum Theſei urbis ſuæ reſtauratorem venerabantur. Plautillæ. Caracallæ uxori ſuos etiam nummos obtulerunt. ΝΙΚΑΙΕΩΝ, cum Cerere dextra ſpicas & ſiniſtra tædam gerente, illi colebant.

Nicomedienſes Provinciæ Metropolitæ plurimos etiam Caracallæ nummos ſignarunt: inter illos præcipuus eſt ille, in quo legitur ΝΙΚΟΜΕΔΕΩΝ ΑΚΤΙΑ ΠΥΘΙΑ. Ex eo certamine hæc in honorem Apollinis Pithyi eſſe Nicomediæ celebrata diſcimus, quæ licet eſſent quatuor ſacra, hic Κατ' ἐξοχὴν ΙΕΡΟϹ ΑΓΩΝ inſcribebatur, ut videre eſt in nummo Commodi Nicæenſium *in libro noſtro de Græcis pag.* 71. Plautillæ Caracallæ uxori nummos pariter cuderunt, in hoc habetur ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ cum muliere ſtante pede proræ impoſito ad denotandum urbis ſitum, læva Cornucopiæ pro ejus ſoli fertilitate arguenda.

Pruſæi ad montis Olympi radices inter primos Bithyniæ populos habiti, ſuos etiam nummos Caracallæ conſignarunt: en ex illis unus, ΠΡΟΥϹΑΕΩΝ, cum aquila roſtro coronam gerente, ut ſe Imperio Romano ſubjectos eſſe denotent.

Pruſienſes, diverſi a ſupra dictis Pruſæis, utpote qui ad Hypeum fluvium ſiti, nummos etiam ſuos Caracallæ

callæ offerunt cum epigraphe ΠΡΟΥΣΙΕΩΝ ΠΡΟΣ ΥΠΙΩ. Hercules ſtans ſpoliis leonis ornatus, dextra, qua cervum occiſurus, illum læva cornu ſiſtit ad ſignificandum eorum erga hunc Deum cultum.

Geta a patre Severo ductus eſt in Syriam, cum in Parthos progreſſus eſt, eumque per Bithyniam adduxit, cum per Pannoniam reverſus eſt, ubi Viminatii Caracallam filium majorem Auguſtum fecit, & ipſum creavit Cæſarem; ſed Imperator poſt patris mortem nominatus, in hanc Provinciam non venit: porro cum vellent fratres Imperium partiri, eorum amici proponebant ut Europa omnis Antonino, tellus autem adverſa, quæ omnis Aſia nuncupatur, Getæ adjudicaretur; placebat autem, ut Antoninus caſtra ad Byzantium haberet, lecta vero in Chalcedone Bithyniæ urbe. *Herodian. lib. 4. pag. 90.*

Calchedonii forſan ideo Getæ lubenter nummos cuderunt, quorum hic ſuperſtes nobis præbet ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ *Calchedoniorum*, cum Pallade galeata ſtante, dextra telum vibratura, læva clypeum gerente ad indicandum ſuum erga hanc Deam cultum ſingularem.

Juliopolitæ Bithyniæ populi, ut ſuum ſitum denotarent, in nummis, quos in Getæ honorem percuſſere, Scopam fluvium exhibuerunt: ille ex Ornimii ejus Provinciæ montis radicibus ortus, & per campos fluens, Juliopoleos mœnia alluit, & poſtea in Sagarim maximum fluvium delabitur; ideo, ut ſub muliebri ſchemate depingitur.

Nicæenſes Imperio Romano plurimum addicti, nullum Auguſtum imo & Cæſares prætermittebāt,

quin

quin iis ſuos nummos dedicarent; nam cum in Caracallæ & Getæ gratiam ad concordiam inter illos fratres augurandam certamina Φιλαδέλφεια instituerant, & in Caracallæ moneta eorum memoriam conſignaverant, ſic in illa, quam Getæ cuderent, & certaminis in Severi patris & in filiorum concordiam inſtituta renovare voluerunt Νικαιέων Σευήρεια Φιλαδέλφεια, *Nicæenſium Severea & Philadelphea*, cum menſa, ſupra quam duæ urnæ cum palmis, certaminum illorum indicibus, infra vas ſorte aureum, eorumque præmium.

Nicomedienſes Provinciæ primi ſuum etiam erga Getam obſequium teſtari ambierunt, & ut patri de ſe bene merito ſe omnino devotos fuiſſe demonſtrarent, in averſa Getæ capitis parte ſculpſerunt Νικομηδέων, Nicomedienſium, cum templo illo octo columnis ſuffulto, quod in Severi honorem ob certamina Severea de ejus nomine nuncupata fuerunt, erexerunt.

Pruſæi ad Olympum ut & alii nummos Getæ Cæſari obtulerunt: in hoc habetur Προυσαέων *Pruſæorum*, cum aquila roſtro coronam gerente, eodem ſane typo, quem Caracallæ ejus fratri cuderant.

Pruſienſes Pruſæorum æmuli ſuos etiam Getæ Cæſari nummos procuderunt, quorum hic nobis ſuperſtes exhibet, in averſa ſuperficie Προυσιέων πρὸς ὑπίῳ, *Pruſienſium ad Hypium*, nempe fluvium, cum aquila ſupra cippum inter duo ſigna militaria, veteranos milites forſan a Severo in eorum urbes tranſmiſſos.

Macrinus Imperator in Meſopotamia proclamatus

eſt poſt cædem Caracallæ ab exercitu Romano,de quo ſcripſit adSenatum,qui eum pro Principe ſupremo recepit, ut omnes Provinciæ,quæ nummos ei ſuos dedicarunt,inter quos Bithyni,in quorum Provincia ab Elagabalo victus, provectus celeriter eſt per Cappadociam & Galatiam in Bithyniam Eribolum uſque, quod eſt e regione Nicomedienſis oppidi navale. *Ex Dionis Fragm. lib. 78. pag. 916.*

Nicomedienſes ut Bithyniæ Metropolitæ Macrino poſtquam Senatusconſulto Imperator confirmatus eſt, acclamarunt, & in obſequii teſtimonium nummos ei ſuos conſecrarunt, ut nos docet ille, in cujus averſa ejus capite habetur, Επὶ Στρ. Μ. Λογγινου Νικομηδέων, *ſub Prætore Longino Nicomedienſium*, cum Jove ſedente, ejus cultum apud eos indicante, quem Dio Chryſoſtomus urbis Præſidem vocat. *Orat. 29.*

Notandum, quod Magiſtratus Nicomediæ fuiſſe Archontes ab Hadriano introductos ex legibus Athenienſium illis ab hoc Imperatore præſcriptis; ſed cum Στρατηγȣ̃ vox,quæ Prætorem in nummis ſonet, Magiſtratus ille ab Athenienſibus ut Archontum minuerent, eſt introductus, quod Nicomedienſes a Caracalla dum in eorum urbe moratus eſt,obtinuerunt, ut Archontum potentiam abolerent, nam ab eo tempore nulla eorum, ſed Στρατηγῶν nomina in eorum nummis reperiuntur.

Diadumeniano Macrini filio dicatos a Nicomedienſibus nummos obſervare eſt, cum epigraphe Νικομηδέων δὶς Νεωκόρων, *Nicomedienſium bis Neocororum.* Secundam diximus illos Neocoriam a Commodo

modo accepiſſe. Serpens in gyros erectus, urbis originem a ſerpente indicatam ſæpe protulimus.

Nicæenſes prompti erant ad nummos ſuos novo Imperatori dicandos; quare inter alios hinc cum Macrini capite, & illinc Νικαιέων cum Satyro pede lævo caput Nebridis calcante, cujus læva exuvias tenet: alludens Bacchio, qui urbis conditor appellatur a Dione Chryſoſtomo *Orat.* 29. Cum Satyrus ejus filius exiſtimetur ex Naide quadam Nympha Sangarii Reguli & Cibelis filia, cui nomen Nicæa. *Memnon cap.* 43.

Pariter illi Populi Diadumeniano Macrini filio, ab illo Cæſare nuncupato nummos conſignarunt cum hac epigraphe: Διονυσον Κτιςων Νικαιεις, *Dionyſeum conditorem* colunt *Nicæenſes.* Bacchus ipſe nodus ſtans cantharum dextra gerens & læva Thyrſum, pro pedibus Tigris, unde confirmatur locus Orationis Dionis Chryſoſtomi, in qua Bacchum autorem civitatis Nicææ appellat.

Pruſæi ad Olympum inter Bithyniæ Populos, non ultimi ſunt in numis novis Imperatoribus cudendis, ecce Macrino & ejus filio Diadumeniano Cæſari ſuos exhibent, eũdem typum cum inſcriptione: Προυσαέων, Pruſæorum, in quo vir galeatus & nudus, genuflexus ſibi pugione manus infert, ex cujus ſanguine flos naſcitur. Ille eſt Aiax Telamonis filius, qui cum de armis Achillis cum Uliſſe diſceptans, inferior deceſſiſſet, in furorem verſus eſt, poſtea ad mentis ſanitatem reverſus, gladio, quem ab Hectore dono acceperat, in loco deſerto ſe confodit, cruorque ejus in Hyacinthũ florem eſt permutatus, ut canit Ovidius.

Illius fortiſſimi Græci gladium Pruſæi conſervaſſe apud ſe videntur, cujus in memoriam ſæpe hunc Ajacis ſeſe interimentis typum in plurimis ſuis nummis exhibuere, ut videre eſt apud Paenum in Caracalla *lib de Num. mediocris formæ pag.* 304.

Pruſienſes ad Hypium ſiti, Macrino Imperatori & Diadumeniano ejus filio, Cæſari ſuos nummos etiam obtulerunt in ambobus Herculem, quem colebant, exhibuere Προυσιέων πρὸς ὑπίῳ, cum hoc Deo dexrra clavam, ſiniſtra cervum cornibus apprehendente, qui eſt illius Herois labor quartus. *Ex Auſonio Idyll.* 19.

Æripedis quarto tulit aurea cornua cervi.

Cum Elagabalus miſiſſet, qui Macrinum conſequerentur, poſtquam jam plurimum viæ præceperat, inventus eſt in Chalcedone Bithyniæ urbe graviſſime ægrotans, ac perpetuo itinere attritus, latitans in ſuburbio quodam, ubi illi caput ab iis, qui eum perſequebantur, abſciſſum. Ita ſcilicet occiſus eſt Macrinus cum Diadumeniano ejus filio, quem Cæſarem fecerat. *Herodian. hiſt. lib.* 5. *pag.* 117. *&* 118.

Elagabalus Macrino extincto & occiſo, rebus in Oriente ordinatis, ab Avia Mæſa atque amicis ad Romanam aulam profectus eſt e Syria, Nicomediæ vero hyemavit, ita poſtulante anni tempore. *Herodianus, Dio, Caſſius & Lampridius.* Cum vero ibi cultum patrii numinis celebrare ſupervacuis ſaltationibus veſtitum uſurpans luxurioſum inchoaſſet, Nicomedienſes, ut ex eorum nummis eruitur, in ejus honorem

norem certamina inſtituerunt, quæ Antoniana ex ejus nomine Antonini vocarunt, quia ille ſe Antonini Caracallæ filium prædicabat.

Hæc præfert Nicomedienſium nummis Νικομηδέων δὶς Νεωκόρων, cum urna ludorum, in qua duæ palmæ rami, & infra Αντωνιάνα. In æternam nempe horum certaminum memoriam. Hi pariter Populi Juliæ Mæſæ ejus aviæ dicarunt cum epigraphe ſimili, Νικομηδέων δὶς Νεωκόρων, & Cerere ſtante, dextra ſpicas & pateram, læva vero tædam tenente, quam plurimum venerabantur, quaſi Mæſa eſſet illis altera Ceres.

Chelcedonii Antonino Elagabalo Nicomediæ Provinciæ ſuæ Metropoli hyberna agenti nummos etiam ſuos dicare voluerunt: hic præfert Καλχαδονίων, *Chalchedoniorum*, cum tripede, cui involutus eſt ſerpens, qui typus Apollinis, qui vates erat, cultum in hac urbe ſæpe meminimus, indicat.

Nicæenſes ut ſuum obſequium novis Imperatoribus denotarent, ad nummos illis percutiendos ſemper prompti, hũc inter alios Elagabalo exhibuerunt, Νικαιέων, *Nicæenſium*, cum templo ſex columnis ornato. Illud videtur in honorem fratrũ Caracallæ & Getæ erectum, quando Nicæenſes Φιλαδέλφεια certamina inſtituerunt, quod in Elagabali gratiam, qui Caracallæ filius credi volebat, in nummo percuſſerunt.

Ut Elagabalo Nicæenſes, ita & Aviæ ejus Mæſæ a nepote Auguſtæ titulo donatæ nummos cudere cum epigraphe Νικαιέων, *Nicæenſium* & ſerpente in gyros erecto, Æſculapii nempe ſymbolo, quem illi ut alii ſervatorem appellant Σωτῆρα τῶν Νικαιέων. In Antonino Pio e Gaza regia.

Bithynienſes Bithyniæ Populi, quorum urbs Bithynium Antinoi Hadriani Amaſii patria, quam ſupra Sangarium amnem collocat Pauſanias, *lib.* 8. *pag.* 430. Elagabalo procul dubio cuderunt, ſed nobis tantum ejus uxoris Juliæ Paulæ ſuperſtites ſunt cum ejus capite, & in averſa parte Βειθυνιέων. Hygeia ſuccincta ſtat, dextra pateram tenet, in qua ſerpens lambit, cui vota pro Auguſtæ ſalute feciſſe denotant.

Juliopolitæ Populi Bithyniæ ad Scopam fluvium ſiti, ſuos Elagabalo nummos ſignarunt haud dubie, ſed hi ad noſtras manus non pervenere: incidit tantum hic Juliæ Paulæ ex prima forma, in cujus averſa habetur Ιουλιοπολειώτων, *Juliopolitarum*, cum curru triumphali, in quo paludatus eſt Elagabalus in memoriam ejus triumphi Romæ initi anno V. C. 973.

Alexander Severus in Bithyniam non venit, nec Hiſtoria illum pro hac Provincia quidquã egiſſe tradit; Præſides, Proconſules & Legatos nunquã feciſſe ad beneficium, ſed ad judicium vel ſuum vel Senatus, *in ejus vita narrat Lampridius pag.* 218. Dio Caſſius ſub hoc tempus cum Conſul factus fuiſſet ab Alexandro, qui tertium cum eo inibat, finito illo Magiſtratu, dimiſſus; in Bithyniam ſuam patriam rediit, Nicæam ſcilicet anno V. C. 891. ut ipſe narrat *lib.* 80. *pag.* 929.

Bithynienſes ordine alphabetico, nummorum in honorem Alexandri Severi, a Bithyniæ populis cuſorum ſcenam aperiunt: hi inſcribuntur: Αδριανῶν Βειθυνιέων, *Hadrianorum Bithynienſium*; ſic dicti ſunt in gratiam Antinoi ab Imperatore Hadriano, cujus ille erat Amaſius. Præfert typus Æſculapium cum baculo,

cui

cui ſerpens eſt involutus: hic autem Deus a multis populis,ut ſanitatem ſervaret,cultus.

Juliopolitæ prodeunt tanquam Alexandro Severo plurimum devoti, cum ſuos nummos in illius honorem percuſſerint.Hic exhibet in parte ipſius Imperatoris averſâ.Deum Lunum ſtantem,pileo Phrygio ornatum & Luna creſcente ſupra humerum, dextra pateram ferentem, ad denotandum ejus Dei cultum in urbe ſua, cui ſacra fecerant pro ipſius ſalute, ut indicat patera,quam manu gerit.

Calchedonii Juliopolitas ſequuntur in dedicandis ſuis nummis Alexandro Severo nummos, quorum urbs valde antiqua a Megarenſibus condita: illi autem cæci appellati,quod non potius oppoſitum littus elegere, in quo Byzantium fuit poſtea extructum. Nummus profert Καλχαδονιῶν, *Calchedoniorum.* Nemeſis ſtans dextram ori admovet, læva rhombum gerit, ad ejus cultum in eorum urbe indicandum,quem etiam venerabantur Nicæenſes, ut tradit Dio Chryſoſtomus Orat. 29. *Amicitiam concordiamq;* & Nemeſim aliosq; Deos,an vero ſelegerint Calchedonii hanc Deam in nummis Alex. Severi, ut oſtenderent illã ſumpſiſſe vindictam de impuro & crudeli Elagabalo.

Ciani,quorum ſæpe meminimus,urbem habuerunt, cui nomen Cios, fuitq; emporium non procul accolentis Phrygiæ. *Ex Plin. lib.5.cap.*40. Ergo non ea fuit, quam cepit Philippus Macedoniæ Rex, & cujus aream dedit Pruſiæ genero, quam a fundamentis erexit alter Pruſias prioris filius, ab eo Pruſiadem appellatam, quæ ſita erat ad Hypium fluvium, ut ſparſim protulimus: ſed hoc oppidum dictum erat Cierum a Memnone.

Nummus Cianorum cum Alexandri Severi capite ex una parte præfert, ex altera ἐπὶ Στρ. Κρατίππου Κιανῶν, *ſub Prætore Cratippo Cianornm*, cum Diana Epheſia,& adminiculis cervis ad denotandum in eorum urbe ejus Dianæ cultum, qui frequens erat in Aſiæ confiniumque Provinciarum tractu. Cernis autem nomen Κρατη, id eſt uſurpari, Archontis loco in Bithyniæ Provinciæ urbibus a tempore Caracallæ,quem Magiſtratum hujus Imperatoris permiſſu mutatum fuiſſe ſupra obſervavimus.

Nicæenſes ut Alexandrum Severum optimum Principem ſibi demererentur, ſuos ei nummos cuderunt plurimos, inter quos hunc ſelegimus habentem in averſa ejus capitis parte Νικαιέων, *Nicæenſium*, cum Harpocrate dextram ori admovente,læva cornucopiæ gerente, ad ejus cultum cum aliis Diis in eorum urbe indicandum.

Illi pariter Juliæ Mamææ Alexandri Severi matri nummos ſignarunt cum eadem epigraphe Νικαιέων; ſed cum ara,cui duo bovum capita ſunt impoſita, ad declarandum pro ejus ſalute ſacrificium rite in eorum urbe factum fuiſſe.

Nicomedienſes ut Bithyniæ Provinciæ Metropolitæ in dicandis ſuis nummis novo Imperatori Alexandro Severo non morati ſunt cum hoc lemmate Νικομηδέων βὶς Νεωκόρων. Imperator paludatus in equo, pacificatoris habitu, ſiniſtra haſtam gerens, ad denotandum ejus ex Syria,poſtquam Parthos bello repreſſiſſet, in urbem reditum.

Pruſæi ad ima Olympi montis ſiti,procul dubio ſuos nummos Alexandro Severo percuſſerunt, ſed illi ad nos

nos haud pervenerunt, licet iſtius Imperatoris ſint frequentes, utpote qui annos 14. regnarit; ſed ejus loco nobis Saluſtiæ Barbiæ Orbianæ rariſſimos exhibent cum epigraphe Σαλλ. Βαρβ. Ορβιάνα σεβ, & in parte averſa Προυσαέων, *Pruſæorum*, cum Teleſphoro ſtante.

SUB MAXIMINO ejuſque filio *Maximo*, quem Cæſarem appellaverat, nihil ab Hiſtoriæ Scriptoribus in Bithynia geſtum comperimus: porro illius Provinciæ Populi, illis ut qui Imperium Romanum gubernarent, ſuis iis nummos more ſolito dicarunt

Juliopolitæ patri & filio non modo nummos percuſſere, ſed eundem typum utrique conſecrarunt, nempe Ιουλιοπολιτῶν, *Juliopolitarum*. Aquila ſupra fulmen roſtro coronam geſtat, Jovis & imperii ſymbolum, Jovis quidem inſiſtens fulmini, nempe Aquila huic Deo in bello contra gigantes fulmen miniſtravit: Romæ vero inſigne eſt Aquila, roſtro coronam gerit ut ſemper victrix: alludentes Juliopolitæ ad Romanos, qui Severo nummum cuderunt cum epigraphe, *Jovi Imperatori*, cum fulmine pro typo Ciani ad amnem Cium in Bithynia ſiti, Maximino nummos ſignarunt cum inſcriptione Κιανῶν, Cianorum. In hoc figura virilis ſtat nuda cũ ſtrophio dextra extenſa, ſiniſtra vas magnum tenens; an alicujus Dei patrii effigies, cujus ſingularis eſt apud Cianos cultus.

Nicæenſes per ſuos nummos Maximino Imperatori gratulantur, hic vero ſub Prætore Antiocho cuſſus eſt, ΕΠ. Ϲ. Μ. Αντιόχου Νικαιέων, cum non amplius ſummus urbis Magiſtratus eſſet Archon, ut ſupra diximus. Typus exhibet duas lampades vexillo inter

medio. Lampades autem illæ ad Demetria feſta Cereri dicata, cujus Deæ ſummus erat in hac urbe cultus, ſpectant. Vexillum vero in ea urbe ſtationem eſſe legionariorum quorumdam ad Provinciæ cuſtodiam contra barbaros, ut ſæpe indicant tria ſigna militaria in nummis Nicæenſium, ut videre eſt in noſtro libro de nummis Græcis.

Iſti Populi non ſolum patri, ſed etiam Maximo ejus filio, ſuos nummos percuſſerunt plurimos, inter quos hunc ſelegimus Νικαιέων, *Nicæenſium*. Imperator paludamento ornatus in equo, dextra haſtam tenens. Hæc videtur ſtatua equeſtris Maximini in quodã publico loco ob aliquod beneficiũ ab eo acceptũ poſita.

Nicomedienſes ut Provinciæ Metropolitæ nummos Maximino & Maximo ejus filio cuderunt, patri quidem cum hac inſcriptione: Νικομηδέων δὶς Νεωκόρων, & Cerere capite velato ſtante, dextra ſpicas, ſiniſtra facem gerente. Hæc Dea peculiari cultu ab illis colebatur. Siquidem Libanius in vita ſua de Nicomedia loquens, eam Cereris oppidum appellat. Maximo autem appoſuerunt eandem epigraphen cum nave velo expanſo, ad denotandum urbis ſuæ ſitum.

Pruſæorum ad Olympum, ſi Maximini deſunt hactenus nummi, nobis ſunt ſaltem ejus filii Maximi ſuperſtites, nempe Προυσαέων, cum Pallade galeata ſtante, dextra pateram, ſiniſtra haſtam gerente, pro pedibus clypeus. Dea ſui cultum apud Pruſæos indicat, patera vero, quam tenet, ſacra pro ſalute Maximi ipſi facta demonſtrat.

Pruſienſes ad Hypium vicinorum ſuorum exemplũ

ſecuti

ſecuti Maximo Cæſari nummos percuſſerunt; ſed cur illius Principis moneta magis vulgaris ſit, quam patris Maximini, an ipſe a Populis amaretur & parens odio haberetur. Illorum nummi cum Maximi effigie, in averſa parte præferunt Προυσιέων πρὸς ὑπίῳ, & caput Apollinis ad denotandum quidem ejus in urbe cultum, ſed ut videtur ad Maximi juventutem alludentes, quod ille Deus, juvenis ſemper depingatur.

Sub Gordiano Pio nihil in Bithynia ab illo geſtum diſcimus, niſi quod nummi in hujus Imperatoris & Tranquillinæ illius uxoris honorem a quibuſdam Bithyniæ populis cælati occurrant, quorum deſcriptionem oculis veſtris ſubjicimus.

Calchedonii Gordiano Pio & Tranquillinæ inter alios Bithyniæ populos ſuos nummos dicaſſe videntur, cum ii ſint potius, quam aliorum ſuperſtites: unus Imperatori inſcriptus habet Καλχαδονίων, *Calchedoniorum*, cum lyra Apollinis ſymbolo, quod a Mercurio accepiſſe fabulantur. Eadem Epigraphe in Tranquillina legitur, ſed pro typo exhibet triremem Prætoriam cum remigantibus ad indicandum ejus ad mare ſitũ.

Ciani haud dubie Gordiano nummos cuderunt, ſi Trãquillinæ ejus uxori ſignatos reperiamus, qui certe rariores ſunt, cum Auguſtarum nummi, ut ſolet, minus frequentes habeantur, & præſertim hujus feminæ Principis, quorum Latini, id eſt a Senatu cælati, inter rariſſimos ab Antiquariis reponuntur: Hi vero Populi in ſuis poſuere Κιανῶν, *Cianorum*, cum Hygiæa ſtante ſerpentiq; eſcam porrigente, cui ſacra pro Auguſtæ ſalute ſe facere demonſtrare volebant.

Nicæenſes Gordiano & Tranquillinæ ſuam gratitudinem

dinem teſtari cupientes, utrique nummos ſuos obtulerunt, ſed in parte averſa Imperator ipſe habetur in equo, quem ἵππον βροτοπόδα Νικαιέων, *equum humano pede* appellant, in dexteriore tenet baculum, cui ſerpens eſt involutus, Æſculapi mutationem denotantem. Hic, nempe Deus urbis eorum præſes, Imperatori in eam ingreſſo, dum e Moeſia in Syriam tranſiret, ſanitatem longævam pollicetur. Nummus vero Tranquillinæ præfert Νικαιέων, *Nicæenſium*, cum Pallade ſtante, pateram dextra, læva haſtam gerente, cui pro conjuge Imperatore ſe ſacra facere, ut ſit illa Dea victoriarum ejus aſſiſtrix denotent.

Nicomedienſes ad Gordiani & ejus Tranquillinæ uxoris gratiam ſibi demerendam utrique nummos tanquam Metropolitæ ſignarunt, Imperatori quidem cum inſcriptione Νικομηδέων δὶς Νεωκόρων, cum figura galeata ad aram ex averſo Imperatore, paludato ſtante, intermedio ſerpente erecto: in vertice, aquila & templum 4. columnarum. Ad originem urbis ſpectat hic typus; figura galeata Nicomedes eſſe videtur ut conditor, & Gordianus forſan ut reſtaurator: ſerpens & aquila, locum deſignantes templum Deo nempe Jovi civitatis cuſtodi, ut alias diximus in Pruſia Venatore. Tranquillinæ vero eadem epigraphe Νικομηδέων δὶς Νεωκόρων, cum Cerere velata ſtante, dextra ſpicas, læva tædam gerente, alludunt Auguſtæ, cum Ceres ſit præcipua civitatis Dea.

SUB PHILIPPO Bithyniæ res admodum obſcuræ ſunt, ipſorum Provinciæ Populorum nummi illi & Otaciliæ Severæ ejus uxori, ceu filio ejus Philippo Cæſari nobis ſuperſunt. Adria-

Adrianothyritæ quorundam beneficiorum ab Hadriano conditore acceptorum confirmationem a Philippo obtinuiſſe videntur, cum illi nummos ex ære Maximo cuderint ἐπὶ Αυρ. Σωκράτους Αρξ. Α. Αδριανοθηρειτων, *Sub Aurelio Socrate Archonte primo Adrianotheritarum*, cum Imperatore in equo ad bellum proficiſcente. Id eſt quando cum Perſis pacem mortuo Gordiano juniore iniit. Adrianothyritæ cum Archontes Magiſtratus ex inſtituto accepiſſent, eos pro Prætoribus ut in omnibus fere urbibus mutatos vidimus, conſervare voluerunt.

Nicæenſes ſeduli erant in ſuis nummis Imperatoribus novis ſignandis: ecce Philippo patri cum epigraphe Αυγουστεια Σευηρεια Νικαιων, *Auguſtea Severea*, id eſt, *certamina Nicæenſium*, cum duabus urnis, in qualibet palmæ ramus. Nicæenſes horum certaminum memoriam revocant, ut ſe Romanis Principibus adductos denotent. Nummos pariter Philippo juniori conſecrarunt Νικαιέων, *Nicæenſium*, Æſculapio & Hygiæa ſtantibus, Teleſphoro intermedio, ſeligentes Deos ſanitati Cæſaris Philippi invigilantes.

Nicomedienſes toti familiæ Auguſtæ ſuos dedicant, patri quidem Philippo cum hoc lemmate Νικομηδέων δις Νεωκόρων, cum templo octo columnarum, in cujus aditu aquila & forte ſerpens templum id octophylon, videtur eſſe illud, quod Septimio Severo erectum ſæpius diximus, aquila & ſerpens ad urbis originem ſpectant. Otaciliæ nummi exhibent Νικομηδέων δις Νεωκόρων, cum capitibus Oſiridis & Iſidis adverſis ad eorum cultum in urbe denotandum; ſed Philippum ſibi pro Oſiridi, & Ota-

ciliam

ciliam pro Iſide tunc eſſe. Philippo autem juniori eandem ſignant inſcriptionem Νικομηδέων δὶς Νεωκόρων, cum trireme, velo & remigantibus inſtructa, ad notandum ſemper ſibi paratas ad Cæſaris illius obſequium habere.

Decius non tertiam Tribunitiam poteſtatem eſt aſſecutus, quare ſub eo Bithyniæ res ſunt parum notæ; aliquot ſuperſunt illius Provinciæ populorum nummi, quos exhibemus Ciani ut Decio & ejus filio Q. Herennio obſequium ſuum teſtarentur: hinc patris effigiem, inde epigraphen Κιανῶν, *Cianorum*, cum capite Q. Herennii ſub imagine Dei Luni, creſcente Luna ornati, ad declarandum Luni in urbe ſua cultum, ſub cujus effigie Q. Herennium venerabantur.

Nicæenſes familiæ Decii gratulantes, ipſi, Etruſcillæ uxori & Hoſtiliano filio nummos ſuos dicarunt, Decio quidem hac epigraphe: Νικαιέων, *Nicæenſium.* Adſunt tres Charites nudæ, ad cultum Nicææ denotandum. Eteocles Orchomeniorum Rex Gratiarum templum extruxit apud Strabonem. Etruſcilla vero cum hac inſcriptione: ἐπὶ Αριςέου Νεικαέων, *ſub Ariſtea Nicæenſium*, id eſt, *Prætore*, cum Baccho dextra poculum, læva Thyrſum gerente. Bacchus autem a Dione Chryſoſtomo Προπατηρ Nicææ, auctor nempe civitatis. Hoſtiliano denique Decii filio Nicæenſes, nummos proferunt cum hoc lemmare: Νικαιέων & pro typo, Serapin dextram coram ara erigentem, & læva haſtam gerentem, cujus jam in Otacilia imaginem, ad indicandum in urbe cultum ſuum.

Nico-

Nicomedienſes ſuos nummos Decio & Etruſcillæ ejus conjugi inſculpſerunt ad eorum benevolentiam ſibi conciliandam. Deus quidem Νικομηδέων δὶς Νεωκόρων, cum muliere ſcopulis inſidente utraq; templum ſuſtinente. Hæc femina genius eſt urbis illius ſitum denotans; duo autem templa Diis civitatis Præſidibus erecta. Etruſcillæ vero ἐπὶ Στρ. Ερμογένους Νικομηδέων δὶς Νεωκόρων, *ſub Prætore Hermogene Nicomedienſium bis Neocororum*, cum Fortuna in templo quatuor columnarum. Nummus non modo ejus cultum Nicomediæ, ſed illius templi formam demonſtrat.

GALLUS Voluſianum filium ad Imperium conſociavit, ſed breve fuit & ad duos annos non pervenit, ita, ut de Bithyniæ rebus ſub iis nihil apud Hiſtoriæ Scriptores occurrat, porro plurimi ejus Provinciæ Populorum nummi nobis ſuperſunt.

Ciani ordine alphabetico prodeunt primi ſuos nummos Gallo proferentes Κιανῶν, cum Plutone ſedente dextra extenſa, læva Biſuleum imperii ſui ſymbolum gerente; ad demonſtrandum in urbe ſua cultum, quem a Nicomedienſibus habuiſſe denotat idem typus ab iis in nummo Philippi junioris expreſſus.

Nicæenſes Gallo & Voluſiano ejus filio nummos dedicarunt, Gallo quidem cum hac inſcriptione: Νικαιέων, *Nicæenſium*, cum Imperatore paludato in equo decurrente, dextra haſtam, quem ſic depingunt ab bellũ contra Scythas proficiſcentem, illi victoriã augurantes: Voluſiano autem cum ea epigraphe: Νικαιέων cum tribus nudis Charitibus, cujus jã typum

pum in Decio retulimus, ad earum in urbe ſua cultum declarandum.

Nicomedienſes ut Provinciæ Metropolitæ prompti ſemper erant ad ſuã erga novos Imperatores benevolentiam per nummos denotandam ecce Galli ex una parte effigies, & in averſa Νεικ. δὶς Νεωκόρων cum Apolline nudo ſtante, dextra plectrum, læva lyræ cippo impoſitæ innixa, ad ejus cultum in urbe ſua arguendum, quod ſoli nummi nos edocent. Voluſiani vero nummus præfert Νεικομηδέων δὶς Νεωκόρων in corona ex lauro contexta; in teſtimonium forſan aureæ, quam illi in adventu ad Imperium obtulerant, ut ſolebant Provinciæ.

Pruſæi volentes etiam ſibi Galli gratiam conciliare, ſuos pariter nummos illi protulerunt cum epigraphe Προυσαέων, & Securitate Dea ſedente, dextra Scipionem, ſiniſtra ſellæ innixa caput ſuſtentante, ad denotandum ſub hoc Auguſto per imperium ſecuritatem.

Sub Valeriano Scythæ Bithyniam ingreſſi eam depopulati ſunt, & Nicomediam ceperunt atque incenderunt, quam multis antea beneficiis Imperator cumulaverat, ut videre eſt per Nicomedienſium & Nicæenſium nummos.

Nicomedienſes Valeriano gratulabundi, quod inter beneficia ſibi ab eo collata Neocoriam tertiam conceſſiſſet certamina, non modo in ejus honorem, ſed in filiorum Gallieni & Valeriani junioris memoriam celebrarunt: teſtes ſunt nummi ſequentes, caput Valeriani ex una parte referentes & hãc epigraphen ex altera Νικομηδέων δὶς Νεωκόρων, Imperator paludatus

ludatus in equo currente cum haſta. Hic nummus exhibet Valerianum Roma exeuntem, ad bellum contra Perſas proficiſcentem; cum tantum Nicomedienſes tunc eſſent bis Neocori, primum ab Hadriano facti, & ſecundum a Commodo, ut ſupra demonſtravimus.

BITHYNIÆ URBES
CLARÆ ET NUMMIS ILLUSTRATÆ.

ADRIANE.

ADRIANE, unde Adrianenſes, vel Adriani Suidæ, ut inquit, Ἀδριανοὶ πόλις Μυσίας, τῆς νῦν Βιθυνίας. Adriani, urbs Myſiæ, quæ nunc Bithynia vocatur. Hæc ab Adriano Imperatore condita, ut nomen ejus perſuadet; ſed an fundamentis erecta, aut fuerit quædam alia urbs ab eo reſtaurata, prorſus ignoratur. Ille ob amorem, quo Antinoüs ejus amaſius ex Bithynio Bithyniæ oppido oriundus, Bithyniam, quæ erat Provincia Populi Romani contra Pamphyliam Cæſaris permutavit, & eam multis beneficiis locupletavit, plurimiſque urbibus auxit, præſertim Nicomediam & Nicæam terræ motu collapſas inſtauravit. *Ex Euſebio.*

Nummi Adrianenſium hi ſunt. Alter (vide in Hadriano) præfert capita M. Aurelii & Commodi adverſa, & in parte poſtica, ἐπὶ Μ. Ἀλεξάνδρου Αρχ. Α. τοβ. Ἀδριανέων, *ſub Marco Alexandro Archonte primo iterum Adrianenſium*; Mercurius ſtans dextra extenſa, ſiniſtra caduceum: ex adverſo fluvius muliebri facie dextra innixus urnæ aquas vomenti, pone eam arbor. Mercurius ſui cultum in urbe, fluvius illius ſitum indicat, ſed cum ſit muliebri facie, illum ſe exonerare in alium denotat.

Alter

Alter exhibet capita M. Aurelii & L. Veri adverſa, in cujus poſteriori parte legitur ἐπὶ Λουκίου Ἀπολ. Αρχ. Α. το. δὶς Ἀδριανῶν, *ſub Lucio Apollinari Archonte primo iterum Adrianorum;* Mercurius ſtans dextra crumenam, ſiniſtra caduceum gerit. Idem Mercurius ſui cultum arguit ut ſupra, crumenam tenet ut commerciorum Deus. *Vide in Septimio Severo in Caracalla.*

Αυτ. Ουαλεριανος Γαλιηνος. Ουαλεριανος Καισαρ. σεβββ.

Tria capita nempe Valeriani ſenioris inter Gallienum dexteriorem & Valerianum juniorem a ſiniſtris; in parte poſtica, Νικομηδέων τρὶς Νεωκόρων, tres urnæ cum palmis. Hic vero nummus Nicomedienſes a Valeriano Neocoros ter factos fuiſſe nos edocet, quod confirmant tres urnæ certaminum cum palmæ ramis, triave templa in eorum honorem erecta, ſequentes hujus civitatis in Galieno nummi demonſtrabunt, ac nobis eorum certaminum nomina indicabunt.

Nicæenſes licet nullam in nummis ſuis Neocoriam acceperint, tamen in hoc ſe a Valeriano obtinuiſſe ut eadem certamina, quæ in ejus & filiorum honorem a Nicomedienſibus celebrare permiſerat eadem ſibi inſtituenda conceſſerat, eorumque nomina, niſi illa in nummis ſuis conſignaſſent, ignoraremus. Eadem capita, & eadem epigraphe in illis, quæ in Nicomedienſium nummis; pars vero averſa μεγιστῶν ἀριστῶν Νικαιέων, *maximorum optimorum*, ſcilicet Principum, *Nicæenſium*; tres urnæ cum palmis. Per hunc nummum Nicomedienſium & Nicæenſium certamen in Valeriani cum filiis honorem inſtitu-

ſtitutum, maximorum & optimorum Principum nomen tuliſſe didicimus.

Galienus in nummis Imperator & Auguſtus appellatur; communicata ei mox a Valeriano patre Tribunicia poteſtate, quare a Bithynis Nicomedienſibus, cum eſſent adhuc tantum bis Neocori, illi ſunt percuſſi nummi cum ejus capite, & in averſa vero Νικομηδέων δὶς Νεωκόρων, cum illius figura in equo decurrente, haſta inſigni, cum nempe ad tutandam Galliam proficiſceretur. Capita Valeriani & Galieni adverſa, in quorum parte poſteriori Νικομηδέων τρὶς Νεωκόυων, cum tribus templis ſex columnarum, quæ Nicomedienſes ter a Valeriano factos fuiſſe Neocoros, tum vox *Tric*, cum illa tria templa demonſtrant. Medium Valeriano patri, in cujus aditu ſtat illius ſtatua, & in aliis duobus ara, pro quorum ſalute, nempe Galieni & Valeriani junioris, ſacra fiebant.

Nicomedienſes non modo Galieno Imperatori, ſed Saloninæ ejus uxori nummos conſecrarunt. En unum cum illius imagine, & in averſa parte Νικομηδέων δρὶς Νεωκόρων, cum Iſid. Pharia utraque manu velum tenente, qui hos Populos ter Neocoros eſſe indicat. Iſis autem ejus cultum in hac urbe arguit, ſicut jam in Otacilia Severa obſervavimus. Populi Deas ſæpius pro Auguſtarum typis, quas ſub earum imaginibus plerumq; depingebant, ſeligere ſoliti erant.

Nicæenſes cum a Valeriano ludorum celebrandorum facultatem obtinuiſſent, eam quaſi a Galieno utpote ad Imperii conſortium aſſumto, etiam habuiſſent, ipſi gratulantes nummos cudere cum illorum nominibus, nempe ΑΡΙϹΤΩΝ ΜΕΓΙϹΤΩΝ

ΝΙΚΑΙΕΩΝ, tres urnæ cum palmis, ut in nummis Nicomedienſium.

Pruſienſes ad Hypium ſuos etiam nummos Galienio inſculpſerunt; & ut illi melius gratularentur, Salonini ejus filii caput in averſa parte pro typo exhibuerunt, populorum ſervata epigraphe Προυσιέων πρὸς ὑπίῳ, pro qua voce ultima Triſtanus Προβείνῳ legit *Probino*, & Pruſienſium Magiſtratum quemdam male exiſtimat. *Tom.* 3. *pag.* 90.

INDEX
AUTORUM VETERUM
ET
RECENTIUM.

ÆLIANUS.
Appianus.
Appuleius.
Arrianus.
Aſconius.
Athenæus.
Aurelius Victor.
Dio. Caſſius.
Cicero.
Claudianus.
Cornelius Nepos.
Diodorus Siculus.
Diogenes Laertius.
Dionyſius Alexandrinus.
Euſebius.
Eutropius.
Florus.
Fulgentius.
Glandopius.
Goltzius.
Herodotus.
Hennenges.
D. Hieronymus.
Homerus.
Julius Cæſar.
Joſephus.
Juſtinus.
Lilius Giraldus.
T. Livius.
Lucianus.
Lucius.
Memnon.
Morellius.
Oroſius.
Patinus.
Pauſanias.
Periplus Pont. Euxin.
Petronius.
Photius.
Plinius.
Plutarchus.
Polybius.
Polyenus Stratg.
Probus.
Reinerius Reineccius.
Salmaſius.
Saluſtius.
Seguinus.
Servius *in Æneid.*
Spanhemius.
Strabo.
Suetonius.
Suidas.
Tacitus.
Tollius.
Triſtanus.
Vaillant Joan.
Valerius Maximus.
Uſſerius.
Xenophon.
Xiphilinus.
Zozimus.

IN-

INDEX
NOMINUM ET RERUM.

A

ACHÆMENIDARUM ſtirpis origo. 2
Achæo Mithridates concedit filiam in uxorem. 42. A Sardis capitur, & ab Antiocho excruciatur. 42
Adrianus a Lucullo in Cappadociam miſſus eſt. 119. Partem exercitus occidit, partem fugat. 120
Alexander Magnus, Philippo patri ſucceſſit. Prœlio ad Granicum Darii exercitum profligavit, & Aſiam minorem ſubjugavit. 29
Alexandrini Gallos ex Throade ejiciunt. 313
Archelaus victus Sylla, fugit Chalcidem. 71
Amaſtris, Dionyſii Heracleæ Tyranni vidua: Zipoetes eam in uxorem duxit 301
Amyſis, Gobriæ filia, uxor Darii. 3
Annibal confugit ad Pruſiam. 326. Conſilio arma Pergamenorum ſuperavit. 324. Romani ad Pruſiam mittunt Flaminium, ut Annibalem depoſceret. *ibid.* Annibal poſteaquam eſt nuntiatum, milites Regios in veſtibulo eſſe, venenum popoſcit. 325
Anonymus. Quis loco Artabazis regnaverit ignoratur. 9. Si Cteſiæ & Artaxerxis Mnemonis medicus fuit regnum. *ibid.* Nomen Regis, qui Artabazi ſucceſſit, deperditum eſt. *ibid.* Undecim Reges Ponti fuiſſe ex eorum nummis judicatur. 11. Quot annis regnaverit. Anonymus quæritur. *ibid.*
Anonymus, Ignotus nomen hujus Regis Boſphori. 276. Quænam Boſphori amplitudo tempore Romanorum. 277. Boſphorum & Sarmathiam Aſiaticam duo fuiſſe regna oſtenditur. 277. Æræ regnorum Boſphori & Sarmatiæ exponuntur. 278
Antigonus Mithridatem occidere

dere juſſit. 30. Caſſandro & Antigono ſimul bellantibus regnum Ponti recuperat Mithridates. 31. Antigonus Mithridatem occidit. 3. In prœlio interfectus eſt. 34

Antonius Triumvir, Bithyniam in Provinciam Romanam redegit. 224. In Armeniam venit ad bellum Artavaſdi. 225. Ad Praaſpa venit, eam oppugnat. *ibid.* Polemoni Armeniam Minorem dedit. 226

Antiochus vincit Pruſiam. 321. A Romanis victus eſt. 323. Deceſsit cum annos 6. regnaſſet. 330. Succeſsit illi filius Antiochus Eupator. *ibid.*

Antiochus Soter, filius Seleuci, ſuccedit patri ejus. 35. Mortuo in Syria, ſucceſsit ejus filius Antiochus, cognomine *Deus*. 39. Laodice, filia Mithridatis, uxor Antiochi 40. A Diogneto adducta Laodice ab Antiocho magnifice excipitur. *ibid.*

Antiochus priuſquam in Antigonum irruptionem faceret, bellum adverſus Nicomedem inſtituit. 305. Pugna abſque effectu. *ibid.* Pace cum Antigono ei Macedoniam ceſsit. 306.

Apamen, Pruſias, Philippi Macedonum Regis filiam ducit in uxorem. 317

Appius Clodius, ad Tigranem Lucullo miſſus contra Mithridatem. 127. Antiochiam rediit, & ad Imperatorem regreſſus. *ibid.* Iterum & bellum cum Tigrane gerendum apparuit. 128

M. Aquilius nepos Conſul, de Ariſtonico triumphavit, 58 Pepernæ ſucceſſor. *ibid.*

Archelaus Præfectus Mithridatis, in Achaiam præmiſſus. 83. Athenienſes amicos Regi reddidit. 83. Ad Chalcidem fugit. 86. Archelaus in Bæotia movit in Mithridatem. 104

Ariamenus, mortuo Dario, ſucceſsit in Regnum. 5

Arrianus Philoſophus, ex Nicomedia oriundus. 376

Ariarathes Cappadociæ Rex 4. Mors: filium admodum puerum reliquit, 36. qui in prœlio occiſus eſt. 57

Ariarathes ab Aſia revocat avunculum Ariarathis junioris. 69. Victus a Mithridate e Cappadocia pellitur. *ibid.* Multas gentes e ditione Mithridatis redigit. 84

Ariathias, Mithridatis filius, morbo obiit. 85

Ariobarzanes, Mithridatis filius, Phrygiæ Satrapiæ ab Artaxerxe præficitur. 18. Mithridate mortuo, regno Ponti potitus eſt. 20. cum Lacedemoniis & aliis Græcis belligerat contra Artaxerxem. *ibid.* Autophradatis Adramittium oppugnans, claſ-

ſem

ſem pervertit & ſpoliat. 21. Cogit Autophradatem ab Aſsi, & Cotym a Seſti urbium obſidione deſiſtere. Datames cum Ariobarzane init amicitiam, ditiones Ochi invadit 23. Ariobarzanes defunctus eſt. 28. Ariobarzanem idem fuiſſe ac Mithridatem probatur. 36

Ariobarzanem Cappadoces Regem eligunt. 70. Sylla miſſus a Romanis & Ariobarzanem appellavit Regem. 71 Reductus eſt Caſſio juſſu Romano in Cappadociam. 72. Ariobarzanes queritur Roma de retenta ſibi a Mithridate Cappadocia. 98

Ariobarzanes miſſus a Senatu ad Nicomedem, ad regnum reſtituendum. 346. Eum reducit in Bithyniam & ille in Cappadociam. 347

Ariſtonicus, inimicus Romanorum; Licinus contra eos miſſus eſt. 57. Perperna victus & captus eſt: reſervatur decus triumpho Perpernæ, Aquilius de Ariſtonico triumphavit, poſt triumphum in carcere ſtrangulatus eſt. 58

Ariſtonicus Eumenis Pergami Regis filius nothus ex pellice Epheſina, Parthorum regnum invaſit. 340. Craſſus miſſus contra eum. *ibid.* Sed victus & vulnere mortuus. 341. Perenna ſuperat & capit Ariſtonicum. 341

Arſaces, primogenitus Darii nothi, Ioniæ Præfectus fuit. 15. Cyrus contra Arſacem bellum intulit. *ibid.*

Arſes, ſeu *Arſamenes*, Rex Perſarum, Ocho patre mortuo, conſtitutus eſt. 27

Artabazes, Ponti Rex primus 1. Filius Darii & Amicæ: huic Darius regnum conceſſit. 3. Hujus currus a victore Pompeio in triumpho ejus de Mithridate translatus eſt. 7. Præeſt claſſibus Xerxis adverſus Græcos. 7. In prœlio Salamine pugnans cadit. *ibid.* Incertum eſt, quot regnaverit annis. 8

Artavaſdes Rex Armeniæ Majoris, ab Antonio debellatus eſt. 225

Artavaſdes Rex Mediæ, Polemonem miſit Antonio, ad amicitiam comparandam. 225

Artaxerxes Longimanus, regnavit 41. annis. 12. Græci bellum adverſus eum gerere pergunt. 16

Artaxerxes Mnemon, Perſarum Rex, obiit: cui Ochus filius ſucceſſit. 22

*Arthea*s, antiquiſſimus Rex Ponti. 1

Aſander, cui tutelam Boſphori crediderat. 197. Pharnaces intrat in Boſphorum, ab Aſandro vincitur & necatur. 203. & 208. Mithridates bello appetit Aſandrum, pugna cum Mithri-

Mithridate victus fuit & occiſus. 209. Decem turribus munit contra Nomadum incurſiones.210. Non Regis ſed Ethnarchæ Boſphori nomen aſſumpſit. *ibid.* inedia moritur. 210. & Boſphorum Dinami uxori relinquit. 211. Nummi Aſandri. 212. 214.

Aſclepiodorus, index conſpirationis in Mithridatem. 89

Aſtydamas, corporis vires & edacitatem coram Ariobarzane experitur. 28

Attalus venit Romam. 45. & miſſus a fratre, in Senatum ingreſſus, & de Pharnacis queſtus injuriis. 48. Cognominatus Philometoris. 56. In Aſiam venit, Gallos devincit & ex Troade ejecit. 313

Attalus, frater Eumenis Pergami Regis & ſucceſſor. 330

Attalus Pruſia debellatus. 330. 31. 32. Magnum exercitum coegit. 333. Claſſem Athenæus Attali frater adduxit. 334. Agrum Pruſiæ populabatur. *ibid.* Legatos tres miſit Senatus, bello finem impoſuerunt. 335. Adamus Rex Aſiæ Pergamenus, regnum teſtamento reliquit Populo Romano. 340

Attilius, Romanus Senator, profugus ad Mithridatem, in amicitiam ejus receptus eſt. 151

Atoſſa Cyrii filia, uxor Darii. 5

Authophradates Adamittium undique oppugnat. 21. Prœlio fuit ſuperatus ab Ageſilao. *ibid.* Artaxerxes Autophradatem in Cappadociam mittit. 25. Authophradates in Phrygiam ſe recipit. *ibid.*

Autolycus, qui Sinopen condidit, ſtatuam ſibi dedicat. 130

B

BELLUM *Mithridaticum* finitum eſt. 95

Bellum Mithridatis cum Romanis per annos 46. duravit. 174

Berenice ſoror Mithridatis, poculum veneni ſumpſit. 123

Berenice uxor Herodis & Polemonis. 241

Bias Rex Bithyniæ, filius Botyræ, patre mortuo regnat. 300 Profligat Macedones duce Calantho. *ibid.* Mors ejus *ibid.*

Bithyniæ deſcriptio, ſituatio, illius limites, varia nomina, a quo nomen ſumpſit. 295. 96 97

REGES BITHYNIÆ.

1 Dædalſus. 298
2 Botyras. 299
3 Byas. 300
4 Zypœtes. 301
5 Nicomedes I. 304
6 Zelas. 309
7 Pruſias I. Claudius dictus. 311
8 Pruſias II. filius Zelæ 322

9 Nico-

9 Nicomedes II. Philopator. 340
10 Nicomedes III. Epiphanes dictus 345
Bithynia, a Nicomede ſine liberis defuncto, teſtamento relicta Populo Romano. 358
Bithynia redacta eſt in Provinciam. 354. Aurelius Cotta miſſus eſt, ut Bithyniam tueretur contra Mithridatem *ibid.*
Quot annis regnum Bithyniæ inquiritur. 355
Stemma Regum Bithyniæ. 356
Eventus Bithyniæ Romanorum Provinciæ. 357. Sub Aſiæ Proconſulatu & Prætoris regimine. *ibid.*
Bithyniæ varii & plurimi Populi Nummos Imperatori Caracalla dedicarunt. 382. 83. 84. 85. Macrino Hadriano, 386. 87, 88. Eliogabalo. 389
Bithynienſes ordine alphabetico Nummorum in honorem Alexandri Severi a Bithyniæ Populis cuſorum. 390. ad 394. Gordiano Pio, Valeriano Philippo.
Bithyniæ urbes claræ & Nummis illuſtratæ. 402
Bitovius Gallus, Mithridate rogante, eum perfodit. 173. 190.

REGES BOSPHORI.

1 Pharnaces III. 187
2 Aſander. 207
3 Darius. 216
4 Mithridates VII.
5 Polemo I.
6 Pythoridis Regina. 232
7 Polemo II. 240
8 Mithridates VIII. 246
9 Cotys, Thraciæ, deinde Armeniæ minoris Rex. 249
10 Cotys. 255
11 Ininthimævus. 263
12 Rheſcyporis I. 268
13 Rhœmetalces. 273
14 Anonymus. 276
15 Cotys. 279
16 Rheſcyporis II. 281
17 Rheſcyporis III. 286
Reliqui Boſphori Reges Anonymi. 291
Boſphoranorum Regum progenies ſub Philippo extinguitur. 291
Boſphoranorum Regum ſtemma. 292
Botyras ſuccedit Didalſo, & ejus creditur filius. 299
Brittus naves Metrophanis infeſtat. 83. Scyathum expugnavit. *ibid.*

C

CÆSAR in Cappadociam venit, deinde in Pontum. 197. Pharnaces miſit Legatos pacem poſtulantes. 197. Jubet Pharnacem a Ponto recedere & alia reſtituere. 198. Non longe a Pharnace caſtris Cæſar caſtra metatur. 200. Commiſſa pugna ſuperat Pharnacem & ejus caſtra occupat. 201. Manubias militibus

tibus donat. 203. Tropheum ſibi erigit. 203. Dat Boſphori regnum Mithridati Pergameno. 209
Callimachus defendit Amiſum 126. Lucullus eum in vincula conjicit. 147
Callinicio ſucceſſit filius Seleucus Ceraunus. 312
Cappadoces revocant Ariarathem ab Aſia, ubi educabatur. 343
Carſignatus & *Gaſotorius* Legati. 45
Caſſius & *Manius*, reduxerunt Nicomedem in Bithyniam, Ariobarzanem in Cappadociam. 72
Caſſius Proconſul ad Rhodium pervenit. 81
Caſtor Mithridatis Præfectus, Phanagoriam arcem intendit. 169
Cenſorinus Romanæ claſſis Prætor. 128
Claudiopolitani Balneum inceperant. 373
Clearchus Heracleota, præcipuus Dux Cyri, Græcos auxiliarios duxit contra Arſacem. 15. In exilium pulſus eſt. 19. Ad tutelam patriæ revocatus. *ibid.* Mithridatem in urbe capit, accepta ingenti pecunia dimiſit. 19
Cleopatra filia Mithridatis. 114
Cleochares & *Seleucus* Synopen imperio tyrannico preinunt. 128
Conſpiratores in Mithridatem excruciati ſunt. 89. Accuſatores a Sylla ſunt affecti ſupplicio. *ibid.*
Contentio inter fratres, Artabazanis & Artemenis primogeniti certamen. 5
Cotta & *Lucullus* miſſi contra Mithridatem III. 357. ut Bithyniam tueretur Cotta. *ibid.* Prœlio maritimo a Mithridate ſuperatur. 359. Cotta in Bithynia manens Heracleam obſidione cinxit. 123. Fame cepit. 132. 360. Romam revertitur, Pontici cognomento nobilitatur, 132. 360. Accuſatus peculatu. 362
Memmius Gemellus Conſul, Bithyniam obtinuit; a Julio Cæſare accuſatus eſt. 363
Cotys, Thraciæ, deinde Armeniæ minoris Rex, Polemonis filius. 249. Trebellius Rufus vir Prætorius a Romanis miſſus eſt tutor. 250. Cotys nubit viduæ Mithridatis VII. & Armeniam obtinet. *ibid.* Mors ejus. 251
Cotys, filius fuit Cotys Thraciæ, natu minimus, qui confugerat ad Mithridatem Boſphori Regem. 255. Rex Boſphori efficitur pulſo ejus fratre Mithridate a Didio. 256. Romani & Cotys bello appetunt Mithridatem. *ibid.*
Cotys II. Rex Boſphori, Anonymo ſuccedit. 279. Quot annis regnaverit, & ejus facta ignorantur. 280

Conſonge, Nicomedi Epiphani uxor. 344

Licinius Craſſus Ariſtonicum Pergami invaſorem bello appetit. 340. Sed victus eſt, & ex vulnere mortuus. 341

Crebro in Græciam miſſus eſt. 59

Cyrus filius Darii Nothi indignatus fratri bellum intulit. 15. In pugna occiditur. *ibid.*

D

DAMAGORAS, Præfectus Rhodiorum. 82. Claſſis Mithridatis ſubvertitur a Damagora. 82

Darius ex Amiſe Gobriæ filia tres filios ſuſcepit, 3. Ex Atoſſa Ciri filia, erant alii quatuor. 4

Darius Hiſtaſpis filius Ponticum regnum conceſſit. 2

Darius Ponti Satrapiæ præfecit Artabazem filium. 6

Pontum & Cappadociam in regna Darius erexit. 6

Darius Nothus, & Artaxerxes Mnemo, regnum ambo tenuerunt. 12. Regnavit Darius Nothus 19. annis. *ibid.* Duos habebat filios. 15

Darius Pharnacis filius recuperat Pontum ſibi ab Aſandro ereptum. 216. Auxiliatur Octaviano & Antonio ad Philippenſem pugnam. *ibid.* Rex Ponti ab Antonio conſtituitur. 217. Facta Darii & regni tempus ignorantur. *ibid.*

Datames, Thyam rebellem coginatur reducere, 22. Contra Ægyptios præficitur exercitui Perſarum. *ibid.* Sed Aulicorum invidia relinquit exercitus & Imperium, revertitur in Cappadociam. Cum Ariobarzane Datames init amicitiam, ditioneſque Ochi invadit. 23. Aggreditur Aſpim regiones vaſtantem: Datames capit Aſpim. 24. & tradit Ariobarzanis filio ad Regem ducendum. Piſidæ ob captum Aſpim, ſocium bellum inferunt Datami.

Datames Piſidas & profugos profligat. *ibid.* Ochus multoties tentat interficere Datamen. 25. Ochus præcipit Mithridati ut interficiat Datamen. 25. Mithridates dolo interficit Datamen. 27

Dejotarus ad Domitium venit oratum contra Pharnacem. 192.

Didalſus primus Bithyniæ Rex. 298. Reſtaurat Aſtacum a Megarenſibus conditam. *ibid.* Tempus regni & mortis Didalſi ignoratur. *ibid.*

Didius Romanorum Dux, Mithridate regno expulſo illud Cotyi fratri conceſſit. 247.

Diegyllis Thraciæ Regis filia noverca Pruſiæ 335

Diegenes filius Archelai cecidit in pugna 90

Diognetus Navarchus, Dux claſſis, e Cappadocia ad Euxinum, *Laodicem* Mithridatis

tis filiam ducens Antiocho. 40

Dionyſius Eunuchus, e poto, quod ſecum habebat, veneno exſpiravit. 112

Ditizeles, gente Phrygia, uxor Nicomedis, mortem obiit cum canis regius abripuiſſet mordicus dextrum humerum illius amplexantis Regem 307

Domitius Calvinus, cui Cæſar Aſiam adminiſtrandam tradiderat. 192. Proficiſcitur in Armeniam contra Pharnacem. 193. Pugna victus in Aſiam ſe recepit, 196

Dorilaus Ponticus, in Creta miſſus a Gnoſſiis Dux creatus. 59. Enutritus fuit cum Mithridate Eupatore. 65. Duxit exercitum ad Archelaum. 89. Syllam ſequitur in Boetiam. *ibid.*

Dripetina Ladoice Regina nata, filia Mithridatis, comes fugæ patris. 162

Dynames uxor Aſandri, Boſphorum regnum teſtamento maritus reliquit. 211. Scribonius eam duxit uxorem. *ibid.*

Polemoni conjux Dynamis data, Auguſto id probante. 227

E

EUMENES Rex Pergami in Bithynia plurimas civitates cepit. 309. Inter Pruſiam bellum ortum eſt. 323. Sed propter ſocietatem Romanorum Pruſias victus eſt. 323. Moritur Eumenes Pergami Rex, cum annos 39. regnaſſet. Attalo fratri reliquit regnum. 330. Regis Attali teſtamentum Romam attulit, 340

Epyanaxa Syenneſis Cilicum Regis uxor. 14

Eumachus Mithridatis Dux, Phrygiam incurrit. 109

Etareta ſecunda uxor Nicomedis. 307. Zelum novercæ machinis ex aula expellit. *ibid.*

Eumenes Pergami Rex, populi Romani ſocius, bellum contra Pharnacem inſtigavit. 44. Legatos mitit Romam, vituperant Pharnacem coram Senatu. 45. Variæ legationes & varia bella contra Pharnacem. 46. 47. 48. Acta pacis inter Pharnacem & Eumenem. 49. Fratres Eumeni Attalus, Philaterus & Athenæus. 48. Eumenis ſororem duxit Pharnaces. 51. Mortuus eſt. *ibid.* Filius, qui ex pellice Epheſia Cythariſtæ cujuſdam filia genitus, Aſiam invaſit. 56. morbo correptus obiit. 57

F

FANNIUS (*L.*) ab exercitu profugus Mithridati ſe adjunxit. 99. Victus a Mamerco in Mæſiam profugit. 109

Fabius incluſus oppugnatus eſt, a Trajano ſervatus eſt. 148. In Comana fugientem inſe-

inſecutus eſt, ibi vicit. *ibid.*
Fimbria Mithridatem obſedit. 92. Miſit ad Lucullum oratum, claſſem ut adduceret. *ibid.* Provinciam Cappadociam obeundo mulctabat. *ibid.*

G

GABINIUS (*A.*) miſſus eſt in Aſiam. 352
Gabinus bibacitate ſolus expers fuit. 98
Galli Aſiam depopulati Galatiam occupant, & in ea urbes condunt. 306. Attalus vincit Gallos. 309. Pruſias eoſdem vincit. 313
M. Acilius *Glabrio*, Bithyniæ & Ponti Succeſſor Lucullo datus eſt. 152
Gordius, quo miniſtro uſus Mithridates in Ariarathe interficiendo eſt 68. Prorex creatus a Mithridate ob amicitiam, non obtinuit & regnum invaſit. 70. Gordius interfectus eſt. 71
Gordius mittit Mithridatem contra Murenam, 97. & vincit Murenam. *ibid.*
Gura frater Tigranis in poteſtatem Luculli ſe dedit. 146

H

HERACLIENSES *Ponti*, Heraclitum in vinculis invenerant, & Aphrodiſium urbium procuratorem fecerunt. 35
Sibi Romanorum odium conciliant. 102
Phocritum tutorem civitatis faciunt. 302. Nicomedes ab illis auxilium petit. 304
Cicenum & Tium & Thyniadem terram ad ſe reduxerunt. 305
Hypſicratia conjux Mithridatis. 162

I

JUlius Cæſar mittitur in Bithyniam.
Proſtratæ Nicomedi pudicitiæ accuſatur. 353. In Aſiam, in Armeniam venit. 364
Inintbimævus Cotyi ſucceſſit in regno Boſphori. 264. Nihil de illo Scriptores, ſed tantum Nummi. Videtur fuiſſe filius Cotyis Thraciæ Regis. 265. Nummus explicatur. 266
Ioniæ Præfectura, Arſaci a patre conceſſa. 15
80. millium numerus *Italorum* occiſorum uno die. 81
Jure-jurandum more Perſico 25

L

LAODICE uxor Mithridatis IV. filia Callicini 39
Laodice nomen eſt apud Seleucidas ſæpius uſurpatum. *ibid.*
Laodice uxor Antiochi. 40
Laodice uxor Achæi, 42
Laodice vidua Ariſtonici, regnum adminiſtrabat. 59
La-

Laodice ſoror Mithridatis, ſibi Nicomedes in Matrimonium tradidit. 68. 343
Legati Romani ad Pruſiam.
Caius Sulpicius Gallus & Manius Sergius. 330
L. Apuleius & C. Petronius 331
C. Claudius Cento, L. Hortenſius & C. Aurunculeius. 332
L. Anicius & C. Fannius & Q. Fabius Maximus. 333
Appius Claudius, Lucius Oppius & Aulus Poſthumius.
Leocritus Pharnacis Præfectus Teium oppidum oppugnat 48
Leonippus, cui Synopes cura commendata fuerat a Mithridate, juſſu Cleocharis interficitur. 128
Licinius Craſſus miſſus adverſus Ariſtonicum. 57. A Barbaro ſica in prœlio interemptus eſt. 57
Lucullus unus ex Legatis Syllæ in Syriam navigat. 85. In Aſiam ad Mithridatem perſequendum miſſus eſt. 101. Facta Luculli contra Mithridatem. 105. Cyzicenorum urbem auxilium ſubduxit. 107. Hermæum & Marium præficit & vincit. 110. Triginta naves ad Tenedum cepit. 112. Inſequitur Mithridatem in Bithyniam. *ibid.*
Lucullus Cotta & Triarius ad Nicomediam conjuncti in Pontum irruptionem fecere. 113. Undique Mithridatem aggredi ſtatuit. 115. Varia facta Luculli. 116. Mithridatem inſequitur. 117. Pugnat & Ponticos fugat. 118. Theſauros caſtelli Cabiris Lucullus invenit. 124. Pontum ingreditur. *ibid.* Chaldæos & Tibarenos ſubegit. 125. Capit & diruit Eupatoriam. 126. Amiſum capit & comburitur. 127. Legatum ac Tigranem miſit Appium Clodium. *ibid.* Diis ſacrificat, Synopem obſidet. 128. Ingreſſus urbem multos occidit. 130. Somnii cauſa Synopem liberam fecit, ſolum ſtatuam ex ea aufert. 130. Amyſum etiam reſtituit ſuis civibus. *ibid.* In Cappadociam intrat, tranſit Euphratem. 131. De prodigio gaudet. 132. Iter facit per Sophenem. *ibid.* Iniit in Armeniam *ibid.* Varia pugna contra Tigranem. 136. Lucullus Tigranocerta potitus Theſauros Regis cepit 340. Ad Lucullum totius Orientis venere Legati. *ibid.* Lucullus Arſaci Legatos mittit. 141. In Tarbieni Regis aurum & argentum reperit. 142 Arſaces petit amicitiam Luculli, & ad eum miſit Sextilium. *ibid.*
Lucullus Parthicam deponere cogitur. 143. Movet in Tigranem eumque vincit. *ibid.* Verſus Artaxatam contendit,

dit, eum inſequitur Tigranes. 144. Lucullus & hoſtes ad pugnam ſe accingunt. 145. In duplici prœlio fugat, trucidat Ponticos & Armenios. 146. Niſibim obſidet & capit. 147. Callimachum in vincula conjicit. *ibid.* Lucullum milites deſerunt & ad Glabrionem diffluunt. 152. Lucullus redit Romam. 156. Triumphus Luculli de Mithridate victoris. 178. 362

Lyſimachus in Aſiam trajecit, & urbes, quæ Antigono parebant, occupavit. 34. Cium urbem Mithridati III. arripuit. *ibid.* Lyſimachus victus atque occiſus. *ibid.*

Lyſimachus a Zipoete repulſus eſt e Bithynia. 302

M

MACHARES filius Mithridatis, Rex Boſphori. 98. Eum Lucullus in amicum Romanorum recipit. 129. Mithridates eum interfecit. 167

L. Magius & L. Fannius profugi Mithridati ſe adjunxerunt. 99

Mantæus Tigranocerta Præfectus milites exarmavit. 139

Manius Aquilius Dux Romanorum vincitur a Ducibus Mithridatis. 75. 350

Q. Marcius miſſus eſt a Senatu ad res viſendas & ſtatum Græciæ ac Macedoniæ. 44

Marius & Cinna Syllæ inimici, illum in urbe hoſtem indicarunt. 91

Marius & Eumachus Duces adverſus Lucullum miſſi. 103. Marius a Caroculo captus, Luculli juſſu occiſus eſt. 112

Medus Mithridates, Tigranis gener, Romanos magna clade affecit. 152

Menedemus vitam ſervat contra Olthaco. 118

Menander Sornatium prœlio fugam edidit. 119

Metrophantes Regius Prætor a Mamerco victus. 109

Metrophanes miſſus a Pompeio ad Mithridatem. 154

Monimiam Philopœmenis filiam recepit Mithridates in ſuum Gynæcæum. 78

Mithridates Rex Ponti, oriundus a ſeptem Perſis. 2. Et a Dario ſtirpem deductam refert Appianus. 4

Mithridates Rex IV. Ponti, pro patre Rhodobaſio regnat in Ponto. 14

Mithridates cum Cyro contra Artaxerxem conſpirat. 14

Mithridates Artaxerxi per Tiſſaphernem reconciliatus eſt 15. In Pontum reverſus eſt. 17. Statuam Platonis Magiſtri adhuc viventis poſuit. 18

Mithridates in urbe captus, Clearcho & ingenti pecunia dimiſſus. 19. Mortuus eſt anno ſequenti. *ibid.* Ochus præcipit Mithridati, ut interficiat Datamen. 25. Simulat ſe Regis Perſarum inimicum. 26. Dolo interficit Datamen. 27. Reverſus in Paphlagonia. *ibid.*

Mithridates II. poſt Ariobarzanis patris mortem Ponti regnum obtinuit. 29. Alexandrum Magnum in expeditionibus ſuis comitatus eſt. 29. Venit in ſuſpicionem Antigonio. 30. Demetrii arte mortem juſſu Antigoni vitat. Cappadociam & Ponticum obtinet. *ibid.* Caſſandro & Antigono ſimul bellantibus regnum Ponti recuperat. 31. In gratiam Antigoni receptus ab eo inopinanter occiditur. 31. Deteguntur loci difficiles Plutarchi de Mithridate & redarguuntur errore Reineccius & Henninges. 33

Mithridates III. patri in Ponti regno ſucceſſit. 34. Lyſimachus illi urbem Cium eripuit. *ibid.* Lyſimacho occiſo Seleucus Myrinam Mithrid. reddidit. *ibid.* Ariarathis Cappadociæ Regis morte Mithridates Cappadociam invadit. 36. Mortuus eſt. 37

Mithridates IV. in puerili ætate ſuccedit patri. 37. Galatæ vexant Pontum, Heraclienſes auxiliantur Mithridati. 38. Heraclienſes a Galatis vexati, pecunia corrupti deficiunt Mithridate. 38. Contra eos implacabilem reddidit. 39. Mithridates nubit filiæ Callinici. 39. Sinopenſes ſe terra marique contra Mithridatem muniunt. 41. Mithridates fruſtra obſidet Sinopen. 42. Achæo concedit filiam Laodicen in uxorem. 42. Quandiu regnavit ignoratur. *ibid.*

Mithridates V. Pharnacis unicus filius atque heres, mortuo patre, regnum aſſumpſit. 55. Romam Legatos mittit de Pruſia Attalum aggrediente quæſituros. 55. Mithridates copias ſubminiſtrat Attalo contra Pruſiam. 56. Mithridates Populi Romani amicitiam appetivit. 156. *Benefici* cognomen. *ibid.* Romanis auxilium fert contra Ariſtonicum. 56. Mithridati Senatus dat Phrygiam majorem, bellum movet adverſus Cappadociæ Regem, eam recuperandi cauſa. 59. Mithridates repente moritur. 60. Quot liberos reliquit. *ibid.* Nummi Mithridatis V. explicantur. 61. Nomen uxoris ignoratur. 60

Mithridatus VI. filius Mithridati V. Gaziura Ponti regia educatus eſt. 56. Succedit occi-

ſo patre. 64. Cæleſtia oſtenta magnitudinem prædixerunt 65. Tutorum inſidias vitat veneno, ſe aſſuefaciendo & venando. *ibid.* Matrem & fratrem necat. Scytas bello aggreditur, & ingenti felicitati perdomat. 66. Boſphori regno potitus eſt & ſubegit Reges circa Phaſin. *ibid.* Legatos miſit Romam contra Saturninum. *ibid.* Regni limites uſque ad parvam Armeniam extendit. 67. Aſiam pervagatur Bithyniam & in Pontum redit. *ibid.* Veneno appetitus a Laodice facinus in autores vindicat. 67. Exercitationes ejus. *ibid.* Cum Nicomede Paphlagoniam dividit. Superba reſponſio Legatis Romanorum. 68. Interfici jubet filios ſororis ſuæ. Præſidia Nicomedis Cappadociæ expellit, regnumque ſororis filio reſtituit. Mithridates vincit Ariarathum & e Cappadocia pellit. 69. Miſit Legatos Romam ob Cappadociam. 70. Senatus Cappadociam illi adimit. *ibid.* Mithridates Ariobarzani bellum intulit. 71. Mithridates Socratem contra fratrem inſtigat, & cum exercitu miſit, qui regnum hoc ſibi uſurpavit. 71. Mithridates Pelopidam miſit Romam, ſed demiſſus eſt e Conſiſtorio. Irato Mithridate miſit filium Ariarathem ad occupandum regnum Cappadociæ. 73. Romani jubent Mithridatem a bello abſtinere. *ibid.* Duces Romani & Nicomedes terra marique Mithridatem aggrediuntur. 74. Mithridates copias & naves parat, & auxilia petit contra Romanos. *ibid.* Probe Amnium flumen Nicomedes & Duces Mithrid. acies conſtruunt, & magna exercitus Nicomedis ſtragem edunt. 75. Mithridates captivos benigne tractat. *ibid.* Manius vincitur a Ducibus Mithridatis. 76. Mithridates totam Nicomedis ditionem obibat. *ibid.* Subegit Lyciam & Pamphyliam uſque ad Ioniam. 77. Circumduxit Oppium, oſtentans captivum Romanum. *ibid.* Manius trahebatur in Aſino, & aurum liquatum in os ejus infundit Mithridates. 78. Ex Ionia revertens conſpicatus formoſam virginem. 78. Bellum Marſicum ſopitum eſt. 79. Mithridates contra Rhodios plures naves fabricavit. *ibid.* Italici generis occiſi ſunt juſſu Regis. 80. 81. In Coum trajecit, ubi theſauros Cleopatræ aſſumpſit. 81. Ad Rhodium advenit, fruſtra tentat Inſulam. 82. Archælaum miſit in Græciam. 83. Populum Athenienſem ami-

cum Regi reddidit. *ibid.* Sylla contra Mithridatem profectus eſt. 84. Arcathias filius Mithridatis obiit. 85. Sylla Athenas & Pinæum obſidet. *ibid.* Omnes ſuſpectos colligit & omnes necavit. 86. Zenobius Chium bonis venditis in Pontum præducit juſſu Mithridatis. 87. Mithridates urbes Græcas ſibi devincit liberaliter tractando. 88. Mithridates detecta in ſe conſpiratione autores excruciat. 89. Sylla vincit Archelaum. 90. Mithridatis filius Cyzicum venit. 91. Ex Aſia ad Miletopolim & ad patrem ſalvus evaſit. 92. Fimbria obſedit Mithridatem. *ibid.* Mytilenen fugit. *ibid.* Juſſu Mithridatis Archelaus pacem poſcit a Sylla. 94. Sylla & Mithridates de pace colloquuntur. *ibid.* Leges pacis Syllam inter Mithridatem initæ numerantur. 95. Mithridates in Pontum reverſus multas gentes ſub poteſtatem redegit. *ibid.* Filium rebellem occidit. *ibid.* Mithridates ad Murenam Legatos miſit & ad Senatum etiam miſit. 96. Gordium mittit contra Murenam. 97. & vincit Murenam. *ibid.* Convivium ſolemne. 98. Subegit Boſphorum, Genti filium Macharem Regem dedit. *ibid.* Mithridates offert auxilium Sertorio pro confirmanda ſibi Aſia 99. Mithridates belli apparatus facit. 100. Jovi ſacra facit. 101. Auxiliatur a vicinis. 100. Venit in Paphlagoniam, milites ad bellandum incitat. 101. Invaſit Bithyniam. *ibid.* Aliquot urbes cepit. *ibid.* Duces Mithridatis Rutilli exercitum debellant. 103. Nudus ſuperatur a Mithridate prope Chalcedonem. *ibid.* Mithridates vincit Cottam prœlio maritimo. 104. Archelaus in Bæotia movit contra Mithridatem. *ibid.* Mithridates Cyzicum petit & montem occupat, Cyzicum oppugnat. 107. Per machinas & ſtratagemata inutilia lacerat urbem; oppugnati Mithridatem repellunt. 108. Lucullus auxilium in urbem immittit. *ibid.* Pars exercitus Mithridatis fame & morbo perit. *ibid.* Mithridates noctu fugit. 110. Perinthum circumſidet & oppugnat, eaque non potitus. 111. Victoriam reportat in Tritarium. *ibid.* Naves 32. perdidit, & Lucullus eum inſequi in Bithyniam. 113. Mithridates tempeſtate ejectus Heracleam Ponticam. 113. Novos belli apparatus facit. 114. Lucullus & Mithridates ſe ad prœlium accingunt. 118. Lucullus Ponticos fugat. *ibid.* Sornatius fugit. 119. Mi-

Mithridates cum Ducibus fugam capit. 121. Tigranes recuſat apud ſe fugientem Mithridatem recipere. 122. Mithridates mittit Bacchidem, ut ſorores, uxores, concubinas interimeret. 123. Lucullus in ditionem Mithridatis devaſtat. 125. Lucullus contra Mithridatem ad Tigranem Legatum miſit. 127. Mithridates & Tigranes colloquuntur. 132. Mithridates Tigranem de clade accepta conſolatur. 138. Mithridates & Tigranes colligebant alium exercitum. 140. Arſaci auxilium petunt. *ibid.* Mithridates copias parat. 143. Multos Romanos interfecit, victoriam reportat in Triarium. 150. In campo Mithridates erexit tropheum. 151. Mithridates curato vulnere in Armeniam ſe recepit. *ibid.* Totum fere regnum Luculli & Glabrionis. 153. Pompeio mittit Legatos Mithridates de pace cum eo acturos. 155. Pompeius ditionem devaſtat. 156. Varia hoſtilia Pompeii. 157. Mithridates capta Manaitine Armeniam petit. 158. Solus cum Hypſicrata & Drypetina caſtellum fugit. 162. Tigranes eum recipere recuſat, fugit Mithridates in Colchidem. 163. Pompeius contra Mithridatem iter intendit. 165. Mithridates hybernat in Dioſcuriade. 166. Per gentes Scythias vadit. *ibid.* Ad Pompeium miſit. 167. Pacem petit. *ibid.* Denegata ſibi pace ad bellum ſe accingit. 168. Morbus ulceratus in facie. *ibid.* A ſe deficientes ſupplicio afficit. 169. Filiæ Mithridatis ad Pompeium adductæ ſunt. 169. Regno, liberis & caſtellis ſpoliatus cogitat in Gallos invadere. 170. Exercitus Mithridatis Pharnacem eligit Regem & coronat. 172. Amici ſatellites Mithrid. occiduntur. *ibid.* Uxoribus venenum dat. *ibid.* Veneno aſſuefactus eo non poteſt conficere. 173. Eo rogante perfoditur a Bitorio. *ibid.* Cadauer Sinopen in trireme transmiſit. 175. Corporis & animi dotes. 186. In Talauris opes & theſaurum Mithridates. 177 Nummus Mithridatis Eupatoris explicatur. 181

Mithridates Pergamenus, ejus origo. 209. Cæſar dat Boſphori regnum. *ibid.* Bello appetit Aſandrum, pugna cum Aſandro victus fuit & occiſus. *ibid.*

Mithridates VII. an filius aut tantum Darii nepos fuerit diſquiritur. 218. Parte Bithyniæ contermina potitur. Mortuo Mithridate ejus ditio

 tio

tio in Provinciam redigitur. 217. 224. Ejus Nummus. 220. Filius a Caligula obtinet Boſphori regnum. 241. Uxor cum Cotye minoris primum Thraciæ, deinde Armeniæ Rege ſe conjunxit. 219. Expulſo e regno Boſphorano a Didio, Regem Dandaridarum pellit e regno. 256. Romani & Cotys bello appetunt *Mithridatem*. 256. Repellitur e Boſphoro a Romanis & a Cotyis. *ibid.* Obſident urbem Uſpen. 257. Prœlio navali vincunt Mithridatem. *ibid.* Mithridates adit Eunonem & veniam ab eo petit. 258. Eunones ſcribit pro ſalute Mithridat. Caligula. *ibid.* Caligula concedit Eunoni, at clementer tractat Mithridatem. 258. Mithridates Romam ducitur, & juſſu Galbæ interficitur. 259. Nummus Boſphori Cottis Regis. 261

Mithridates VIII. Boſphori regnum a Claudii munificentia accepit. 246. Nulla cauſa Regibus proximis bellum indixit. Claudius ut a bello abſtineret, juſſit. 247. Didius Mithrid. regno depellit. *ibid.* Proſapia Regia Mithridatis Eupatoris. 248. Mithridates fruſtra Legatis quæritur de Nicomede. 346. Senatus denegat Mithridatis Legatis petitiones, eumque minantur. Romani Duces jubent Mithridatem abſtinere a Nicomede & Cappadocia. 347. Se ad bellum parat, copias undique cogendo. 348. Ad Amnium flumen acies inſtruit. 349. Ducibus Mithridatis ſuperatur Nicomedes. *ibid.* Mithridates totam Nicomedis ditionem invadit. 350. Sylla miſſus contra Mithridatem. 351. Aſia potitur Mithridates. Colloquuntur Sylla & Mithridates de pace, & pacem concedit Sylla Mithridati, qui recedit in regnum. 352

Mitrobarxanes ſocerus Datamis. 24. Miſſus ad Tigranem. 133

Murena bellum renovat per Cappadociam, invaſit Comana urbem. 96

Murena Aſiæ Prætor pacem frangit cum Mithridate. 352. Senatus jubet Murenam abſtinere armis contra Mithridatem. Ab Aſia revocatus. *ibid.*

N

NEOPTOLEMUS & *Archelaus* ambo fratres, & Duces Mithridatis. 74

Nero Alpes Cottias & Pontum Polemoniacum in Provincias redigit. 242

Nicenenſes theatrum conſtruere co-

cœperunt. 373. Templum, feſta ad honorem Commodi fecerunt. 377. Severus & Niger, prœlia varia. 378

Nicomedia Bithyniæ Metropolis, a Commodo plurimis beneficiis cumulata eſt. 376. A Senatu certamina celebrarunt, templumque Commodo fecerunt. 377. Templum octo columnarum. *ibid.* Varii Nummi Nicomedienſium. 379.

Nicomedia Collegium Fabrorum, quod urbs incendiis obnoxia eſſet, inſtitutum eſt. 373. aquæductus.

Nicomedes Bithyniæ Rex, auxiliis Romanos juvit, 57. Cum Mithridate Paphlagoniam dividit. 67. 341. Filium ſuum Paphlagonum Regum nomine appellat. 341. 682. Cappadociam invadit. *ibid.* & 342. Mithridatis ſoror per pactionem in matrimonium ſe tradiderat. 68. Miſit Romam Legatos & uxorem ob Cappadociam. 70. 343. Senatus Paphlagoniam adimit. *ibid.* Nicomede mortuo Senatus Bithyniæ Regem conſtituit Nicomedem. 71. Nicomedes regno pulſus ſupplex Romam venit, reſtituitur in regnum decreto Senatus 72. Reductus eſt a Caſſio in Bithyniam. 72. Mors Nicomedis. 101

Nicomedes Zipœtes patrem in regno natu-maximus excepit. 304. Auxilium contra Antiochum ab Heraclienſibus petit. 305. Antiochus bellum adverſus Nicomedem inſtituit. *ibid.* Nicomedes auxilia collegit. *ibid.* Pugna abſque effectu, Nicomedes regni tranſitum Gallis ſub conditionibus concedit. 306. Ditizelem gente Phrygiæ in uxorem duxit. 307. Mortua Ditizele alteri ſponſæ Etazetæ nomine nupſit. 307. Moritur poſtquam regnaſſet annos 37. Ipſius in honorem ſtatua eburnea in Olympis Templo collocata eſt. 308. Filiorum curatores elegit Ptolomæum & Antigonum. *ibid.*

Nicomedes filius Pruſiæ, cum Mena rediens conſpiraverunt in Pruſiam. 336. Exſcendit Nicomedes navem purpuratus & diadematus more regio, Menæ exhortatione proclamatur Rex. 337. Auxilium Andronicus ab Attalo. *ibid.* In Bithyniam invaſit. *ibid.* Legati Pruſiæ profecti in Bithyniam ſimulantibus authoritate Senatus cedere, Nicomedes cum exercitu introgreſſus eſt Nicomediam. Pruſias confugiens ad aram Jovis interfectus eſt.

Nicomedes II. Interfecto patre in Bihynia regnare cœpit. 340. Interfecto juſſu Mithridatis Ariarathe, Cappado-

 ciam

ciam invadit. 342. Nicomedes timens, ne Mithridates Cappadociam invaderet, miſit Romam uxorem. 343. Senatus aufert Cappadociam Mithridati & Paphlagoniam Nicomedi. 244. Nicomedes filius Socratis e vivis tollitur. *ibid.*

Nicomedes III. Rex Bithyniæ, Nicomedis Epiphanis filius, poſtquam Socrates e regno expulſus, Rex Bithyniæ nominatur. 346. A Senatu Rex confirmatus & cognomen Eupatoris ſumit. *ibid.* Per Legatos Romæ queritur de invaſa Bithynia a ſuo fratre, reſtituitur a Legatis. *ibid.* Nicomedes in ditionem Mithridatis irrupit, & uſque Amaſtrim urbem populatus eſt. 347. Legati Romanis Nicomedis culpam in Mithridatem transferunt. Nicomedes ad Amnium flumen acies inſtruit. 148. Nicomedes a Ducibus Mithridatis ſuperatur. 349. Nicomedes fugit in Paphlagoniam. *ibid.* Mithridates totam ditionem invadit. 350. Nicomedes Nicomedis filius, tandem mortuus ſine liberis, hæredem teſtamento Populum Romanum reliquit. 353. Poſt Nicomedis ultimi mortem in urbem teſtamentum allatum, Bithynia redacta eſt in Provinciam. 354

Nudus Præfectus claſſis Romanæ. 103

Nummi ad honorem Imperatorum cuſi Bithyniæ Populis.
Caracallæ. 382
Macrino 386
Hadriano. 387
Eliogabalo. 389
Alexandro Severo. 390
Philippo. 396
Gordiano Pio. 395
Gallo. 399
Valeriano. 400

Nymphis Legatus Princeps Hiſtoriæ Scriptor. 38

Nyſſa ſoror Mithridatis capta eſt Lucullo. 124

O

OCHUS filius junior Artaxerxis Mnemonis Perſarum Regis in regno ſuccedit. Appellatus etiam Artaxerxes. 22. Ochus fruſtra multoties dolo interficere Datamen conatur. 25. Præcipit Mithridati, ut interficiat Datamen. 25. Ochus Bagoæ Eunuchi artibus perimitur. 27

Olthacus, *Olchabas* Scytha ſeſe offert Lucullum interfecturus. 116

Q. Oppius adductus eſt Mithridati, & eum illæſum circumducebat Mithridates oſtentans captivum Ducem Roma-

Romanum. 77
Orazes Albanorum Rex inſidias Pompeio ſtruxit 165
Oſtenta cæleſtia magnitudinem Mithridatis VI. prædixerunt. 65
Ortiogon Galatarum Rex 323

P

PELOPIDAS Orator, miſſus a Mithridate ad Romanos, ſed inutile. 73
Pergamus Rex. *Vide* Eumenes.
M. Perperna Conſul, Aſiam ſortitus, morte P. Craſſi. 57 Prœlio Ariſtonicum vincit capitque. *ibid.* Pergami morbo correptus obiit 58
Perſarum appellatio *Saanſaan*, id eſt *Rex Regum.* 14
Perſeus, nothus filius Philippi, Legatos Romam mittit ad petendum, ut Rex a Senatu appelletur. 326. Magno belli apparatu relicto a Philippo uſus eſt. *ibid.* Bellum inter Romanos & Perſeum.
Pharnaces in regnum Cappadociam habuerat. 4. Cognominatur *Perſen.* *ibid.*
Pharnaces Mithridati IV. poſt mortem patris regni Ponthici habenas ſuſcepit. 43. Synopen obſidet eamque capit. 44. Oritur bellum inter Pharnacem & Eumenem. *ibid.* Legatos miſit Romam. Legati Eumenis Pharnacem vituperant coram Senatu. 45. Variæ legationes variaque bella inter Pharnacem & Eumenem. 46. 47. 48. Auxilium petit a vicinis Principibus. 47. Conditiones pacis actæ inter Pharnacem & Eumenem. 49. Eumenis ſororem duxit Pharnaces. 51. Mors Pharnacis. *ibid.*
Pharnaces Mithridatis VI. filius, electus Rex ab exercitu Mithridatis. 172. 189. Pompeius dat Pharnaci Boſphorum. 175. 187. Phanagerenſes oppugnat, eos vincit. 191. Synopen capit. 192. Belligerat cum Romanis & contra Domitium. 194. Pugna & victoria Pharnacis. 196 Crudelitas ejus erga Ponticos, multos interficit, Amyſum expugnat. 197. Miſit Legatos Cæſari pacem poſtulantes. 197. Cæſar non longe a Pharnacis caſtris caſtrametatur. 200. A Cæſare victus eſt. 201. Refugit Synopen. *ibid.* Conatus intrare in Boſphorum, ab Aſandro vincitur & necatur. 203
Phenix vir regii generis. 117
Philippus Rex Macedonum, bellum contra Ætolos infert. 317. Facta eſt pax inter Philippum & Ætolos. *ibid.* Philippus & Antiochus regnum Ptolomæi Philopatoris diviſerunt. 318. Mortuus eſt, & Perſeus filius ejus nothus ei

ei ſucceſſit. 326

Philiteus Abydenus, ab Ariobarzane Artaxerxis Satrapa in Græciam miſſus. 18. In Aſiam rediit. *ibid.*

Phocritum civitatis Heraclienſes principem & curatorem fecerunt. 302

Platonis ſtatuam adhuc vivente Mithridates poſuit. 18. Academia ab Athenis mille paſſus diſtans. *ibid.* illuſtriſſima.

Polemo in Ponti parte, in Boſphoro & in Ciliciæ parte regnavit. 224. An Regia ſtirpe fuerit & cujus filius. *ibid.* Antonius Polemoni Armeniam minorem dedit. 225. Ad pugnam Actiacam copias adducit Antonio. 226. Eum in amicitiam recipit Auguſtus. *ibid.* Chaldæos Tybarenos & alios populos regno addit. *ibid.* Scribonius volens uſurpare Boſphorum, occiditur. 227. Conjux Dynamis ei data, Auguſto id probante. 227. Deinde ſecundo Matrimonio copulavit Pythodoriem filiam Pythodori. *ibid.* Limites regni extendit. 227. Ab Aſpungitanis captus perimitur. 228. Nummus, ejus explicatio. 229. Tres liberos & filiam reliquit. 228.

Polemo II. Polemonis & Pythodoridis filius, regni habenas ſuſcepit. 240. Nubit cum Berenice, quæ ab eo diſcedit. 241. Neroni Pontum concedit. 242. & in Provinciam redigitur. Ponti regnum conceſſit. *ibid.*

Pompeius Armeniam invadit & Artaxatam obſidet. 154. Legatos de pace mittit Mithridates. 155. In Galatiam venit. *ibid.* Ditionem Mithridatis vaſtavit. 156. Varia hoſtilia in Mithridatem. 157. 361. Pompejus nocturno prœlio magnam hoſtium edit ſtragem. 159. Contra Mithridatem iter intendit. 165. Depopulavit Albanorum regionem. 167. Mithridates Legatos ad Pompeium miſit. *ibid.* Boſphorum & Pontum in Provincias ordinat. 169. Mors Mithridatis. 173. Judæos perdomuit. 175. Occupat Pontum, datque Pharnaci Boſphorum. 175. Triumphus ob Mithridates & Reges victos. 180. Poſt navalem pugnam amiſſam contra Cæſarem e Sicilia in Bithyniam fugit. 366. Amicis deſtitutus & fugiens captus eſt, fugiens Armeniam, & interemptus. 365

Ponti deſcriptio regni. 1. A quo Pontus denominationem ſuam ſumpſerit. *ibid.* A Dario Ponti regnum conceſſum fuit. 3. Pontum partem Cappadociæ fuiſſe monſtratur.

ſtratur. 4. Pontus a Polemone Polemoniacus nomen accepit. 224
Septem Magnetes Ponti, Cteſias, Onophanı, Idernem, Norodobatem, Mardonium, Bariſem Artaphernem & Darium Hiſtaſpis. 2
Otanem, Hydarnem, Megabyſum, Gobriam, Aſphatimem, Intaphernem & Darium, ſic numerat Herodotus. 2

REGES PONTI.

Artheas, antiquiſſimus Rex. 1
Artabazes, primus Rex.
Anonymus. 9
Ariobarzanes. 20
Mithridates I. 14
Mithridates II. 20
Mithridates III. 34
Mithridates IV. 38
Mithridates V. Evergetes. 55
Mithridates VI. Eupator. 64
Pharnaces. 43
Rhodobares. 12
Ponti Reges, eorum principatus vocabatur *Pontus*. Hæc regio adhuc Cappadocia nuncupata erat. 14. A Pompeio Bithyniæ Pontus eſt adjectus, & una facta eſt Provincia. 362

PRÆTORES BITHYNIÆ.

M. Aurelius Cotta, Conſul. 359
Glabrio, Conſul. 361
Silano aut Murenæ, Coſſ. 362
C. Carbo, Papirius Carbo. 363
C. Memmius Gemellus.
P. Silius Nerva, Prætor.
C. Calvitius Sabinus, Prætor. qui Synopen ceperat. 364
A. Plautius.
Pharnaces Bithyniam occupavit.
P. Furnius Craſſipus, gener Ciceronis. 365
Q. Marcius Criſpus.
Tullius Cimber, 365. In Syriam abit. Nummius. 366
Auguſtus in Aſiam tranſiit ad ordinandas Provincias Aſiæ, & Bithyniæ res conſtituit. 367
Granius Marcellus, Bithyniæ Prætor.
P. Vitellius, Prætor ſub Tiberio.
C. Cæcilius Cornutus, Bithyniæ & Ponti Prætor. 368
Cadius Rufus, Bithyniæ & Ponti Prætor, accuſatus & damnatus eſt. Julius Cilo, Procurator Ponti accuſatus & ſalvatus eſt.
C. Cælius Balbus. 363
A. Mindius Balbus.
Claudius Polienus.
Gellius Rufus.
C. Petronius, Proconſul Bithyniæ. 370
Tarquitius Priſcus, damnatus eſt a Nerone.
Attius Lacon. 371
Plancius Varus.
Sulpitius Proclus.
Velius Paulus, Proconſul.
Appius Maximus Norbanus.
Aſcedius Myrinus & Armenius

Broco-

Broecelius, Proconſulatum Bithyniæ geſſerunt.
Niçænenſes Bithyniæ primatum obtinuiſſe viderunt. 372
Nicomedienſes conferre voluerunt.
Julius Baſſus, revocatus a Nerva, defenſus a Plinio & abſolutus.
C. Plinius Cæcilius, natus a patre L. Cæcilio, adoptatus ab avunculo, dictus Plinius ſecundus. 373
Nicomediæ Nummus dicatus decatus demonſtrat Bithyniam & Pontum eſſe eandem & unam provinciam. *ibid.*
Anicius Maximus, Proconſul.
P. Servilius Calvus, Proconſul.
Julius Severus. 374
Hadrianus Bithyniam caram habuit.
Pruſias urbem obſidens vulneratur, unde poſtea *Claudus* eſt cognominatus. 39. Pruſias nolens paci conſentire fit inimicus Romanis. 55
Pruſias Rex Bithyniæ poſt patrem Zelam ejus regno potitur. 311. Munera mittit Rhodiis terræ motu afflictis. 312. Gallos vincit & caſtris potitur. 313. Armis appetens Byzantinos eis adimit Myſiæ partem. 315. Attalo Socero adverſus Ætolos in bello ſocius eſt. 317. Apamen Philippi filiam ducit in uxorem. 317. Pace inter Philippum & Ætolos inita, Pruſias arma vertit in Cianos. 318. Philippi auxilio Cium diu obſeſſum capit & delet. *ibid.* Pruſias in obſidione Heracleæ vulneratus ab ea deſiſtit. 320. Pruſias ab Antiocho deficit, & paulo poſt moritur. 321
Pruſias II. loco patris regnat in Bithynia. 322. cognomine Cunegos. *ibid.* Annibalem profugum apud ſe recipit. Inter Pruſiam & Pergami Regem Eumenem bellum ortum eſt. 323. Philippus Macedo auxilia ad Pruſiam miſit. Victus eſt ab Eumene *ibid.* Flaminius ad Pruſiam venit ad depoſcendum Annibalem. 324. Ut gratificaretur Flaminio, milites ad domum Annibalis cuſtodiendam miſſi ſunt. *ibid.* Qui venenum exhauſit. 325. Legatos ad Perſeum ut ſibi Apamen ſororem in matrimonium concedat, quæ illi a fratre conceditur. 326. Pruſias mittit Legatos Romam de pace reconcilianda cum Perſeo. *ibid.* Pruſias ipſe Romam venit gratulaturus Senatui, ſe dixit veniſſe & gratulatum quod Perſea Gentiumque Reges viciſſent. 327. Pruſias eſt dimiſſus cum variis muneribus. 328. inimicitiis inter Attalum & Pruſiam ortis. 330. Pruſias agros Attali vaſta-

vaſtavit. 331. Senatus rogat Pruſiam ne Attalum armis infeſtare pergat. *ibid.* Ille contempta omnia & ſacra dirumpit. *ibid.* Nicephorium vaſtare cœpit, Attalum oppugnavit. 332. Victo Attalo Pergamum ingreſſus eſt. *ibid.* Tentat Elæam obſidionem. *ibid.* Sed a Soſandro repulſus eſt. 333. Spoliat templa Dianæ & Apollinis. *ibid.* Decem Legatos decreverunt Romani contra Pruſiam. *ibid.* Voluntatem Senatus ſerio illi declararunt. 334. Attalus magnum exercitum coegit, & Athæneus frater Attali claſſem adduxit contra Pruſiam. 334. Tres Legatos miſit Senatus, bello finem impoſuerunt. 335. Pruſias filium Nicomedem Romam miſit, ut ibi degeret. 335. Menas a Pruſia mittitur Romam, occiſurus filium Nicomedem. *ibid.* Conſulit filiis minoribus quorum unus Pruſias dictus. 336. Menas & Nicomedes conſpirarunt in Pruſiam. *ibid.* Auxilium ab Attalo promiſſum Andronico contra Pruſiam. *ibid.* Nicomedes bellum patri fecit. 337. In Bithyniam invaſit. Pruſias in arcem Niceæ ſe incluſit. *ibid.* Miſit Legatos Romam. 338. Nicomedes cum exercitu in Nicomediam ingreditur. A filio Pruſias confugiens ad aram Jovis interfectus eſt. 338. Mores, formæ, imperium, regnum Pruſiæ. 339

Pruſæi balneum ſibi extrui licere petierunt a Trajano. 373

Ptomomæus Eunuchus Mithridati fugienti præbuit equum 121

Pylæmenes Rex, amicus Populo Romano, tenuit Paphlagoniam. 70. Illi reſtituta eſt. *ibid.*

Pythodoris filia Pithodori, uxor Polemonis. 227. Succedit in Ponti & Boſphori regnis. 232. Nubit cum Archelao. 233. Mors ejus. 239

Pythodoridis filia Polemonis & Pythodoridis, eodem nomine matris, Cotyi Thraciæ Regi nupta eſt. 236. Huic Auguſtus dat Thraciam, occiditur. *ibid.* Regnum Thraciæ adminiſtrat. 239

R

RHOEMETALCES Thraciam conſentiente Tibero retinet. 250

Rheſcuporis, Auguſtus dedit illi Thraciam. 236. Tiberii juſſu accuſatus in Senatu a Pythodoride Cotyis uxore damnatur. 237

Rheſcupori Caligula concedit partem Arabiæ. 251

Rheſcu-

Rheſcupori Caligula concedit partem Arabiæ. 251

Rheſcyporis I. Boſphori Regis, vita ignoratur. 268. Ex ejus Nummis evincitur fuiſſe nepotem Cotyis Armeniæ Regis. Ex altero Nummo filium fuiſſepotiusCotyis quam Ininthimævus. 269. Regnavit ſub Hadriano, ſed quando, incertum eſt. 270. Nummus Rheſcyporidis explicatur. 271

Rheſcyporis II. poſt Cotym regnat in Boſphoro. 282. Demonſtratur alterum eſſe a primo. *ibid.* Videtur potius fuiſſe filius Cotyis, quam Rheſcyporidis. 282. Ejus facta ignorantur. Quot annos regnaverit quæritur. 283 Nummus ejus explicatur. 284

Rheſcyporis III. ſuccedit Rheſcyporidi II. Cujus filius, quando & quandiu regnaverit requiritur. 286. Nummi ejus explicatio. 287. Nummus alter. 289

Rhodii terræ motu afflicti. 212.

Rhodobatem fuiſſe filium Anonymi Hiſtoria denotat. 12. Rhodobatis geſta ignorantur. Ambos regnaſſe in Ponto conjicitur: de Rhodobate nihil habetur, niſi quod Diogenes refert. 12

Rhoemetalces duo fuerunt Reges nomine, unus Thraciæ, alter Boſphori. 273. Boſphori Regis nulli reperiuntur Nummi. Sub Antonino regnaſſe & Reſcyporidis filium fuiſſe. 274. Tempus regni & mortis incertum. 275

Romanorum Senatus colligit exercitus e Bithynia, Cappadocia, Paphlagonia, Gallo-Græcia, in Aſia contra Mithridatem. 73. Duces exercituum Romanorum Caſſius Manius, Q. Oppius, Minucius Rufus & C. Popilius. Contra Romanos Cotta & Lucullus Duces Rom. 101

Roxane & Statira ſorores Mithridatis; jugulum obtulit Bacchidi. 123

P. Rutilius Rufus exulans crudelitatem vitavit. 80

S

SACRIFICIUM Mithridatis *Belli-potenti* Jovi. 77. Sacrificium ejuſdem Jovi & Neptuno. 101. Sacrificia Cyzicenorum. 108. Sacrificium Luculli. 132

Satrapiam Ponti in regnum a Xerxe creatam fuiſſe Autores exiſtimant. 6

Saturnius Tribunus Plebis, ob violata Legatorum Mithridatis jura condemnatur. 66

Schiſmas maximus natu filius Piſidæ. 24

Scribonius volens uſurpare Boſphorum, occiditur. 226

Seleucbus Antigoni imperium divi-

diviſit. 34. Lyſimacho victo atque occiſo Myrenam ad Mithridatem reddidit. *ibid.* Lemnii templa Seleucho extruunt. 35. Seleucus iratus contra Heracllenſes, Legatos faſtidivit. 35. Hercules appellatur. *ibid.* Seleucho mortuo Antiochus Soter ejus filius ei ſucceſſit. *ibid.*

Seleuchus in Macedoniam inſtituit, a Seleucho Ceranno occiſus eſt. 302. Antiochus Soter ejus filius imperare cœpit. *ibid.* Rex Syriæ. 304

Seleuchus Ceraunus contra Attalum belligerens moritur. 312

Sertorius, Mithridates offert illi auxilium ad affirmandam Aſiam. 99. Oblatis & petitis Legatorum aſſentitur. *ibid.* Aliquot urbes Romanorum cepit. 101

Sextilius Legatus miſſus contra Tigranem. 133. Arabes opprimit. 134. vincit Tigranem. *ibid.*

Socrates cognomine *Chreſſus*, major natus Senatus fratrem conſtituit Regem Bithyniæ. 71. 346

Socrates filius Nicomedis interficit patrem. 344. Bithyni regno eum pellunt. 346

Statua eburnea in honorem Nicomedis in Templo Olympii collocata. 308

Stemma Regum Bithyniæ. 356

Stemma Mithridatis. 186

Stemma Regum Boſphoranorum. 292

Regum Thraciæ. 263

Stratonice Mithridatis concubina. 167

Statyra ſoror Mithridatis veneno aſſumpta eſt. 123

Sylla Aſia obvenit ad bellum Mithridaticum. 79. 351. Oppugnat Archelaum. 85. 351. Petit naves a Rhodis. *ibid.* Capit Athenas & Piræum obſidet. 86. Sylla in Boetiam exercitum duxit, eum ſequitur Dorilaus. 89. Sylla Legatus in Cappadociam mittitur ad Ariobarzanem. 89. Sylla & Mithridates de pace alloquuntur. 96. Sylla Nicomedem in Bithyniam & in Cappadociam Ariobarzanem reducit. 95. Mors Syllæ. 98. Sylla miſſus contra Mithridatem. 351. Sylla vincit Archelaum, pugnat ad Orchomenum. 90. 351. Boetiam dirpuit. 91. Aſiam ſortitur. 344

T

TAXILES & *Hermocrates* Duces in Paphlagonia. 101

Templum Bellonæ conditum in Aſia. 364

Terræ motus horribilis in Bithynia. 386

Tetradrachmali Nummi explicatio. 52

Thea-

Theatrum ad ludos & ſpectacula uſus conſtruxerat Tigranes. 340
M. Minucius Thermus, Prætor, a Sylla in Aſiam miſſus, ut Murenæ ſuccederet. 553
Thyus Dynaſtes Paphlagoniæ, clam Regem interficere voluit. 23. Sed deſertus vivuſque captus, cum uxore & liberis ad Regem ductus. *ibid.*
Tigranes gener Mithridatis, Cappadociam invaſit. 99. Multos Cappadocas abduxit in Armeniam. *ibid.* Armeniæ regni diadema ſibi impoſuit & oppidum a ſe denominavit. *ibid.* Recuſat confugientem Mithridatem apud ſe recipere. 122. Antiochiam rediit. 127. Recuſat Romanis tradere Mithridatem. *ibid.* Mithridates & Tigranes colloquuntur. 132. Contra Lucullum mittit Mithrobarzanem. 133. Sequitur Murena & fugit. 134. Cum reliquo exercitu contra Lucullum progreditur. 135. Variæ pugnæ. 136. 137. Diadema fertur Lucullo. 138. Recipere Mithridatem recuſat. 163. Tigranes vincit filium rebellem, navicula ſervat ad triumphum Pompei. 165
Tigranes junior Mithridatis nepos, a patre victus & ad Phrahatem fugit 154
Triarius urbes recipit 131
Triumphus Luculli ob victoriam. 178
Triumphus Pompei ob victoriam. 180
Trophæus Cæſaris in Boſphoro. 203
Tiſſaphernes Dux, per quem Mithridates Artaxerxi reconciliatus eſt. 15 Familiaris erat, fidei cauſa, Mithridatis. 16

X

XIPHARES, Mithridatis filius, a patre interfectus, pietatem negligens. 167
Xerxes regnavit 29. annis 12

Z

ZELAS, Nicomedis patris morte, ex Armenia in Bithyniam redit. 309. Fratres in Bithynia bellum agunt. *ibid.* Zelas in Gallos irrumpit. Condit Zelam urbem in Cappadocia. 310 Inſidiis adortus a Gallo-Græcis occiſus eſt. *ibid.*
Zarbienus, una cum uxore & liberis a Tigrane necatus eſt. 128
Zenobius bonis Chium venditis in Pontum prædicit juſſu Mithridatis. 87. Zenobium in carcerem truſum, Epheſi necarunt. 88
Zeno Polemonis & Pythodoridis

dis filius minor, Armeniæ majoris Rex electus eſt. 235. 250

Zipœtes Rex Bithyniæ, poſt mortem Biæ habenas ſuſcepit. 301. Ptolemeo obſidio Arſacenæ & Chalcedoniæ. *ibid.* Duces Liſimachi a finibus Bithyniæ repellit.

Zipœtes viduam Dionyſii in uxorem duxit. 301. Oppugnatus a Liſimacho, eum repellit & pacem poſcere cogit. 302. Heraclienſes curatorem & principem ſibi eligunt. *ibid.* Zipœtes excurſat agros Heracleinſium, ejus exercitus profligatur. *ibid.* Bithynii Patroclo inſidiantur, & una cum exercitus internecione cæditur. 305. Superior factus Antiocho Seleucho. *ibid.* Urbem condit Zipœtem. *ibid.* Regnavit 47. annos. *ibid.*

Zipœtes Nicomedis Frater vincit Heraclienſes, & poſtea ab iis fugatur. 30

INDEX
GEOGRAPHICUS.

A

ACHAIA, Peloponneſi regio, inter Corinthum & Patros, ſinui expoſita. 83. 312
Abydena ſive *Ariſba*. 313
Abydus, urbs Aſiæ. 318
Adrianopolis, urbs Thraciæ. 380
Ægypti Populi. 3. 20. 62.
Ætolia, Achaiæ regio. 85
Alexandria Troas, urbs Phrygiæ. 312
Alexandria, urbs Ægypti, opus Alexandri Magni. 62. 239
Alpes Cottiæ in Provin. redactæ. 242
Amaſtris, urbs Paphlagoniæ. 72. 347
Amiſus, urbs Paphlagoniæ marit. 46
Ancyra, urbs Galatiæ primaria. 307
Aorſi, apud Scythas. 256
Apamea Bithyniæ, a matre Apama nominata. 111. 319
Arabia Petræa. 252
Aſtacus, urbs Bithyniæ, ab Aſtaco nominata. 297. 301
Attalici Populi, regio Achaiæ. 307
Armenia minor, Aſiæ: 67
Artaxata, urbs Armeniæ. 236
Aſpungitani, Populi Boſphori. 227
Athenienſes, Populi Græciæ. 3. 18
Aſia, una ex quatuor mundi partibus. 20. 99
Ax, urbs Phœniciæ. 24

B

BACTRIANI, Populi Aſiæ, inter Ariam. 301
Bæotia, regio Siracuſæ. 83. 91.
Bebricia ſive *Bithynia*, regio Aſiæ minoris, variis nominibus illuſtrata. 295. 387

Bithy-

Bithyia, fluvius Thraciæ. 296
Bithynia, vide *Bebricia*.
Borani, vide *Boſphorani*.
Boſphorani, Aſiæ Populi. 291
Bizantini, Populi Thraciæ. 35

C

CABIRA, urbs Aſiæ minoris in confinis Lyciæ med. 121
Calcedon, urbs Bithyniæ. 35. 84. 102. 297. 384.
Cappadocia, regio Aſiæ minoris. 4. 36. 98.
Caria, regio Aſiæ minoris. 20.
Cataonia, urbs Ciliciæ. 23
Carthaginenſes, Populi Affricæ. 56
Caucaſus, mons in Septentrionali parte, Indiam dirimens a Scythia. 247
Cherſoneſus, Syriæ peninſula. 318
Cium, urbs, a Cio nominata *Bithynia*, Phrigiæ. 31. 382
Chios, inſula maris Ægæi. 88
Chronea in Boetia. 83
Chryſopolis, pagus in Bithynia. 297
Cilicia, urbs Regia Aſiæ minoris inter Pamphyliam & Syriam. 24. 70
Colchis, regio Aſiæ ad oram maris Euxini Orientalem. 66
Colophonii, Populi Ioniæ. 88
Creta, Inſula maris Medit. 59
Creſſa, urbs Paphlagoniæ. 310
Cyclades, Inſulæ maris Ægæi. 84
Cyzicena, Aſiæ urbs. 104
Cynocephalæ, montes Theſſaliæ. 318.

D

DASCYLITE, Acatia lacus. 107
Dindymus, mons Traodis. 108

E

ELÆA, urbs Æolidis marit. 332
Eleuſis, oppidum Atticæ maritimum. 85
Erythræa, urbs Ioniæ marit. 84
Eubœa, Inſula max. Ægæi maris. 84

F

FLAVIOPOLITÆ Bithyniæ Populi. 281

G

GALATIA, regio Aſiæ min. quæ & Gallo-Græcia. 45. 73. 97. 307
Galli, Europ. Populi. 307
Scordiſei. 326
Gnoſſi, Populi Græci. 59
Gorgyppia, urbs Boſphori. 227

Granicus, flumen Bithyniæ. 29

H

HALYS, flumen Lidiæ ſeu Paphlagoniæ. 45. 96
Heraclea Pontica, urbs Aſiæ. 36. 113. 302. 360
Heleſponti regnum Aſiæ min. 111. 312
Hieron, locus Bithyniæ. 314
Hiſpania, Europæ regio. 114

I

IDUMÆI, Populi terræ Edom reg. Paleſtinæ. 217
Ilienſes, Populi Phrygiæ. 312. 315
Illyri Populi, regio in ora maris Adriatici. 327
Ionia, reg. Aſiæ min. marit. 22
Iſthmus, Peninſula ad Mæotidem. 209
Juliopolis, urbs Bithyniæ. 384

K

KÆPHOESTIADA urbs. 35

L

LACEDEMONI, Populi Græci. 20. 84
Lamptaca, urbs in Helleſponto. 100
Lemnos, Inſula maris Ægei. 34
Leontocephales, Triſiæ caſtellum. 76. 350
Limnus, Inſula inter Cambriam & Hiberniam. 111
Luca, civitas Tuſciæ. 363
Lycus, fluvius Phœniciæ. 114
Lydia, reg. Aſiæ min. inter Ioniam & Phrygiam min. 20
Lyperus, mons Bithyniæ, 303

M

MACEDONIA, reg. Europæ ampla inter Ioniam & Ægæum mare. 302
Malea, tenens Eubæa. 84
Mæonia, regio Aſiæ. 109
Mariandini, Populi Aſiæ. 296
Maſia regio. 109
Megalopolitides, Populi Arcadiæ. 233
Megarenſes, Populi Syriæ 297
Meotes, palus Ægypti. 209
Mylea, id eſt, *Cium*, ab uxore *Apamea* denominat. 319
Myrina, urbs Æolidis marit. 35
Mytilena, urbs in Aſia. 77

N

NICÆA, urbs Bithyniæ. 378. 111. 382
Nicomedia, urbs Bithyniæ. 111. 378. 382
Nyſa, Indiæ urbs. 227

P

P

PANDA, amnis. 256
Paphlagonia, Galatiæ pars, 21. 67. 310.
Panticapæa, Boſphori Cimmerii urbs. 203
Perſæ, Populi Aſiæ. 4. 7
Perinthus, urbs Syriæ. 111
Peſſinuns, urbs Galatiæ in Phrygia magna. 307
Philippos, urbs Macedoniæ. 216
Phrigia, regio Aſiæ minoris. 20
Phanagoria, urbs Aſiæ, contra Theodoſiam. 227
Phaſis, fluvius Scythiæ. 41
Philadelphi, Populi Cæleſyriæ. 379
Pitanis, urbs Æolidis in Aſia. 351
Pontus, Polemoniacus nominatur a Polemone; in Provinciam redacta. 242
Pontica Gens, ad Septentrionem jacens. 1. 14.
Priaſpa, Mediæ regionis urbs. 225
Pruſia, urbs Aſiæ. 111. 359
Pruſei, Bithyniæ Populi. *ibid.*
Pyræus, ſive *Piræus*, portus Athenarum. 85

Q

QUADI, Germaniæ Populi. 333

R

RHODII, Populi Græci. 44. 315
Roma, urbs Italiæ. 233

S

SALAMIS, urbs Græciæ, *Atthida* nominatur, 7
Samothracia, Inſula maris Ægæi, Thraciæ adjacens. 122
Samaritæ Populi 217
Sangarius, fluvius Aſiæ per Phrygiam Bithyniamque in Pontum illabens. 350
Sciathus, Inſula maris Ægæi. 83.
Sciroboa, mons in confinio Ponti 340
Scythæ, Populi Aſiæ. 66
Seſſus, urbs Helleſponti. 21
Sinops, urbs Paphlagoniæ. 23. 44
Soza, urbs Dandaricæ. 256
Siraci, ad Caucaſum Populi. 256
Stratonix, urbs Aſiæ. 57

T

TANAIS, fluvius Sarm. Europ. maximus, illam ab Aſia diſterminans. 227
Taurus, mons Arabiæ. 24. 42 314
Temiſſenſes, Itali, qui evaſerunt ex Aſia. 81
Teium, oppidum Ponti. 48
Tenedos, oppidum in mare Ægæo. 112

Tectoſages, *Trocti*, *Toliſtobogi*, *Toliſtobrogi*, ſcilicet Galli, qui urbes condiderunt in Galatia, ſeu Gallo-Græcia. 307
Theudoſia, urbs Panticapæi, 203
Thracia, reg. Europæ, inter Mœſiam & Macedoniam. 219
Thebani Populi Ægypti. 18
Tibareni Populi Cappadoc. 123
Tigranocerta, urbs Armeniæ maj. ad Nicephorium flumen. 133
Timonitides, Cappadociæ. 357
Tium, urbs condita a Gallis. 305
Tralis, urbs Lydiæ inter Magneſiam & Mæandrum flumen. 227
Trapezus, urbs juxta Pont. Eux. Synopenſium colonia. 67
Troades, Græciæ Populi. 111. 312.
Tyathira, urbs marit. 333

V

USPES, urbs prope Siracos. 256

Z

ZATHES, fluvius. 16
Zela, urbs Ponti. 208
Zeles, urbs Hiſpaniæ ad Eretum. 233

FINIS.